

*Ďáblík z Kolumbie.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

Klaus Dona
Reinhard Habeck

ZAKÁZANÁ ARCHEOLOGIE

Nevysvětlitelné záhady z dějin lidstva

DIALOG
knižní velkoobchod a nakladatelství
Liberec
2008

„Zastánci klasické archeologie se ptají: Pokud v prehistorických dobách existovala technicky vysoce vyspělá civilizace, proč jsme po ní dosud nenalezli ani stopu?

Ale ano, stopy jsme našli již dávno! A možná jich objevíme ještě mnohem více, pokud budeme připraveni po nich pátrat.“

Louis Pauwels

© Jochen Kopp Verlag, Graf-Wolfegg-Str. 71, D-72108 Rottenburg, 2004
© Dialog, knižní velkoobchod a nakladatelství, Markova 348/3, 460 14 Liberec 14, 2008
Translation © Mgr. Tomáš Kůrka, 2007
ISBN 978-80-86761-82-4

OBSAH

MÍSTO PŘEDMLUVY

Můj neuvěřitelný sen se stává skutečností... 7

ÚVOD

Svět záhad ... 15

L část: KROK DO NEZNÁMA

1/ Projekt „Unsolved Mysteries“ ... 24

/ Prachem zaváté dějiny ... 29

3/ Ignorované důkazy ... 40

II. část: JIŽNÍ AMERIKA VOLÁ!

4/ Hledání stop v zemi zvané Eldorado ... 54

5/ Kdo hledá, najde ... 60

6/ Pátrání v Ekvádoru ... 69

7/Senzační jeskynní nálezy ...81

8/ Vzpomínky na bájně časy ... 97

9/ Nazca - osmý div světa ... 109

10/Akta X-výstava... 117

m. část: FOSILIE NEZAPADAJÍCÍ DO SCHÉMATU

11/ Neprobádaná místa v dějinách Země ... 130

12/Věda nezná odpověď ... 138

13/Prehistorické nástroje ...149

14/ Soužití lidí a dinosaurů? ... 156

15/A obři přece žili! ... 164

16/ Nejasná evoluce lidského rodu ... 176

IV. část: ZMIZELÉ SVĚTY

17/ Kdy se začala psát historie naší civilizace? ... 188

18/ Spor o Atlantidu ... 200

19/ Říše Mu a podmořské ruiny u Jonaguni... 210

20/ Mystérium z La Many ... 222

21/ „Burrowsova jeskyně“ a nerozluštitelné písmo ... 235

22/ Nomoli - strážci nebeských kamenů ... 251

23/ Děti hvězd... 258

V. část: ZANIKLÉ VĚDĚNÍ

24/ Všechno už tady bylo! ... 274

25/ Světlo pro faraóna ... 284

26/ Neobvyklé nálezy ze Sutatausy ... 296

27/ Genetický kotouč ... 304

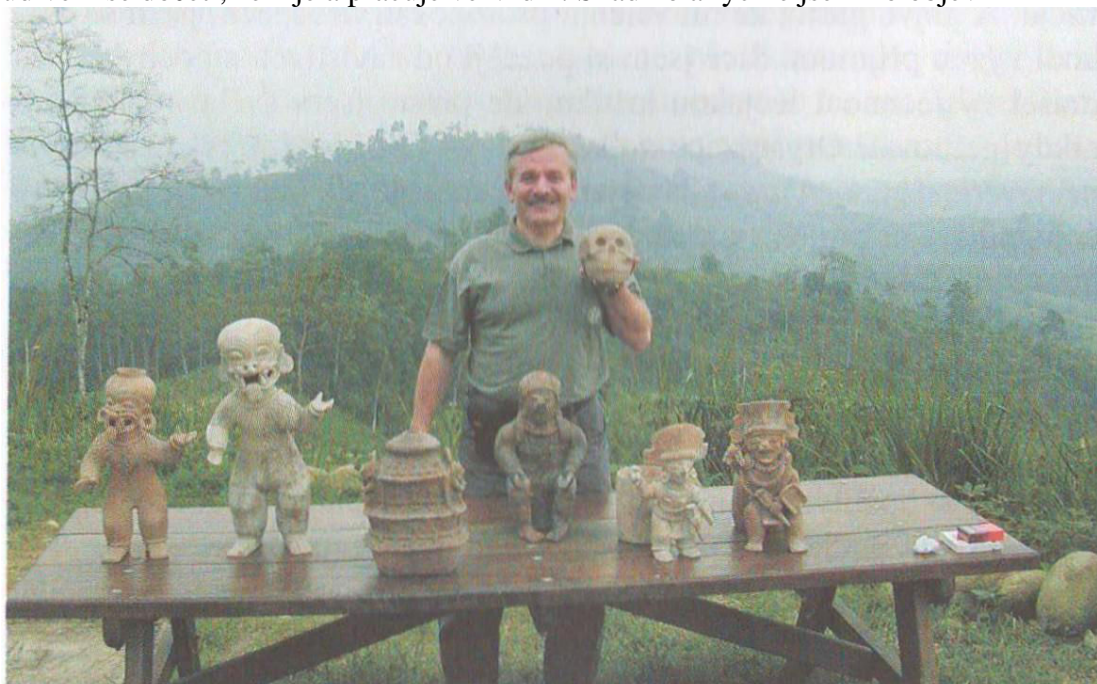
28/ Magické lebky z drahých kamenů ... 313

29/ Inty Nan a „znalci času“ ... 321

30/ Vzhůru do doby kamenné ... 331

Místo předmluvy: Můj neuvěřitelný sen se stává skutečností „Co to znamená, když všichni ostatní pochybují? Pokud něco nevnímáme, ještě to zdaleka nemusí znamenat, že ona věc nebo jev neexistují.“ Dalajláma Také se vám občas přihodí, že se setkáváte s věcmi nebo jevy, jež si při nejlepší vůli nedokážete vysvětlit? Mně se to v posledních letech stávalo pořád. Napínavého světa záhad jsem se nemohl zbavit od chvíle, kdy jsem se rozhodl zorganizovat velkou výstavu tajemných artefaktů. Dnes jsem pevně přesvědčen, že před námi obývaly Země neznámé vyspělé civilizace. Moje tvrzení vypadá na první pohled nerozumně, protože dosud se příliš neví o nálezech, které by tuto tezi podporovaly. A pokud se přece jen nějaký takový objev vyskytne, snaží se ho etablovaní vědci odsunout do pozadí nebo ho prostě a jednoduše neuznávají. A přitom má teorie není nesmyslná. Přípravy výstavy Unsolved Mysteries - svět nevysvětlitelných záhad mě zavedly do mnoha koutů světa. Narazil jsem na překvapující náznaky i fakta, která jsou schopna otřást naším dosavadním chápáním světa. Otevřely se přede mnou dveře tajných archivů, mohl jsem vstoupit do zaprášených sklepních skladů a získal jsem přístup do neznámých soukromých sbírek. To, co jsem spatřil, mi doslova vyrazilo dech. Směl jsem si prohlédnout neuvěřitelné, senzační a fantastické exponáty, které obvykle zůstávají ukryté před zraky diváků. Možná z dobrých důvodů. Archeologické nálezy, o nichž právě hovořím, totiž významným způsobem zpochybňují naše dosavadní názory na vznik života a civilizací. Pokud tajemné artefakty obstojí v dalším zkoumání a pokud se potvrdí jejich pravost a dosavadní analýzy nasvědčují, že se tak opravdu stane bude zapotřebí přepsat dějiny lidstva nebo je alespoň do značné míry upravit. Tento názor dnes zastává mnoho kritických současníků, kteří tváří v tvář záhadným nálezům a novým objevům požadují úpravu naší dosavadní dějepisné nauky. S minulostí není cosi v pořádku. Zřejmě byla daleko fantastičtější, než se dočítáme v učebnicích. Jak jinak lze chápat kuriózní nálezy, které by vlastně neměly existovat? Ale tyto mimořádné artefakty se opravdu vyskytují. Pokud o nich víme, můžeme některé z nich obdivovat v muzeích a na výstavách a nepředpokládá badatelé je využívají k vědeckým analýzám. Namátkou lze jako příklad uvést doklady o lidské činnosti v dobách dinosaurů, prehistorický „kámen s mapou světa“, pozůstatky kostí obrů, dávnověké nástroje spadající do oblasti hightech, písmo z doby kamenné, „žárovky“ ze starého Egypta, zářící kamenné disky neznámého původu, předvěké figurky astronautů nalezené v hlubokých jeskyních, dokonale vybroušené přinejmenším pět set let staré křišťálové lebky ze Střední a Jižní Ameriky... a existuje celá řada dalších podobných nálezů. „Neobjasněné záhady“ nám ukazují, že starověké poznatky a vynálezy jsou stopami prastarého vědění, které sahá tisícovky let do minulosti a mizí v zapomnění šerého dávnověku. Je dosavadní představa o vývoji naší civilizace v pořádku? Nebo existovaly kultury, o nichž nic nevíme? Že by legendární říše Atlantida a Mu nebyly jen pouhými legendami? Došlo v dávných dobách k strašlivé katastrofě, která vymazala všechny jejich stopy? Či se snad nějaké pozůstatky těchto prehistorických vyspělých kultur dochovaly a lze je objevit, i když pátrání po nich není jednoduché? Odborníci již o těchto otázkách dávno diskutují, ale místo jasných vysvětlení docházejí spíše k novým rozporům. Tajuplné stopy a svědectví z dávných dob zůstávají ožehavým bodem v debatách o původu naší civilizace. Staré úsloví říká, že ne vyřešené, ale daleko více nevyřešené problémy udržují náš mozek v čilém stavu, protože ho nutí přemýšlet, a člověk se díky tomu nezděravě dostane k novým poznatkům. I to je částečně důvodem mého, a nejen mého, nadšení pro záhadné jevy. Základy mého zájmu o záhady naší planety byly položeny již před mnoha lety. Ve své profesi organizátora výstav jsem od počátku musel hodně cestovat. Trávil jsem mnoho hodin v letadlech. Na letištích jsem trpělivě čekal na další spoje a stěhoval se z hotelu do hotelu. Vždy jsem si proto do zavazadel přibalil dostatek napínavého čítiva, abych si ukrátil čas na cestách i mezi jednotlivými schůzkami. Často jsem si s sebou bral knihy Roberta Charrouxe a Ericha von Dániken. Již od šedesátých let začali oba zmínění pánové, ale i řada dalších spisovatelů, zveřejňovat spekulace o zaniklých civilizacích, dávnověkých vyspělých technologiích,

kontaktech mezi vzdálenými národy a také o návštěvách z vesmíru. Dobrodružné teorie se vymykaly tehdejšími oficiálními vědeckými názorům, ale já jimi byl fascinován a to mi zůstalo dodnes. A z těchto počátků povstal můj plán na uspořádání celosvětové výstavy tajemných nálezů. „Startovní výstřel“ padl před několika lety v Japonsku. Během přípravy jedné expozice jsem se s muzejním kurátorem bavil o svém úmyslu. „Shromáždit velké vědecké záhady na jednom místě je opravdu skvělá myšlenka, pane Dono,“ povzbuzoval mě onen moudrý muž. Ovšem když jsem hovořil s ostatními odborníky, kolegy a přáteli, dávali sice také najevo nadšení, ale stejným dechem dodávali: „... ale to se vám nikdy nepovede, dát dohromady něco takového je prostě nemožné.“ Skeptické argumenty měly svou váhu: Jaké tajemné nálezy by vlastně pro plánovanou výstavu přicházely v úvahu? V mnoha knihách je možné narazit na popis archeologických kuriozit a podivuhodností, ale kde jsou uloženy? Jak je možné je vypátrat a dostat se k nim? Kteří soukromí sběratelé jsou majiteli neobvyklých artefaktů? A i pokud by se podařilo proniknout za zamčené dveře muzejních depozitářů a tajných archivů, kdo z muzejních ředitelů by byl ochoten mi dotyčné exponáty zapůjčit? Nebudou proti právě z toho důvodu, že sami neumějí uspokojivě vysvětlit původ nebo časovou dataci těchto předmětů? Všechny tyto nezodpovězené otázky se mi honily hlavou a nedávaly mi spát. Přesto jsem se svého zdánlivě nesplnitelného přání nehodlal vzdát. A právě proto, že mi všichni prorokovali neúspěch, jsem se rozhodl výzvu přijmout. Sice jsem si později od závistivců a pochybovačů musel vyslechnout leccjakou kritiku, ale přesto jsem svého rozhodnutí nikdy nelitoval. Organizace velké výstavy Unsolved Mysteries svět nevysvětlitelných záhad stála nejen mne spoustu sil a námahy, ale byl to nejnapínavější projekt, na jakém jsem doposud pracoval. Zdaleka překonal všechny ostatní. Bylo pochopitelně nutné pustit se do několikaletého a velmi náročného studia. Veškerý svůj čas jsem v přestávkách mezi prací na různých kulturních akcích věnoval pátrání po vhodných exponátech. Pročítal jsem hromady odborných publikací, prohledával internet a navazoval kontakty se známými autory a zanícenými badateli po celém světě. Jednoho dne mi padla do rukou kniha s titulem Nevysvětlitelná mystéria, mýty a záhady lidstva od Reinharda Habecka. Autor v tomto díle podává rozsáhlý, ale velice srozumitelný přehled záhadných jevů. To se mi líbilo. A navíc ten člověk uměl napínavě psát. Na obálce jsem našel jeho krátký životopis a s údivem se dočetl, že žije a pracuje ve Vídni. Snad no a rychle jsem ho objevil

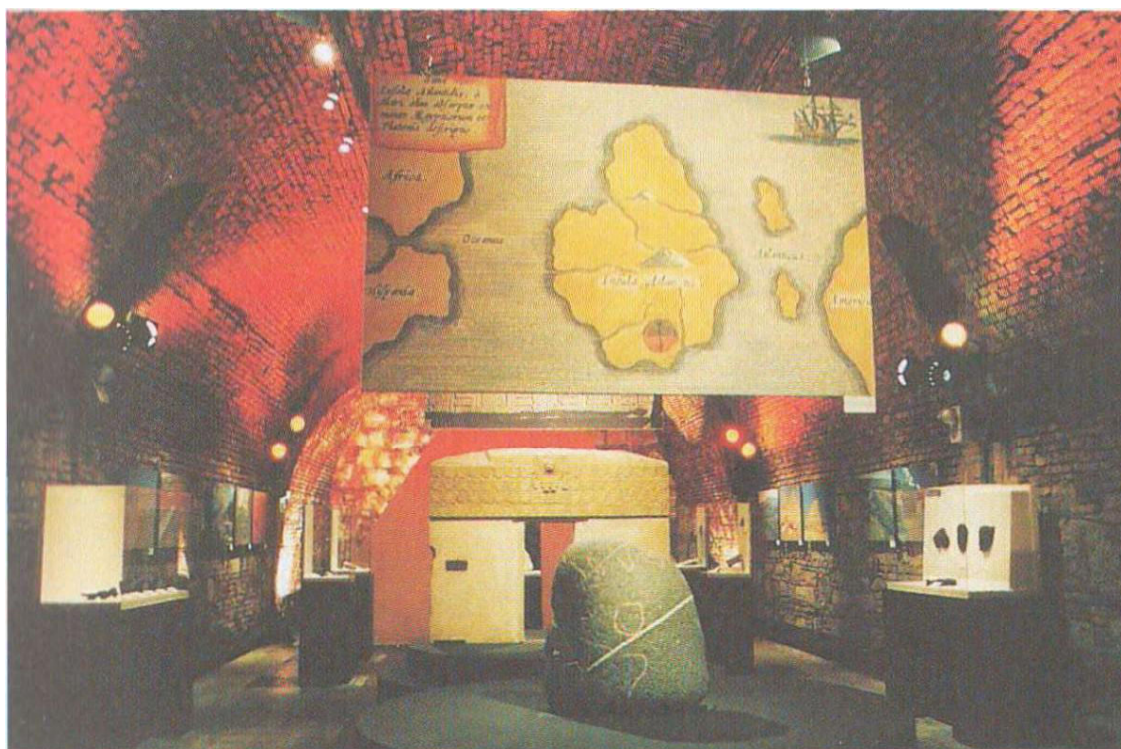
Klaus Dona v džungli u La Many s nově objevenými artefakty. (Foto: Klaus Dona)

ve vídeňském telefonním seznamu. Zatelefonoval jsem mu, dohodl si schůzku, setkal se s ním a zjistil, že jsme naladěni na stejnou vlnu. V Reinhardu Habeckovi jsem našel skvělého partnera, jenž mi jako úspěšný spisovatel mohl poskytnout stovky tipů, kde ve světě došlo k zajímavým objevům a kde se patřičné nálezy nacházejí dnes. Jak se k nim ale dostat? Šlo sice zjistit, kdo zajímavosti vlastní, ovšem zdaleka nebylo jisté, že nám je jejich majitelé půjčí. Reinhard Habeck, můj syn Stefan i já jsme se vždy snažili odvádět poctivou práci, ale přece jenom nejsme vědci. Hodlali jsme a hodláme vypátrat málo známé, zapomenuté, tajemné relikty, zdokumentovat je a rozvířít o nich diskusi. Chceme na ně upozornit a vzbudit zájem. Do vědeckého hodnocení se však mohou pustit pouze odborníci. Pokud by se během analýz zjistilo, že se jedná o novověké falzum, je třeba to ihned a otevřeně přiznat. A totéž platí i obráceně. Vědec by se neměl stydět připustit, že narazil na opravdový „oříšek“. Chtěl jsem do svého projektu přizvat vysoce kvalifikované experty, kteří by se díky vědeckému zkoumání dostali v jednotlivých případech k jádru věci. Sehnat ochotné odborníky nebylo vůbec jednoduché, mimo jiné i proto, že vědecká obec je v mnoha otázkách nejednotná. Pouze v jedné věci se skoro všichni shodují: se „záhadami“ raději nechtějí mít nic společného. Nikdo z uznávaných badatelů nebo ředitelů muzeí si nechce pálit prsty. Většina proto předem odmítá se na záhadné nálezy třeba jen podívat. Existuje ovšem i pár odvážných jednotlivců, kteří se navzdory námitkám svých kolegů nebojí konfrontace s „nevysvětlitelnými jevy“. Již během přípravné fáze se nám podařilo získat ke spolupráci několik renomovaných akademiků a jednoho vědeckého radu. Za jejich podporu a důvěru jsem jim neskonale vděčný. Mimořádné díky adresuji muži, který ke zdaru naší výstavy přispěl významným způsobem jedná se o mého přítele dr. Willibalda Katzingera, uznávaného vědce a ředitele renomovaného muzea Nordico v rakouském Linci. Seznámili jsme se v roce 1992 během mé první „habsburské“ výstavy. Dr. Katzinger tehdy dvakrát přiletěl do Japonska a účastnil se instalace i zpětného odvozu uměleckých památek. V té době poznal, že své akce a výstavy plánuje a realizuje opravdu svědomitě. Možná právě to bylo důvodem, proč se ochotně ujal role vědeckého vedoucího projektu Unsolved Mysteries. Záhady nás pochopitelně často přivádějí na neprobádané stezky. To ví i dr. Katzinger. Mnoho „nevysvětlitelných tajemných předmětů“ prezentovaných na výstavě a v této knize se dostalo do soukromých sbírek. Buď tak, že jejich nálezcem byl samotný sběratel, nebo náhodou, koupí či nějakou jinou oklikou. Bohužel ne ve všech případech se podařilo předměty nezpochybnitelně přiřadit konkrétní kultuře, určit jejich stáří v nebo zjistit okolnosti jejich objevení. Často by bylo zapotřebí podniknout velmi namáhavou a finančně náročnou archeologickou klasifikaci. Srdečně k takové spolupráci zveme a vyzýváme instituce a vědce, pokud by se tohoto úkolu chtěli ujmout. Ale mnoho odborníků nerado věnuje čas a peníze objektům, které by správně vůbec neměly existovat, a tudíž jsou až příliš snadno odbývány jako falza. Dr. Katzinger výstižně říká: „Samozřejmě nemusíme věřit všemu, co nám sběratelé vyprávějí. Na druhé straně se ale může ukázat, že právě ta nejnepravděpodobnější varianta je správná. Kromě toho ve vědě platí pravidlo, že je třeba zdůvodnit a dokázat každé tvrzení, i to odmítavé. Když tedy prohlásím, že Atlantida je výplodem bujné fantazie, musím to doložit. Pokud se mi to nepodaří, zůstává tato otázka otevřená.“

Zde stojí v údivu sám slavný spisovatel a zakladatel „záhadologického“ Mystery Park Erich von Däniken: „To je neuvěřitelné, jaké pohádkové poklady jste tady shromáždili! Bohům by to jistě udělalo radost!“ (Foto: Rupert Leutgeb)

Bohužel ne všichni jeho kolegové zaujímají k záhadám a tajemstvím stejně tolerantní postoj. Rozeslali jsme do mnoha desítek muzeí na celém světě žádosti o zapůjčení zajímavých předmětů, ale výsledek byl zdrcující: téměř všechny oslovené instituce nám pod více či méně průhlednými záminkami odmítly vyhovět. Dr. Katzingera to nijak zvlášť nepřekvapilo: „Muzejní kurátoři si rádi hrají na neomylné zástupce vědeckého světa a chtějí rozhodovat o tom, v jakém kontextu smějí být objekty, jež jim veřejnost svěřila do úschovy, vystavovány.“ Zamyšlená výstava věnovaná světovým záhadám pro ně zřejmě byla víc než podezřelá. Proto mnoho zajímavých nálezů zůstávalo i nadále pod zámek. Po roce a půl usilovného pátrání jsme se rozhodli, že musíme svou pozornost přesunout i na soukromá muzea a sbírky. Dospěl jsem k názoru, že když vytoužené nálezy nejdou za námi, budeme se muset vydat my za nimi. Bylo zapotřebí vyjednávat s jejich majiteli přímo na místě. Proto jsem zorganizoval dvě výzkumné cesty, první se uskutečnila v únoru a druhá na podzim roku 2000. Šlo o exkurze po jihoamerických muzeích, soukromých sbírkách a téměř neznámých archeologických nalezištích od Kolumbie přes Ekvádor po Peru. Později proběhlo ještě několik dalších „služebních cest“ tohoto typu. Celá akce se stala jedním velkým dobrodružstvím a byla přinejmenším stejně napínavá a vzrušující jako samotné záhadné nálezy. Nabitý termínový kalendář a nesčetné rozhovory se sběrateli nakonec přinesly dlouho očekávané ovoce. Hned po prvních příslibech několika soukromníků, ochotných nám své poklady zapůjčit, se projekt dočkal pře kvapivého zvratu a nabral dynamické tempo, jež strhlo mě i mé

O velký úspěch světové premiéry v roce 2001 ve Vídni se zasloužily stovky originálních artefaktů, které jsou dokladem neobjasněných tajemství z historie lidstva. (Foto: Reinhard Habeck)

spolupracovníky k nevídaným výkonům. Nakonec jsme museli z množství nabídek přísně vybírat ty, které byly pro naši výstavu vhodné. Při světové premiéře ve Vídni jsme nakonec představili 487 záhadných exponátů. Každý z nich vyvolává četné otázky a diskuse o archeologických problémech, jež otevírají nové úhly pohledu na dějiny lidstva a Země. I díky Unsolved Mysteries jsem se velmi mnoho naučil. Možná nejdůležitější poznatek lze vyjádřit takto: Člověk musí mít odvahu potýkat se s nepohodlnými tématy. Je třeba vydávat se novými cestami, i když je výsledek nejistý a možná dokonce bude odporovat dosavadním názorům. Chci tím říci, že se nemáme bát přemýšlet i o nemyslitelném! Následující stránky obsahují řadu podnětů pro všechny. Nechceme vás však poučovat, ale spíše vzbudit vaši zvědavost a přimět vás k přemýšlení. Společně se spoluautorem Reinhardem Habeckem vás zvu na napínavou cestu světem záhad. Naše kniha vypráví vzrušující příběh projektu Unsolved Mysteries, líčí pátrání po záhadných artefaktech, seznámí vás s dosud neznámými nálezy a umožní vám zúčastnit se exkluzivních rozhovorů se sběrateli, kritiky a badateli z celého světa. Poskytneme vám informace o těžko uvěřitelných jevech, archeologických raritách a mysteriózních událostech, které se vymykají vší logice. Otevře se před vámi pestrá paleta témat, která takto komplexně nebyla ještě nikdy pojednána. Text je doprovázen rozsáhlým obrazovým materiálem. Nahlédněte spolu s námi do netušeného světa tajemství, kde se neuvěřitelné stává skutečností. Vídeň, květen 2004 Klaus Dona „ÚVOD SVĚT ZÁHAD „ Skutečnost nekončí tam, kde končí naše vědomosti o ní." Prof. Werner Jäger (1888-1961), filolog V minulosti definitivní hranice našich znalostí a vědomostí zdánlivě končily jen malý kousek za tím, co jsme osobně zažili, poznali, spatřili nebo jinak vnímali. Dnes však žijeme v počítačovém a kosmickém věku moderních technologií a specializovaných vědních oborů. Všichni zaujímáme kritické a skeptické postoje především v těch případech, kdy se i v naší osvětlené době setkáváme s nepochopitelnými záhadami, jež si nedokážeme logicky vysvětlit. Samozřejmě, že existují sektáři, náboženští blouznivci a šarlatáni, kteří vzbuzují pochybnosti zcela oprávněně. Ovšem na druhé straně jak si můžeme být jistí tím, že dnešní věda dokáže

zodpovědět veškeré otázky? Odvaha a fantazie jsou při hledání pravdy nezbytnými předpoklady. Bez nich, ale i bez romantické náruživosti by nemohlo docházet k významným vědeckým objevům. Na celém světě čeká na objasnění mnoho záhadných nálezů a tajemných jevů. Zvláště v posledních letech se vynořila celá řada znepokojivých témat. Vědci si s nimi často nevědí rady. Kde chybí jasné poznatky a naopak se vyskytují rozsáhlé mezery v konvenčních představách o vzniku člověka, tam se musí znovu diskutovat o nejzákladnějších otázkách: Jak se život dostal na Zemi? Odkud pocházíme? Žádná jiná bytost se nevyvinula tak, jako *Homo sapiens*. Ale jak k tomu došlo? Je člověk opravdu výsledkem evoluce? Kolik let do minulosti sahá vývoj naší civilizace? Kde se nachází kolébka lidstva? Existují v dějinách obyvatel Země nějaké neznámé kapitoly? Věda přišla s evoluční teorií a oficiálně všechny tyto otázky zodpověděla. Přesto se i nadále vyskytují velké nesrovnalosti, které do zmíněné teorie nezapadají. Podle antropologů žijí člověku podobné bytosti na Zemi přibližně 4 až 6 milionů let. Někdy v té době nebo krátce předtím se rozdělila do té doby společná vývojová cesta opic a lidí. Přibližně před 4,5 miliony let se objevili první předchůdci člověka typu *Australopithecus*. Náš vlastní druh inteligentní *Homo sapiens sapiens* dostal na scénu teprve před 150 000 lety. Jiná tvrzení se prostě neakceptují. Je ale opravdu tak scestné uvažovat o tom, že kořeny lidské evoluce mohou sahát možná o miliony let hlouběji do minulosti? A lze takové tvrzení podpořit indiciemi? Podle mého názoru ano. Téměř každý nový nález přispívá k dalšímu narušení tradičních představ. Co říkají zastánci dnešní evoluční teorie například na to, že v americkém Texasu byly ve stejné geologické vrstvě nalezeny zkamenělé stopy dinosaurů a lidí? Jak je možné, že poblíž Delty v americkém státě Utah

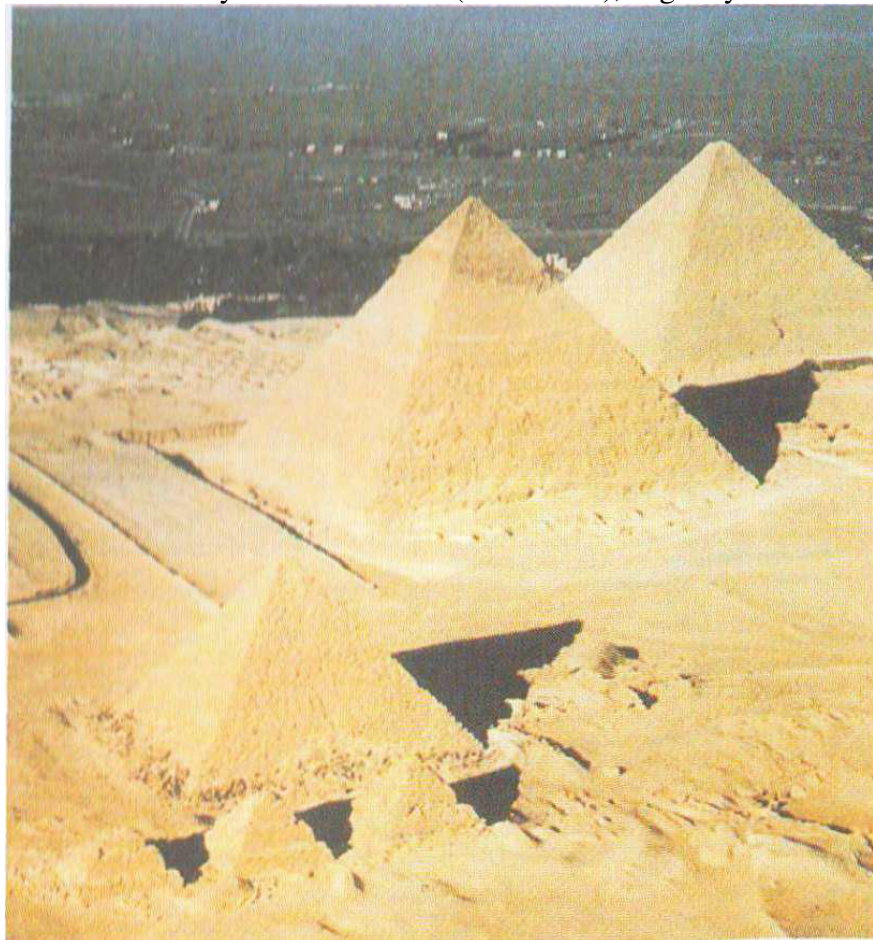
*Tajemný „kámen s mapou světa“
z ekvádorského Tumbaka.
(Foto: dr. Hans-Joachim Zillmer)*

byl objeven 440 milionů let starý otisk sandálu a pod ním zkamenělé zbytky trilobita, rozšlápnutého nositelem této obuvi? Nebo kdo ztratil v korytě kansaské řeky kamenné nástroje, jejichž stáří je odhadováno na 200 000 let? Jak si máme vysvětlit existenci prehistorických miniaturních větroňů a „zlatých stíhaček“ jež byly nalezeny v Egyptě a Kolumbii? Odkud se na reliéfech z doby faraónů vzaly přesné elektrotechnické detaily? Jak se mohla aparatura určená k výpočtu konstelací hvězd objevit v předkřesťanských dobách? Kdo vytvořil tajuplné křišťálové lebky, které jsou prokazatelně stovky let staré? Každý z těchto artefaktů byl svého času vyroben tak dokonale, že by to lépe nezvládli ani dnešní odborníci. Proč archeologické artefakty obsahují přesné genetické znalosti? Odkud pochází podivuhodné vědění mnoha přírodních národů? Mám na mysli například astronomické informace

západoafrického kmene Dogonů. Některé z těchto údajů se našim vědcům podařilo ověřit až v posledních desetiletích. Jak si vysvětlit podivuhodné obrazce na peruánské planině Nazca, které jsou díky svým obrovským rozměrům patrné pouze ze vzduchu a přímo se tedy nabízí závěr, že jejich autoři uměli létat? A tak dále. V uvádění podivuhodných a neuvěřitelně působících nálezů a jevů bychom mohli pokračovat ještě hodně dlouho. S Klausem Donou jsme narazili na opravdová tajemství. Naše kniha je bohatě vybavena senzačním obrazovým materiálem, který jsme získali při svých cestách a který je z velké části v této knize publikován úplně poprvé. Prokázali jsme, že dávnověcí lidé disponovali mnoha vědeckými poznatky, jež se vyrovnají našim dnešním. Jsme přesvědčeni, že technické schopnosti lidí z období starověku a prehistorie jsou dodnes značně podceňovány. Nad mnoha předměty a úkazy jsme často zůstali stát v němém údivu. Avšak ne každý, kdo se o prehistorické záhady zajímá, má možnost cestovat kolem světa, aby si s nimi spojované artefakty prohlédl na vlastní oči. Kdo se také dostane do zaprášených sklepních depozitářů různých muzeí, kde jsou cenné poklady drženy pod zámek, protože jsou „nevysvětlitelné“ nebo přinejmenším „nezvyklé“? Kdo si dokáže zjednat osobní přístup k záhadným předmětům, jež jsou obvykle veřejnosti nedostupné, protože se nacházejí v soukromých sbírkách? Tato výsada je vyhrazena jen málokterému šťastlivci. A právě proto se Klaus Dona rozhodl uspořádat výstavu Unsolved Mysteries svět nevysvětlitelných záhad. Během relativně krátké doby se našemu malému týmu podařilo shromáždit tajemné objekty z celého světa. Většina těchto „kuriozit“ ještě nikdy nebyla veřejně vystavována a je třeba je pokládat za neprobádané. Podobná podívaná s tolika doklady z dávno uplynulých dob nebyla dosud nikde na světě k vidění. Vznik výstavy je stejně napínavý a neuvěřitelný jako expozice sama. Již mnoho let se zabýváni záhadnými jevy, ale i tak pro mne zůstává hádankou, jak Klaus Dona dokázal za lak krátkou dobu překonat tolik potíží a dát dohromady něco tak úžasného. Člověk by skoro řekl, že mu musely pomáhat nadpozemské síly. Začátek mé spolupráce na projektu Unsolved Mysteries nese datum 8. dubna 1998. Tenkrát byla středa. Ten den si pamatuji velmi přesně, zatelefonoval mi totiž neznámý muž s příjemně znějícím hlasem. Představil se jako Klaus Dona, kulturní manažer a organizátor výstav. Vyprávěl mi, že se mu dostala do rukou jedna z mých knih. Prý ho velmi nadchla a v té souvislosti se zmínil o tom, že by pro mne měl určitou nabídku. Každý spisovatel rád slyší slova chvály. Potěšil mě Donův zájem mou prací a současně ve mně jeho slova vzbudila zvědavost. S tím volající počítal. Dohodli jsme si schůzku. Klaus Dona mě pozval do své kanceláře, hned za rohem slavného vídeňského chrámu svatého Štěpána, a nadšeně mi vyprávěl o svém ctižádostivém „mamutím projektu“. Usmyslel si, že jako první na světě shromáždí na jednom místě originální exponáty, o nichž se píše v „záhadologických“ knihách, mimo jiné v těch mých. Jak ale zařídit, aby se nemožné stalo možným? Jaké předměty by vlastně pro takovou výstavu přicházely v úvahu? Kde se nacházejí? Které ředitele muzeí a sběratele bychom měli oslovit? V té chvíli jsme ještě nemohli tušit, že následující tři roky budou patřit k nejnápínavějším a nejvíce vzrušujícím v našem životě. A že zažijeme i největší stres. Mnohokrát jsme se dostali na samu hranici svých sil. Pracovali jsme dnem i nocí a k spánku nám zbývalo jen pár hodin. Jako bychom žili ve výjimečném stavu. Nejprve jsme si během mnoha konstruktivních rozhovorů vyjasnili tematický rámec projektu a „bláznivá“ myšlenka začínala pomalu nabývat prvních jasnějších obrysů. Přesto jsme i nadále naráželi na řadu překážek, které jsme jen s námahou dokázali překonat. Velkým problémem bylo už samotné zaměření výstavy. Exponáty většinou nezapadají do dosavadních teorií a nabízejí spoustu prostoru ke spekulacím, ale pro vědu bývají spekulace tabu. Každý nález musí být jasně zdokumentován, zhodnocen a datován. Ale právě takto jasné určení nebývá v případě „unsolved mysteries“ nijak snadné. Okolnosti nálezu nejsou často známy a ani je nelze nijak rekonstruovat. Kromě toho se exponáty týkají mnoha různých vědních disciplín a zasahují do řady epoch. Navíc je jen velmi málo vědců ochotno se prezentovanými předměty a jevy zabývat bez předsudků. Někteří možná mají

strach, aby se neblamovali před svými kolegy. Pochybovači však opomíjejí jednu skutečnost: dějiny vědy nejsou přímočaré. Teorie se neustále mění a pomocí nových nálezů a poznatků jsou průběžně doplňovány. Přes veškerý vědecký pokrok ještě zdaleka nevíme vše. To, co dnes pokládáme za šarlatánství a pověry, může být budoucími generacemi hodnoceno zcela jinak. Důkazem budiž četné, původně za utopie pokládané příklady třeba z oblasti biochemie a kosmonautiky. Ortodoxní věda se snaží především o to, aby podpořila vlastní teze, a o hloubání nad záhadami nemá zájem. Opakovatelnost a zákonitost mají přednost před případy vybočujícími z řady. Dokáže věda jednoho dne rozšířit své obzory a začlenit do svých výzkumů dosud nevysvětlitelné předměty a podivuhodné jevy? Prvním krokem učiněným tímto směrem by měla být ochota k důkladnějšímu vědeckému zkoumání třeba právě exponátů z Unsolved Mysteries a oddělení „přirozeně vysvětlitelných“ fenoménů od skutečných záhad. Vzhledem k množství údajů a k potížím s chronologickým zařazením to nebyl snadný úkol. Záhad a neprozkoumaných oblastí se ale neobával uznávaný vědec dr. Willibald Katzinger. Tento ředitel renomovaného městského muzea Nordico v rakouském Linci patří sice k vyhlášeným skeptikům, ale přes-to je otevřený novým myšlenkám a stejně jako nás ho fascinují neobvyklé archeologické nálezy. Klaus Dona měl mimořádně šťastnou ruku, když dr. Katzingera získal za vědeckého spolupracovníka výstavy. Náš nový expert dnes s pobaveným úsměvem vysvětluje: „Moje úloha se omezovala na funkci strážce, Cerbera, který měl v případě potřeby brzdit příliš bujnou fantazii společníků.“ Dr. Katzinger se neúnavně snažil přesvědčit stovky svých kolegů, aby pro naši výstavu zapůjčili zajímavé exponáty. Výsledek však byl žalostný. Přicházelo jedno odmítnutí za druhým. Dr. Katzinger poznamenává: „Vyčítám svým etablovaným vědeckým kolegům, že poznatky, jež nezapadají do obvyklého obrazu světa, se snaží ignorovat, potlačit nebo zatajit. Je to podle mého názoru oprávněná výtka.“ Zklamání bylo veliké. Měli jsme za sebou rok a půl tvrdé práce a prakticky jsme pořád stáli na startovní čáře. V této fázi se celý projekt málem zhroutil. Pouze Klaus Dona i nadále neochvějně věřil ve zdar svého úsilí. Již ze svých dřívějších zkušeností věděl, že se musí snažit o nedosažitelné, aby dosáhl maxima dosažitelného. Jeho nadšení, optimismus a pozitivní přístup dodaly odvalu a chuť pokračovat i mně a dr. Katzingerovi. Pak agilní Dona změnil strategii. Od této chvíle jsme se na cesty zaměřené na pátrání po záhadných předmětech a jejich zapůjčení vydávali osobně. Náš společník zorganizoval několik výprav a přímo na místě vyjednával o vystavení exponátů s úřady, řediteli muzeí a soukromými sběrateli. První velká cesta tohoto druhu nás zavedla do Jižní Ameriky. Navštívili jsme Kolumbii, Ekvádor a Peru. Ve své knize vám chceme vyprávět, s jakými zajímavými osobnostmi jsme se tam setkali a jaké úžasné objekty se nám pro naši výstavu podařilo získat. Něco prozradím ihned: trpělivé úsilí a vytrvalost se nám vyplatily a byly korunovány úspěchem, který zdaleka předčil veškeré naše původní představy. Zájemci z řad široké veřejnosti se o tom mohli osobně přesvědčit v roce 2001, během vídeňské světové premiéry. Výstavu jsme zopakovali roku 2004 ve švýcarském Interlaken, kde se nachází slavný Mystery Park, a v roce 2005 jsme ji představili japonskému publiku. Mezitím jsme expozici značně rozšířili o nově získané „unsolved mysteries“. Nové objevy přinášejí také nové problémy. Shromážděný materiál bychom měli svědomitě a bez emocí prozkoumat, abychom dospěli k co nejobektivnějšímu úsudku o charakteru jednotlivých artefaktů. Je třeba pečlivě vážit všechna pro a proti. K tomu je zapotřebí navázat mezioborovou spolupráci nejrůznějších vědeckých disciplín. Přáli bychom si, aby vědci prehistorické objekty neodsuzovali uspěchaně jako „nesmysly“ jen proto, že jejich existence nezapadá do tradičních schémat. Klausovi Donovi se již podařilo přemluvit některé uznávané odborníky, aby vzorky z vystavených předmětů podrobili přísnému zkoumání vědeckými metodami. Analýzy přinesly některé podivuhodné výsledky. Více se o nich dozvíte v následujících kapitolách. Necháme v nich promluvit i sběratele, objevitele a badatele. Vydáme se na fantastickou cestu světem záhad a tajemství. Probereme řadu teorií, zmíníme se o pochybnostech, budeme klást otázky.

Všechny artefakty jsme doprovodili nejen textem, ale předkládáme je i v obrazové podobě. Neprohřešujeme se proti zákonům etablované vědy, pouze upozorňujeme na jevy, které jsou někdy v rozporu s tím, co jsme se doposud o naší minulosti učili. Vídeň, květen 2004
Reinhard Habeck I. ČÁST KROK DO NEZNÁMA „Největším nepřítelem vědy není omyl, ale lenost.“ Henry Thomas Buckle (1821-1862), anglicky historik umění

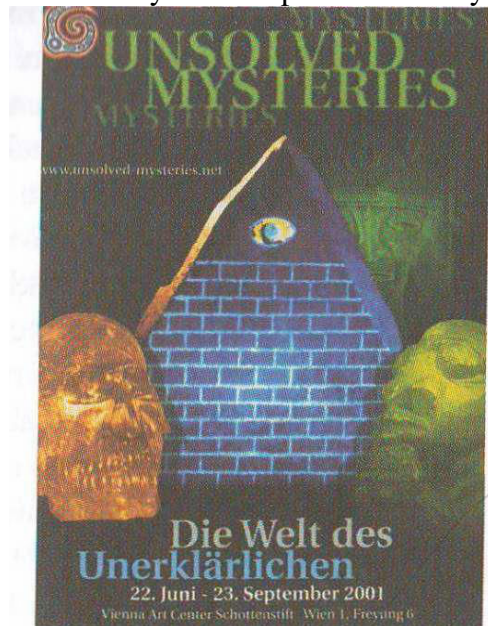

Poslední dochovaný div světa: egyptské pyramidy z Gízy. (Foto: Adriano Forgione)

Projekt „Unsolved Mysteries“ Opravdu známe svou minulost? Na celé zeměkouli se občas na denní světlo dostávají neobvyklé relikty. Historici a archeologové se je snaží správně zařadit, interpretovat a pochopit, jaké stopy a svědectví nám vlastně naši předkové zanechali. Mozaika světových dějin se skládá z bezpočtu malých kamínek, které je třeba správně složit dohromady. Pozůstatky staveb lze časově i kulturně zařadit, nejrůznější artefakty je možné analyzovat, nesrozumitelná písma se daří rozluštit a vymřelým jazykům se dá porozumět. Přes všechny úspěchy, veškerý ostrovtip a nápaditost mnoha odborníků však v mozaice lidských dějin zůstávají značné mezery. Záhady se skrývají dokonce i v poměrně dobře známých a prozkoumaných památkách z dob velkých civilizací Sumerů, Egyptanů, Mayů nebo Inků. Svě tajemství si například dodnes uchovávají slavné pyramidy z Gízy. Ani v současnosti není zřejmé, jakým způsobem vlastně byly postaveny. Nedávno byly v Cheopsově pyramidě za pomoci minirobota zkoumány doposud neznámé komory, avšak průzkum přinesl namísto odpovědí spíše řadu dalších otázek, nad nimiž egyptologové jen krčí rameny. Zůstanou poslední záhady neobjasněné? Odkud například převzali egyptští kněží svoje neuvěřitelné znalosti? Nebo si vzpomeňme na mohutné kamenné bašty peruánského Sacsayhuamanu. Pevnost se skládá ze tří paralelně probíhajících mohutných zdí, z nichž každá měří přibližně tři sta šedesát metrů. Hradby jsou složeny z až devět metrů vysokých, pět metrů širokých a

čtyři metry silných kamenných bloků, které byly bez pomoci kol dopravovány z lomu vzdáleného třicet kilometrů. To je alespoň oficiální vědecký názor. Ale jak předkové Inků dokázali z kamenných kvádrů o hmotnosti až sto tun tak perfektně a bez použití malty sestavit „kyklopské hradby“? To bohužel nevíme. Kolik jiných věcí a událostí ze života tehdejších lidí, z jejich všedních dní, kultury a technických dovedností nám zůstává ukryto? Jak asi vypadaly jejich rituály, jež se před tisíci lety odehrávaly na kultovních místech? Ostatně slovo „kult“ se až příliš často používá jako opis pro okolnosti, o nichž ve skutečnosti vůbec nic nevíme. Je třeba se opravdu vážně zamyslet nad tím, zda příslušníci oněch dávnověkých civilizací, stopy jejichž činnosti si často nedokážeme uspokojivě vysvětlit, byli skutečně tak primitivní, jak se obecně domníváme. Nekonečný tok nových objevů se stará o neustálé změny ve znalostech o původu lidstva a civilizace. Každý nový nález a objev přispívá k obratu v představách o naší minulosti. Může se jednat o nepatrný úlomek fosilní kostry pravěkého člověka, o zlepšené metody datování nálezů, střepy doposud neznámé keramiky nebo odkryté pohřebiště, z něhož můžeme usuzovat na způsob života našich předků. Badatelé však mohou narazit i na něco zcela nečekaného, čemu se říká „out-of-place artefacts“ (česky to přibližně znamená: předměty nebo jevy vyskytující se na nezvyklém místě), zkráceně „oopart“. Právě lakové podivné reliktby byly nalezeny třeba ve vyschlém korytě texaské řeky Paluxy jde o obrovské otisky lidských chodidel, vyskytující se ve stejné geologické vrstvě těsně vedle dinosaurů šlépějí. Dalším příkladem mohou být miliony let staré nástroje z epochy, v níž ještě lidské bytosti nemohly existovat. Nebo co byste řekli zlatému řetízku, pocházejícímu z 300 milionů let staré uhelné vrstvy v americkém státě Illinois. Jak se tam dostal? Stejně záhadné jsou železné hřebíky, které byly nalezeny zarostlé do masivního pískovcového bloku. Ptáte se na jejich stáří? Pouhých 387 milionů let! Takové kuriozity, nezapadající do rámce obvyklých teorií, se nevyskytují tak zřídka, jak byste si možná mysleli. Co si počít s tajemnými 25 předměty nevysvětlitelného původu, stáří a s nejasnými okolnostmi vzniku? Proč nejsou pečlivě analyzovány podle vědeckých metod a proč o nich není informována široká veřejnost jako třeba v případě „ledovcové mumie zvané Ótzi“, objevené v roce 1991 v Ótztalských Alpách (horské pásmo mezi Itálií a Rakouskem)? Předměty spadající do kategorie „unsolved mysteries“ jsou zkoumány daleko méně svědomitě. Má snad někdo strach z příliš odvážných myšlenek? Obávají se příslušní odborníci rozhořčených reakcí svých kolegů? Proč by si měli vědci komplikovat život zkoumáním nevysvětlitelných jevů? Vědecké analýzy jsou finančně náročné, namáhavé a zabírají spoustu času. Často je jednodušší zpochybnit pravost archeologické anomálie, označit ji za „hříčku přírody“ nebo ji prostě ignorovat. Ale je snad tohle správná cesta k objasnění záhad našich dějin? Co se děje s nepohodlnými nálezy, které by neměly existovat a jež narušují zaběhlá dogmata? Proč se o nezvyklých artefaktech nepíše v učebnicích? Namísto toho je nám předkládán krásně uspořádaný obraz naší prehistorie, počínaje vznikem druhů přes první krůčky civilizací až po současnost. Tuto do sebe logicky zapadající teorii však můžeme akceptovat pouze v tom případě, když budeme přehlížet mnohé nesrovnalosti. A právě to celá řada vědců z pohodlnosti dělá. Nežádoucí jevy a nálezy jsou ignorovány. Pokud bychom však tyto rozporuplné artefakty a indicie chtěli zařadit do stávajícího schématu, museli bychom se na světové dějiny podívat novým způsobem a přinejmenším v některých bodech je doplnit. Ale k tomu jsou připraveni a ochotni jen málokterí odborníci. To může být hlavní důvod, proč mnohé archeologické podivuhodnosti mizí v muzejních depozitářích, aniž by je někdo důkladně prozkoumal. Padá na ně prach a nakonec jsou zcela zapomenuty. Některé nálezy jsou úmyslně zatajovány a často mnoho desetiletí nebo dokonce století zůstávají pod zámkem. Skvělý příklad takového postupu nám dodali naši američtí kolegové Michael Cremona a Richard Thompson. Oba badatelé se zaměřili na zdokumentování utajovaných objevů a jejich kniha *Skrytá historie lidstva* se dočkala obrovského úspěchu. Autorům se dostala do rukou publikace z roku 1880, sepsaná americkým geologem J. D. Whitneym, který v polovině 19.

století učinil v horách u Tuolomne v Kalifornii senzační objev. Hluboko v důlních šachtách, pod silnou, celistvou vrstvou lávy, objevil kamenné nástroje, které byly zřejmě vyrobeny technicky vyspělým způsobem. Mezi předměty se nacházely 26 špice oštěpů, kamenné hmoždíře a palice. Neuvěřitelné bylo stáří nálezů: odhadem vznikly v době před 9 až 55 miliony let! Jak je to možné? Oficiálně se přece tvrdí, že první kamenné nástroje z Nového světa jsou dílem kultury Clovis, jež zažívala svůj rozkvět před přibližně 12 000 lety! „Když nás televizní stanice NBC pozvala roku 1996 na natáčení pořadu The Mysterious Origins of Man, zmínil jsem se televizním pracovníkům také o kalifornském nalezišti," vyprávěl nám Micheal Cremona a pokračoval: „Artefakty jsou dodnes uloženy na univerzitě v Berkeley, kam je Whitney přinesl před více než sto lety. NBC je chtěla nafilmovat, ale nebylo jí to umožněno. Zdůvodnění znělo lak, že vyhledání těch věcí by prý bylo velmi složité a univerzita na to momentálně nemá dost lidí. Bohatá NBC se nedala odradit a byla ochotna poskytnout jakoukoliv finanční částku, která by potřebné náklady pokryla. Poté přišla naprosto jasná odpověď ředitele univerzity: objekty se nesmějí filmovat..." A to se nejedná o ojedinělý případ. Dostatek „výbušných" kuriozit dřímá i v dalších muzejních archivech, ve sklepech různých institucí a v nejrůznějších sbírkách. Etablovaná věda přešlapuje před horou problémů. Vědecké bádání stojí peníze a vyžaduje spoustu času. Depozitáře jsou plné nezpracovaného materiálu. Ještě problematičtější je situace s neobvyklými exponáty, které se nacházejí v soukromých rukou. V takových případech často nebývají známe ani okolnosti nálezů, a proto bývají záhadné exponáty až příliš snadno označeny za „bezvýznamné", „novověké" nebo za „padělky", aniž by se jimi vědci opravdu důkladně zabývali. Avšak právě v případě objektů, jejichž pravost je nejasná, by mělo smysl je důkladně prozkoumat, aby zmizely veškeré pochybnosti a ukázala se skutečná pravda, po níž věda podle svých slov neustále baží. Seriózní výzkum by mohl mýty změnit v jasná a prokazatelná tvrzení. Ledažjakou záhadu by se jistě podařilo objasnit. Ale tyto artefakty bohužel vyvolávají nepříjemné otázky, které by třeba otrásly samotnými základy dosavadních akademických představ. A právě dosavadní nejistota týkající se mnoha kuriózních artefaktů se stala hlavním motivem k uspořádání výstavy Unsolved Mysteries. Shromážděný materiál a zkušenosti jsme současně využili k sepsání této knihy. Svou práci jsme sledovali tři cíle: Za prvé:

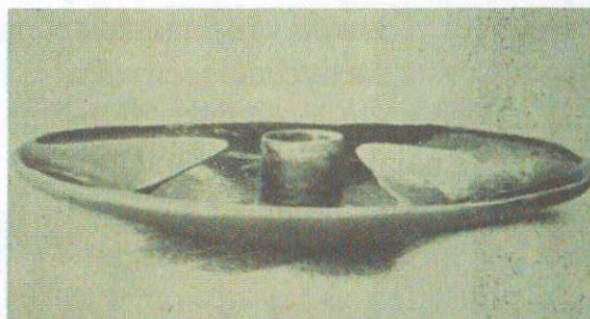
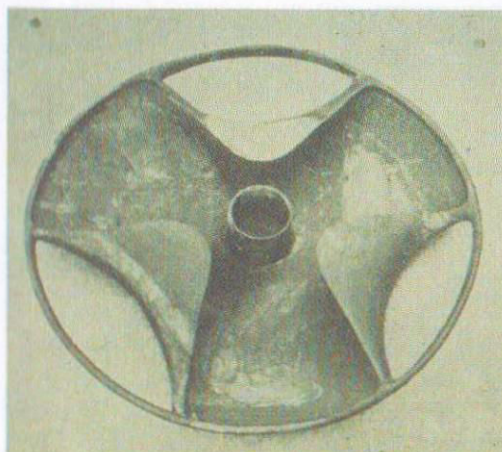
*Plakát ke světové premiéře
výstavy Unsolved Mysteries
(Vídeň 2001).*

(Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Vypátrat záhadné artefakty, nálezy pokládané za ztracené a také úmyslně zatajované archeologické objevy. „Osobodit“ je z přítmi muzeí a soukromých sbírek a prostřednictvím velkolepě pojaté výstavy je poprvé komplexně představit veřejnosti. Za druhé: Na základě prezentovaných tajemných relikvií ukázat, že je třeba znovu se zamyslet nad počátky lidstva a nad možnou existencí prehistorických civilizací, které zanikly téměř beze stop. Chtěli jsme vzbudit zájem návštěvníků, ale stejně významné jsou pro nás názory vědců i „záhadologických“ badatelů. Za třetí: Odvážné vědce nejružnějších oborů jsme chtěli podnítit k tomu, aby problematiku nálezů podrobili exaktnímu odbornému zkoumání. Jen tak lze nezpochybnitelně zjistit, zda dotyčné předměty spadají do oblasti „nestydatých padělků“, „dobových uměleckých děl“ nebo „archeologických senzací“. Účast vědců by byla velmi žádoucí, protože jen tak lze sporná témata zbavit nádechu fantastična a zařadit je do centra konkrétních vědeckých zájmů. Nejprve jsme ale museli „unsolved mysteries“ vypátrat a shromáždit na jednom místě. Jak se ukázalo, už první část úkolu byla velmi obtížná. Prohledávali jsme internet, pátrali v knihovnách, slídili v archivech, usilovně sháněli kontakty, hovořili s badateli, vedli nespočet jednání s řediteli muzeí, kurátory a sběrateli. Po více než roce časově nesmírně náročných studií se nám podařilo uspořádat informace o přibližně 350 záhadných objektech a pořídit k nim i fotografickou dokumentaci. Pokud to bylo jen trochu možné, zjistili jsme i lídaje o stáří předmětů, okolnostech nálezů a místě, kde jsou dnes uchovávané. Tímto způsobem jsme si vytvořili potřebný základ pro další kroky a začali jsme rozesílat žádosti o zapůjčení dotyčných předmětů, adresované muzeím po celém světě. Tak vlastně započala naše výprava do neprobádaných zákoutí historie. V té chvíli jsme ani zdaleka netušili, kam nás napínavá cesta labyrintem záhad zavede... Prachem zaváté dějiny Předměty; které by neměly existovat Bylo by pomalu načase odstranit prach, který se usadil na tradičním vykladu světových dějin. Překvapující nálezy, o něž archeologové chtě nechtě zakopávají, totiž hovoří stále jasnější řečí: historie lidstva neprobíhala tak přímočaře, jak jsme se doposud domnívali. Úroveň znalostí a dovedností v průběhu času kolísala, přicházely vzestupy i pády. Některé vědomosti se úplně ztratily, ať už během krvavých válek nebo vyvražděním zasvěcených kněží, brutálním zničením památek, ale též v důsledku pustošivých přírodních katastrof. Potom často trvalo desítky, stovky a někdy i tisíce let, než byly ztracené znalosti znovu objeveny. Například matematik Heron z Alexandrie přišel již v prvním století po Kristu na princip parního stroje, a dokonce dokázal vyrobit dva funkční modely. Dnes ovšem pokládáme za vynálezce tohoto pohonu Jamese Watta, který roku 1765 svým objevem položil základy vzniku západní průmyslové společnosti. Dokonce i univerzální poznatky o Zemi a vesmíru tady již jednou byly. V dobách, kdy v našich zeměpisných šířkách neměl o utváření vesmíru nikdo ani sebemenší potuchy, čínský učenec Chi-Po sebevědomě tvrdil, že Země je kulatá a vznáš se beztížně v prostoru. Tato slova pronesl před 4 600 lety a před přibližně 2 000 roky napsal jistý Chi Meng ve svém díle Chsuan Je, že modrá barva oblohy je způsobena optickým klamem a že Slunce, Měsíc a hvězdy se volně pohybují prázdňným vesmírem. Mnohé věci a znalosti, které pokládáme za výtvarné novověku, jsou v podstatě znovuobjevenými vědomostmi. Výstava, jež si klade za cíl prokázat právě tuto skutečnost a současně nastínit pochybnosti o dosavadním chápání dějin, by měla představit originální exponáty, repliky jsou vždy jen nouzovým řešením. Proto jsme chtěli získat autentické artefakty. Ale jak se k nim dostat? Narazili jsme na první velkou překážku. Přísně vzato, od začátku jsme neměli příliš velké šance na získání předmětů z oficiálních sbírek. Je známo, že každému ortodoxnímu akademikovi vstávají na hlavě vlasy hrůzou, jenom co zaslechne slovo „nevyjasněný jev“ nebo „záhada“. Ať už se žadatel jmenuje Dona nebo Habeck, vytoužené exponáty musí v každém případě zůstat schované za neprůstředným sklem. Jedinou možností, jak se k nim dostat, bylo navázání úředních kontaktů uznávaného vědce s muzejními kurátory. Tuto vyčerpávající sisyfovskou práci vzal na svá bedra renomovaný historik dr. Willibald Katzinger, kterého jsme získali pro náš projekt jako vědeckého

vedoucího. Ze své funkce ředitele městského muzea Nordico v Linci oficiálně oslovil stovky svých kolegů po celém světě.

Žádal o zapůjčení záhadných předmětů, roztroušených po depozitářích známých univerzit, institucí a muzeí. Přitom se však jednalo převážně o exponáty, jež běžným návštěvníkům nebývají ukazovány. V následujících pasážích vám chceme představit sedm výjimečných skvostů, které jsme velice chtěli pro připravovanou výstavu získat. Všechny dále představené předměty opravdu a nezpochybnitelně existují a patří k „oopartům“, tedy objektům, jež byly nalezeny na místě, kde neměly co pohledávat. Prehistorický setrvačnick z Egyptského národního muzea v Káhiře Egyptské národní muzeum je pokladničí dějin a ve svých/prostorách schraňuje mnoho podivuhodných věcí. Patří k nim i jedinečný kotoučovitý artefakt, jenž byl objeven roku 1936 badatelem Walterem B. Emerym. V roce 1980 si ho osobně prohlédl jeden z autorů této knihy (R. H.). Tehdy byl záhadný předmět vystavován ještě jako originál, i když bez bližšího označení a katalogového čísla. Dnešní návštěvníci však budou zklamáni, protože „setrvačnick“ mezitím z vitríny zmizel a pravděpodobně na něj kdesi v muzejním depozitáři padá prach. Z archeologické zprávy vyplývá, že tento 5 000 let starý předmět byl nalezen vedle mumie obložené mnoha pohřebními dary. Svými radiálně symetricky uspořádanými „lopatkami“ připomíná lodní šroub nebo vrtuli. Jako materiál, z něhož byl zhotoven, je udávána břidlice, měkká hornina podobná sádrovci. K čemu ale „setrvačnick“ sloužil? Vedle tohoto leštěného kotoučovitého artefaktu byly nalezeny keramické střepy. Jeden z nápisů na zbytcích nádob uváděl jméno zesnulého. Podle všeho se jednalo o správce provinčního města prince Sabua, nazývaného „Hvězda z rodiny Horovy“. Hor byl zobrazován v podobě

*Vlevo: Vyspělá technologie z tisíce let starého egyptského hrobu?
Vpravo: Radiálně symetricky uspořádané „lopatky“ tohoto podivuhodného artefaktu připomínají součást neznámého pohonného agregátu.
(Foto: W. Emery / archiv autorů)*

sokola nebo muže se sokolí hlavou a jeho jméno znamenalo „vzdálený“. Tento bůh patří k nejstarším a nejvýznamnějším božstvům egyptské mytologie. Z náhrobních nápisů se dále dozvídáme, že princ Sabu žil v dobách první dynastie, to znamená kolem roku 2900 před Kristem. Minimálně stejně starý je tedy i záhadný předmět z jeho hrobu. Ale to je vše, co o něm víme.

Že by „kamenný talíř“ byl napodobeninou původně kovového předmětu? Šlo snad o kopii starověkého lodního šroubu? Nebo snad princ Sabu znal princip pohonu létajících strojů? Huastécké galvanizační zařízení z Middle American Research Institute v americkém New Orleansu Deset centimetrů velký huastécký přívěsek z mexického Veracruz představuje opravdu mimořádný kousek. Byl zhotoven z mušle a pochází z epochy Panuco V, tedy z let

1000 až 1250 po Kristu. Je na něm vyobrazena podivná scéna s bohy nebo lidmi oblečenými do tradičního mayského kultovního oděvu, jenž se skládá z prilbovité pokrývky hlavy, přiléhavého „obleku“ a bederního pásu. Levá postava sype jakousi substanci do misky, která se nachází pod ní, ve středu vyobrazení. „Bůh“ na pravé straně drží v ruce podlouhlý předmět. Pod oběma postavami se nacházejí složité obrazce, mimo jiné i křížící se struktury,

*Vyobrazení na tomto huastéckém
přívěsku znázorňuje elektrochemickou
galvanizaci.*

(Foto: archiv Petra Fiebaga)

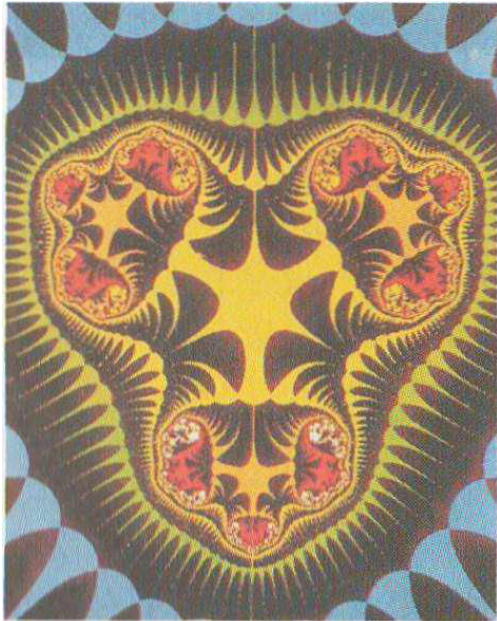
kteří bychom mohli pokládat za trubky či hadice. Vedou do větší nádrže ve spodní části zachycené scény. Podle náznaku vln je nádoba zřejmě naplněna nějakou tekutinou. Uprostřed plave nedefinovatelný předmět. Podle dosavadního archeologického výkladu se jedná o vyobrazení „dvou bohů zabývajících se kultovní činností“. Ovšem jaký „kult“ provozují, to není dodnes vůbec, natož přesvědčivě vysvětleno. Naproti tomu ale počítačová rekonstrukce ukázala, že scénu je možné interpretovat jako technický popis. Na přívěsku je podle této verze přesně znázorněn galvanizační proces. Podobný artefakt se doposud archeologům podařilo objevit jen jednou a na úplně jiném místě. Tehdy se jednalo o „Jednoduchou“, tisíce let starou suchou baterii z Khujut Rabu. Pochází z parthského období a byla nalezena poblíž Bagdádu. O jejím současném osudu není nic známo. Možná již padla za oběť novověkým ničitelům. Do vypuknutí irácké války proti režimu Saddáma Husajna byla tato prehistorická baterie uložena v iráckém Národním muzeu. K údivu archeologů se během praktického pokusu ukázalo se opravdu funguje na galvanickém principu a dodnes je schopna vyrobit napětí 0,5 voltu. Pokud moderní galvanizační techniky porovnáme se starým huastéckým vyobrazením, narazíme na vskutku/pozoruhodné podobnosti.

*Ilustrace ze středověké bible obsahuje obrazec podobný počítačovým fraktálům.
(Foto: Národní knihovna ve Vídni / archiv autorů)*

Biblický fraktál z 13. století z Rakouské národní knihovny, archivní číslo 2554, Vídeň Slovo fraktál začal používat počítačový vědec Benoit Mandelbrot. V roce 1983 narazil během svých matematických úvah na některé skutečnosti, které bylo podle dosavadního vědeckého pojetí možné jenom obtížně vysvětlit. Fraktály jsou geometrické útvary, pro něž je charakteristická určitá principiální geometrická pravidelnost a podobnost. Pokud budeme fraktál neustále zvětšovat, budou se nám opakovat stále stejné základní tvary. Z optického hlediska vznikají úchvatně nádherné, symetricky se proplétající vzory, které se postupně ztrácejí v nekonečnu. Živý i neživý svět, tedy celý makro i mikrokosmos, je matematicky složen z fraktálů. Dnes je možné fraktály v podobě takzvaných Mandelbrotových množin (pojmenovaných na počest svého objevitele) vytvořit pomocí složitých počítačových operací. Jak si však vysvětlit skutečnost, že se fraktály vyskytují na antických a středověkých vyobrazeních? Například na titulní ilustraci francouzské bible z 13. století je kromě Boha, nebes, Země, Slunce a Měsíce zřetelně patrný i výrazný fraktální útvar. Tato bible je dnes uchovávána v Rakouské národní knihovně.

Obrazů s vyobrazenými fraktály existuje celá řada. Jeden se například nachází v Britském muzeu v Londýně. Podobně dokonalé tvary jako počítač dokážou sestavit zenbuddhističtí mniši, kteří skládají pixel za pixel, tedy vlastně zrnko za zrnkem, své mandaly, to znamená symbolické obrazy světa. Na znaky a ornamenty podobné fraktálům narazíme často rovněž na

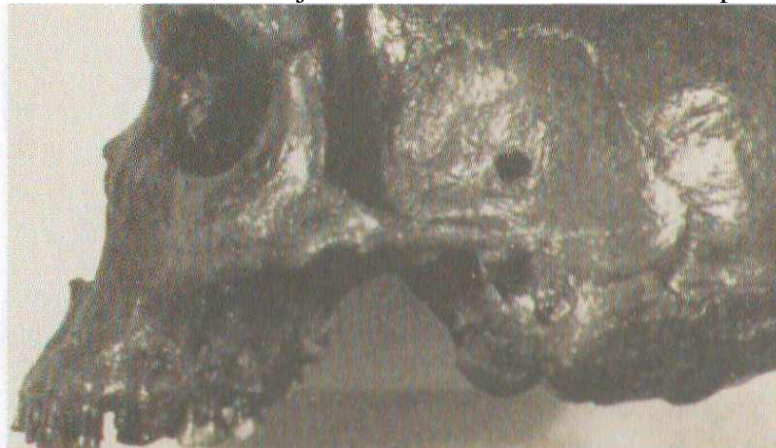

*Počítačové fraktály jsou známy
od roku 1983 (Pramen:
Legendární časy, Švýcarsko)*

starých koberců. K těmto obrazcům se řadí i různé podoby čínského draka. Jsou to jen „náhody“? Jde o geniální výtvořivé díla dávných umělců? Nebo jejich estetická díla uchovávají matematickou vzpomínku na dávnou minulost? Jedná se snad o poselství, která se měla dochovat až do našich dnů? Prehistorická „satelitní mapa“ z muzea provincie Chu-nan ve městě Čchang-ša, Čína. Ve skromné budově muzea ve městě Čchang-ša, metropoli čínské provincie Chu-nan, jsou uchovávány neuvěřitelné artefakty pocházející z 2 100 let starého hrobu Ma Wang Dui. Mezi pohádkovými poklady se nachází i topografická mapa v měřítku 1:180 000. Je vyrobena z hedvábí a v příslušném zmenšení zcela přesně reprodukuje oblast od Daojian v provincii Chu-nan přes údolí řeky Jiao až po oblast poblíž města Nan-hai v provincii Guand-dong. Zeměpisná přesnost je tak dokonalá, že se zdá, jakoby byla mapa zhotovena podle snímku pořízeného z velké výšky. Z porovnání s moderními satelitními fotografiemi vyplývá skutečně neobvyklá podobnost, což zaráží i prominentní čínské archeology. Profesor Wang-Si-Ping, který neobvyklý nálezy v historickém muzeu opatruje, doslova říká: „Kdyby to neznělo tak fantasticky, musel bych říci, že předlohou této mapy byl satelitní snímek, pořízený před tisíci lety z nějaké cizí družice na naší oběžné dráze.“

Byla čínská mapa opravdu zhotovena podle satelitní fotografie? Kdo ale mohl před tisíci lety filmovat planetu Zemi z vesmíru? A to ještě není záhadám konec: Na stejném pohřebišti byla objevena skvěle dochovaná mumie šlechtice jménem Jin-žui. Mrtvola „plavala“ v přibližně 80 litrech nažloutlé kapaliny, jejíž chemické složení dodnes není rozluštěno. Odkud měli staří Číňané své překvapivé znalosti? Zastřelený neandrtálec z Přírodovědeckého muzea v Londýně, Anglie Roku 1921 prováděli archeologové v tehdejší Rhodesii (Zambie) průzkumné vykopávky a učinili přitom velmi kuriózní objev. Nalezli přibližně 40 000 let starou kostru neandrtálce. Když ji uvolnili a podrobili důkladné prohlídce, ukázalo se, že na levé straně lebky existuje hladký kulatý otvor. Obrysy byly velmi ostré a celkově se zdálo, že se jedná o střelné zranění. Přímo naproti tomuto „vstřelu“ byla

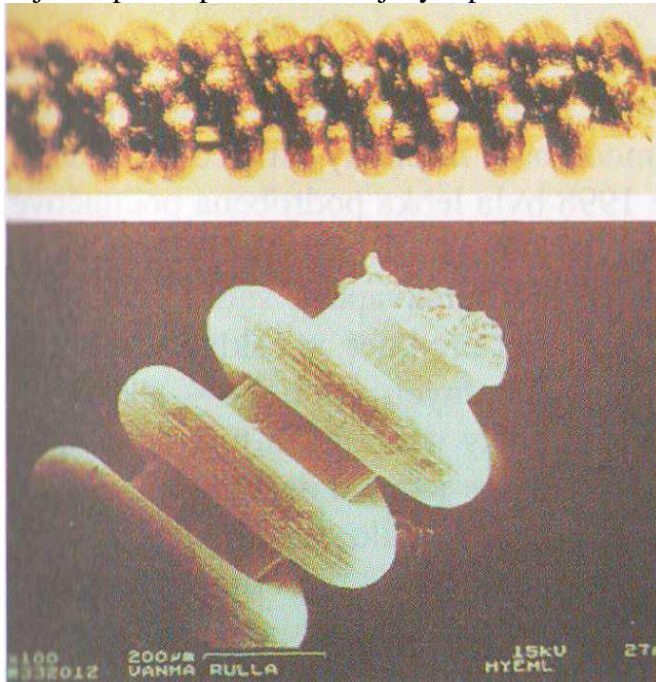
Záhadný nález z Afriky: Lebka neandrtálce s průstřelem. Byla nalezena v geologické vrstvě ležící osmnáct metrů pod současným terénem. (Foto: archiv autorů)

Podobný artefakt z Ruska. Kdo před mnoha tisíci lety zastřelil tohoto tura? (Foto: archiv autorů)

lebka roztržštěná, přesně jako tomu bývá v případech, kdy projektil na protilehlé straně opustí lebku a způsobí devastující poškození. Podivné ale bylo, že archeologové našli „zastřeleného“ neandrtálce v geologické vrstvě nacházející se osmnáct metrů pod současným povrchem. Pokud by se jednalo o oběť z mladšího období, zabitou před několika stovkami let, kdy se do Afriky dostaly první palné zbraně, nemohla by se tato lebka přirozenými geologickými pochody v žádném případě dostat tak hluboko pod povrch země. Nejedná se

přítom o ojedinělou záležitost. V Rusku byly nalezeny kosti tura, což je před několika tisícovkami let vyhynulý příbuzný bizonů. I na nich byl objeven podivně kulatý otvor. Z chemických analýz v laboratoři vyplynulo, že zvíře nebylo zabito kopím nebo oštěpem, ale s největší pravděpodobností nějakým prudce letícím projektilem. Otázkou zůstává, kdo

Ze záhadných artefaktů nalezených v Rusku se vyklubaly mikrotechnické součástky. Problém představuje doba jejich vzniku: jsou staré minimálně 20 000 let. Jedná se o prehistorickou nanotechniku? (Foto: Hartwig Hausdorf)

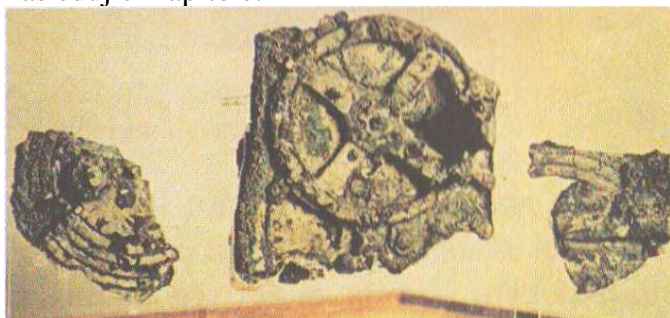
se v prehistorických dobách mohl vydat s puškou nebo podobnou střelnou zbraní na lov turů... Tři sta tisíc let staré mikrotechnické součástky /, Ústředního geologického výzkumného ústavu v Moskvě, Rusko Počátkem devadesátých let minulého století narazili hledači zlata v oblasti východně od pohoří Ural na nepatrné artefakty, které připomínaly technické součástky. Většina předmětů měla tvar spirály a skládala NO z různých ušlechtilých kovů. Větší z těchto artefaktů byly z mědi, no)menší ze vzácného wolframu a molybdeny. Velikost nálezů kolísala od maximálně tří centimetrů po 0,003 milimetru. Analýzou nálezů bylo pověřeno pracoviště Ruské akademie věd v Syktyvkaru (hlavním městě někdejší autonomní republiky Komi). Vzorky byly odeslány rovněž do Moskvy, Petrohradu a kupodivu i do vědeckého ústavu ve finských Helsinkách. Mikroskopické objekty připomínaly hypermoderní mikročipové prvky používané v miniaturních aparaturách. Tato oblast techniky se dnes ještě nachází v plenkách, ale zřejmě před sebou má velkou budoucnost. Počítá se s ní pro výrobu mikrosond k lékařskému využití, třeba při komplikovaných operacích uvnitř cév. Nepochopitelné však je, že badatelé na tyto záhadné součástky narazili v geologických vrstvách starých minimálně 20 000 a maximálně 300 000 let! I kdyby však pocházely z doby třeba jen před sto lety nebo tisícem let, stejně není jasné, komu mohla tato filigránská mikrotechnika patřit, když v současnosti jsme teprve na počátku jejího vývoje...

Tajuplná „uhelná lebka“ z geologických sbírek Technické univerzity Báňské akademie / ve Freibergu, Německo Tento podivuhodný předmět je znám od počátku 19. století, kdy se objevil jako součást dědictví a poprvé se o něm jako o „uhelné lebce“ psalo v roce 1842. První průzkumy prokázaly, že hlava se z poloviny skládá z hnědého uhlí a druhá polovina je tvořena

Kdo vytvořil záhadnou uhelnou lebku z Freibergu? (Foto: archiv autorů)

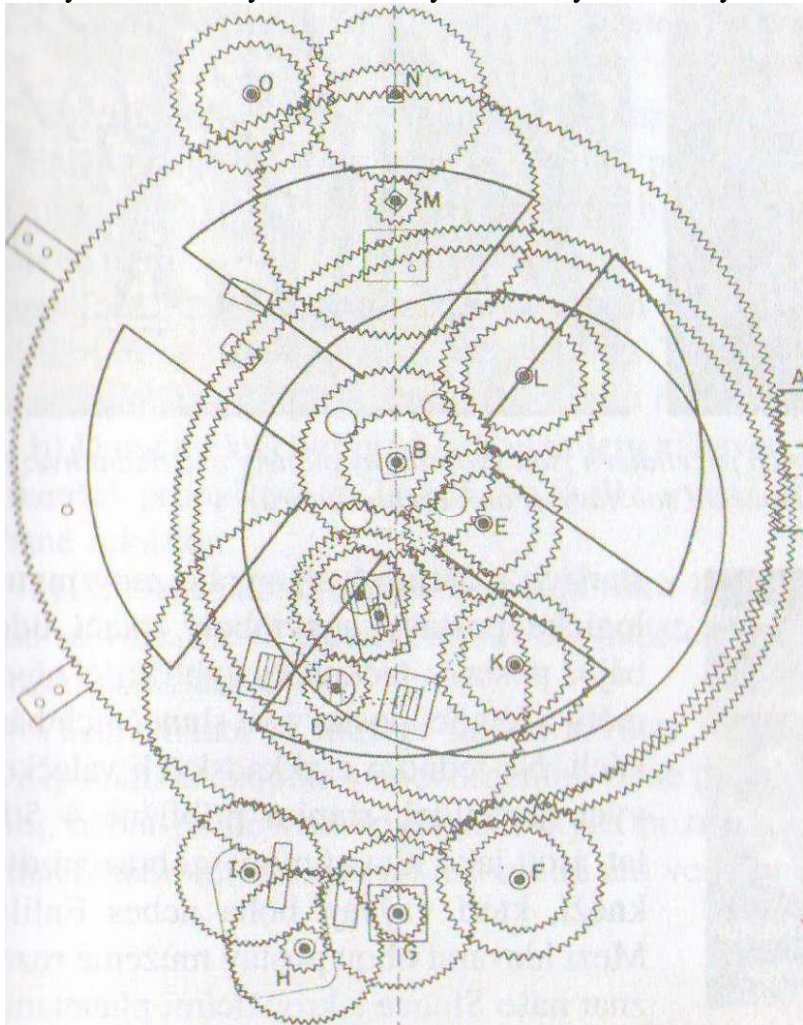
/magnetitem a hnědelem. Pravděpodobným místem nálezu lebky jsou Severočeské Krušné hory. Hnědé uhlí v této oblasti vznikalo ve vrchním miocénu, tedy přibližně před 15 miliony let. Na zemi tehdy žili mimo jiné prakoně a předchůdci slonů, ovšem pokud víme, po člověku ještě nebylo ani vidu, ani slechu. Analýzy prováděné v roce 1923 a poté ještě jednou roku 1988 skončily nejasným výsledkem a zdálo se, že lebka by mohla být falzifikátem. Spekulovalo se o tom, že ji vymodeloval neznámý umělec z hnědého uhlí a pryskyřice. Ovšem v roce 1998 byla lebka podrobena počítačové tomografii a došlo k obrovskému překvapení: snímky ukázaly, že předmět se skládá ze soustředných „slupek“ jako letorosty stromu. To by znamenalo, že se jedná o dosud zcela neznámý a málo smysluplný způsob „padělání“. Geolog Gerhard Roselt navíc zjistil, že použitá pryskyřice má bod tání 110 až 360 stupňů Celsia. Kdo by před téměř dvěma sty lety namáhavě nanášel jednu vrstvu 200 °C horké pryskyřice za druhou? Pokud by chtěl vyrobit umělou lebku, vzal by jednoduše hroudu složenou z hnědého uhlí a pryskyřice, dal tomuto materiálu tvar hlavy a detaily by pak už snadno dotvořil. Co se tedy za uhelnou lebku z Freibergu vlastně skrývá? Odkud pochází? A je opravdu stará 15 milionů let? 38 Vědci by se rozhodně měli pustit do dalšího zkoumání, aby ze záhadné lebky vylákali její tajemství. Bylo by škoda, kdyby tento nesmírně zajímavý relikv zmlizel někde v zaprášeném depozitáři a sdílel tak osud mnoha podobných nálezů. Naštěstí nelze všechny neobvyklé artefakty uchovat před zvědavými zraky, dokážeme to v následující kapitole.

Přístroj z Antikythéry z 1. století před Kristem. (Foto: archiv autorů)

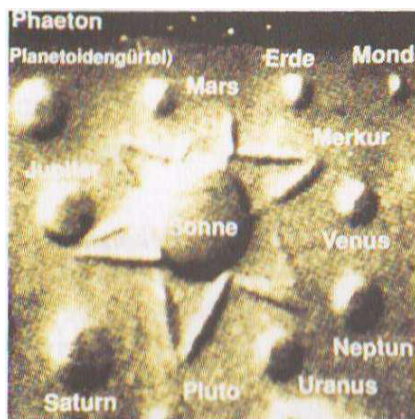
Ignorované důkazy „Unsolved mysteries“, jež může shlédnout kdokoliv v etablovaných muzeích celého světa čekala pozorné a poučené návštěvníky mnoho pozoruhodných exponátů. Každý si je může prohlédnout ve veřejně přístupných expozicích. Přesto si ne každý uvědomuje, že se jedná o předměty, které by vlastně neměly existovat, tedy takzvané

„oopart“. Důvodů, proč často unikají pozornosti, může být celá řada. Předmět někdy bývá ať už úmyslně nebo neúmyslně vystaven na nenápadném místě a ztrácí se uprostřed dalších muzejních kusů. Mnohdy u něj chybí tabulka s řádným popisem. Nezřídka však bývají podrobné informace před návštěvníky prostě zatajovány. Kdo však ví, kde hledat, ten najde. Naši čtenáři se sami mohou vydat na neobvyklou objevitelskou cestu a v mnoha muzeích narazí na vskutku pozoruhodné artefakty. Jako malou ochutnávku vám předkládáme následujících sedm vybraných příkladů. Mechanický počítač z Antikythéry, vystavený v Národním archeologickém muzeu v řeckých Athénách Potápěči objevili roku 1900 u řeckého ostrova Antikythéra vrak antické lodi, jež se potopila v 1. století před Kristem. Kromě mramorových a bronzových soch z ní byl vyloven neforemný chuchvalec. V roce 1954 ho podrobili zkoumání archeolog Valerios Stais a fyzik a matematik dr. Derek 7. de Solla Price. Až tehdy se z nálezu vyklubala opravdová senzace. Předmět se skládal z bronzové desky s kruhy a více než čtyřiceti ozubenými kolečky. Celek kdysi fungoval jako astronomický

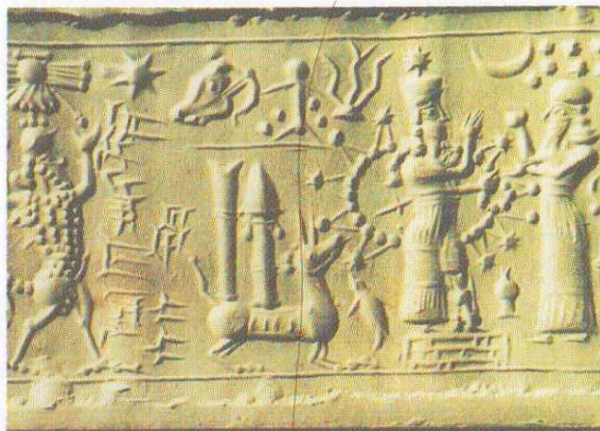
Rekonstrukce astronomického počítače s více než čtyřiceti ozubenými koly. (Foto: archiv autorů)

počítač. Podle expertů musel být neuvěřitelně přesný. Jím prováděné výpočty vykazovaly odchylku pouhé 1/10 mm. Výkonů srovnatelných s „přístrojem z Antikythéry“ dosáhli až renesanční hodináři v 15. století našeho letopočtu. Nejstarší mapy hvězdné oblohy na světě, uchovávané v Muzeu Přední Asie, součásti státního muzea Pergamon v Berlíně, Německo Sumerská a akkadská válečková pečetidla patří k nejstarším světovým uměleckým památkám menších rozměrů. Vznikala již kolem roku 3000 před Kristem a měřila na délku jen několik centimetrů. Na nejstarších z nich bývají vyobrazeny mytologické postavy a /symboly, ptačí lidé, bájně postavy, technicky vyhlížející předměty a létající postavy ve slunečních bárkách. Na jednom z akkadských válečkových pečetidel, starém přibližně 4 500

Otisk vytvořený válečkovým pečetidlem, detail z ilustrace vlevo nahoře: Je to pouhá abstrakce, nebo jde o záznam podivuhodné astronomické znalosti z dávných věků? (Foto: archiv autorů)

Sonne = Slunce, Erde = Země, Mond = Měsíc, Planetoidengürtel = pás planetek

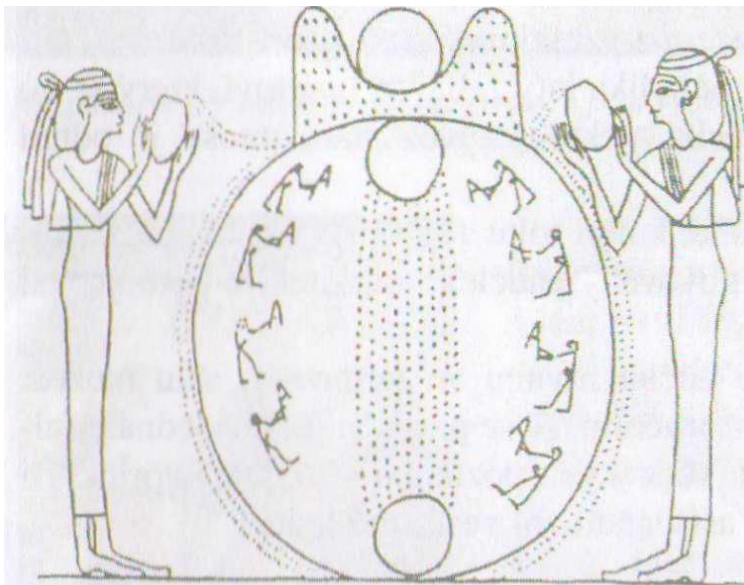
Na sumerských válečkových pečetidlech jsou vyobrazeny planety a ústřední hvězda naší sluneční soustavy. (Foto: archiv autorů)

let, jsou jako hlavní motiv zobrazeni dva kněží, kteří vzývají boha nebes Enlila. Mezi hlavami obou postav můžeme rozeznat naše Slunce s kroužícími planetami. Jiné pečetidlo zachycuje Slunce v podobě postavy, kolem níž se shlukují nebeská tělesa. Mohli bychom je interpretovat jako planety naší sluneční soustavy, které jsou spojeny řetězem čtyřadvaceti menších koulí. Možná jsou tím míněny měsíce planet. Vědci tvrdí, že se jedná pouze o abstraktní obrazy. Ale jaké abstrakce by to měly být? Stejně by se mohl ptát člověk dívající se v delfském Archeologickém muzeu na 2 500 let starou bronzovou desku, uprostřed níž je zobrazeno Slunce obklopené kruhy, které přesně odpovídají oběžným drahám planet.

*Sporný kultovní objekt z Istanbulu.
(Zdroj: Legendární časy, Švýcarsko)*

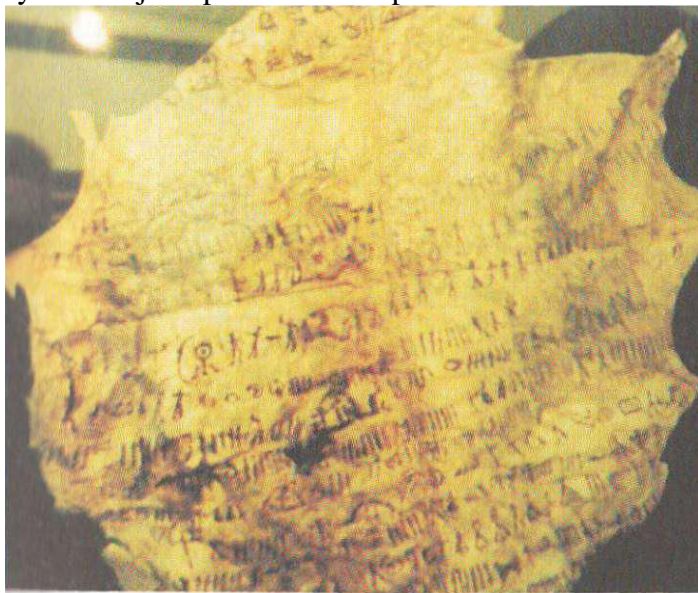
Neobvyklý „raketový“ fragment, vystavený v Archeologickém muzeu v tureckém Istanbulu V istanbulském Archeologickém muzeu můžeme obdivovat nezvyklý předmět. Jedná se o bezkřídlý „letoun“ podobný raketě, v němž sedí zdánlivě lidská postava, jíž ovšem chybí hlava. O původu artefaktu existují tři teorie: a) Tento podivný předmět byl nalezen roku 1975 během vykopávek poblíž jezera Van v turecké Tušpě (dnes Toprakkale). Pochází z doby mezi lety 830-612 před Kristem a vznikl na území říše Urartu. b) Dotyčný kus byl před několika lety zabaven turistovi, který se ho pokoušel propašovat z Turecka, ačkoliv vývoz starožitností je odtud přísně zakázán. c) Artefakt nabídl muzeu ke koupi roku 1973 jistý obchodník. Ukázalo se však, že se jedná o novověký padělek, a držitel ho poté nechal muzeu zadarmo. Vlastní názor si můžete udělat rovnou ve výstavním sálu muzea. U exponátu je cedulka s upozorněním, že se pravděpodobně jedná o falzum, neboť podle veškerých vědeckých poznatků se v prehistorických dobách nemohli vyskytovat astronauti ani vesmírné lodě.

Vyobrazené buněčné dělení na staroegyptském papyru. (Foto: archiv autorů)

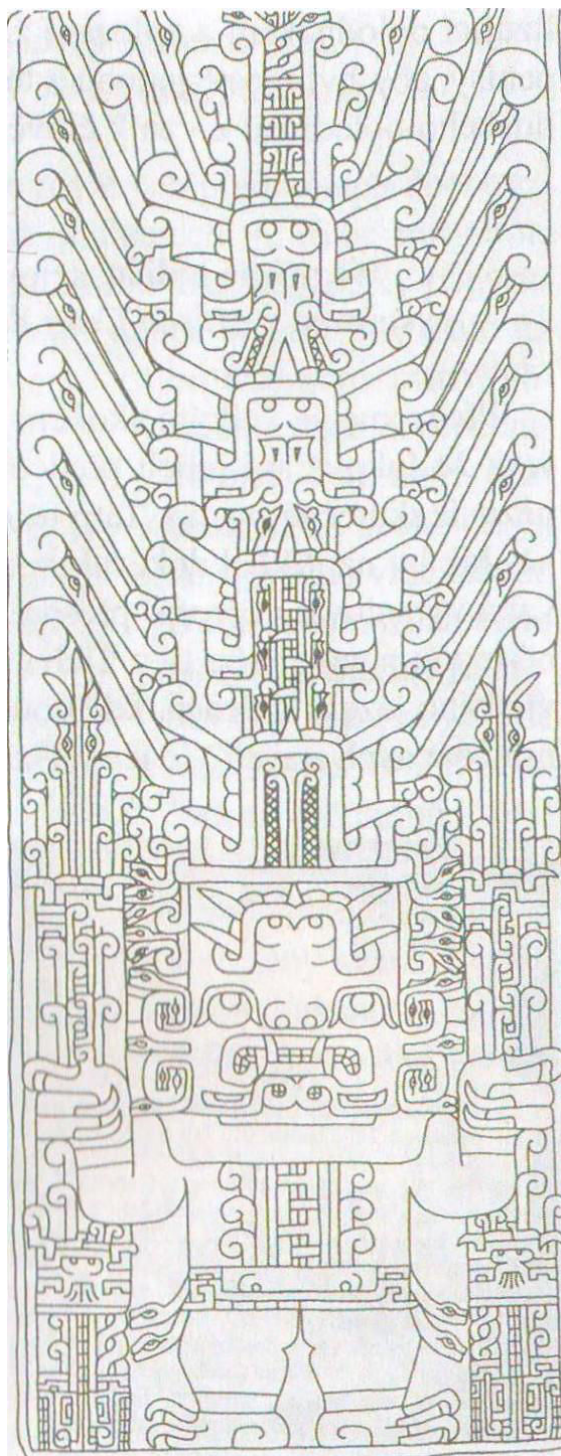
Genetické informace na papyru Khonsu-Mes, z Uměleckohistorického muzea ve Vídni, Rakousko Pokud se zdá, že se na některých starověkých předmětech dochovaly zašifrované informace! o genetických znalostech, je třeba mít se na pozoru, protože by se mohlo jednat o falzifikát. Staroegyptský papyrus zvaný Khonsu-Mes, který pojednává o tajné nauce boha Osirida a o jeho tělesném zmrtvýchvstání, však stoprocentně padělkem není. Můžeme si ho prohlédnout ve sbírkách vídeňského Uměleckohistorického muzea. Záhadné je především na

papyru se nacházející vyobrazení. Velmi nápadně totiž připomíná buněčné dělení ve stadiu metafáze. Dvě ženy svlažují tekutinou vaječnou buňku, v níž jsou vidět zárodky dceřiných buněk. Badatelé Dieter Vogel a Nicolas Benzin pokládají za možné, že staří Egyptané byli obeznámeni s postupem Honování. Díky svým studiím starých spisů a originálních pramenů si oba zmínění výzkumníci mohli dokonce přihlásit patent na „objev základní matrice". Rovněž spisovatel Eberhard Schneider pokládá existenci genetických znalostí ve starověku za možnou a svůj předpoklad ozřejmuje právě pomocí papyru Khonsu-Mes: „Kněží zjevně pokládali za důležité, aby se jejich vědění dochovalo i pro následující generace. Proto do papyru vložili hned tři pojistky'. Za prvé si můžeme všimnout naprosto nezaměnitelných vřetenových vláken, která jakoby byla obkreslena z dnešní učebnice biologie. Za druhé jsou ve vaječné buňce znázorněny postavy, jež praktikují takzvané zúrodnování země, což je úkon symbolizující oplodňování a zplazení života.

Vzácné svědectví o písmu jihoamerických indiánů. (Foto: Anke a Horst Dunkelovi)

A za třetí mají, oráči⁴ ztopořené penisy, aby bylo ještě jednou zdůrazněno, že se opravdu jedná o proces lidského oplodnění a vznik člověka. Jasněji už to ukázat nešlo." Neznámé indiánské písmo z okolí jezera Titicaca, vystavené v Museo Casa de Murillo v bolivijském La Paz. Přenesme se velkým skokem až do Jižní Ameriky. Vědci se domnívají, že Inkové ani jejich předchůdci či paralelní jihoamerické kultury neznali skutečné písmo. Tato teze zní již na první pohled dost pochybné. Jak by například dokázali bez použití písemných instrukcí naplánovat a vybudovat naprosto přesně architektonicky zkonstruované kamenné monumenty, třeba ty z Tiahuanaka nebo z Puma Punku poblíž bolivijského jezera Titicaca, kde dodnes můžeme obdivovat mohutné zříceniny dávných staveb? Je jen těžko uvěřitelné, že by někdo zvládl bez použití písma vybudování impozantních chrámových okrsků nebo velkých obytných sídlišť... Inkové ovšem nejspíš písemné záznamy přece jenom znali. Dokazuje to fragment pergamenu nalezený u jezera Titicaca, který nenápadně spočívá v malém muzeu v La Paz. Jedná se o jedinečný dokument se záhadnými znaky, jež přes veškeré úsilí renomovaných lingvistů nebyly dosud rozluštny. Písmo se podobá znakům na tabulkách se záznamy nám rovněž dosud nesrozumitelného jazyka rongorongo z Velikonočního ostrova, jehož kultura se zase v ledasčem shoduje s civilizací Harappa z údolí Indu (dnes oblast v Pákistánu a Indii).

*Peruánská Raimondiho stéla obsahuje
detaily technického zařízení.
(Foto: archiv autorů)*

Raimondiho stéla, vystavená v Archeologickém muzeu v Limě (Peru) \ Nikdo neví, jaký národ vybudoval chrám v Chavínu de Huántar v peruánských Andách. V nadmořské výšce více než 3 000 metrů našli archeologové sochy a reliéfy pocházející z dob prvního inckého osídlení. Byla mezi nimi i dodneška záhadná „Raimondiho stéla“. Je vytesána z tmavého dioritu a kdysi stávala uprostřed náměstí Chavínu de Huántar. Rozměry: výška 1,75 metru, šířka 73 centimetrů a tloušťka 17 centimetrů. Archeologové se prozatím nedokážou shodnout, jaký význam vlastně ornamenty na stéle mají. V odborné literatuře se objevuje více než 26

různých interpretací. Zcela nový pohled na tento artefakt zvolil dr. Wolfgang Volkrodt. Podle jeho studií se jedná o do kamene vytesanou reprodukcí kotle, v němž se vyráběla pára, která pohybovala osmi otočnými pákami a rotačními písty. Parní kotel zásoboval odděleně čtyři válcové soustavy, jež mohly být používány k pohonu zařízení pro nejrůznější těžké práce. Podle rekonstrukce tedy Raimondioho stéla není pouhým dekorativním prvkem, nýbrž „nákresem“ technicky dokonale promyšleného stroje.

Faraonovy magické trumpety. (Zdroj: Legendární časy, Švýcarsko)

Tutanchamonova dýka z nerezové oceli. (Zdroj: Legendární časy, Švýcarsko)

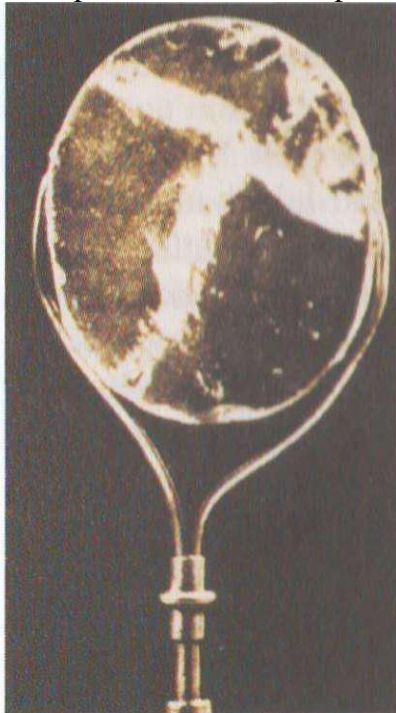
Poklady faraóna Tutanchamona, vystavené v káhirském Egyptském muzeu Největší část proslulých drahocenných pohřebních darů nalezených v hrobě faraóna Tutanchamona je uchovávána v káhirském Egyptském muzeu. Méně se však již ví, že poklad nevyčísitelné hodnoty obsahuje také některé neobvyklé předměty. Patří k nim například tři stříbrné a bronzové „trumpety“. Přesněji řečeno, záhada se skrývala jen v jedné z nich. Když totiž byly roku 1954 trumpety čištěny a probíhala jejich konzervace, zkusili do ní pracovníci fouknout. Ve stejné chvíli vypadl v Káhiře, ale i blízkých okolních městech elektrický proud. Totéž se stalo během další pravidelné údržby v roce 1974. Na výpadek energie z roku 1954 se mezitím zapomnělo (a mimochodem i na ono přerušení dodávky proudu, k níž došlo v noci, během níž zemřel lord Carnavon). Všechny tyto poruchy jsou samozřejmě doložené a informovaly o nich egyptské noviny. Pro jistotu se s trumpetami od roku 1974 již neexperimentovalo. V Tutanchamonově pokladu se však nalézají i další záhadné předměty. Jedna z jeho dýk v tmavé hrobce kupodivu ani po 3 300 letech nezrezivěla. Mnozí experti se domnívají, že musela být vyrobena /, podivuhodně kvalitní slitiny, jakou bychom dnes dokázali připravit pouze ve vakuu. Je dýka zhotovena z nerezové oceli nebo nějakého speciálního materiálu?

Tutanchamonova posmrtná maska si uchovává své tajemství. (Foto: Karl Kovalcik)

Tato zbraň je vystavena vedle další zlaté čepele v ústřední vitríně hlavního sálu věnovaného faraónovým cennostem. Není však opatřena katalogovým číslem. Podle klasické egyptologie neznali Egypťané ani železo, a už vůbec nedokázali ze železné rudy vyrobit ušlechtilou ocel. Dýka však existuje, a to je rozpor, který by si zasloužil podrobnější průzkum. Vedení Egyptského muzea se však vydání dýky k analýzám tvrději brání. Třešničku na dortu celé sbírky představuje Tutanchamonova posmrtná maska. Před dvaceti lety zavítala v rámci putovní výstavy do Evropy a mohly ji obdivovat miliony nadšených lidí. Masku faraonovy mumie je zhotovena z masivního zlata a velmi kvalitního lazuritu (lapis lazuli). Její hmotnost dosahuje jedenácti kilogramů. Návštěvníci tehdejší výstavy ani turisté mířící do káhirského muzea se však nedozvěděli o existenci záhadného rentgenového snímku, pořízeného pařížskou dceřinou firmou společnosti Eastman-Kodak. Odborníci si prohlíželi vyvolaný film s úžasem: maska sice zvnějšku vypadá zcela bezvadně, ale rentgenový snímek odhalil na pravé tváři malou nepravidelnost, jež není na první pohled vidět. To by ještě nebylo tak překvapivé. Ale „vada“ se vyskytuje na stejném místě, kde je i na mumii patrná malá jizva, zřejmě způsobená kousnutím. Změna struktury kovu tedy byla očividně způsobena záměrně. Jak to ale staroegyptští zlatníci technicky zvládli? Jak dokázali opatřit masku malou jizvou, avšak současně to provést tak, že zůstala neviditelná? Rentgenologové ani další odborníci to zatím neumějí vysvětlit. V Egyptském muzeu se nachází velké množství dalších záhadných nálezů z dob faraónů. V tlačenici panující před vitrínami byste je ovšem mohli snadno přehlédnout. Proto vás na některé upozorníme. Například uprostřed ptačích exponátů je vystaven miniaturní model dřevěného i větroně. Byl nalezen roku 1898 v jednom sakkárském hrobu. Obdivovat můžete i měděné dráty opatřené izolací, pocházejí z Údolí králů. Stejně záhadné jsou perfektně vybroušené skleněné vložky v sochách nebo optické zvětšovací čočky. Způsob opracování některých kamenných objektů, mezi nimi i zadní strany sarkofágů, naznačuje, že starověcí řemeslníci znali jádrové vrtání a pracovali s kotoučovými pilami. Staroegyptští kněží vynikali na poli medicíny. Například na jednom z papyrů je popisováno používání narkotizačních preparátů. A ještě jedna kuriozita: Ve vitrínách muzea můžete spatřit i předměty podobné bumerangům. Takové zbraně známe pouze od australských domorodců. A to vše může být jen špička ledovce. Ve sklepních depozitářích Nejvyšší rady správy egyptských starověkých památek možná padá prach na další předměty, jež by neměly

existovat, ale o nichž nevíme. Jestlipak si je někdy budeme moci prohlédnout? O tom lze právem pochybovat. A tím se dostáváme zpět k naší plánované výstavě. Dr. Willibald Katzinger usiloval o zapůjčení cenných exponátů z proslulých muzeí. Doufali jsme, že alespoň některé z 350 požadovaných artefaktů získáme. Stálo nás spoustu času vypátrat, jaké nálezy by pro náš projekt připadaly v úvahu, kde jsou uloženy a který kurátor je za ně odpovědný. Dočkali jsme se však hořkého zklamání. Výsledek těžce nesl především náš odborný poradce. Dr. Katzinger dal v sázku celou svou vědeckou reputaci, ale nebylo to nic platné. Dostávalo se nám jednoho odmítnutí za druhým. Zdůvodnění byla někdy opravdu průhledná a některá muzea se dokonce ani neobtěžovala odpovědět, i když žádost zaslal oficiální cestou ředitel prestižního muzea. Některé instituce, například Národní muzeum v maďarské Budapešti nebo moskevské Darwinovo muzeum nám zápůjčku nejprve přislíbily, ale poté, vzhledem ke „kontroverznosti“ chystané výstavy, svůj slib odvolaly. Přesto jsme zaznamenali alespoň jeden významný úspěch: uznávané londýnské Britské muzeum vyjádřilo ochotu poskytnout pro náš projekt pět exponátů. Nacházela se mezi nimi i opravdová záhada - prehistorická dalekohledová čočka! Archeologové ji objevili v asyrské pokladnici ve zříceninách Ninive u Tigridu (Irák). Je vyrobena z broušeného matného skla a byla pravděpodobně v 8. století před Kristem používána jako objektiv.

*Prehistorická teleskopická
čočka.
(Foto: archiv autorů)*

Čočka z Ninive není jediným nálezem svého druhu. Britské muzeum vlastní i další prehistorické nebo starověké dokonalé objektivy. Jeden z nich objevil roku 1884 anglický egyptolog sir Flinders Petrie během vykopávek ve východním chrámovém okrsku Tanis v Egyptě. Tato čočka je bezchybně opracovaná a zbroušený na jedné straně konvexní (vypouklá) a na druhé straně rovná. Z téměř sedmicentimetrové velikosti, tvaru a chybějícího zabarvení lze jednoznačně usoudit, že se nejednalo o šperk. Odborníci se domnívají, že vznikla kolem roku 200 před naším letopočtem. Za vynálezce dalekohledu je obvykle pokládán velký učenec Galilei. Optické čočky však byly pravděpodobně používány již před 16. stoletím a sklo se podařilo poprvé vyrobit ve starověkém Egyptě kolem roku 3500 před naším letopočtem. Na Krétě a v Malé Asii byla nalezena jednoduchá optická sklíčka

pocházející přibližně z období druhého tisíciletí před Kristem. Dát dvě taková skla dohromady a vyrobit jednoduchý dalekohled není nic složitého. I sám Galilei předpokládal, že teleskopy znali již jeho předchůdci. V roce 300 před naším letopočtem vyslovil Euklides poučku o výpočtu a zesílení světla. V řeckých spisech se dochovaly popisy zvětšujících skel, která byla zhotovována ze skleněných koulí naplněných vodou. Jejich účinnost zůstává otázkou. Obecně je však třeba zamyslet se nad úrovní znalostí starověkých národů. Množí se náznaky, že nejen Babyloňané byli mimořádně zdatnými astronomy. Artefakty z Britského muzea by naši výstavu bezpochyby velmi obohatily. Ale nakonec jsme tuto nabídku nevyužili. A to nejen kvůli horentním částkám potřebným na pojistné. Především jsme se obávali, aby zahájení výstavy nezačalo skandálem. Dobře jsme totiž věděli, že kurátoři jmenované instituce přísně dohlížejí na to, zda jsou jejich umělecké poklady prezentovány v náležitých souvislostech. A v oficiálním označení broušených skel se nehovoří o

Náš první (a dlouhou dobu jediný) exponát pro výstavu Unsolved Mysteries: mumifikovaná žába uzavřená v kameni. (Foto: Booth Museum of Natural History, Brighton)

„antických čočkách“, nýbrž pouze o „špercích“. V tomto ohledu bychom se jistě s londýnskými opatrovateli těchto pokladů neshodli. Dostali jsme se do frustrující situace. Po stovkách písemných žádostí a osobních kontaktů jsme nakonec získali příslib zapůjčení jediného originálního předmětu. Ustrnulo se nad námi Booth Museum of Natural History v anglickém Brightonu a přislíbilo nám zápůjčku jednoho ze svých nejcennějších exponátů mumifikované žáby v dutém pazourku. Objevili ji roku 1899 dělníci pracující v kamenolomu y Lewes (East Sussex). Ve Velké Británii je dostupná celá řada spolehlivých zpráv o žábách uzavřených v dutinách kamenů. Podle očitých svědků mnoho živočichů po rozlomení kamene ještě žilo. Zoologové nabízejí následující vysvětlení: Mladé žáby prolezou do porézní horniny, většinou vápence, a uvíznou tam. Nemohou se dostat zpátky, mají však přístup k potravě a rostou. Předpokládá se, že uvězněné žáby vylučují pach, který přitahuje hmyz, jímž se živí. Neudusí se díky vzduchu, který dovnitř proudí malými póry. Pazourek z Lewes však nemá ani sebemenší otvor, jenž by vedl až k povrchu. Existuje i jiná teorie, podle níž žáby upadnou do jakéhosi mnohaletého zimního spánku a mohou díky tomu přežít. Žába byla sice hezkým exponátem, ale na uspořádání výstavy to rozhodně nestačilo. Byli jsme opět na začátku. Bohužel se zdála být potvrzena slova skeptiků, podle nichž takovouto expozici se spornými originálními předměty vůbec nelze zorganizovat. Nehodlali jsme však tak brzy

házet flintu do žita. Po roce a půl jsme ale měli jen jediný artefakt, a proto bylo nutné změnit taktiku. Soustředili jsme se na oblasti, jimž jsme dosud věnovali relativně málo pozornost například na sbírky z Jižní Ameriky. Spontánně nás napadala témata jako samanismus, slavné zlaté poklady jihoamerických indiánů, legendární Eldorado, impozantní incké stavby, tajuplné zříceniny a slavné obrazce na planině Nazca. Možná v zemi slunečních králů narazíme na další stopy... Třeba pro svou věc získáme soukromé sběratele... Tyto a podobné úvahy se nám honily hlavou. Nakonec jsme se pevně rozhodli: vzhůru do Jižní Ameriky! Naplánovali jsme dvě studijní cesty. Hodlali jsme odletět z Vídně do Bogoty, pak navštívit Quito, Cuenku, Limu, Icu a vydat se zpět. Během expedice jsme chtěli navázat přímý kontakt s co největším počtem muzeí a sběratelů. Stanovili jsme si i termín odletu: 19. únor 2000. Na první výpravě nás doprovázeli dva experti: vám již představený vědec dr. Willibald Katzinger a německý spisovatel dr. Hans-Joachim Zillmer. Přípravy byly ukončeny a nastal čas vyrazit... Výsledek cesty znamenal dlouho očekávaný průlom. II. ČÁST JIŽNÍ AMERIKA VOLÁ! „Není všechno zlato, co se třpytí. Ale také se netřpytí vše, co zlatem je.“ Friedrich Hebbel (1813-1863), deníky, 3. září 1836

„Zlaté letadlo“ – model z Kolumbie.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Hledání stop v zemi zvané Eldorado Zahájení v bogotském Muzeu zlata Co byste řekli představě o přítomnosti starověkých astronautů na Zemi? Přiznejme si, že to zní velmi fantasticky. Skeptici by nás jistě okamžitě zahrnuli spoustou záporných argumentů. Pozoruhodné nálezy ovšem dokážou jejich námitkami pořádně otřást. Již několik desetiletí patří k nejzáhadnějším artefaktům této kategorie takzvaná zlatá letadla z Kolumbie. Zdá se, že je před tisícovkami let zhotovili letečtí modeláři, kteří evidentně disponovali pozoruhodnými znalostmi z oblasti aerodynamiky. Malé zlaté předměty bývají obvykle označovány za „náboženské ozdoby“ či „zobrazení zvířat, ptáků, molů, netopýrů“, případně „létajících ryb“. Artefakty se však, podobně jako srovnatelné předměty z egyptských hrobů, vyznačují zřejmými charakteristickými znaky, jež jsou typické pro moderní letadla. Platí to například pro deltovitý tvar nosných ploch, dolnoplošnickové zavěšení křídel, velikostně přesně odpovídající ocasní plochy s pravouhrou směrovkou a horizontálně uspořádaným výškovým kormidlem. Tato kuriózní umělecká dílka byla společně s dalšími zlatými poklady nalezena v předkolumbovských knížecích hrobech, které jsou podle svého stylu přiřazovány ke kultuře Tolima. Ptáte se na jejich stáří? Nejméně 1 500 let. Jedno z unikátních zlatých letadel prošlo testováním v aerodynamickém tunelu Leteckého a vesmírného ústavu v New Yorku. Výsledek byl překvapivý: kolumbijský zlatý předmět vykazoval všechny parametry srovnatelné s moderními letadly! Vědci to však ignorují a dodnes tedy není jasné, odkud

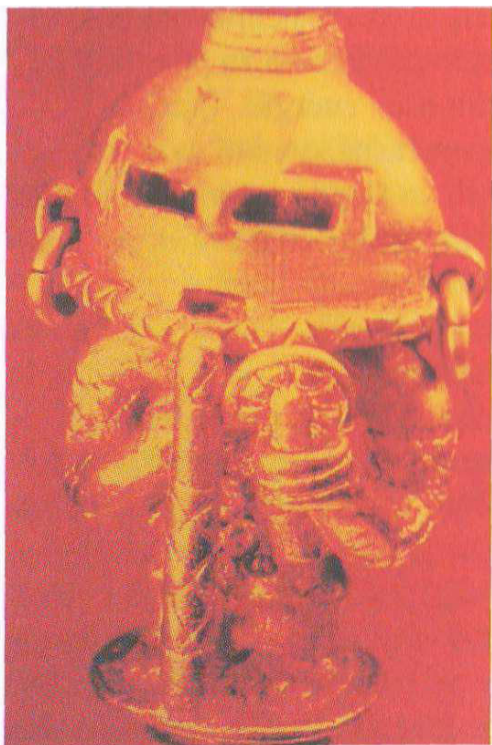
předkolumbovští indiáni získali dokonalé znalosti aerodynamických zákonů... Záhadě „zlatých letadel“ se od roku 1996 pokouší přijít na kloub tým vedený dr. Algundem Eenboomem a důstojníkem německého letectva Peterem Beltingem. Badatelé zhotovili přesné modely v měřítku 16:1, které během praktických zkoušek prokázaly mimořádně dobré letové vlastnosti. Jaké závěry je možné z těchto podivuhodných experimentů odvodit? Vymysleli letouny místní šamani nacházející se ve stavu drogového opojení? Jedná se o poslední pozůstatky dávno zaniklé vyspělé civilizace? Nebo snad jde o vzpomínky na mimozemské návštěvníky? Zobrazení hmyzu to každopádně není. Mouchy nemají nosné plochy deltovitého tvaru. Jejich křídla, jsou mimoto posazena na trup shora a ne zdola. A mouchy ani ptáci nejsou vybaveni vertikální ocasní směrovkou. Víme tedy, čím „letadla“ nejsou, avšak na to, čím jsou, zatím odpovědět nedokážeme. v Kolumbijské dva až tři centimetry velké amulety spíše než hmyz připomínají raketoplán. Již předem jsme věděli, kde je máme hledat. Nacházejí se v soukromých sbírkách, v brémském Záměnském muzeu, v Etnologickém muzeu v Berlíně-Dahlemu (národopisné muzeum) a především ve světově proslulém Museo del Oro, které našlo své sídlo v prostorách státní banky v Bogotě. Prvním cílem naší cesty se proto stalo kolumbijské hlavní město. Bogota se rozkládá ve výšce 2 600 metrů v úrodném horském údolí Sabana. Zlata chtiví Španělé kdysi zaslechli na území kmenů Čibčů a Muisků pověsti o Elctóradu. O tomto legendárním městě zlata si ostatně vyprávějí mnohé/jihoamerické národy. Jsou to vše jenom pohádky, nebo se v bájích skrývá pravdivé jádro? I v dnešní době míří do Jižní Ameriky dobrodruzi, kteří touží po objevení tajuplné země zázraků, lixistuje však jen velmi málo náznaků, že by „město zlata“ mohlo být dodnes ukryté kdesi v džungli. El Dorado však nebylo ve skutečnosti město, ale zlatý člověk. Ceremoniál, podle něhož legenda vznikla, se odehrával severně od Bogoty, na jezeře Guatavita. Jeho počátky je třeba hledat v nebeském znamení (pravděpodobně dopad meteoritu). Muiskové pokládali místo původní události za sídlo mocného boha a používali ho jako svatyni. Když nastupoval na trůn nový král, byl svlečen a od hlavy k patě natřen lepivou pryskyřicí a poté pokryt zlatým prachem.

*Vzácný sbírkový předmět z Museo del Oro: ceremoniální vor El Dorada.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

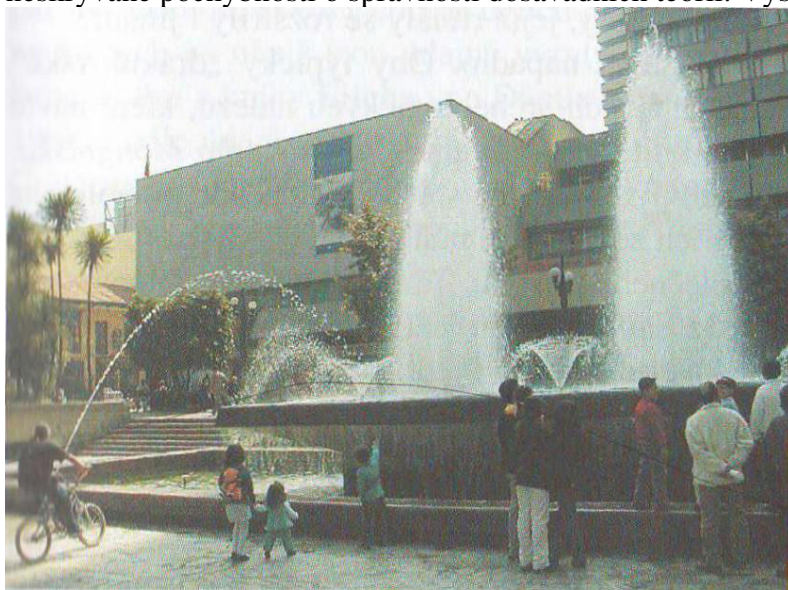
Takto „pozlacený“ panovník vstoupil na vor s obětními dary ze zlata a drahokamů. V doprovodu kněží rovněž vybavených zlatými předměty byl El Dorado odvezen doprostřed jezera. Tam kněží svrhli zlaté obětiny do hlubin a do vody se ponořil také El Dorado a smyl

ze sebe svou zlatou „kůží“. Tímto způsobem podle legend odvedl poplatek bohovi vod a mohl nastoupit vládu. Dlouhou dobu byla tato pověst pokládána za smyšlenou báchorku. Ovšem indiánské vyprávění nakonec potvrdil nález 18,5 centimetru dlouhého a neobyčejně jemně opracovaného artefaktu z ryzího zlata. Jedná se vlastně o vyobrazení „pozlaceného“ náčelníka Muisků, stojícího na voru. V 16. století proběhlo několik pokusů o prokopání břehu posvátného jezera, když se Španělé chtěli tímto způsobem dostat ke zlatu na jeho dně. Hladinu se však nikdy nepodařilo dostatečně snížit. Kromě toho se na vysušených místech bahno v důsledku působení žhavých slunečních paprsků brzy změnilo v neprostupnou vrstvu, tvrdou jako beton. Jezero Guatavita dodnes úspěšně střeží tajemství El Dorada. Originál zmíněné postavy „pozlaceného krále“ má nevyčíslitelnou hodnotu a je spolu s dalšími více než 33 000 drahocennými exponáty z předkolumbovských období uchovávan v Museo del Oro. Doufali jsme, že se v tomto muzeu dozvíme něco víc o původním účelu použití „leteckých amuletů“. Předem jsme se ohlásili a informovali vedení muzea o tom, že bychom si chtěli prohlédnout především záhadné malé šperky. Dorazili jsme na místo 20. února a našemu čtyřčlennému týmu byla umožněna samostatná prohlídka expozic Muzea zlata. Ve dvou poschodích jsou rozmístěny nepředstavitelné poklady. První patro je věnováno Jednotlivým staroindiánským kulturám Kolumbie a jejich zlatnickému umění. Druhé poschodí je zasvěceno mýtu zlata. Prostor je ponořen do lajemného příšeří a bodová světla zdůrazňují nádheru jednotlivých zlatých předmětů, mezi něž patří masivní hrudní pancíře, nákolníky, přílby a „kultovní objekty“. Mystická atmosféra je dotvářena tichou hudbou v pozadí. Nevycházeli jsme z údivu a kochali se pohledem na pohádkové a naprosto jedinečné poklady inků a bohatých indiánských šlechtických dynastií. Za tlustými neprůstřednými skly vitrín se skví zachráněné poklady dávno zaniklého „zlatého věku“. Zlato bylo pokládáno za posvátný kov a příjemce stvořitelské a životodárné sluneční energie. Představovalo nejvýznamnější náboženský obětní dar a současně symbol moci privilegovaných příslušníků kmene, kteří působili ve funkci prostředníků mezi „skutečným“ světem a „vyššími“, nadpřirozenými sférami, které byly pokládány za zdroj vědomostí, k nimž obyčejní smrtelníci nemají přístup. Vzhledem k nahromaděným horám pokladů, jež jsme v muzeu měli možnost spatřit, by nás ani moc nepřekvapilo, kdyby se jednoho dne kdesi v džungli přece jen vynořilo zapomenuté „město zlata“. Dokonalé řemeslné opracování a jemná rafinovanost šperků svědčí o vysoké úrovni předkolumbovských kultur. Mnoho maličkých cenností je opatřeno tak nepatrnými detaily, že je umělci zlatníci zřejmě museli zhotovovat pomocí zvětšovacích skel. Jinak by to snad ani nebylo možné. Vedle klenotů vyrobených z filigránských zlatých drátků byla umístěna informační tabule, nad níž jsme se museli bezděky usmát. Byl na ní vyobrazen primitivní člověk z doby kamenné, který dlátem a kladivem opracovával jemnou zlatou figurku. Je tato představa pravdivá? Nebo se spíše blíží pravdě tvrzení, že praobyvatelé Ameriky měli nástroje a ovládali techniky, o nichž dnes nic nevíme? Jihoamerická metalurgie dosáhla bezpochyby již před nástupem Inků vysokého stupně vývoje, a to platí dvojnásob především pro zpracování zlata. Během prohlídky muzea jsme si všimli několika přívěsků odlitých z tohoto drahého kovu. Vědci je označují za „stylizované ptačí lidi“. Jsou typické pro kulturu Tolima, známou z jižní Kolumbie, odkud pocházejí také „zlatá letadla“. Na většině přívěsků je nápadná jejich rovná, plochá a symetrická struktura. Nalezneme na nich čtyřhrannou hlavu a naznačená křídla připomínající hřeben. Často se vyskytuje i kotvovitý ohon. Mnoho z těchto šperků má na zadní straně poutko a byly zřejmě nošeny na prsou. Přemýšleli jsme, co mohlo být předlohou pro výrobu oněch „okřídlených lidí“? Zamyšleně jsme se zastavili u další vitríny a prohlíželi si zlaté miniatury, jejichž tvůrci jsou calimští indiáni, řazení dnes ke kultuře Yotoco. V období mezi posledními staletími před Kristem a přibližně rokem 1000 našeho letopočtu zakládali terasy v oblasti západních And. Ve svých sídlech zpracovávali zlato na takzvané poporo. Jedná se o nádoby, v nichž se uchovávalo vápno získávané z rozemletých mušlí a smíchané s opraženými listy koky. Tato směs se

Hlavičky špendlíků jsou zdobeny cizorodými miniaturami. (Foto: Anke a Horst Dunkelovi)

svými stimulujícími účinky podobala omamné droze a používala se při tradičních rituálech. Šamani se jejím prostřednictvím dostávali do stavů změněného vědomí a spojovali se pak s „vyššími bytostmi“. K odstraňování vápna ze dna poporo se používaly zlaté špendlíky. Nepatrné hlavičky těchto špendlíků zdobily cizorodé lidské a zvířecí postavy s maskami, přilbicemi a „ceremoniálními kostýmy“. Figurky měly představovat „nadpozemské bytosti“. Kdo byli tito nebeští „bohové“? Náš průvodce muzeem se ze všech sil snažil rozptýlit naše neskrývané pochybnosti o správnosti dosavadních teorií. Vysvětloval nám vše přísně

Místo zahájení našich jihoamerických výzkumů: Muzeum zlata v Kolumbii. (Foto: dr. Hans-Joachim Zillmer)

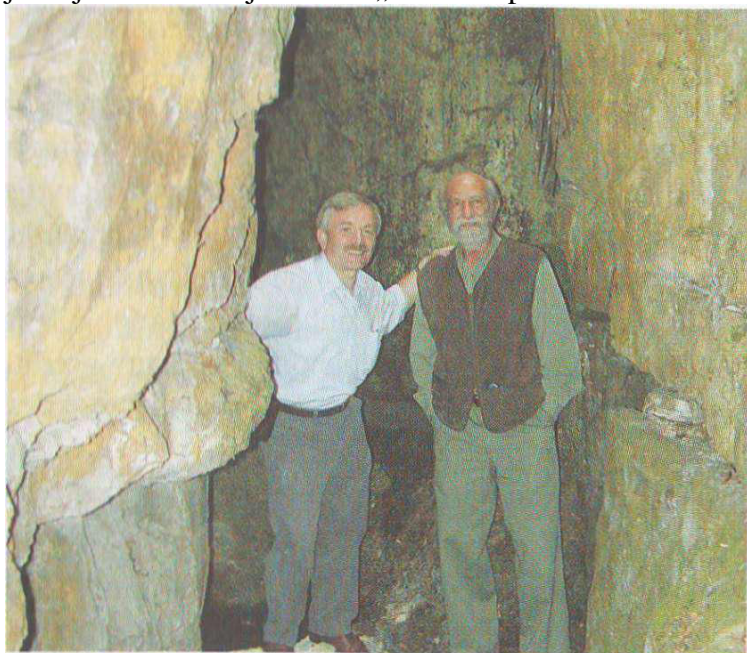
v duchu tradiční interpretace a trpělivě odpovídal na otázky. Bohužel ne na všechny. Když jsme se totiž konečně dostali ke skříni se spornými „zlatými letadly“, dočkali jsme se velkého

zklamání: právě lato vitrína byla a zůstala během naší návštěvy neosvětlená. Jediná z celé expozice. Byli jsme velmi rozhořčení a neuklidnilo nás ani oficiální vysvětlení hovořící o „renovačních pracích“. Na naší tlumočnici (anglické, ačkoliv se v muzeu konají i pravidelné prohlídky v němčině) Jsme viděli, že si z nás tajně dělá legraci. Podivné. Doufali jsme, že při závěrečném rozhovoru dokážeme ředitelku muzea přesvědčit, aby nám tajemné amulety ukázala a třeba i některý, nich zapůjčila pro naši výstavu. Marně. Naše žádost byla příkře odmítnuta. Navrhli jsme, že si do vitríny posvítíme baterkou, ale ani to nám nebylo dovoleno. Během rozhovoru jsme pochopili proč. Vedení muzea si nepřálo odpovídat na nepříjemné dotazy. Vše, co jen vzdáleně zavánělo pokusem o novou interpretaci nezvyklých artefaktů a co by mohlo otrást dosavadními teoriemi, bylo odbýváno jako čirý nesmysl. Pro náš pochybný projekt nám tedy žádný z podivuhodných exponátů nepůjčí a bašta. Co teď? Začátek to nebyl povzbuzující. Pokud brzy neprolomíme smůlu a nedočkáme se zřetelného úspěchu, můžeme na celou akci zapomenout. Veškerá dosavadní námaha vyšla vniveč. Vrátili jsme se do hotelu a svolali krizovou poradu. Kdo hledá, najde Muchas gracias díky, konečně žhavá stopa Kolumbijské zlaté artefakty jsou proslulé po celém světě. Méně se už ví, že v tomto regionu existuje celá řada zajímavých archeologických nalezišť. Jedním z nejvýznamnějších je areál San Augustin, který zaujímá plochu 500 čtverečních kilometrů. Poblíž pramení Rio Magdalena, řeka mířící na sever do Atlantiku. V tamní hornaté krajině se vyskytuje mnoho pozůstatků připomínajících jednu z málo známých jihoamerických civilizací, která zde existovala v posledním tisíciletí před naším letopočtem. Nejnovější nálezy však dosavadní dataci částečně zpochybňují, protože některé z nich zřejmě spadají až do období kolem roku 3000 před Kristem. Archeologové objevili ve zkoumaném areálu prastaré pravoúhlé komory zbudované ze svislých megalitů se svorníky, zasypané čtyřmetrovou vrstvou hlíny. K nejpodivnějším nálezům ale patří především 300 monumentálních figur. Každá z těchto kamenných plastik vypadá jinak, ale všechny připomínají démonicky d'ábelské tváře s vyčnívajícími upířími zuby. Vědci je pokládají za symbolické ztvárnění nadpřirozených sil. Proč jim však tehdejší lidé dávali právě tuto podobu, je stejně nejasné jako důvod, který kolem roku 1500 po Kristu přiměl domorodce k opuštění jejich dosavadních sídlišť. Kdo zde vlastně žil a jaké náboženství praktikoval? Jsou tajemné sochy dílem kultury, jejíž rituály se rozšířily i jinde? Něco nás v této souvislosti napadlo. Ony typicky „drákulovské“ zuby známe z podstatně mladších archeologických nálezů, které navíc pocházejí z úplně jiného kulturního okruhu z Vnitřního Mongolska. Archeologové tam objevili pyramidovité stavby a kamenné monolity se stejnou symbolikou „upířích zubů“. Okamžitě se tedy vynořila domněnka o možnosti jejich společného původu. Tuto stopu jsme ale zatím dál sledovat nemohli, protože San Augustin leží 600 kilometrů od Bogoty a Vnitřní Mongolsko je na druhé straně světa. Na takovou výpravu jsme neměli dost času. Soustředovali jsme se především na pátrání po atraktivních exponátech pro svou výstavu. Jenže kde je vzít? S naším projektem to nevypadalo dobře, a tak jsme se chytili posledního stébla. V Kolumbii žije řada významných sběratelů. Artefakty s nejasnými okolnostmi nálezu nebo takové, jež nezapadají do akademických teorií o vývoji předkolumbovské Ameriky, nemají v oficiálních muzeích místo. Většinou končí v soukromých sbírkách a o jejich existenci ví jen pár zasvěcenců. Takový corpus delicti představuje prehistorický kamenný kotouč, na němž jsou údajně vyryty „genetické informace“. Věděli Jsme o něm z knihy Ericha von Dániken Strategie bohů, vydané v roce 1982. Podle údajů v této publikaci by měl v Bogotě žít jistý „profesor Gutierrez“, v jehož sbírce se onen tajemný předmět nachází. Ale existuje záhadný „genetický kotouč“ opravdu? A kde bychom ho dnes měli hledat? Opatřili jsme si telefonní seznam Bogoty, města se sedmi miliony obyvateli. Okamžitě jsme zažili další šok: „Gutierrez“ je tam tak časté Jméno jako v Německu třeba Miiller a Maier dohromady. Po dlouhém hledání jsme však zjistili, že existuje pouze jeden profesor Jaime Gu-lierrez.

*Neobvyklé pyramidovité stavby ve Vnitřním Mongolsku.
(Foto: archiv dr. Jiana Wanga)*

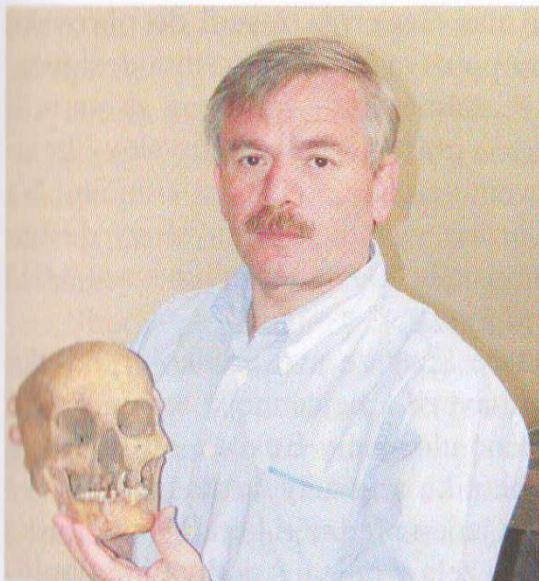
Zatelefonovali jsme na uvedené číslo a ozval se jeho syn. Ano, otec je oním mužem, kterého hledáme. Gutierrez mladší byl vstřícný u poskytl nám otcovo nové telefonní číslo. Vytočili jsme je a skutečně jsme se k „našemu“ profesoru Gutierrezovi dovolali.

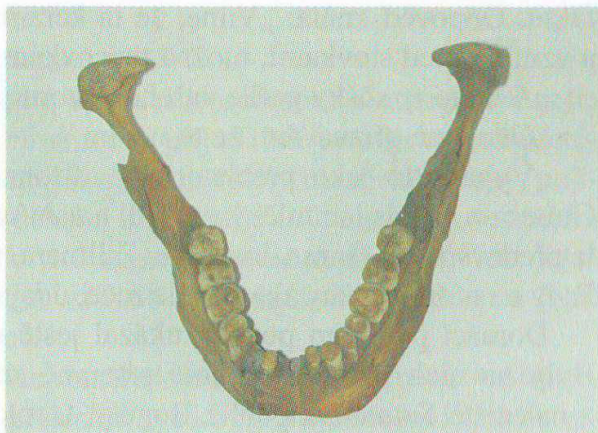
*Klaus Dona s profesorem Gutierrezem ve skalním hrobě,
osm metrů pod domem. Některé chodby ještě nejsou
prozkoumány. (Foto: Klaus Dona)*

Byl sice rezervovaný, ale nakonec souhlasil, abychom ho navštívili v jeho domě. O chvíli později jsme už všichni čtyři seděli v taxíku a ve vzrušené náladě se hodinu kodrcali pustou krajinou. Již se stmívalo, a než jsme dorazili do cíle vzdáleného asi tak 20 kilometrů od Bogoty, nastala černá noc. Narazili jsme na poslední překážku. Postavili se nám do cesty tři po zuby ozbrojení strážníci, jejichž úkolem bylo nepustit dál nikoho nepovolaného. V té chvíli

jsme si rázem uvědomili, že v Kolumbii zuří občanská válka. Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (FARC) vedou od roku 1964 krvavý partyzánský boj proti vládním jednotkám a kontrolují 40 až 50 procent země. Nebyla to příjemná situace a docela jsme si oddychli, když nám vojáci konečně otevřeli závoru. Taxík vyšplhal posledních pár set metrů po úzkých serpentínách a zastavil před impozantním sídlem, postaveným ve stylu moderní architektury. Profesor Jaime Gutierrez Lega starší statný muž s plnovousem a dobromyslným úsměvem na rtech nás již očekával. Provedl nás svou tehdy ještě rozestavěnou kamennou citadelou. Měli jsme možnost spatřit mnoho neobvyklého. Svoje skalní hnízdo a jeho geniální uspořádání si profesor navrhl sám. Úžasný byl již samotný styl stavby. Gutierrezův dům se skládal ze dvou budov a při jejich výstavbě nebylo zapotřebí přičítat ani jedinou dlaždici či cihlu. Něco takového je opravdu velice neobvyklé. V podstatě snad v každé budově naleznete u vchodů, oken a dveří cihly nebo dlaždice, jejichž velikost

Klaus Dona s 10 000 let starou lebkou, jež byla nalezena v jeskyni hluboko pod zemským povrchem. (Foto: Klaus Dona)

Spodní čelist s bizarními zuby: jsou uspořádány napříč a ne souběžně, jak je běžné. (Foto: Klaus Dona)

bylo nutné nějak upravit. Ne tak v sídle profesora Gutierrez. Tam zůstal každý použitý kus celistvý. Vůbec nic se rozměrově neupravovalo. Mezi oběma budovami se nachází starý jeskynní vstup, jenž vede do šachtového hrobu. V hloubce osmi metrů našel profesor Gutierrez dvě lidské kostry, které podle provedené datace ležely na tomto místě 11 000 až 14 000 let. Zajímavé jsou na nich především lebky a hlavně uspořádání zubů ve spodní čelisti: všechny rostou příčně a ne souběžně, jak je u člověka obvyklé. Po provedení analýz DNA se snad dozvíme o příslušnících tohoto záhadného indiánského etnika něco víc. Jeskyně skrývá i další tajemství: Z místa nálezu oněch dvou koster vede dolů patnáct metrů hluboká šachta a z jejího konce míří do nitra hory tři tunely. Neví se, kam vedou. Doposud je nikdo neprozkoumal, ba ani domácí pán do nich ještě nevstoupil. Jednou bude určitě objasněno i toto tajemství. Gutierrez svolil, abychom se zúčastnili prvního výzkumu těchto záhadných podzemních chodeb. Při příští cestě do Jižní Ameriky tedy sestoupíme do neprobádaného podzemí. V průběhu procházky po areálu nás Gutierrez zavedl do obrovské haly, kterou spolu se svými studenty používá k sochařským a designérským pracím. Dozvěděli jsme se, že Jaime Gutierrez Lega se narodil v kolumbijském městě Bucaramanga a pracoval jako průmyslový kreslič. Celý život se vášnivě věnoval svému archeologickému koníčku. Na bogotské univerzitě Jorge Tadea Lozana vyučoval průmyslový design a kromě toho je prezidentem kolumbijského Designérského svazu ACD (Asociación Colombiana de Diseñadores). Hostitel nám pak předvedl některé kusy ze své předkolumbovské sbírky, ale upozornil nás, že nejzajímavější a nejcennější exponáty má pečlivě zabalené v bednách a bezpečně uložené v Bogotě. Museli jsme se tedy prozatím spokojit pouze s několika originály a fotografiemi. Naši pozornost upoutal především jeden předmět: keramická figurka ze Santamarta. Těžkopádná postava vězela v oděvu s podivnými doplňky a na zádech měla jakýsi vrtulovitý nástavec. Na fotografii nám profesor Gutierrez dále ukázal dvě keramické sošky, které nám okamžitě připomněly japonské figurky dogu. I vědci již delší dobu připouštějí, že kdysi mohly existovat kulturní kontakty mezi ekvádorskou kulturou Valdivia a Japonskem. Obě zmíněné kolumbijské postavičky nasvědčují tomu, že podobné spojení s Japonskem možná v minulosti udržovali i obyvatelé Kolumbie. Nebo snad dávnověcí umělci kdysi spatřili stejný jev a nezávisle na sobě ztvárnili v hlíně své dojmy? Ptali jsme se profesora na stáří artefaktů. Odpověď zněla: „Víme, že ta keramika nebyla vypálena v ohni a vznikla před stovkami, možná tisícovkami let.“ „A koho ty sošky podle vašeho názoru představují?“ „Otevřeně přiznávám, že to nevím.“ „Vypadá to jako prehistorický astronaut,“ navrhli jsme. Profesor Gutierrez na nás jen mlčky pohlédl a usmíval se. Další fotografie zaujala především dr. Hanse-Joachima Zillmera, našeho odborníka na fosilie. Byly na ní zachyceny zkamenělé ruce, údajně přes 100 milionů let staré. Domácí pán nám později ukázal ještě několik kamenů s rytinami. Byly na nich patrné neznámé písemné znaky a symboly. Pocházely z naleziště Sutatausa poblíž Bogoty. Geologové odhadli stáří rytin na několik tisíc let. Pod elektronovým mikroskopem byly totiž objeveny zřetelné stopy vodní eroze. Okamžitě jsme si všimli, že nesrozumitelné hieroglyfy nápadně připomínají znaky na kamenech, sochách a deskách, jež byly před lety objeveny v soustavě podzemních štol v americkém státě Illinois. Objevil je speleolog Russell Burrows. Tyto znaky i symboly nezapadají do obvyklých schémat, a proto byly velmi rychle označeny za „padělky“, aniž by došlo k věcné analýze. Stejně značky se vyskytují i na kovových deskách z rozsáhlé sbírky zesnulého ekvádorského pátera Crespiho. Do téže kategorie zapadají početné kamenné lirtcfakty z francouzského Gloselu. Jejich stáří je odhadováno na 12 000 let. Shody mezi nálezy z Kolumbie, Ekvádoru, USA a Francie jsou nápadné. Jedná se jen o náhodu? Nebo podvod? Nebo všechny pocházejí ze stejných pradávných kořenů? Jsou objevené artefakty posledními pozůstatky dávno zapomenuté epochy? Pocházejí z bílých míst z počátku existence lidstva? Ale proč nejsou důkladně vědecky prozkoumány li proč nikdo neporovná jednotlivé symboly a písemné znaky mezi Nebou? Profesor Gutierrez nám vyprávěl, že vlastní mnoho podivuhodných exponátů, které

dosud nebyly podrobeny detailním analýzám, protože vědci od nich raději dávají ruce pryč. „Nevědí, kam tyto předměty zařadit, protože se s ničím takovým prozatím nesetkali," tvrdil profesor. To platí i pro nejpodivuhodnější kousek z jeho sbírky „genetický disk". Zvědavě jsme se zeptali, zda bychom tu podivuhodnou věc mohli spatřit na vlastní oči. „Jistě," přikývl profesor, „je to skvost mé sbírky. Zítra odpoledne Jedu do Bogoty, takže pokud budete mít zájem, můžete se na ten disk podívat." Nic nám nemohlo být milejší. Druhý den dopoledne jsme navštívili profesora Gutierrezze v jeho bogotském domě a byli velmi srdečně přijati. Místnosti doslova přetékały archeologickými raritami. Na stěnách visely mystické masky, police byly zaplněné knihami, sochami a keramikou. Na stole v obývacím pokoji ležely připravené podivné kameny, vedle nich bylo vidět ještě nerozbalené krabice. Gutierrez vzal do ruky diskovitý předmět a řekl: „Tak tady je genetický kotouč." Již první dojem byl ohromující. Disk je z černého kamene, v průměru měří 22 centimetry a váží přibližně dva kilogramy. Přední i zadní strana je opatřena rytinami a jednotlivými ornamenty, které jsou odděleny kolmými čarami. Na okraji kotouče je vyryt symbol hada. Uprostřed má disk otvor. Gutierrez říká: „Předpokládám, že kotouč byl původně upevněn na nějaké holi a mohlo se jím otáčet.

Dr. Hans-Joachim Zillmer a Reinhard Habeck se skvostem Gutierrezzovy sbírky: „genetickým kotoučem". (Foto: Reinhard Habeck)

Možná těch kruhových desek existovalo víc. Před několika lety vykopali archeologové na jihochilských ostrovech podobné diskovité objekty a také na nich se vyskytují neznámé symboly. Poselství a informace se v minulosti zřejmě zapisovaly na kotouče stejně jako dnes. Vzpomeňte si třeba na CD-romy nebo hudební CD. A co se týče mého kotouče, na jeho obou stranách je zaznamenána biologická tematika." Je možné znaky na disku rozluštit? Co znamenají? Obsahují opravdu genetické informace, jak se tvrdí? Lékaři, kteří kotouč později ve Vídni zkoumali, nám tento názor potvrdili. „Na této desce je znázorněna evoluce od žáby k člověku," takto nám představil Gutierrez svou teorii. „Jasně zde vidíme detaily jako vaječnou buňku, spermie, vaječníky, buněčné dělení a embrya. Další výsek obsahuje zobrazení mužské a ženské bytosti. Na druhé straně jsou scény, které zřejmě popisují buněčné dělení a vývoj žáby v různých stadiích." Logicky si musíme položit otázku, jak dokázali „primitivní"

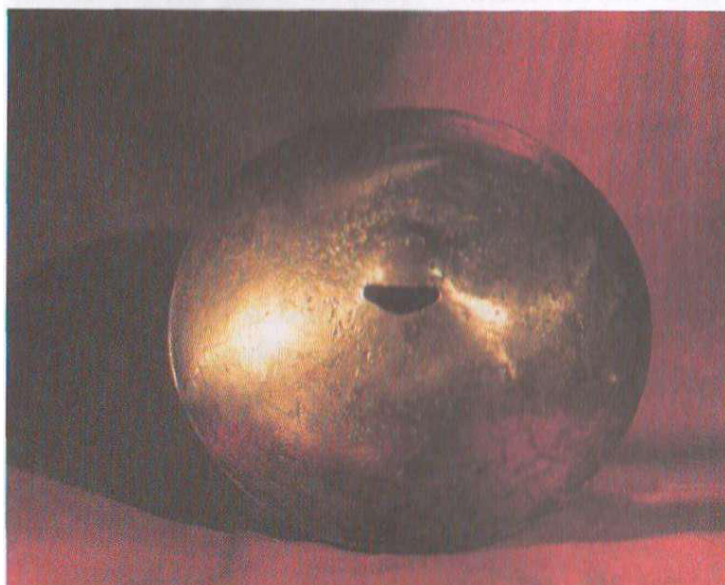
jihoameričtí domorodci přesně znázornit něco, co jsme objevili až v posledním století pomocí mikroskopů a elektronových mikroskopů? Největší záhadou ale zůstává, co přesně je vlastně na disku vyryto. Vzpomněli jsme si, že při návštěvě Muzea zlata v Bogotě nám byl nápadný mimořádně velký počet amuletů s motivy žab. Všeobecně se ví, že žáby, mloci i další vodní bytosti byli především ve starém Egyptě pokládáni za uzdravující náboženské symboly a těsně souviseli s „Rituály plodnosti“. Dobrým příkladem je bohyně Hiqit s žabí hlavou, která podle mýtů nepřetržitě počínala a snášela kulovité světové vejce. Stejně úcty jako v Egyptě zřejmě požívaly tyto zelené bytosti s vyvalenými očima též v předkolumbovských kulturách. „Vědci bohužel nechápou skutečný význam těchto nálezů,“ pokračoval náš hostitel. Ukázal na černý kámen ze své sbírky a konstatoval: „Nikdo neví, jak staré ty předměty opravdu jsou. Je však jasné, že zobrazování obojživelníků mělo mimořádný význam. Kromě toho žáby patří k nejcitlivějším živočichům. Žijí na souši i ve vodě. Procházejí velmi složitým procesem přechodem z vodního života k suchozemskému. Žáby a mloci jsou jedním z mála živočišných druhů, které mohou měnit své životní prostředí.“ Ale zpátky k Gutierrezovu unikátu. Je ten disk opravdu autentický? A jak ho sběratel získal? Zkoumal někdo, zdaje artefakt pravý? Profesor se nijak netajil tím, že je o jeho pravosti pevně přesvědčen: „Všeobecně se ví, že sbírám prehistorické památky. I z hlediska svého povolání se zajímám o umění svých předků. Mnohé z mých designérských prací jsou založeny na prastarých koncepcích a předlohách předkolumbovských řemeslníků. Před lety se u mne objevil jistý guaquero, hledač pokladů, a nabídl mi ke koupi tento disk. Ten muž mě ujišťoval, že předmět nepochází z hrobu, ale byl nalezen při stavebních pracích na okraji Bogoty. Kotouč byl ukázán i ředitelům několika muzeí, ale nevěděli si s ním rady, protože ho nedokázali zařadit do žádné dosud známé epochy. Disk je na několika místech poznamenán tlakem hlíny a jsou na něm patrné i stopy eroze způsobené tekoucí vodou. Spřátelení geologové z Technické univerzity mi potvrdili, že kotouč je předkolumbovského původu. Avšak kolik křížků už má za sebou, to se bohužel nedá přesně zjistit.“ Pokud ale nejde o padělek, čím tedy disk je? Mohl by tento kuriózní relikvýt být památkou na civilizaci, která nám byla úrovní svých znalostí rovnocenná? Ihned jsme si vzpomněli na legendy o Atlantidě. Je snad „genetický disk“ reliktem z této ztracené epochy? Hostitel nám ukázal ještě další kousky se záhadnými písemnými znaky a také malé, jen několik centimetrů velké kamenné nástroje z černošedého lyditu. Jsou dokladem jedinečných technických dovedností předkolumbovských indiánů. Některé jsou opravdu filigránské, například jehly na opracování vosku. Ve sbírce se nacházejí i lékařské nástroje zhotovené ze stejného materiálu, mezi nimi porodní nůž a porodní kleště. Karta se obrátila: profesor Gutierrez přislíbil, že nám pro naši výstavu zapůjčí deset předmětů (nakonec jich bylo několik tuctů). Již s daleko lepší náladou jsme následujícího dne odcestovali do Quita, hlavního města Ekvádoru. Nasměrovaly nás tam především tři otevřené otázky: tajemství záhadného „kamene s mapou světa“, pozůstatky proslulé kovové knihovny pátera Crespiho, které jsou údajně drženy v trezoru Banco Central del Ecuador, a za třetí jsme se chtěli poohlédnout po dalších neobvyklých nálezích, jež by připadaly v úvahu pro náš projekt. Chtěli jsme na ně znát odpovědi co nejdříve, a proto jsme 22. února 2000 v 10 hodin dopoledne nasedli do Boeingu 757 a opustili Bogotu. Let do Quita trval hodinu a 25 minut. Byli jsme zvědavější než kdykoliv předtím. Pátrání v Ekvádoru Nalezli jsme dosud nikdy nevystavované artefakty Konečně v Ekvádoru! Tento stát se rozkládá v severozápadní části Jižní Ameriky mezi 1°40' severní a 5° jižní šířky. To znamená, že leží přesně na rovníku, který koneckonců zemi dal i jméno. Můžeme se zde setkat s památkami na tisíciletou indiánskou minulost, s téměř nekonečným bohatstvím amazonské flóry a fauny, s miliony let starým světem vulkanických hor a s koloniální architekturou španělského slohu. Ekvádor patří k nejkrásnějším, nejrozmanitějším a nejhornatějším místům kontinentu. Je ale také jedním z nejchudších a ekonomicky nejslabších států Jižní Ameriky. Všudypřítomných protikladů si všimne každý cestovatel. Zážitky všeho druhu se vám prostě dostanou pod kůži. V ekvádorském hlavním

městě Quito nás již očekával prostředník. Jmenuje se dr. Heinz Valentin Hampejs a je lékařem, neurologem, psychiatrem a léčitelem. Pochází z Rakouska, ale již před mnoha lety se s rodinou usadil v Ekvádoru. Je odborníkem na šamanistickou medicínu, praktikuje léčitelské rituály a je výzkumným pověřencem ekvádorského ministra zdravotnictví. A kromě toho je dr. Hampejs důvěrníkem Indiánského obyvatelstva. Pojem „indián“ však původní obyvatelé Ekvádoru nemají příliš rádi. Mesticové, míšenci indiánů a bělochů, ho totiž často používají jako synonymum pro „nevzdělaný, chudý a špinavý“. Proto jsme se raději drželi neutrálního označení indigenas, což španělsky znamená „domorodý“. Ekvádor je v každém ohledu multikulturní zemí. Metropole Quito s milionem sedmi sty tisíci obyvateli leží přibližně ve výšce 2 850 metrů. V takové horské poloze se zadýchávají i cestovatelé s velmi dobrou fyzickou kondicí. Nám však dodával křídla úspěch v sousední Kolumbii a dýchání nám potíže nedělalo. Quito bývá nazýváno korunou And. Obklopují ho vulkány pokryté sněhem, ačkoliv rovník prochází odtud ve vzdálenosti pouhých 22 kilometrů. Na východě města se do výše 4794 metrů vypíná sopka Pichincha. Prohlíželi jsme si ji ze střešní restaurace našeho hotelu a působila na nás fascinujícím a současně nebezpečným dojmem. Po delší době nečinné dřímoty se vulkán v posledních letech začal znovu probouzet 69 k životu. Každou chvíli se z jeho nitra mohla vyvalit oblaka popela a prachu. Obyvatelstvu byly rozdávány ochranné masky, které každý člověk v okolních městech a vesnicích měl neustále na dosah ruky. Lidé moc dobře věděli, co by jim hrozilo, pokud by se na povrch vyvalila roztavená hornina. Hlavní město bylo již mnohokrát zpustošeno lavinami bahna a mnohatýdenními spady prachu. Ale Quit'ané si již na život s nebezpečím v zádech zvykli. UNESCO prohlásilo roku 1979 ekvádorskou metropoli za památku světového kulturního dědictví. Dr. Hampejs dovedl o svém novém domově a jeho pohnuté minulosti poutavě vyprávět: „Název Quito je domorodého původu. Krátce před příchodem Španělu expandovala incká říše směrem na sever. Místní obyvatelstvo se agresorům z dnešního Peru postavilo a byl to tvrdý a zoufalý odpor. Inkové však zvítězili, jejich vůdce Huyana Capac připojil dobyté území ke své říši a oženil se s princeznou z podmaněného kmene. Z Quita udělal severní hlavní město svého státu.“ Z původního Quita mnoho nezůstalo. Na základech zničených chrámů vybudovali španělští dobyvatelé kostely, kláštery a paláce v pompézním barokním slohu. Stavební pamětihodnosti z koloniálních časů přitahují turisty a jsou stejným lákadlem jako výlety k okolním sopkám nebo na slavné Galapágy. Ale nás to táhlo jinam. Do oblasti, kam zabloudí jenom málo cestovatelů. Do Tumbaka, ke „kameni s mapou světa“. Kamennou záhadu střeží místní majitel plantáže German Villamar jako oko v hlavě. „Není to jediná vzácnost,“ zdůrazňuje náš místních poměrů znalý přítel dr. Hampejs. „German vlastní mnoho podivuhodných předmětů a jeho sbírka je možná nejpodivuhodnější na světě!“ Těšili jsme se na toto setkání již dlouho a vydali se hned příští den na cestu. Vypůjčeným autem jsme zamířili do malé vesnice za hlavním městem. Zastavili jsme před domem rodiny Villamarových a okamžitě si všimli ornamentů na vstupních dveřích znázorňovaly vzor s liliemi. Podívali jsme se udiveně na sebe, protože jsme si vzpomněli na případ, který se udál před několika týdny. Jednoho dne totiž před vchodem do naší vídeňské „centrály“ (kancelář Klause Dony) ležela kytice bílých lilií. Nikdy jsme se nedozvěděli, kdo nám tento jarní pozdrav na práh položil a co tím sledoval. Květiny zůstaly jedním z neobjasněných jevů, jež jsme během příprav výstavy zažívali velmi často. Všeobecně je známo, že bílé lilie symbolizují světlo a panenskou čistotu. Podle jedné interpretace představují tyto květiny milosrdenství, vyvolenost a souvisejí se znovuzrozením. Vstoupili jsme na pozemek usedlosti, kde by nikdo neočekával možnost prohlídky neobvyklých předmětů z dávné minulých časů. Bylo velmi užitečné, že si dr. Hampejs s Germanem Villamarem promluvil předem. Pán domu nás přivítal velmi srdečně a ukázal nám přibližně čtyřicet neobvykle vyhlížejících uměleckých artefaktů. Byly nalezeny počátkem osmdesátých let při vykopávkách v ekvádorské džungli v La Maně, v jeskyni sahající deset metrů pod zem.

*Villamarova sbírka
obsahuje tucty
podivuhodných artefaktů
z La Many. Některé z nich
vidíme vystavené na stole,
mezi nimi pyramidový
kámen s „božím okem“.
(Foto: Reinhard Habeck)*

Předměty vypadaly podivně. Byly mezi nimi nezvyklé postavy bohů, skulptury tvaru hada, podivně utvářené kameny s vyrytými znaky, pyramidovitými symboly a zvláštními scénami. Nevycházeli jsme z údivu. Nejpodivuhodnější z celé sbírky byl černý kamenný pohár s jemnými intarziemi. Různě veliké zbarvené „body“ na nádobě byly identifikovány jako souhvězdí. Drahokamy zasazené do číše představují mimo jiné Orion, Sirius a Plejády. Kromě velkého existuje ještě dvanáct malých pohárů. Jsou zdobeny čarami a tečkami s různou symbolikou. Připomínají znaky mayského kalendáře a nákresy ze staročínské knihy I Ging, ale nelze je přiřadit k žádné známé kultuře. Některé z bizarních předmětů obsahují rudu a přitahují je magnety. K nim patří relikt srdcovitého tvaru, který vypadá jako by do sebe splynuly dva různé druhy hornin. Na přední straně je patrná tvář vousatého muže se zavřenýma očima. S trochou fantazie vám může připomenout podobu Krista z turínského plátna. Necháme stranou, zda je to čistě jen náhoda nebo něco víc. Na opačné straně kamene se vine čára přecházející do tvaru hada mířícího do špičky trojúhelníka. Trojúhelníková symbolika se nachází na mnoha objektech sbírky. Třeba i na dalším kameni s podivuhodným vyobrazením: je na něm znázorněna bytost sedící na podstavci a držící v ruce pyramidu. Ve výšce hlavy od ní směřují vodorovné paprsky ke dvěma skloněným postavám. Sedící figura má na hlavě cosi jako helmu. Ze zátylku jí vychází čára k srpkovitému symbolu, jenž připomíná „sluneční bárku“. Nad ním se nachází jakýsi létající objekt,

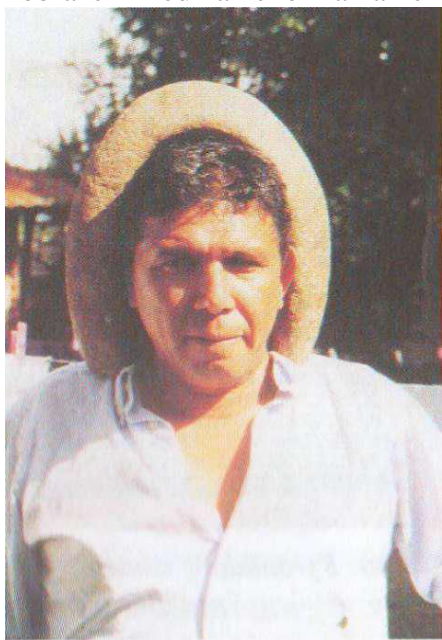

*Kulatá kovová přilba.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

*Kámen se záhadnou rytinou.
(Foto: Reinhard Habeck)*

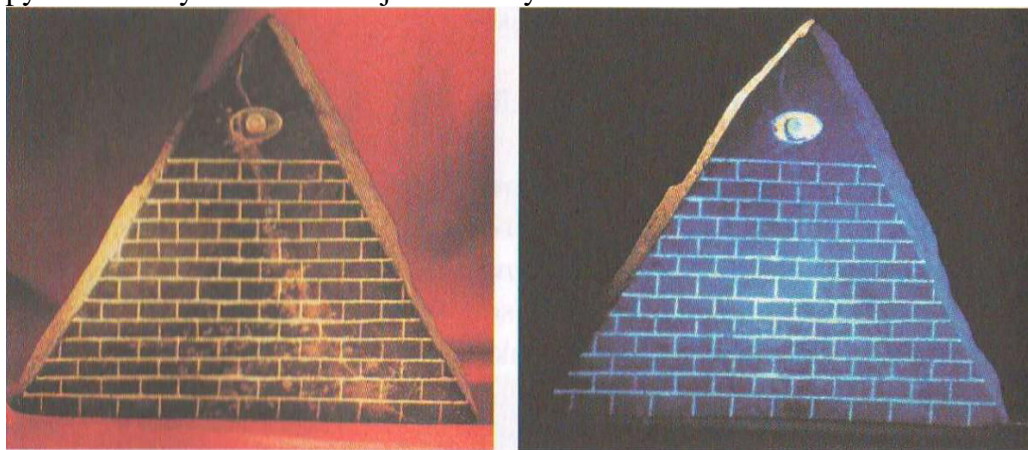
z něhož vystřelují paprsky. Taková přilba se mezi sbírkovými předměty nachází rovněž a byla nalezena na stejném místě jako kámen. V průměru má rozměr 23 centimetry, je z kovu a je v ní malý podlouhlý otvor. Význam tohoto zřejmě kultovního předmětu je dosud nejasný. German Villamar předpokládá, že se opravdu jedná o originál ochrany hlavy, který je zobrazen hned na několika kamenech.

*German Villamar předvádí
použití čakrového kamene.
(Foto: Reinhard Habeck)*

Otvor ve špici helmy považuje za centrum energie, z něhož je možné aktivovat energetický vír v astrálním těle podobně jako ve staroindické nauce. Proudění síly je údajně možné ovlivňovat pomocí cvičení koncentrace. Někteří okultisté předpokládají, že přilba sloužila k meditacím určeným k dosažení jiných duševních dimenzí, k zachycování poselství duší nebo navazování kontaktů s vyššími bytostmi. Jde o starý jev, který je v esoterice známý pod

pojmem channeling. Stejně neobvyklý je kámen s vydlabanou dutinou velikosti lidské hlavy. Uvnitř jsou zasazeny drahokamy a kruh přesně v místě, kde se podle esoterických poznatků nachází čakra hlavy. Existuje šest hlavních čaker, jež jsou vzájemně spojeny kanály. Sedmá čakra Je umístěna mimo tělo nad temenem lebky. Energie může být přijímána nebo předávána. Asketové a mystici dokážou pomocí cílených dechových technik tyto energie ovlivňovat a prý tím mohou nabýt nadlidské schopnosti a síly. Mezi mnoha podivuhodnými artefakty na nás nej silnější dojem udělal sedmadvaceticentimetrový pyramidový kámen s okem a třinácti vyrytými stupni. Při bližším ohledání se ukázalo, že oko je opracováno z kamenů a vloženo do pyramidy, jež je stejně šedá jako originální vzory na ní. Bylo nám jasné, že tuto prastarou symboliku známe. Je popisována v mnoha legendách, mimo jiné i v bibli. Souvisí také s bratrstvem hada, což je tajná společnost, existující před dávnými časy v Orientu. Později se tato znamení vyskytují u rytířského řádu templářů, ale i v zednářských lóžích a tajné společnosti iluminátů. Náš průvodce vylovil z peněženky dolarovou bankovku. Upozornil nás, že se na ní vyskytují totožné symboly. A opravdu: stejně jako útvar na bankovce nemá ani pyramidový kámen čtvercový půdorys na rozdíl od pravých pyramid; místo toho je plochý, s malou vyčnívající stranou jako je tomu na dolarové bankovce. O této pyramidové symbolice se ví již tisícovky let.

*Vlevo: Pyramidový kámen s „božím okem“. Vpravo: Pod ultrafialovým osvětlením se objevují neuvěřitelně fantastické světelné efekty.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

Bylo k ní vysloveno mnoho teorií a rozpoutala se o nich řada kontroverzních diskusí, ovšem do dnešního dne nebylo toto tajemství odhaleno. Mohl by být ekvádorský nález skutečně oním originálem, jenž stojí na počátku všech legend a pověstí? To by znamenalo vskutku obrovskou senzaci. Je to výzva pro odborníky, kteří by měli záhadě přijít na kloub. Bylo to stále napínavější. Po prohlídce všech exponátů nás German Villamar zavedl do vedlejší tmavé místnosti. Tam postavil pyramidu na stůl a rozsvítil lampu s ultrafialovým světlem. V tom okamžiku jsme ztratili řeč. Oko pyramidového kamene se rozzářilo jako opravdové oko a jednotlivé stupně se změnily v namodralé intarzie. Bylo to velmi působivé a také trochu strašidelné! Zdálo se, jako by se v tajemné záři otvíral vesmír složený z prostoru a času. Po tomto skvělém představení jsme objekt velmi pečlivě prohlédli a zjistili něco opravdu podivuhodného: na ploše pyramidové základny jsme rozeznali malé vsazené body ze zlata, které zobrazovaly konstelaci Orionu. Nad nimi byly umístěny vyryté znaky, s nimiž jsme si v té chvíli nevěděli rady. Až o mnoho měsíců později jsme se dozvěděli, co ty rytiny znamenají. Profesor Kurt Schildmann, prezident německé lingvistické společnosti, je dokázal přeložit a podle jeho interpretace zní kryptický text takto: „Syn stvořitele (kreator) je na cestě.“

*Na spodní straně pyramidového kamene se nacházejí záhadné vyryté znaky.
(Foto: Rupert Leutgeb)*

Nezvyklé světelné efekty řadí pyramidový kámen do kategorie nejpodivuhodnějších artefaktů Villamarovy sbírky. Ať už tajemství těchto relikvů spočívá v čemkoliv, jejich záření a třpyt pod ultrafialovým světlem působí magickým dojmem. Byl to záměr jejich tvůrců? Slouží tyto kamenné předměty k aktivaci zvláštních energií? Každopádně různé zprávy říkají, že pokud se kamenů dotknou citlivé osoby, začnou si stěžovat na bolesti hlavy a nevolnost. Zřejmě také hraje určitou roli, jakým způsobem kamenné artefakty vezmete do ruky. Dr. Hampejs, který sám ovládá šamanistické techniky, nás šeptem varoval: „Tý relikty působí jako magnety, a proto ovlivňují i krev, jelikož červené krevní barvivo obsahuje železo. A když něco působí na krev, dochází i k ovlivňování mozkových proudů. To je důvod, proč je třeba být opatrný. Víme příliš málo o původu kamenů a není nám známo, jaké energie mohou uvolňovat.“ Pozoruhodné nálezy nebyly doposud vědecky prozkoumány. Chtěli jsme proto co nejrychleji opatřit dostatek prostředků, abychom to napravili. Většina artefaktů již na první pohled nezapadala do rámce známých předkolumbovských kultur. Chtěli jsme tedy vědět, jak se ty věci dostaly do Ekvádoru, a především kdy se tak stalo. Odpověď na naši otázku se mohla skrývat na místě nálezů v La Maně. Jedná se o místo v ekvádorské pahorkatině, uprostřed odlehlé džungle, kde se v osmdesátých letech strojově těžilo zlato. Tehdejší vedoucí inženýr a pozdější prezidentský kandidát Guillermo Sotomayor narazil nečekaně v hloubce deseti metrů na malou jeskyni, v níž objevil mnoho keramických nádob. Byly v nich ukryty nejrůznější předměty. Neví se, z jaké doby pocházejí, a samozřejmě není známo ani to, kdo je tam před okolním světem tak pečlivě ukryl. Ono tajuplné, přímo mystické naleziště je vzdáleno přibližně šest hodin jízdy od Villamarovy usedlosti. Chtěli jsme se tam za každou cenu podívat a také bychom se rádi osobně seznámili s nálezcem světélkujících relikvů panem Sotomayorem. Tehdy to ovšem nevyšlo. Až o několik měsíců později, během naší druhé jihoamerické expedice, jsme se pečlivě připravili a měli jsme úspěch. Ale o tom až později. Jak se však záhadné kameny dostaly do vlastnictví Germana Villamara? „Přenechal mi je Sotomayor,“ odpověděl nám majitel sbírky hrdě a vzpomínal: „Seznámil jsem se s ním na univerzitní přednášce a později jsme se znovu setkali během jeho agitačních vystoupení před prezidentskými volbami. Spřátelili jsme se a jednoho dne mě pozval k sobě domů.“ Po svém příjezdu k Sotomayorovi byl Villamar podroben nezvyklému rituálu, na který nikdy nezapomene a jenž zcela změnil jeho dosavadní život prostého zemědělce. Ale nechejme ho pokračovat ve vyprávění: „Zavázali mi oči černým šátkem. Světlo v místnosti zhaslo a byl jsem požádán, abych se posadil za stůl. Později jsem si všiml, že byl pokryt umělohmotnou

černou fólií. Sotomayor řekl, ať držím ruce nad stolem a soustředím se na to, co cítím. Měl jsem mu říkat, co pociťuji a vnímám v myšlenkách. Vybavovaly se mi podivné věci spirály, kruhy, hadi, oči, pyramidy a další symboly. Vše zářilo nejrůznějšími pestrými barvami. Pak mi sundal pásku z očí, odstranil ze stolu fólii a rozsvítil ultrafialovou lampu. Byl jsem jako uhranutý. Předě mnou ležely předměty, které jsem předtím viděl svým vnitřním zrakem." Historika je stejně neuvěřitelná jako samotné artefakty. Ale German přísahal, že se všechno odehrálo přesně tak, jak líčil. Ale to ještě nebylo všechno. Záhadný pan Sotomayor, zřejmě stoupenec okultních praktik, Villamarovi všechny zmíněné předměty daroval. Měl však jednu podmínku: na zeměpisně přesně určeném místě byl zakoupen pozemek a přenechán Germanovi, který tam měl pro kamenné záhady postavit malou svatyni.

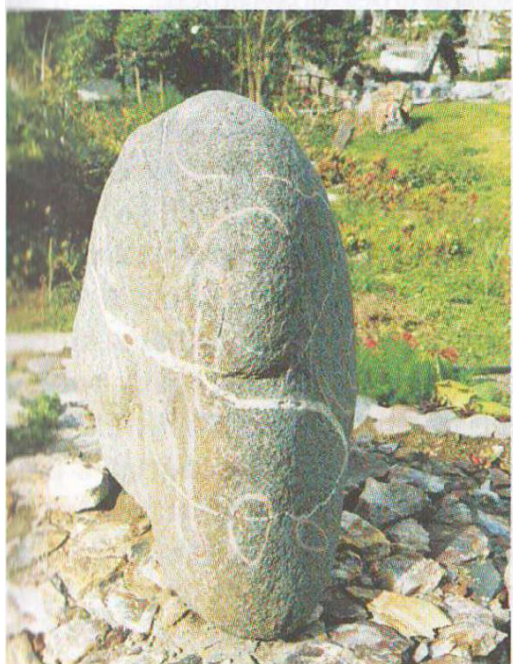

Sluneční chrám v Tumbaku. (Foto: Reinhard Habeck)

Villamar svůj úkol do puntíku splnil a již více než deset let je strážcem a opatrovatelem světélkujících kamenů z La Many. Poté, co jsme si podivuhodnou sbírku prohlédli, jsme si s nadšením vybírali exponáty, které by se hodily pro naši výstavu. Villamar však omluvně konstatoval, že se musí nejprve zeptat místních potomků stalých Inků, zda budou se zápůjčkou souhlasit. Není prý vůbec jisté, jestli bude možné kameny vyvézt za hranice země. Domorodci je totiž od Jejich objevení před dvaceti lety uctívají jako magické předměty. German o našem záměru vyrozuměl zástupce místních obyvatel. Za místo Jednání byl vybrán Villamarův „sluneční chrám“, vzdálený několik kilometrů od usedlosti. Tam jsou údajně uloženy další poklady, mezi nimi i onen kuriózní kamenný artefakt, kvůli kterému jsme vlastně přijeli. Zaslepeni magickým účinkem světélkujících artefaktů jsme na něj skoro zapomněli. Původně jsme však chtěli obdivovat především „kámen s mapou světa“. Takže vzhůru ke „slunečnímu chrámu“! Po krátké jízdě jsme byli u cíle. Před námi se rozkládala zelená oáza a v jejím středu se vypínala zvláštní svatyně. German se postupem doby změnil z rolníka v organizátora seminářů a budovu používá především pro pořádání esoterických kurzů. Několik metrů od stavby majestátně spočíval náš záhadný kámen. Je vysoký přibližně 60 centimetrů, 40 centimetrů široký a 30 centimetrů silný. Jeho zvláštnost spočívá v tom, že je na něm vyryta mapa světa od jižního k severnímu obratníku. Ať už pozoruhodné rytiny zhotovil kdokoliv, každopádně znal nejen současné světadíly. Rýhy zřetelně představují Ameriku, Afriku a Asii. Na kameni jsou však zaznamenány i schematické obrysy, jež by mohly být interpretovány jako legendární ostrovní kontinenty Atlantida v Atlantickém

oceánu, Mu a pravděpodobně i Lemuria v Pacifiku. Vyobrazení je provedeno tak, jak by ho mohl spatřit pozorovatel z vesmíru shlížející na Zemi. Kuriózní kámen, jemuž místní obyvatelé připisují magickou moc, obsahuje i další zvláštnost: jsou do něj vyryty značky a čáry, které zřejmě mají naznačovat existenci spojení mezi Babylonem a Ekvádorem. Cestovali snad kdysi Sumerové do Jižní Ameriky? Tomu se dá jenom těžko uvěřit. A přesto známe i další archeologické nálezy, jež podezření na existenci sumerského vlivu podporují. Máme na mysli například jihoamerická válečková pečetidla! Tato válcovitá „razítka“ se nevyskytují pouze mezi předměty z La Many, vyfotografovali jsme je i v několika archeologických muzeích v Quitu. Stejně válečky používali Sumerové k náboženským i státním účelům. Výskyt obdobných technik v Jižní Americe by mohl být další indicií existence dávných zámořských kontaktů. Vstoupili jsme do chrámu a kráčeli kolem hrozivě a démonicky vyhlížejících soch a plastik. Poté jsme přišli do místnosti s vystavenými podivnými předměty. V opuštěném zlatém dole v La Maně bylo nalezeno celkem 300 archeologických objektů. Zatímco jsme si je prohlíželi, dorazil zástupce místních indigenas Louis Virakoča. Tento muž je velmi charismatickou osobností a požívá u místních domorodců velké důvěry. Jeho rodina již po mnoho generací vyrábí umělecké tradiční kamenné sochy s inckými motivy. Virakoča zareagoval bez přemýšlení na naši první prosbu o zápůjčku kategorickým „ne!“ „Vůbec nepřichází v úvahu, že by tyto památky opustily Ekvádor,“ prohlásil naprosto jasně a srozumitelně. Po hodinové konverzaci vzal Louis do ruky malý kamenný talíř z černozeleného jadeitu se zasazeným modrým kruhem a oranžově zbarvenou spirálou. Chtěl nám předvést experiment, prováděný pomocí nevelkého magnetu zavěšeného na niti. Udivil nás již pohled na talíř. Z mnoha návrhů jsme si pro logo naší výstavy vybrali oranžovou a modrou spirálu na černém pozadí. Spirála na oné kamenné misce se tvarem i barvou našemu logu neuvěřitelně podobala. A přitom o symbolu expozice v té době vědělo jen několik málo zasvěcenců. Že to byla neuvěřitelně podivná náhoda? Možná, ale nastal čas pro ještě podivnější jevy. Louis podal dr. Hampejsovi nit s magnetem a řekl mu: „Drž magnetové kyvadlo nad středem spirály.“ Dr. Hampejs tento pokyn vykonal. Po několika sekundách se magnet začal kruhovitě otáčet a vychylovat směrem ven. Když se dostal na okraj kamenného talíře, kroužil nějakou dobu přesně podle něj. Stejným způsobem se zachoval, když to zkusily další osoby. Jako poslední přišel na řadu Klaus Dona: „Zažil jsem neuvěřitelné zklamání. Magnet se nepohnul ani o milimetr. Pokus jsme pro jistotu zopakovali. Fungovalo to u dr. Hampejse, dr. Zillmera i Reinharda Habecka. Jen já jsem držel magnet deset minut

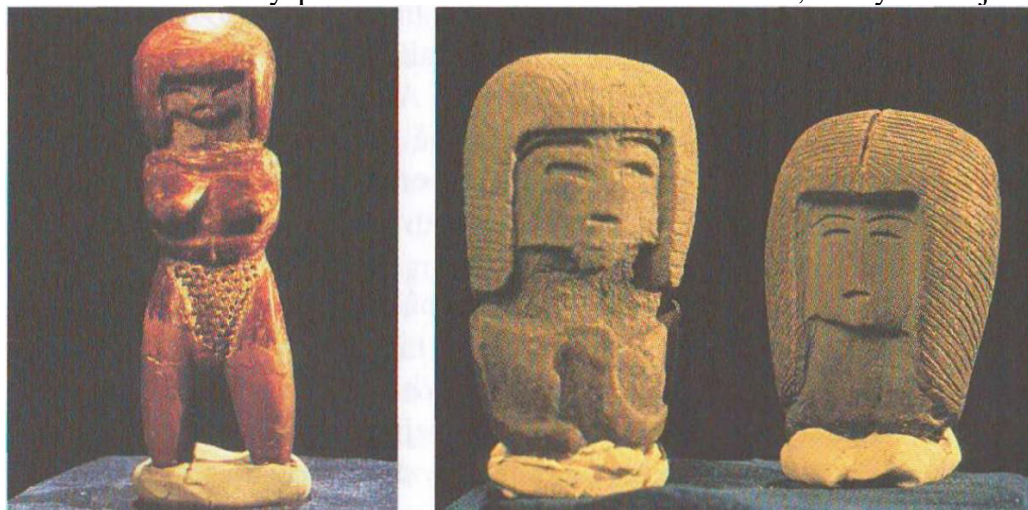

*Na „kameni s mapou světa“ z La Many jsou vedle obrysů známých světadílů zobrazeny i pevniny, jež zřejmě představují Atlantidu a Mu.
(Foto: dr. Hans-Joachim Zillmer)*

nad miskou a nit se nepohnula ani o kousek. Udiveně jsem se ptal Louise, proč se magnet v mé ruce neotáčí. Louis se zatvářil zamyšleně a požádal všechny přítomné, aby proceduru ještě jednou zopakovali. Výsledek však byl naprosto stejný. Všem třem mým přátelům se magnet otáčel, jenom mně ne. Louis potom s vážnou tváří pronesl: Hermáne, můžeš kameny tomu muži na výstavu bez obav půjčit !" Co to? Slyšeli jsme správně? Ano! Rozmrzelost po počátečním Louisově odmítnutí byla rázem pryč. Vyhlídka na zapůjčení artefaktů nás rozradostnila. Nakonec jsme se Virakoči zeptali: „Na co můžeme usuzovat z toho, že kyvadlo v případě Klause Dony nerotovalo? Má to nějaký význam?“ Indián se jen usmál a prohlásil shovívavě: „Pokládejte to za znamení. Za dobré znamení!“ Dodnes nevíme, jaký smysl tehdejší procedura měla. Ať už však rituál znamenal cokoli, získali jsme díky němu kolekci záhadných jihoamerických exponátů, které do té doby nikdy nebyly veřejně vystaveny. Opojení úspěchem jsme pozdě večer opustili Tumbaco a vrátili se do hotelu. Byli jsme naplněni nadějí, že náš sen o projektu Unsolved Mysteries nezůstane pouhým snem. Podaří se nám otevřít další dosud zavřené dveře ke sbírkám tajemných předmětů? Po tomto zážitku se nám to nezdálo být nemožné. Senzační jeskynní nálezy Kolumbus, magie a „kovová knihovna“ pátera Crespiho. Ještě dlouhou dobu jsme přemýšleli o „kameni s mapou světa“ ti o dalších zázracích z La Many. Odkud ony cizorodé artefakty, jejichž původ možná sahá neuvěřitelně hluboko do dávnověku, pocházejí? Jak dávno před Kolumbem se do Ekvádoru dostaly? Ostatně běžná evropská představa, že Kryštof Kolumbus objevil roku 1492 zcela nový kontinent, je tak jako tak historkou podivně opomíjející a zkreslující fakta. Američtí

indiáni znalí své minulosti slyšají řeči o „objevení“ Ameriky s velkou nelibostí. A právem. Například Marco Polo se ve středověku jako pravděpodobně první Evropan dostal až do Číny a přinesl první zprávy o existenci Japonska. Přesto by ani toho nejnacionálněji naladěného Itala nenapadlo hovořit o tom, že jeho benátský krajan Čínu a Japonsko „objevil“. Novější učebnice připouštějí, že již půl tisíciletí před Kolumbem vstoupili na americkou půdu Vikingové, a už proto je sporné přisuzovat Janovskému rodákovi ve španělských službách titul „objevitel Nového Světa“. Nicméně i prvenství Vikingů je nejisté. Mnoho nálezů starých tisícovky let naznačuje, že mezi kontinenty docházelo ke kulturní výměně již ve starověku. Jak jinak si vysvětlit skutečnost, že v egyptských mumiích byly nalezeny listy koky, že v indických chrámech je vyobrazena kukuřice a že dokonce existují jazykové podobnosti na obou stranách Pacifiku? A máme k dispozici ještě další botanický argument: lahovitá tykev pochází z Indie, ale před 4 500 lety z ní domorodci na severu Peru vyráběli nádoby. Jak se tam rostlina dostala, když ne po moři? Badatelé mají o čem přemýšlet. Ekvádorské pobřeží a vysočina byly osídleny již v dobách paleolitu (tedy před více než 10 000 lety). Dokládají to nálezy kamenných nástrojů. Záhadu představuje pro archeology kultura Valdivia. Objevila se kolem roku 3500 před naším letopočtem na jižním pobřeží, v okolí dnes nepatrné rybářské vesnice Valdivia. Její příslušníci se stali tvůrci nejlepší keramiky v celé Latinské Americe. V padesátých letech 20. století bylo nalezeno velké množství hliněných figurek o velikosti prstu. Byly krásně umělecky zpracovány, ale přitom se nepodařilo zrekonstruovat postupný vývoj keramického umění, který by vedl až k takto dokonalým výtvorům. Závěr v tomto případě zní: kultura s takto vyspělou keramikou nevznikla ve Valdivii, ale byla sem již

*Keramické výrobky ekvádorské kultury Valdivia představují archeologickou záhadu. Osídlení mohlo být založeno japonskými rybáři či mořeplavci.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

ve vrcholové fázi přenesena z jiného místa pravděpodobně z Japonska. Důkazem jsou vzory na keramice, které se podobají ornamentům a stylu o něco starší kultury Jomón (Džomon). Shoda je tak dokonalá, že ani specialisté nejsou v mnoha případech schopni nálezy rozlišit. Je tedy velmi pravděpodobné, že prastará valdivijská keramika vděčí za svůj vznik japonským rybářům, kteří zřejmě byli mořským prouděním zahnáni na obrovskou vzdálenost až k americkému západnímu pobřeží. Je k dispozici dostatek věrohodných důkazů o vskutku dobrých námořnických schopnostech starověkých národů z oblasti Středomoří a Asie. Jejich plavci se odvažovali pustit velmi daleko od domova a brázdili nekonečné dálavy světových moří. Ovšem křížovat oceány dokázali i předkolumbovští indiáni ze Severní i Jižní Ameriky! Je mylný názor, že jihoamerické indiánské kultury neuměly stavět plavidla vhodná pro přepravu po mořích. Již v roce 1947 tvrdil nedávno zesnulý norský badatel Thor Heyerdal, že indiáni používali k mořeplavbě jednoduché vory z balzového dřeva. A hodlal to dokázat.

Kronikáři, kteří doprovázeli dobovatelskou expedici Franciska Pizarra (kolem roku 1478-1541) do Peru, nám zanechali popisy takovýchto vorů, na nichž se v předindických epochách obyvatelé dnešního Peru a Ekvádoru vydávali na vlny Tichého oceánu. Shodné legendy Inků a Polynésanů vyprávějí o slunečním králi Koří Tiki, který se svým vousatým národem s bílou kůží opustil kolem roku 500 po Kristu Peru a o něco později se objevil na polynéských ostrovech 8 000 kilometrů na západ od původní vlasti. Pravdivé jádro legendy je potvrzováno tím, že Polynésané znají rostliny, které se jinak vyskytují pouze v Jižní Americe, například sladké brambory. Heyerdalovi se jeho experiment podařil: na jednoduchém voru Kon Tiki přeplul Tichý oceán a po stu a jednom dnu přistál v Polynésii. Tím dokázal, že mezi oběma národy opravdu mohlo docházet ke kulturním kontaktům. Do té doby to vědci pokládali za nemožné. V roce 1969 podnikl Heyerdal další pokus z oblasti experimentální archeologie. Chtěl dokázat, že Egypťané byli schopni se dostat do Střední Ameriky. Podle tisíce let starých nástěnných maleb postavil papyrový člun a nazval ho Ra. Plavidlo však mělo konstrukční vadu a rozlomilo se 960 kilometrů před ostrovem Barbados. Heyerdal se nedal odradit. O rok později Atlantik na palubě Ra II za 55 dní překonal. V Oslu se nachází muzeum Kon Tiki, kde jsou papyrový člun Ra II a balzový vor Kon Tiki vystaveny vedle sebe. Jejich plavby po dvou světových oceánech dokázaly, že již ve starověku mohlo docházet ke kulturním kontaktům mezi národy žijícími na různých kontinentech. Konstatování možnosti však ještě neprokazuje, že k zaoceánským stykům opravdu docházelo. Jasně důkazy přesto existují! Stranou pozornosti spočívají ve vitrínách a depozitářích Museo Weilbauer v budově Archeologického ústavu Katolické univerzity v Quitu. Do muzea jsme přijeli neohlášení. Právě tam probíhaly renovační práce a expozice byly pro veřejnost uzavřeny. Přesto jsme zkusili štěstí a byli jsme úspěšní. Ředitel sice nebyl přítomen, ale jeho asistentka nás uvítala velmi přátelsky a ptala se, jak nám může pomoci. Dr. Katzinger jí vysvětlil situaci a také uvedl důvody naší cesty. Následovalo překvapivé „Sezame, otevři se!“ V naprostém klidu jsme si směli prohlédnout veškeré muzejní poklady. A jeho pracovníci nám udělili výjimku, takže jsme směli fotografovat, což je jinak přísně zakázáno. Exponáty, které jsme zhlédli, nám braly dech. Z vitrín na nás pokukovaly podivuhodné artefakty, jež představovaly další indicie podporující tezi o globálních kulturních kontaktech starověkých národů. Jednalo se o sošky a miniatury hlav, které se svými rysy podobaly

Ráj pro každého „záhadologického“ badatele: Museo Weilbauer Katolické univerzity v Quitu. (Foto: Reinhard Habeck)

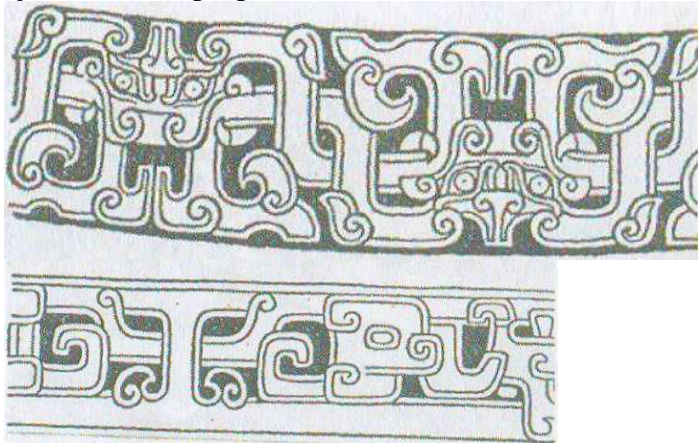
*Autoři před vitrínou s podivuhodnými miniaturami.
(Foto: dr. Hans-Joachim Zillmer)*

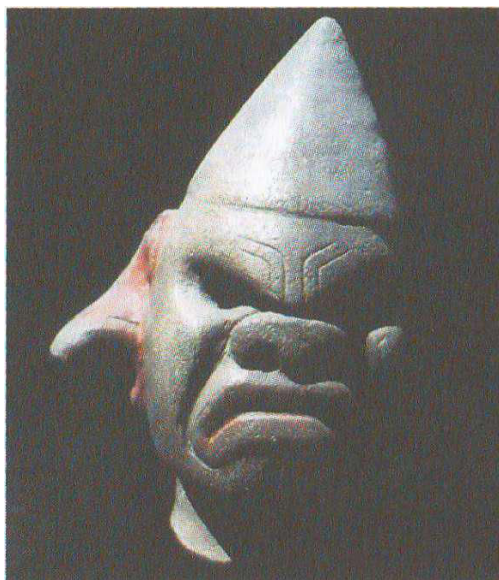
*Sošky zobrazující různé lidské typy jsou prokazatelně
několik tisíc let staré. Ke globálním kulturním
kontaktům muselo docházet již ve starověku.
(Foto: Reinhard Habeck)*

polyiiským, egyptským, africkým, čínským, fénickým, ale také evropským obličejům. To nemohla být náhoda! Jak by původní obyvatelé Ekvádoru mohli vystihnout charakteristické tváře různých lidských typů, kdyby je vůbec neznali? Zdejší galerie lidských typů je opravdu kuriózní. Mezi vystavenými objekty jsme si všimli hlavy se zástřihem charakteristickým pro moderní punkrockery. Měli jsme pocit, že umělci z ekvádorské džungle stál modelem nějaký severoamerický Irokéz. Další hlavička naznačovala existenci dávných kontaktů se Středomořím. Byla totiž vybavena helmou připomínající přilbice římských legionářů. Několik vystavených keramických obličejů neslo jednoznačně negroidní rysy. Figurky by samozřejmě

samy o sobě nebyly nijak záhadné, pokud bychom neznali jejich stáří. Pocházejí totiž z kultury La Tolita, která je datována do období mezi lety 600 před Kristem až 400 našeho letopočtu. Podle dosavadního pojetí se lidé černé barvy pleti dostali do Ameriky až počátkem 16. století nedobrovolně a jako otroci. Je však historicky prokázáno, že egyptských a fénických objevitelských plaveb se účastnili i černošští námořníci. Možná se někteří vynikající mořeplavci dostali se svými galérami až do Ameriky a zanechali tam své stopy. Ve zdejší sbírce nechybějí ani keramické hlavy s asijskými tvářemi. Některé z nich jsou připisovány kultuře Chorrera a spadají do období kolem roku 150 před Kristem. Tyto archeologické nálezy zřejmě dokládají dávné spojení mezi Asií a Amerikou. Podobnost je zjevná zvláště při porovnávání ornamentu a ozdob.

Porovnání zdobných pásových prvků z Číny (nahore) a Latinské Ameriky (dole) dokládá nápadné shody, jež by mohly být vysvětleny existencí dávnověkých kulturních vazeb. (Foto: archiv autorů)

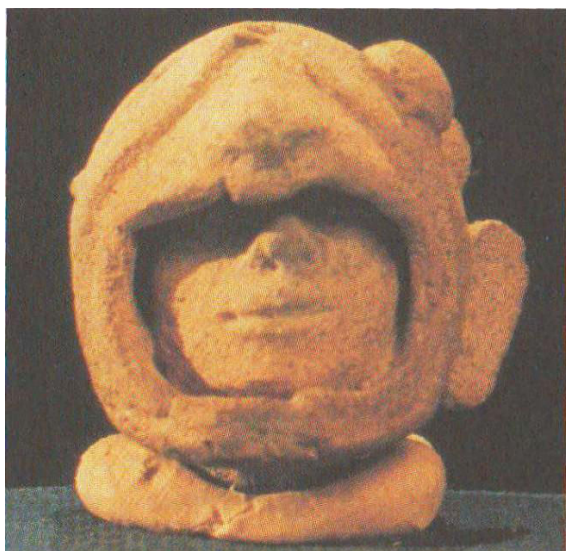

Mimořádně jasný příklad. Ekvádorská miniatura hlavy s negroidními rysy. Kdo asi stál místnímu umělci před tisíci lety modelem? (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Například artefakty z dob čínské dynastie Čou jsou prakticky vytvořeny ve stejném stylu jako předměty z peruánské kultury Chavín, ale v mnohém se podobají i výtvorům dalších původních jihoamerických národů. Mezi vystavenými exponáty jsme spatřili nahé torzo načervenalé barvy. Je zdobeno ornamenty připomínajícími čínské pásové ozdoby. Červená byla v Číně barvou staré říše Cou a její písemný znak může znamenat i „nahý“. Do tohoto rámce zapadá stará čínská legenda o expedici Huj Sena a čtyř dalších buddhistických mnichů, kteří se roku 459 našeho letopočtu vydali se svou džunkou pátrat po zemi „Fusang“. Podle báje se jednalo o pověstmi opředený pozemský ráj, který se měl rozkládat na druhé straně východního oceánu. Dozvěděli jsme se, že v Ekvádoru se vyskytuje mnoho vymodelovaných keramických hlaviček. Většina z nich byla objevena v obtížně přístupných jeskyních. Jaké rituální posláním asi plnily? Předpokládá se, že byly původně určeny ke „kultovním“ účelům a souvisejí s mýty místního obyvatelstva. Údajně symbolizují „lovení lebek“ a „cesty duší“. Některé jihoamerické kmeny považují získávání hlav nepřátel za součást kontaktu s nadpřirozenem a používají je při rituálních obřadech. Například

Originální zmenšená hlava z ekvádorské džungle. (Foto: Reinhard Habeck) ekvádorští Jivarové byli až do šedesátých let 20. století lovci lebek, přičemž zabíjení a ukořistění hlav bylo v jejich představách úzce spojeno s vlastnictvím dvou duší arutam a misak. Arutam opravňuje lovce k účasti na výpravě za lebkami, zatímco úkolem duše misak je pomsta smrti jejího vlastníka. Pokud se však hlava mrtvoly smrští, je v ní misak uzavřena a nemá sílu na to, aby se dostala ven. Když jsme později báдали v depozitářích Banco Central del Ecuador, získali jsme přístup do místnosti, v níž byly uloženy originální zakonzervované „zmenšené“ hlavy. Ovšem ne všechno lze vysvětlit kultem lovců lebek. Překvapily nás například kostýmy některých figurek. Přijatelné vysvětlení není po ruce, a tak vědci sahají po pojmech „antropomorfní“ (směs božích a lidských atributů) nebo „zoomorfní“ (zvířecí a současně lidský vzhled). To je však jen nouzové řešení a obezlička věcí, jež lze těžko interpretovat. Stáli jsme před velkou skříní zaplněnou takovýmito postavickami bohů a nestvůr se zvířecími prvky. Mimořádně nás zaujala jedna hlavička, ne větší než čtyři centimetry. Příznivci sci-fi by si jistě při pohledu na tento artefakt s nasazenou helmou vzpomněli na utopického vesmírného hrdinu Perry Rhodana, který je hlavní postavou úspěšné řady sešitových románů a od počátku šedesátých let minulého století se těší velké popu laritě v Evropě a Japonsku. Kde však vzala prokazatelně předkolumbovská keramická hlavička z ekvádorské džungle vzor pro svůj astronauticky charakter? Radiokarbonová datace určila stáří bysty na 2 500 let! Omyl je vyloučen. „Otcem“ Perryho Rhodana je letos už třiaosmdesátiletý spisovatel

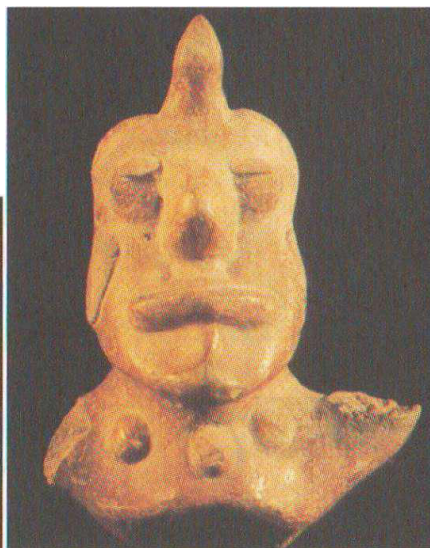
Vlevo: Neuvěřitelné! Miniatura hlavy stará 2 500 let připomíná vesmírného hrdinu Perryho Rhodana. (Foto vlevo: Bernhard Moestl a autoři)

Vpravo: Obálka japonské verze románu o Perry Rhodanovi. (Foto: Verlangsunion Pabel Moewig KG, Německo)

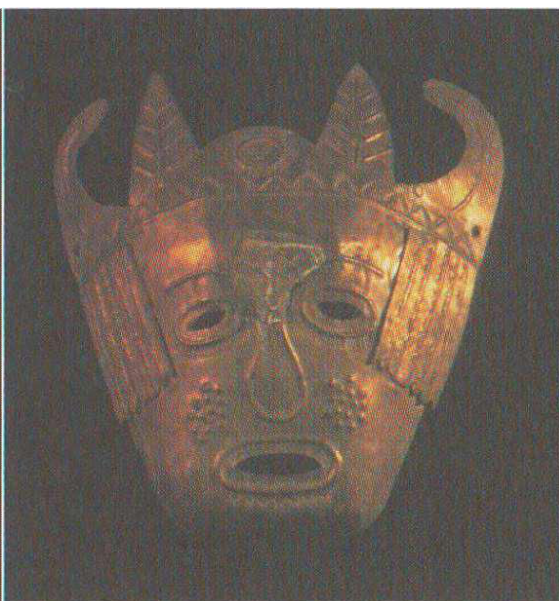
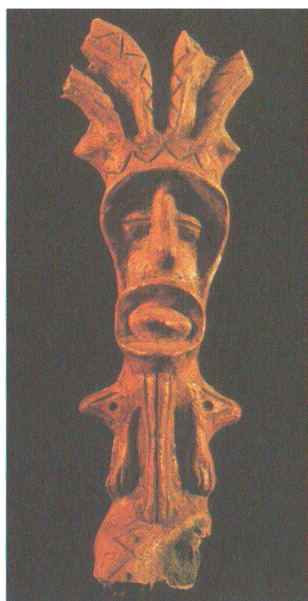
Clark Darlton (pseudonym Waltera Ernestinga). Pro mnohé fanoušky je žijící legendou. Byl po něm dokonce pojmenován i asteroid. Reinhard Habeck ho navštívil doma v rakouském Salcburku a ukázal mu fotografii výše zmíněné prastaré sošky. A jak Walter Ernesting reagoval? Po krátkém pohledu na figurku spontánně a s hraným rozhořčením vyhrkl: „Cože copak ti holomci kradli mé nápady už tenkrát?“ A ještě dodal: „No jo, když já nechávám všude něco povalovat a potom to nemůžu najít...“ Může moderně vyhlížející přilba představovat jen náhodnou shodu okolností? Další postavičku označuje samo vedení muzea za neobvyklou. Vědci spekulují, že by mohla představovat starověkého potápěče. Pochází z Cosangy, spadá do období I. a II. kultury a vznikla mezi lety 260 před Kristem a 880 našeho letopočtu. Její bizarní oděv a pokrývka hlavy opět připomínají astronauta ve skafandru. Jsou tyto sošky pouhým výplodem fantazie? Nebo pro ně měli předkolumbovští umělci reálné předlohy? Ať už postavy představují starověké astronauty, motorkáře, potápěče nebo šamany, kuriózní jsou v každém případě. Mnohé z těchto rarit objevil na svých expedicích do odlehlých andských džunglí nebo do podzemních soustav tunelů profesor archeologie padre Pedro Porras. Tento bývalý vedoucí Museo Weilbauer již bohužel zesnul, ale ve své mimořádně cenné sbírce zanechal světu dědictví, které v sobě skrývá ještě mnohá překvapení. Již dlouhou dobu se šíří různé zvěsti o tajemstvím opředené vápencové jeskyni Cueva de los Tayos. Jmenuje se podle černých ptáků, kteří v ní žijí. Jeskynní soustava se nachází na východě Ekvádoru, uprostřed džungle, přibližně sto kilometrů od Cuenky. Ke vchodu se lze dostat pouze po namáhavé pěší túře anebo vrtulníkem. Jakmile vstoupíte dovnitř, ocitnete se v šachtě, jež spadá čtyřicet metrů dolů, takže na dno se dostanete jen pomocí lana. Tam se před vámi otevře obrovská, několik set metrů dlouhá dvorana. Podzemní systém dosahuje délky přibližně sedmi kilometrů a prý se v něm nalézají tajemné poklady: knihovna z popsaných kovových desek, podivné útvary a fantastické sochy. Údajné relikty jsou popsány v knize Ericha v on Dániken „Setba z vesmíru Autor v ní tvrdí, že tuto velkolepě pojatou podzemní soustavu prozkoumal za pomoci archeologa Juana Moricze, objevitele a „strážce“ tunelů. Dániken se tehdy postaral o celosvětové pozdvižení. Kritici mu vyčítali, že si prý celou historku vymyslel. Dániken ani Moricz totiž nemohli dokázat své tvrzení (třeba přesvědčivými fotografiemi), že se v jeskyni skutečně nachází knihovna ze zlata, jež obsahuje informace nejen o původu člověka, ale též o zaniklých civilizacích nebo dokonce dávnověkých návštěvnících z vesmíru. V roce 1976 zorganizoval profesor Porras do jeskyně

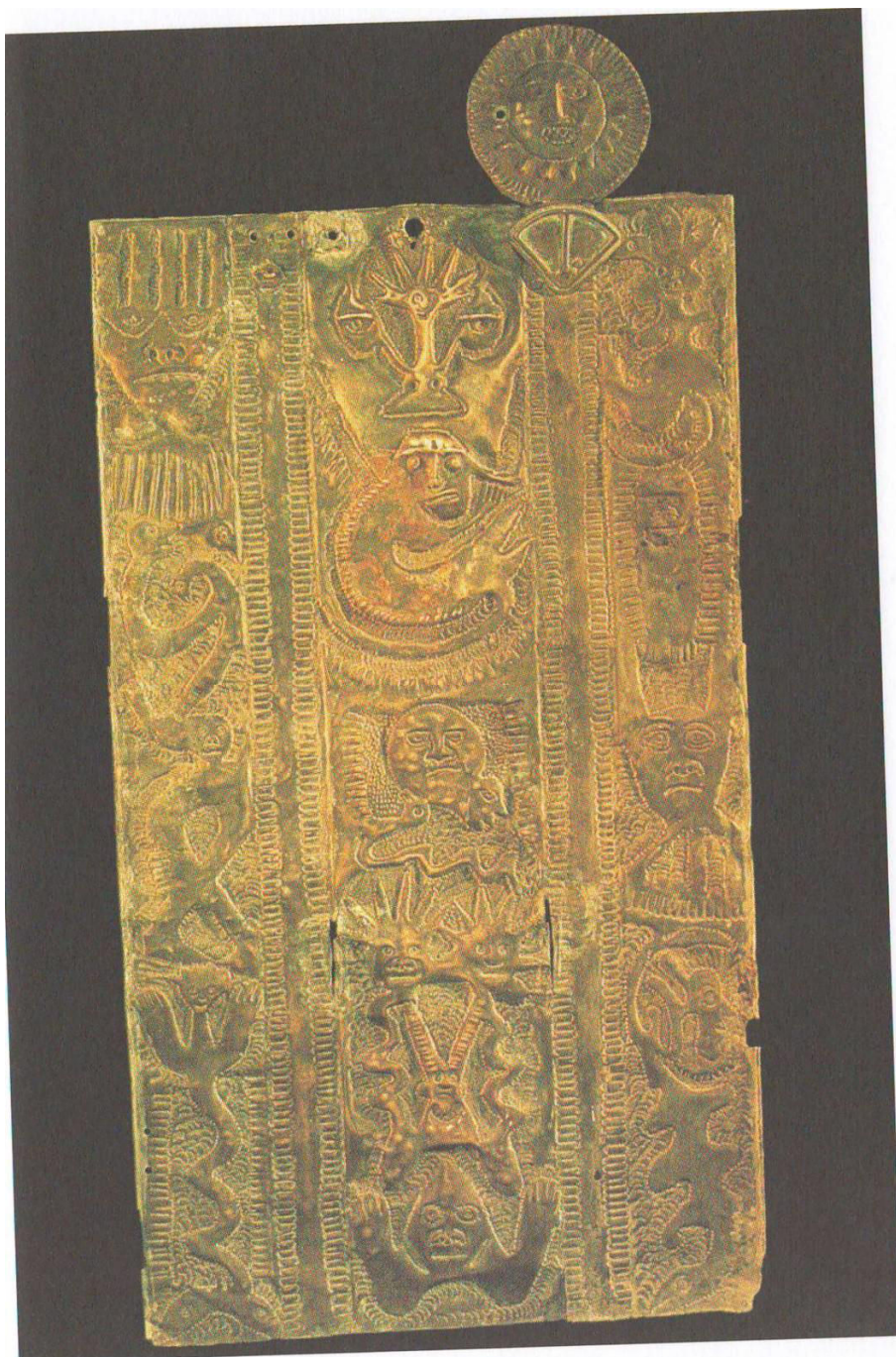
Tayos nákladnou výpravu. Každý kout byl důkladně prozkoumán, ale nebyla nalezena ani stopa po mystických předmětech. Pouze kamenný oltář a staré hliněné střepey nasvědčovaly, že jeskyně kolem roku 1500 před Kristem sloužila domorodcům jako kultovní svatyně. Profesor Porras proto předpokládal, že Dániken do Cueva de los Tayos nikdy nevstoupil. Erich von Dániken mu tvrdě oponoval a dodnes trvá na tom, že divy popisované ve své knize spatřil na vlastní oči. Kde se ale údajný „poklad bohů“ skrývá? Jsou v dosud neobjevených štolách opravdu ukryté neuvěřitelné artefakty? Třeba indiáni po mediálním humbuku vše odnesli a schovali na jiném místě... Celá historka zůstává i nadále bez jasného konce. Od začátku nám bylo zřejmé, že i kdyby tajuplné reliikty existovaly, bylo by prakticky nemožné byť i jen jejich část získat pro naši výstavu. Věděli jsme však o jiné sbírce s podobně zvláštními exponáty, jež možná rovněž pocházejí z podzemních tunelů. Máme na mysli fantastickou kolekci pátera Carlose Crespiho. Skládá se z neklasifikovaných a nedatovaných uměleckých objektů. Crespi byl svým původem Ital a od čtyřicátých do šedesátých let 20. století žil mezi indiánským obyvatelstvem v odlehlých horských údolích Ekvádoru. Tehdy začal sbírat domorodé rituální předměty. Na jedné straně tak činil z vlastního zájmu a na druhé straně proto, aby je takřkajíc stáhl z oběhu. Sběrka se původně skládala z pestré směsice nejrůznějších kuriozit. Vedle křesťanských náboženských knih, krucifixů a modlitebních sešitů v ní byly i kamenné artefakty sahající svým původem až do neolitických časů, ale i plechové desky z mědi, mosazi a různých slitin. Podivuhodným dojmem působí na pozorovatele motivy na předmětech: neznámá písma, surrealisticky vyhlížející symboly, bizarní postavy bohů, nebeští draci, ještěři, sloni a pyramidy. Dále se ve sbírce nacházejí rytiny na zvířecích kostech a zvláštní keramika. Téměř nic z toho nelze zařadit do známých předkolumbovských kultur. Proto odborný svět pohlíží na Crespiho artefakty velmi podezíravě. Indiáni tvrdili, že předměty pocházejí z doposud téměř neprozkoumaných, kilometry dlouhých jeskynních tunelů. Páter Crespi nezískával cenné kousky do své sbírky tak, že by je indiánům jen tak zabavoval. Za každý předmět jim platil určitou peněžní částku, třebaže skromnou. To se rozkřiklo a zakrátko se sbírka rozrostla do naprosto nepřehledných rozměrů a nikdo již nedokázal jasně rozlišit, kam který předmět patří. To však pátera Crespiho nijak zvlášť netrápilo, protože zůstával v první řadě misionářem a nepovažoval se za vědce. A právě v nejistotě o původu jednotlivých částí sbírky tkví největší problém. Téměř nejde určit, co je opravdu starým originálem a co pouhou bezcennou novodobou replikou. Vědci se proto Crespiho uměleckými artefakty nezabývají. I jeho kněžští kolegové dávali najevo jenom malé porozumění pro sběratelskou vášně svého spolubratra, protože se pokládali především za příslušníky řádu zaměřeného na výchovu ekvádorské mládeže. Crespi byl ovšem nesmírně oblíbený u místních obyvatel, a ať už salesiáni chtěli nebo ne, sbírka se až do jeho smrti utěšeně rozrůstala. Díky knihám Ericha von Dániken a dalších autorů se stala světově proslulou. Přicházelo si ji prohlédnout stále více návštěvníků a klid kláštera byl ten tam. Zbytky unikátní kolekce rarit jsou dnes přechovávány v salesiánském klášteře Maria Auxiladora ve městě Cuenca, ale především v místní bance. Už mnoho let však Crespiho exponáty nikdo nespapal. To jsme se rozhodli změnit a zaměřili jsme se do Cuenky. Na jih, 450 kilometrů od Quita, jsme odletěli 24. února 2000 vnitrostátní linkou. Počasí nám přálo a užívali jsme si pohled na úchvatné panoráma se sopečnými giganty Cotopaxi (5 897 metrů) a Chimorazo (6 310 metrů). Vůbec jsme se nedivili, že indiáni pokládají vrcholky vulkánů za sídlo svých bohů. Přistáli jsme na malém letišti bývalého koloniálního města a zjistili, že se již dostavil i uvítací výbor. Byli jsme totiž požádáni, abychom neopouštěli svá místa. Zaraženě jsme se dívali z oken. Náhle se přihnala vojenská auta a začala se odehrávat slavnostní přehlídka s veškerou pompou a rykem. Na naši počest? To sotva. Po hodině nám bylo stručně sděleno, že s námi cestovala vysoce postavená osobnost ekvádorský viceprezident. Z letiště jsme se vypravili rovnou k Banco Central del Ecuador. Obrovský komplex budov stojí na historické půdě. Na tomto místě se podle předpokladů archeologů

nacházelo centrum předkolumbovského města Inků, ale dochovaly se zde i stopy staršího osídlení kultury Cañari. V bance se nachází významné Museo del Banco Central s drahocennými poklady především z koloniálních dob. Nás však nejvíce zajímaly pohřešované „kovové desky“ z Crespiho sbírky. Ředitelství muzea o nás již vědělo. Byli jsme přátelsky přijati a přítomní trpělivě vyslechli naši žádost. Rozhovory potvrdily náš názor, že se z tajemné sbírky dochovalo několik tisíc sbírkových předmětů do dnešních dnů. „Velká část nálezů byla po smrti pátera Crespiho v roce 1982 prodána bance,“ sdělil nám hlavní restaurátor José Maldonado. Banco Central vlastní některé Crespiho poklady, ale ne „kovovou knihovnu“. Vedení instituce se totiž zajímá hlavně o relikty s křesťanskými motivy a zakoupilo i něco málo kamenných předmětů a keramiky. Mezi těmito kousky se nachází několik „nevysvětlitelných záhad“.

*Na této a následující straně:
Zachráněné zbytky sbírky pátera
Crespiho. Jedná se o kovové předměty,
keramiku, kosti a několik málo artefaktů
ze dřeva, kamene a bronzu. Tyto nálezy
nelze přiřadit k žádné známé kultuře,
a proto se vědci kolekcí nezabývají.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

Například prehistorická nádoba o průměru devatenáct centimetrů, vysoká třináct centimetrů, byla vytesána z jedolité tvrdé žuly a přitom síla stěn dosahuje jen několika milimetrů. Ani experti z bankovního muzea nám nedokázali vysvětlit, jakou technikou dosáhli dávní kameníci tak perfektního výsledku. „A co se stalo s těmi slavnými, kovovými deskami?“ ptali jsme se zvědavě. „Ty jsou uloženy ve veřejně nepřístupném depozitáři salesiánského řádu,“ prozradil José Maldonado a navíc dodal: „Ještě před několika lety se povalovaly na půdě staré klášterní budovy, ale pak kvůli renovaci objektu putovaly do sklepa.“ Banka o ně neprojevila zájem, protože podle názoru tehdejších znalců neměly historickou hodnotu. Bylo to poněkud uspěchané rozhodnutí, kterého hlavní restaurátor velmi litoval. Nelze totiž vyloučit, že se mezi zpochybňovanými kusy přece jen nacházejí autentické exponáty. Kromě toho by Maldonado rád dal sbírku znovu dohromady a zpřístupnil ji veřejnosti. Významné exponáty se do rukou soukromých sběratelů dostaly již před Crespiho smrtí a od té doby byly

pokládány za zmizelé. Zachoval se však rozsáhlý obrazový materiál, na němž jsou mimo jiné zachyceny i dnes nezvěstné předměty. Fotografie nechala pořídit banka před rozebráním sbírky. Nejprve nám ukázali jen tyto fotografie. Banka se nám sice snažila pomoci, ale mniši nás nepustili ani do kláštera, o přístupu do sklepních skladů nemluvě. „Nic mimořádného tam není a nemá cenu dívat se na bezcenné věci!“ sdělil nám starší sluha boží. Dostali jsme se cíli na dohled a nyní bychom se měli vzdát? Stejně se však v minulých letech vedlo mnoha cestovatelům a badatelům, kteří se pokoušeli dostat „kovové knihovně“ na stopu. Většinou byli pokládáni za nepřiliš poctivé překupníky. Dá se proto pochopit, že José Maldonado se zpočátku na náš projekt díval s nedůvěrou. To se však naštěstí mělo brzy změnit. Spřátelili jsme se a Maldonadovi bylo jasné, jak jsme zklamáni tím, že jsme nebyli vpuštěni do kláštera. Dodával nám odvalu a slíbil, že se za nás přimluví. A skutečně, během naší druhé cesty v září roku 2000 se nám podařilo něco, co dosud nikdo nedokázal. Otevřely se před námi „poslední dveře“ s významným zbytkem sbírky pokládané za zmizelou. Pár předmětů z ní jsme měli možnost spatřit už v bankovním depozitáři. Některé jsme si směli vypůjčit

V salesiánském klášteře se nacházejí poslední exempláře z Crespiho sbírky. Pro svou výstavu jsme si mohli vybrat více než sto předmětů a poprvé je představit veřejnosti. (Foto: archiv autorů)

pro naši výstavu, změřit je, vyfotografovat a nafilmovat. Stejný scénář se odehrál na dvoře salesiánského kláštera. Mniši sem přinesli kovové desky a ukázali nám je. Na některých jsme i jako laici hned poznali, že se jedná o zcela zřejmé padělky. Mezi ostatními jsou ale možná autentické artefakty. Ovšem jak je poznat? Jak oddělit zrna od plev? S pomocí kurátora José Maldonada jsme určili objekty, jež jsou pravděpodobně pravé. Mniši nakonec ze sklepa přinesli i keramiku, kamenné reliкty a kosti s rytinami. Vše jsme zbavili prachu a nafilmovali. Celkově se z původní sbírky podařilo shromáždit více než sto originálů, z nichž si mohla veřejnost při světové premiéře výstavy ve Vídni prohlédnout přibližně osmdesát. Zbývající ve stejné době vystavovalo muzeum Nordico v Linci. Od té doby se věci hnuly dopředu i jiným způsobem. Mniši ze salesiánského kláštera uvažují o otevření malého muzea s posledními fragmenty kolekce pátera Crespiho. Ke změně postoje je přiměly neustále se množící dotazy z celého světa. Bylo by dobré, aby si budoucí návštěvníci Ekvádoru mohli sbírku prohlédnout na vlastní oči. Je to vývoj správným směrem a svým dílem k němu přispěl i náš projekt Unsolved Mysteries. Následně dorazily z Ekvádoru další potěšitelné zprávy. Prostřednictvím José Maldonada vyjádřilo místní historické Museo del las Culturas Aborigines ve městě

Cuence ochotu zapůjčit pro naši výstavu několik záhadných prehistorických sošek. A z Museo Weilbauer, archeologického ústavu univerzity v Quitu, jsme dostali definitivní příslib zapůjčení „galerie hlav různých lidských typů“, včetně hliněné miniatury „Perry Rhodana“. To bylo víc, než jsme se odvažovali doufat. Okružní cesta Ekvádorem přinesla nečekané ovoce a skončila jednoznačným úspěchem. Náš projekt Unsolved Mysteries se posunul o veliký krok kupředu. Na odpov činek však nebyl čas. Cekala na nás poslední zastávka na naší výzkumné expedici, někdejší říše Inků v dnešním Peru. Po všech překonaných obtížích jsme se v té chvíli cítili jako králové slunce... Vzpomínky na bájně časy Kult bizarních lebek, chirurgové z doby kamenné a „tajná komora“ dr. Cabrery Quito jsme opustili 26. února ve 22.04 hodin. V Limě jsme přistáli téměř v hodině duchů, čtrnáct minut po půlnoci. Byli jsme v peruánské metropoli, legendárním městě inckých pokladů a centru španělské kolonialní vlády. Peru je ideálním místem pro milovníky andské romantiky a dobrodruhy toužící po zážitcích z džungle. V celé zemi je také možné narazit na památky dávno zaniklých říší, přičemž Inkové (1200 až 1532 našeho letopočtu) představovali vlastně poslední článek v předlouhém řetězci vyspělých kultur. Podél životu nepříznivé pobřežní pouště, přerušované pouze několika málo úrodnými údolními, se však v průběhu stovek let vystřídalo několik civilizací, z nichž některé pro nás dodnes zůstávají z velké části záhadné a neprobádané. K nejvýznamnějším kulturám patří Chimú (800 až 1470 po Kristu), proslulá dokonale zpracovanými zlatými šperky. Předcházela jí kultura Moche (100 až 800 po Kristu) se svou keramikou s groteskními motivy a proslulá je také kultura Nazca (200 před Kristem až 700 našeho letopočtu) se známými obrazci v půdě. Příslušníci říše Paracas (600 až 400 před Kristem) vyráběli pestrobarevné látky se vzory připomínajícími „nadpřirozené bytosti“ a nesmíme zapomenout ani na Chavín (přibližně 1200 až 200 před naším letopočtem) a jeho tajuplné zříceniny. Andy jsou jako stvořené pro objevitele a cestovatele. I my bychom rádi opustili tradiční turistické stezky a vydali se vstříc dobrodružství. Museli jsme se však věnovat především svému hlavnímu poslání a navštívit zajímavá muzea, jichž je jen v samotné Limě opravdu nadbytek. Jejich exponáty si již získaly světovou proslulost. Museo Nacional de Arqueología y Antropología je nejvýznamnější peruánskou institucí svého druhu. Poskytuje dobrý přehled o různých kulturních okruzích od samotných počátků civilizace až po říši Inků. Můžeme však obdivovat i artefakty chavínské kultury, které vybočují z rámce obvyklých archeologických nálezů. Řadí se k nim též proslavená, téměř dvoumetrová „Raimondiho stéla“, na níž vyryté ornamenty lze interpretovat jako technický náčrt stroje. Rozsáhlé expozice doplňuje model incké pevnosti

*Keramika kultury Moche se vyznačuje nezvyklými motivy, mezi jinými i mytologickými dračími bytostmi, jež připomínají dinosaury.
(Foto: Reinhard Habeck)*

Machu Piccu a sbírka v něm nalezených zlatých předmětů. V Museo Rafael Larco Herrera jsme směli navštívit i depozitář a dokonce v něm fotografovat. S 50 000 sbírkovými předměty se řadí tato instituce k nej větším soukromým sbírkám předkolumbovského umění. Schraňuje mumie, textilie, zlaté i stříbrné šperky, především se však soustřeďuje na keramiku kultury Moche. Vedle malého sálu s kultovními nádobami ozdobenými erotickými motivy nás nejvíce udivily depozitáře. Překvapeně jsme zírali na hory tisícovek nádob vršících se od podlahy ke stropu. Na mnoha z nich byli vyobrazeni draci nebo ještěři, mytologické bytosti a létající bohové. Některé skulptury byly nápadné svým neobvyklým tvarem vypadaly například jako vousatí muži, což je zpodobnění typické spíše pro severní Evropu než jihoamerickou oblast. Další zajímavá instituce se nachází jihovýchodně od Limy. Říká se jí se Museo de Oro (třebaže oficiální název zní: Museo Miguel Mujica Galló). Vedle stejnojmenného Muzea zlata v Bogotě vlastní druhou nej významnější sbírku předkolumbovských zlatých předmětů v Jižní Americe. Vitríny byly skoro až nepřehledné, protože doslova přetékal zlatými maskami, řetězy, ceremoniálními noži (takzvané tumis) a dalšími artefakty. Řemeslná zručnost předkolumbovských zlatníků je neuvěřitelná. Nejvíce nás však překvapily deformované lidské lebky. S podobnými jsme se již setkali při předešlých prohlídkách různých muzeí. Nejedná se o přirozeně znetvořené kosti, jak by se na první pohled zdálo. Podlouhlý tvar „věžovitých lebek“ byl vytvořen umělým způsobem.

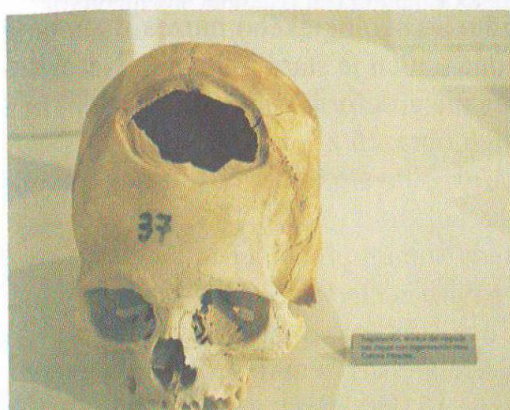

Dlouholebý kult byl u starých jihoamerických kultur velmi rozšířen. Nejběžnější metoda deformace hlav spočívala v zabandážování lebky mezi dvě prkna, což lebeční kosti nutilo k růstu do výšky. Nejdelší lebky pocházejí z Paracasu. Setkali jsme však nejen s podlouhlými, ale i na šířku stlačenými hlavami a s dalšími naprosto bizarními deformacemi. Někdy jsme si nebyli jistí, zda lebka kdysi opravdu patřila člověku. Podivuhodné je, že deformované lebky se vyskytují po celém světě, třebaže nejznámější nálezy pocházejí z Jižní Ameriky. Ovšem lidé s uměle protaženými hlavami žili ve starověku i v Egyptě, především v dobách faraóna Achnatona. Na stopy tohoto kultu však můžeme narazit též v Orientu a především v Číně. Podlouhlé lebky se vyskytovaly dokonce i v Evropě byly nalezeny v avarských hrobech z 5. století. Před několika lety bylo šest „dlouholebců“ znovu objeveno i na Maltě. Vědělo se, že se zde kdysi zdeformované lebky našly, ale dlouhou dobu byly pokládány za ztracené. Až německý amatérský badatel dr. Hubert Zeitlmair narazil v jednom muzeu na fotografie nálezu z roku 1916. Adriano Forgione, jeho přítel, se pustil do pátrání a podporován italskou

*Nezvyklý kult lebek – proč si lidé nechávali deformovat hlavy?
(Foto: dr. Hans-Joachim Zillmer)*

televizní společností RAI se dostal do starého depozitáře v La Valettě, kde byly lebky uschovány. Nejpodivuhodnější je jejich velikost a také to, že mají pouze jeden šev, zatímco všichni humanoidi, tedy kromaňonci, neandrtálci a Homo sapiens, mají tři lebeční švy. Jsou snad maltští dlouholebci dokladem existence dosud neznámé lidské rasy? Kult dlouhých lebek vyvolává i další otázky: Proč si lidé nechávali deformovat hlavy? Které z deformací mohou být přirozeného původu? Proč se tento kult vyskytuje po celém světě, i když podle tradicionalistických teorií ke kulturním kontaktům mezi kontinenty nedocházelo? Co na lidi udělalo tak silný dojem, že byli ochotni podrobovat své děti této nepříjemné proceduře? Formování lebek se udrželo až hluboko do novověku na Krétě a v Laponsku. Většina antropologů vysvětluje globální výskyt umělých deformací lebek „ideálem krásy“. V mladších dobách to může být pravda. Ale čím se tento ideál inspiroval? Existovaly nějaké předlohy, jimž se lidé chtěli podobat? Toužili vypadat stejně jako nadpozemští bohové, s nimiž se třeba setkali? O skutečných důvodech původu kultu můžeme jen spekulovat. Nezpochybnitelné však jsou pozoruhodné lékařské znalosti našich předků, kteří dokázali provádět i složité operace hlavy. Lékařské zákroky byly uskutečněny již v prehistorických dobách, jak dokládají četné kosterní nálezy se stopami trepanací. Tímto pojmem se označuje operativní otevření lebky. Prokazatelně se zmíněný zákrok používal od 10. století před Kristem. Chirurgické zásahy tohoto druhu vyžadují více znalostí a umu než například amputace nohy nebo napravení vykloubené kyčle. Nalezené kosti navíc potvrzují, že více než padesát procent těchto neuvěřitelných operací dopadlo úspěšně. Víme to proto, že rány jsou v těchto případech zhojené a pacienti tedy přežili. Takovéto precizní operace lebek známe i od mayských kněží ze Střední Ameriky, ale rovněž od „medicinmanů“ ekvádorských a peruánských Inků. Občas dokonce dávnověcí „lékaři“ zakrývali otvory v lebeční kosti tenkými kovovými destičkami. Jeden takový unikát jsme si prohlédli v Banco Central del Ecuador ve městě Cuenca, a dokonce jsme ho získali pro výstavu Unsolved Mysteries. Zvládali zdravotníci z doby kamenné v šerém dávnověku ještě komplikovanější zákroky, třeba operace srdce? Jistá fantastická, i když současně velice zpochybňovaná sbírka tento dojem vzbuzuje. Máme na mysli proslulou „knihovnu z Icy“, jež obsahuje tisíce kamenů s rytinami, ale také méně známé keramické figurky. Založil ji prof. dr. Javier Cabrera. Na exponátech jsou do nejmenších detailů zobrazeny moderní lékařské operace. Návštěva soukromého muzea dr. Cabrery byla pro nás povinností. Vyrázili jsme autobusem

*Chirurgové z doby kamenné dokázali již před 10 000 lety provádět trepanace lebek.
(Foto: dr. Hans-Joachim Zillmer)*

z Limy a po panamerické dálnici jsme zamířili do 300 kilometrů jižně se nacházející Icy. Malé městečko je sídlem univerzity a rozkládá se v údolí obklopeném bavlníkovými plantážemi. Ica je pokládána za vinařskou metropoli Peru. Vyplatí se zajít i do místního archeologického muzea. Jsou tam uloženy nejstarší mumie země, jedna z nich je stará 6 000 let. Návštěvníci zde mohou obdivovat trepanované a deformované lebky, rytiny na kostech a zmenšeniny nejznámějších obrazců z Nazky. Nás však zajímalo především Museo de Gliptolitos (muzeum nákresů na kamenech). Návštěvu je třeba ohlásit dopředu. To jsme předvídativě učinili už z Vídně. Když jsme tedy stanuli před dveřmi budovy ukrývající soukromou sbírku, čekal již na nás starší dohněda opálený muž v bílé košili a se zahnutou holí v ruce dr. Javier Cabrera. Nejprve nás zavedl do své kanceláře a odemkl vedlejší místnost, která byla doslova přečpaná přibližně 15 000 kameny s rytinami (samozřejmě jsme je ve skutečnosti nepočítali). Regály přetékal téměř nepřehledným množstvím prastarých artefaktů, jež působily patřičně originálním dojmem. Spousta se jich povalovala i na podlaze. Některé kameny dosahovaly hmotnosti až 200 kilogramů a všechny byly opatřeny podivuhodnými rytinami. Podle tvrzení dr. Cabrery se jedná o památky na neznámou prehistorickou civilizaci. Rytiny zobrazují mapy cizorodých zemí a neznámých ostrovů, ale znázorňují i lidi s dalekohledy, předvěká monstra, jezdce na dinosaurech a především chirurgické zákroky. Rytiny údajně zachycují příslušníky neznámé lidské rasy při jejich každodenní činnosti. Cabrera nám trpělivě vysvětloval, že tato zapomenutá civilizace sídlila v předpotopných časech v Nazce. Na mnoha kresbách se vyskytují dinosauři a peruánský badatel Cabrera podle toho datuje existenci oné neznámé civilizace do období před zhruba 65

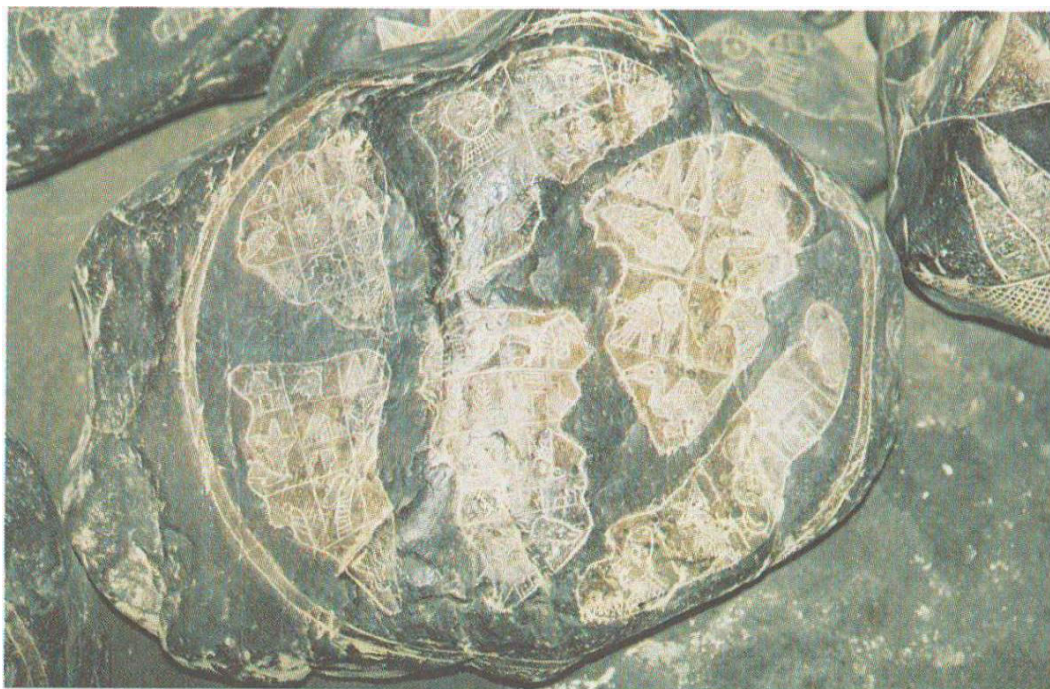
miliony let. To by byla opravdu neskutečná senzace! Profesor se rozšiřování své sbírky nadšeně věnuje již mnoho let. Většinu svých kamenných dokladů prý našel ve vyschlých říčních řečištích, avšak část pochází i z podzemních chodeb, jejichž přesnou polohu nechce nikomu prozradit. Na mnoha rytinách jsou zachyceny transplantace srdce, a to do těch nejmenších detailů. Prvotní impuls k budování sbírky přišel 13. května 1966. „Toho dne jsem měl svátek, proto si to tak dobře pamatuji,“ vysvětlil nám dr. Cabrera. „Jistý chudý fotograf mi tehdy daroval kámen s rytinou ryby. Tušil jsem, ale opravdu jen tušil, že ta rytina může být daleko důležitější, než by se na první pohled zdálo.“ Dr. Cabrera nás provedl svou podivuhodnou kamennou sbírkou a podrobně nám vysvětlil naprosto vše až po šupiny dinosaurů. Poté nás zavedl do vedlejší budovy, kde byl další depozitář, ovšem

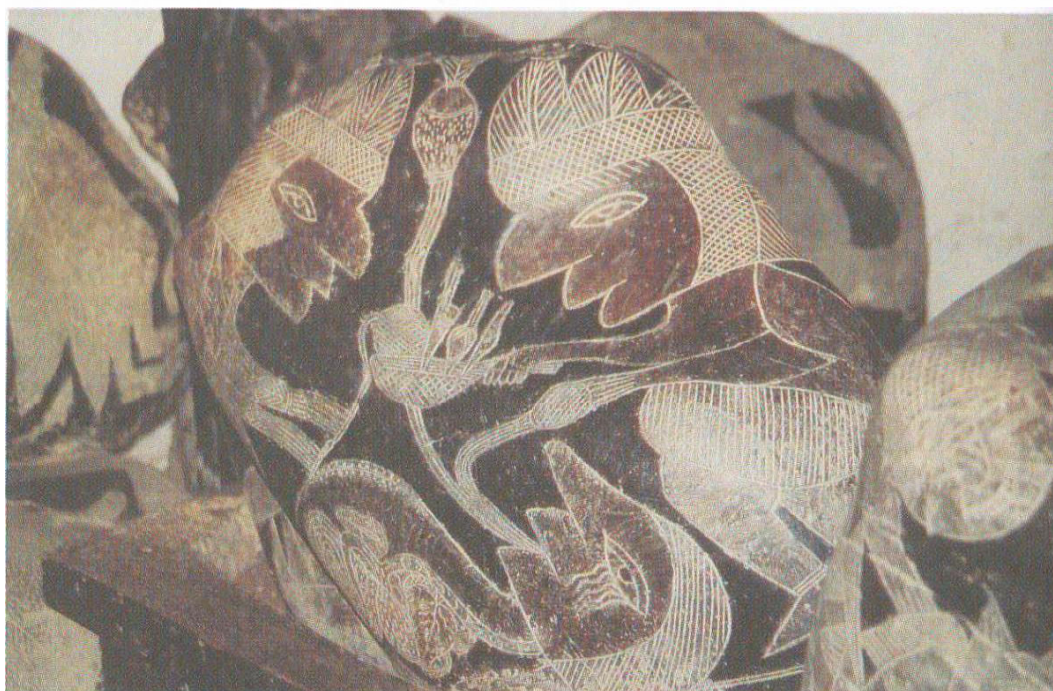
*Podivné rytiny zachycují člověka ve společnosti dinosaurů, ...
(Foto: Reinhard Habeck)*

*Nepřehledné množství fascinujících kamenných artefaktů dr. Javiera Cabrery.
(Foto: dr. Hans-Joachim Zillmer)*

... a cizorodé světadíly.
(Foto: dr. Hans-Joachim Zillmer)

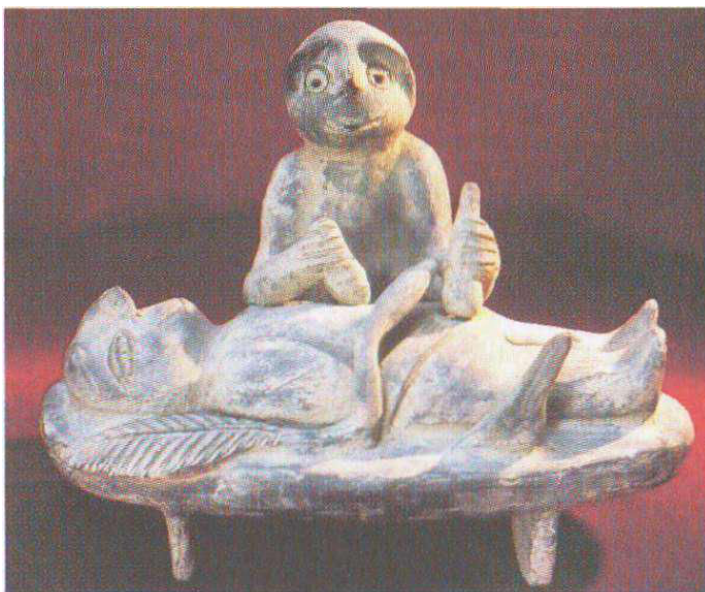
... operace srdce...
(Foto: Reinhard Habeck)

veřejnosti nepřístupný. Vstoupili jsme do „tajné místnosti“ a ocitli se v úzké tmavé chodbě, která byla až do stropu zaplněna regály s tisícovkami bizarních hliněných sošek. Skulptury v podstatě znázorňovaly stejné motivy jako kamenné rytiny: dinosaury jako domácí zvířata předvěkých lidí, bájně postavy, jezdce na veleještěrech, transplantace ledvin a srdce, operace rakoviny prsu a další chirurgické zákroky. Naskýtal se nám neuvěřitelný pohled a připadali jsme si jako v muzeu někdy až hrůzných kuriozit. Uvažovali jsme, zda to nemohou být padělky. Kdo by ale vyráběl takové množství falzifikátů, aniž by z toho měl jakýkoliv

prospěch? Oficiální peruánské úřady jsou z Cabrerovy sbírky spíše nešťastné a pohlížejí na ni velmi skepticky. Ale dr. Katzinger, sám vědec a muzejní ředitel, se tváří v tvář neuvěřitelným artefaktům hluboce zamyslel: „Jsme my, vědci, opravdu vždy a v každé situaci nestranní a poctiví, jak nám to nařizuje etika našeho povolání? Nebo se až příliš rychle kloníme k tomu, že něčím neobvyklé sbírky uspěchaně označíme za falza nebo je jednoduše ignorujeme? Nebylo by smysluplnější tyto předměty podrobit důkladné vědecké analýze?“ Cabrerovy kuriozity nejsou jediné svého druhu. Podobnými nálezy se honosí i sbírka z Acambaru.

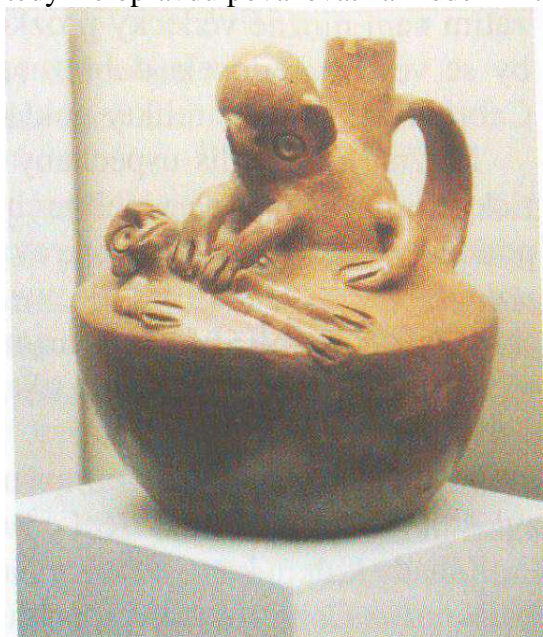
*Jezdec na dinosaurovi.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

*Mnoho hliněných figurek se svými lékařskými
náměty podobá kamenným rytinám.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

O její vznik se zasloužil obchodník Waldemar Julsrud, který roku 1944 při vyjížděce na koni objevil několik hliněných střepů, jež děšť vymlel z půdy. Mezi lety 1944 až 1952 pak bylo přímo v Acambaru, severozápadně od Mexico City, nalezeno přibližně 33 500 dalších figurek s atributy cizorodé lidské rasy (některé připomínají Eskymáky, jiné Evropany). Část těchto artefaktů by klidně mohla pocházet z Cabrerovy sbírky, protože znázorňují monstra podobná

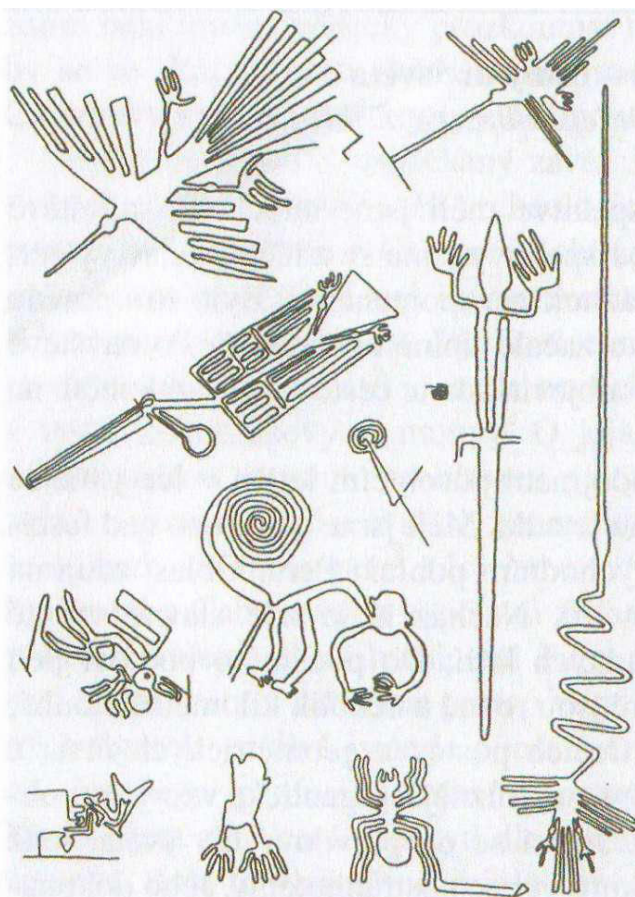
dinosaurům. Několik nalezených předmětů bylo datováno a doba jejich vzniku spadá do let 2400 až 2700 před Kristem. Vybrané exempláře byly poprvé představeny veřejnosti díky naší výstavě. Samozřejmě se objevují pochyby o pravosti sošek i rytin. Týkají se především kamenů z Icy. Nejen proto, že Cabrera je lékař, a proto by jistě uměl chirurgické zákroky dokonale zpodobnit. Již mnoho let totiž existuje hodně indicií nasvědčujících tomu, že mnohé kameny i hliněné postavy jsou padělané. Bohužel. Sami jsme zjistili, že se v rámci turistického ruchu zcela oficiálně vyrábějí kopie Cabrerových rytin a stejně tak předmětů s motivy z Nazky. Prodávají se v mnoha muzeích a obchodech se suvenýry. Část exponátů tedy lze opravdu považovat za moderní napodobeniny. Existence kopie však také znamená, že

*Cabrerova sbírka je kvůli svému podivnému charakteru pokládána za moderní falzifikát. Návštěva v Antropologickém muzeu však dokazuje, že i jinde existují zcela srovnatelné exponáty. Například tato plastika, jejíž prehistorický původ je nezpochybnitelný.
(Foto: Reinhard Habeck)*

původně musely existovat originály, jež jsou napodobovány. Koneckonců se občas objeví padělky peněz, a nikoho kvůli tomu nenapadne prohlašovat všechny bankovky za nepravé. Stejně se dívá na celou věc i dr. Cabrera. Podle jeho názoru obsahují kameny doposud nerozluštěné poselství z pradávných dob. Hledání pravdy znesnadňuje Cabrerova tvrdohlavost. Nechce totiž o svých kamenech prozradit bližší podrobnosti, to znamená uvést, odkud pocházejí a kde se nalézají ony podzemní chodby, v nichž jsou prý uloženy další kameny s rytinami. „Lidé v Peru a na celém světě ještě nejsou schopni pochopit, o jak významné dědictví celosvětové civilizace se jedná,“ prohlásil Cabrera. Rozporuplné jsou však též samotné výsledky zkoumání kamenů. Každopádně je jasné, že kameny samy o sobě jsou velmi staré. Ale zda to platí i pro rytiny na nich, to se přes veškeré analýzy a posudky zatím jednoznačně potvrdit nepodařilo. Podle některých osvěcených skeptiků dr. Cabrera původně opravdu získal pravé kameny s neobvyklými motivy. Pravděpodobně se stále ještě nacházejí v jeho sbírce. V určitém okamžiku však začal kameny padělat, aby podpořil své teorie. Zásadní

rozdíl mezi pravými a falešnými kameny spočívá možná v tom, že ty pravé jsou zpracovány reliéfně, zatímco falešné jsou vyrobeny technikou rytí. Cabrera prý využívá služeb několika padělatelů a jeden z nich údajně tvrdí, že jejich postup je dán ekonomickými důvody, protože rytí do kamene je daleko méně náročné než vytváření reliéfů. Okolnosti nálezu a původ kamenů a hliněných figurek z Icy zůstávají nejasné. Utajování a neochota prozradit více vede k tomu, že bohužel zatím není možné vědecky prozkoumat ty skutečně pravé artefakty, jež by se ve sbírce docela dobře mohly nacházet. Oficiálně jsou všechny Cabrerovy kamenné reliкty pokládány za padělky. Možná je to příliš uspěchaný závěr. Během naší pouti po jihoamerických muzeích jsme viděli archeologické nálezy, které se v mnohém podobaly předmětům z Cabrerovy sbírky. Například ve státním Antropologickém muzeu v Limě je vystavena keramická soška znázorňující skloněnou operující bytost. Stářím sice nesahá do dob dinosaurů, ale její předkolumbovský původ je zcela nepochybný. Totéž platí pro kameny s vyrytými obrazovými motivy. O jejich pravosti nelze pochybovat, ovšem nejsou na nich vyobrazení veleještěři a zaniklé světaďily, ale zvláštní geometrické a zvířecí ornamenty. Záhady kolem kamenů z Icy jsme vyřešit nemohli. Přesto jsme chtěli některé z Cabrerových exponátů získat pro svou výstavu a poprvé je předvést veřejnosti za hranicemi Peru. Dr. Cabrera souhlasil. Během naší druhé cesty v září jsme proto vybrali několik tuctů kamenů a hliněných figurek, pečlivě jsme je popsali, změřili a nechali vyfotografovat do katalogu profesionálním fotografem Bernhardem Moestlem. Dr. Cabrera nám navíc poskytl dlouhé interview, které jsme natočili na kameru. Byla to vlastně něco jako jeho badatelská závěť. Zasáhl totiž osud a několik měsíců po naší návštěvě tento peruánský lékař a amatérský archeolog těžce onemocněl a nakonec roku 2002 ve věku 78 let zemřel. Tajemství své zpochybňované sbírky si vzal do hrobu. Nazca osmý div světa. Kdo vytvořil gigantické obrazce a obří linie? Máme strach z létání. Respektive měli jsme strach. Po návštěvě Nazky a pohledu na ni z ptačí perspektivy jsme se z těchto obav vyléčili. Do konce života na tento zážitek nezapomeneme. Bylo to opravdu nepopsatelné. A přitom všechno začalo úplně nenápadně. Po návštěvě muzea dr. Cabrery jsme svou objevitelskou cestu chtěli zakončit na náhorní plošině Nazca. Na nevelkém a opuštěném dojem působícím letišti v Ice jsme se vmáčkli do malého pětimístného letadla. Měli jsme namířeno nad fascinující pouštní krajinu na jihovýchodním pobřeží Peru. Oblast zaujímá plochu 530 čtverečních kilometrů. Nacházejí se zde slavné vyryté obrazce a mnoho dalších záhadných linií. Do pouštního podloží jich byly vyškrabány stovky. Některé jsou rovné a několik kilometrů dlouhé, jiné se skládají do podoby zvířecích postav a geometrických útvarů. „Největší skicář na světě“ obsahuje nejružnější gigantické vzory a vyobrazení nadpozemských bytostí. Jedná se o opravdový div světa, jenž však paradoxně není ze země skoro vůbec postřehnutelný. Jeho dokonalost lze obdivovat pouze ze vzduchu. Na zemi si povšimnete pouze vyhloubenin v půdě, které připomínají cestu, stezku nebo dlouhý plochý příkop. Pokud kdosi vybuduje v tak ohromném měřítku něco, co je vidět pouze „shora“, může to mít smysl jen tehdy, pokud se na svůj výtvar může z nebeských výšin podívat. To by však znamenalo, že se někdejší obyvatelé Nazky uměli vznést do vzduchu. Ale jaké technické prostředky mohli mít kdysi v minulosti k dispozici? Podle našeho tradičního výkladu dějin žádné... Obrazce byly interpretovány jako prehistorický zvěrokruh nebo přistávací dráhy mimozemšťanů, ale existovala řada dalších teorií. Vytvoření zvířecích postav je připisováno příslušníkům kultury Nazca, kteří v této oblasti sídlili v letech 500 před naším letopočtem až 500 po Kristu. Většina keramických nálezů se zvířecími motivy shodnými s obrazci z Nazky pochází právě z této doby. Velká část sítě čar však vznikla podstatně dříve a je datována do epochy ohraničené roky 2000 a 1500 před Kristem. Archeologové dokonce zjistili, že mnoho z dnes viditelných struktur bylo vytvořeno nad staršími obrazci. Podivuhodné je, že se liniovitá svědectví záhadné minulosti dochovala do současnosti a že vůbec byla objevena. Přes své nadměrné rozměry unikala dlouho pozornosti.

Přehled nejvýznamnějších zvířecích postav z Nazky. (Foto: archiv autorů)

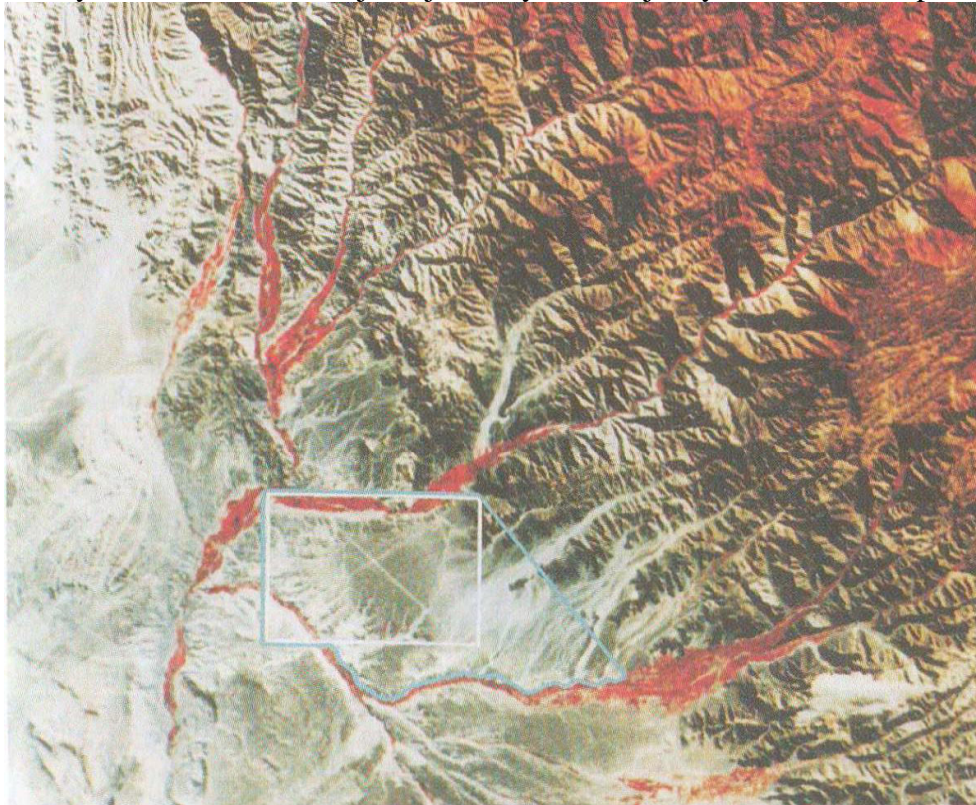
Nehledě na několik poznámek španělských kronikářů z 16. a 17. století si soustavy linií až do doby před osmdesáti lety téměř nikdo nevšímal. Zdejší pouští je vedena panamerická dálnice, aniž by při výstavbě kdokoliv zaregistroval, že prořála několik obrazců. Nebyly totiž ze země vidět. K přesnějšímu výzkumu došlo v roce 1926, kdy vědecký tým pod vedením profesora Julia C. Teliá, zakladatele peruánské archeologie, pořídil první nákresy objevených obrazců. Poté byl nález potvrzen fotografiemi a osobním svědectvím pilotů peruánského letectva, kteří nad dotyčnou oblastí přelétávali. Ovšem i dnes občas dochází k odhalení nových vzorů, kterých si dosud nikdo nevšiml. Některé jsou zabarveny do hnědých a šedých tónů. Během našeho nezapomenutelného letu jsme se dostali přímo nad některé z těchto novějších objevů. Nacházely se mezi nimi lichoběžníkové obrazce a další neobyčejně přesné geometrické vzory. Nebeské dobrodružství začalo poklidně a nenápadně. Po dvaceti minutách brázdění vzduchu přešel náš pilot bez varování do střemhlavého letu a jen k nám přes rameno prohodil: „Na levé straně uvidíte obraz astronauta.“ Tato třicetimetrová postava s pravou paží zdviženou k pozdravu byla prvním výtvozem, který jsme v Nazce spatřili. V tom okamžiku jsme si mysleli, že i posledním. Náš kapitán, bývalý vojenský pilot, s námi v následujících chvílích prováděl krkolomné kousky. Ale dívali jsme se na tak vzrušující věci, že jsme na žaludeční nevolnost neměli čas. Ostatně turisté prý již brzy budou nad Nazkou létat ve vzducholodi pro 25 pasažérů. Třeba to bude bezpečnější... Po stranách, pod námi i nad námi se otevřel zázračný svět. Spatřili jsme gigantická zobrazení lidem podobných postav s věnci z paprsků, podivná zvířata, ale i lamu, 188 metrů dlouhou ještěrku, jejíž ocas protíná panamerická dálnice, a také leguána. Rovněž byla do pouštní půdy zvěčněna velryba, devadesátimetrová opice a zahlédli jsme i mohutný strom. Naprostým skvostem však je tři sta metrů velký pták podobný kondoru. Obrazce jsou neuvěřitelně precizní.

Prvním obrazcem, který jsme spatřili, byla třicet metrů vysoká postava s rukou zdviženou na pozdrav. (Foto: dr. Hans-Joachim Zillmer)

Ale jaký mají význam? I proporce jsou naprosto dokonalé, nejsou nijak zkreslené ani nepřesné. Snad nejzřetelněji se to projevuje na pavoukovi. Tento 45 metrů dlouhý bezobratlý živočich se navlas podobá příslušníku rodu *Ricinulei*, což jsou jedni z nejvzácnějších pavouků na světě. Vyskytují se pouze v nepřístupných amazonských džunglích. Obrazec byl do pouštní půdy „zkopírován“ tak precizně, že jsme mohli snadno rozeznat i rozmnožovací orgán tohoto druhu nachází se na prodloužené části nohy. Už jeho zobrazení je záhadné jak mohl někdo v dávnověku vědět o tomto detailu, který je rozpoznatelný pouze pod mikroskopem! A jaký mohly mít kolosální skici význam? Vždyť vypadají jako vytržené z bloku nějakého obra! Kdo je vytvořil, kdy a proč? Převážnou část obrazců v poušti Nazca však vytvářejí rovné čáry. Probíhají rovnoběžně, kříží se, spojují, někdy jsou užší, pak zase širší, rozevírají se do paprskového vějíře a občas protínají obří postavy zvířat nebo geometrické tvary. I pokud měří několik kilometrů, neodchylují se od přímého směru více než tři metry. Když jsme z letadla spatřili první linie, ihned nás napadlo, že to vypadá jako obrovské prehistorické letiště! Skutečně jsme měli pocit, jako by tady každou chvíli měla přistát letadla nebo třeba raketoplán. I náš loopingový pilot nám po návratu na zem potvrdil, že by na některé z širších linií mohl klidně přistát, pokud by ovšem předtím bylo odstraněno napadané kamení. Je snad Nazca pradávným přistávacím místem pro UFO? V této souvislosti je zajímavé, že obrazce a čáry v Nazce jsou slabě vidět ještě z výšky 920 kilometrů, tedy z vesmíru. A právě tato okolnost inspirovala Ericha von Dániken k fantastické myšlence: znaky a obrazce vytvořili lidé (ne mimozemští návštěvníci), aby bohům z vesmíru ukázali, že mají přistát právě tady! Je tedy síť čar vzpomínkou na setkání s nebeskými bytostmi? Sloužily obrazce k přivolání „bohů“, kteří zdejší obyvatele opustili? Nazca se stala předmětem mnoha teorií, ale žádná z nich beze zbytku nevysvětlila, proč jsou čáry a vzory vidět nejlépe ze vzduchu. Jedna z nejmladších hypotéz zní takto: soustavy čar vznikly díky prastarým procesům. Podle archeologa dr. Tonyho Spawfortha z univerzity v Newcastleu tudy procházely tisícovky poutníků, kteří toužili vymodlit si na bozích dešť. Prosebníci putovali stále po stejných

stezkách a zanechali po sobě dodnes viditelné stopy. Tisková média už mnohokrát rozsáhle informovala o definitivním vyřešení záhady. Redaktoři se však už zapomněli zmínit, že takových definitivně vše objasňujících vysvětlení již byla celá řada. Například

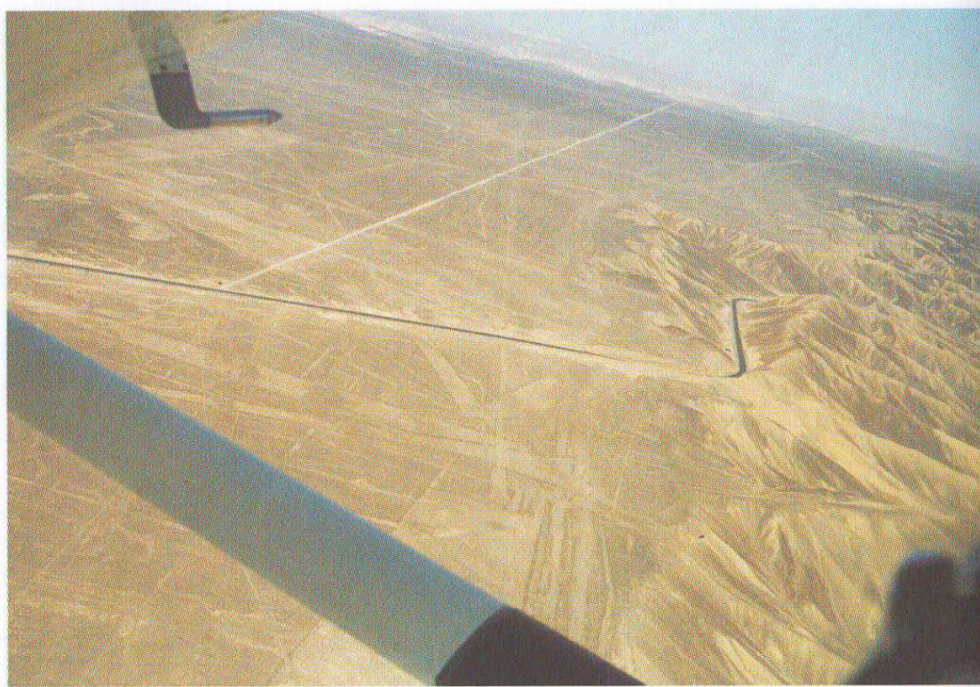

Nazca je vidět i z vesmíru. Na satelitním snímku pořízeném z výšky 920 kilometrů lze soustavu čar slabě rozeznat. (Foto: NASA)

dr. Richard Nikolaus Wegner se domníval, že vyryté linie plnily funkci zavlažovacích kanálů. Profesor Alden Mason zase věřil, že jde o „náboženský kalendář“. Divem světa v Nazce se od roku 1946 zabývala německá matematicka Maria Reicheová (zemřela roku 1998). Podle ní měly čáry astronomický význam. Ovšem počítačové simulace a analýzy amerického astronoma Geralda S. Hawkinse neodhalily sebemenší náznak toho, že by linie a obrazce mohly být „astronomickým kalendářem“. Maďarský badatel Zoltan Zelko přišel s teorií o „obrovské mapě“. A stanovil přesně i měřítko 1:16. K čemu by však domorodci vytvářeli gigantickou mapu, kterou nemohli vzít do ruky a ani si ji prohlédnout? Ledaže by, a to se dostáváme opět ke klíčové otázce, byla pořízena pro někoho, kdo by se na ni díval ze vzduchu. Měli bychom se ještě krátce zmínit o dalších vědeckých „odhaleních“: Nazca byla podle jednoho tvrzení prehistorickým „olympijským stadionem“. Indiáni prý používali linie jako závodní dráhy (i ty, co vedou kolmo nahoru a dolů po horských úbočích?). Podle jiného názoru představovala Nazca startovací a přistávací dráhy pro horkovzdušné balony. (K čemu potřebují balony vzletové a přistávací dráhy?) Padlo i vysvětlení, že se jedná o sakrální svatyni určenou k uctívání jakýchsi horských a nebeských bohů... Ovšem všechna zmíněná „vysvětlení“ jsou přetrumfnuta teorií (snad ji můžeme nazvat „Kolumbovým vejcem“ všech dosavadních hypotéz), podle níž jsou obrazce v Nazce svědectvím praktikování předvěké „pracovní terapie“! Všechna vysvětlení, která jsme krátce popsali, pocházejí sice od vědců, ale žádné z nich není přesvědčivé, a už vůbec ne to od dr. Spawfortha o „dešťovém procesí“. Nedávno byly objeveny náznaky geometrických struktur, schémat a šachovnicovitých útvarů na křivolakém vrcholu kopce v oblasti Palpas (dvanáct minut letu od letiště v Nazce), kde se navíc rovněž nacházejí zobrazení obrovských lidem podobných postav. Ovšem ani ty nezapadají do teorie o přivolávání deště. Dr. Spawforth zůstal sám stát tak trochu na dešti a

*Mnoho kilometrů dlouhé linie připomínají prehistorické letiště.
(Foto: dr. Hans-Jochim Zillmer)*

bude muset počítat s další přeháňkou. Faktem zůstává, že obrazce i postavy jsou rozeznatelné pouze z velké výšky. To znamená, že je mohou vidět jenom pozorovatelé nacházející se v létajícím stroji. Jde snad o součásti starověké signální soustavy? Zřízené proto, aby dávala znamení „bohům“ nebo lépe řečeno návštěvníkům z cizích souhvězdí? K popsání situace se hodí následující malý výrok: Když jsme se z našeho dvouhodinového letu nad Nazkou vrátili do Icy a ucítili pevnou půdu pod nohama, byli jsme všichni zamlklí a uchváčení tím, co jsme právě viděli. První, komu se vrátila řeč, byl dr. Willibald Katzinger, náš vyhlášený skeptik, který upřímně prohlásil: „Tak, přátelé, teď už budu věřit úplně všemu, co mi ukážete!“ Kdyby

to nebylo tak nákladné, věnovali bychom militantním kritikům existence dávnověkých aeronautů vyhlídkový let nad Nazkou. Zřejmě by to dokázalo divy. „Pokud by se dalo všechno vysvětlit," zdůraznil náš spolupasážér dr. Katzinger, „potřebovali bychom v muzeích jen správce a ne vědce. A pokud by samotní vědci nezpochybňovali to, co sami pokládají za prokázané, neexistoval by pokrok. Někdy je dokonce nutné trochu spekulovat a popustit uzdu fantazii."

*Nedávno objevené šachovnicové vzorce v pouštní půdě Nazky.
(Foto: dr. Hans-Joachim Zillmer)*

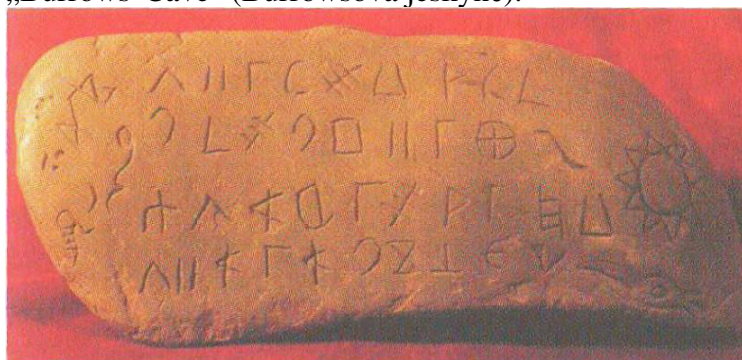
A naše fantazie právě dostala křídla. Plni nadšení, skvělých dojmů a užitečných informací jsme se vydali na zpáteční cestu do Evropy. Čekala na nás hora práce. Ale to nejdůležitější jsme už měli za sebou. Byli jsme totiž v té chvíli naprosto přesvědčeni, že výstava Unsolved Mysteries bude trháč. Nic už náš projekt nemohlo ohrozit. K realizaci svého záměru jsme potřebovali alespoň 50 až 70 originálních kousků. Ty už jsme měli zajištěny a další záhadné artefakty jsme zdokumentovali. Po čtrnáctihodinovém letu přes „velkou louži" jsme 1. března bezpečně přistáli na letišti Vídeň-Schwechat. Pak jsme zažili šok při odbavení. Naše kufry se ztratily! To nebylo zrovna veselé. Především proto, že jsme v nich měli 40 filmů, kazety s rozhovory, poznámky a katalogy z muzeí. Bez těchto podkladů bychom byli vyřízeni. Začali jsme se potít, ale po třech dnech jsme si mohli oddechnout. Pohřešované kufry nám kurýrní služba dopravila až domů. Bohudík! Asi jsme si v Jižní Americe přibalili do zavazadel i pořádný kus štěstí! Akta X výstava Uskutečnění projektu, jemuž nikdo nedůvěřoval Pátrání v Jižní Americe nás posunulo o notný kus dopředu. Ve své práci jsme poté pokračovali ve Vídni. A najednou všechno probíhalo zcela hladce. Celé dny jsme vedli telefonické rozhovory a navazovali užitečné kontakty. Vědci slibovali, že se na některé objekty podívají a analyzují je. Zamluvili jsme si výstavní prostory v podzemních prostorách starobylého skotského kláštera Schottenstift a připravili tiskovou konferenci. Důkladně jsme promysleli design a architekturu výstavy a svěřil a i jejich realizaci do osvědčených rukou Koichi Sasakiho z Tokia, který pro náš projekt následně vytvořil úchvatné kulisy.

Nápis na runovém kameni z Kensingtonu naznačuje, že roku 1352 přistáli v Americe skandinávští mořeplavci. Návštěvníci výstavy Unsolved Mysteries mohli tento 100 kilogramů těžký artefakt obdivovat v originále (Foto: Kensington Runestone Museum, Minnesota, USA)

Žili jsme sice neustále od sedmi až do dvaadvaceti hodin ve velkém stresu, avšak vůbec nám to nevadilo. Každíčkový den nás odměňovala nová napínavá dobrodružství. Občas nás sice rozčilovaly stávkující počítače a přetížené telefonní linky, ale to nás nemohlo odradit. Usilovali jsme o získání dalších exponátů pro svou výstavu a obraceli se na řadu institucí po celém světě. Soukromé muzeum Glen Rose v americkém Texasu opatruje rozsáhlou sbírku záhadných zkamenělin, mezi nimiž se nachází i kladivo, dosahující údajně stáří 140 milionů let, „zkamenělý prst“ z epochy dinosaurů a železný pohár, který byl nalezen zarostlý do uhlí v miliony let staré sloji. Ředitel dn Carl Baugh nám tyto zmíněné artefakty a několik dalších „omylů evoluce“ zapůjčil a my jsme je jako první směli coby originály vystavovat v Evropě i v dalekém Japonsku. Rovněž jsme si přáli získat slavný runový kámen z Kensington Rune Stone Museum v americké Minnesotě. I v tomto případě jsme byli úspěšní. Kámen byl objeven koncem předminulého století. Nápis na něm uvádí jako dataci rok 1362, a to se samozřejmě postaralo o velkou senzaci, protože mnozí nejsou ochotni připustit, že by Evropané, kromě výpravy vikinského náčelníka Erika Rudého (Rudovouse), mohli mít před Kryštofem Kolumbem kontakty s Novým světem. Spojili jsme se také s profesorem dr. Masaakim Kimurou a tím si otevřeli možnost k představení nových objevů z podmořské oblasti před japonským ostrovem Jonaguni. Tamní skalnatý podvodní areál s kamennými sloupy, schodišti a plošinami připomíná město zbudované lidskou rukou. Tento názor je podporován nalezenými stopami rytin a dalšího opracování nástroji. Podařilo se nám získat i

rituální předměty kmene Dogonů z Mali. Tito domorodci disponují neuvěřitelnými astronomickými znalostmi. Rovněž nám byly pro výstavu zapůjčeny záhadné kamenné skulptury ze západoafrické Sierry Leone. Naopak nám bylo odepřeno potěšení vystavit malá „zlatá letadla“ z Kolumbie. Platilo to naštěstí pouze pro originály. Místo nich jsme ze soukromých sbírek získali alespoň naprosto věrné repliky. Návštěvníci byli také odškodněni pohledem na letu schopné modely, zhotovené badatelskou dvojicí dr. Algrund Eenboom a Peter Belting. Mimořádně nás potěšila Jokey van Dietenová, bývalá závodnice a majitelka celosvětově známých křišťálových lebek. Nechala se totiž obměkčit a poskytla nám všech šest těchto artefaktů z křišťálu a drahokamů, které se v její sbírce nacházejí. Naprostým skvostem mezi nimi je kus zvaný „E. T.“. Tato slavná lebka ze záhnědy, což je kouřově hnědá odrůda křemene, pochází z Guatemaly a byla podrobena vědeckému zkoumání ve vídeňském Přírodopisném muzeu, které ji prohlásilo za autentickou a její stáří odhadlo na nejméně 500 let. Způsob její výroby však zůstává i nadále záhadou. Z francouzského Glozelu a z Jižní Ameriky jsme obdrželi opracované kameny velikosti pěsti, do nichž byly vyryty písemné znaky, které dosud nejsou rozluštny. Již dlouhou dobu se živě diskutuje o nálezech z „Burrows' Cave“ (Burrowsova jeskyně).

Exponát z „Burrows' Cave“, soustavy tunelů v americkém Illinois. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Sbírka se skládá mimo jiné z mnoha tisíc kamenných rytin, jež představují různé portréty a těžko interpretovatelné symboly. Dají se na nich poznat předkřesťanské evropské a fénické vlivy. Američan Russel Burrows je prý roku 1982 nalezl v podzemní soustavě tunelů ve státě Illinois. Kameny však byly brzy poté všeobecně pokládány za nezvěstné. Část souboru, mezi nimi i předměty ze zlata, údajně zmizela na černém trhu. Stefanu Donovi (syn Klause Dony) se přes internet podařilo vypátrat „pravého“ Russela Burrowse. Mnoho artefaktů z jeho osobní sbírky a také z vlastnictví Waynea Maye (vydavatel magazínu Ancient American) se dostalo mezi exponáty naší výstavy. Některé „Burrowsovy“ kameny jsou v držení amerického archeologa Neila Steeda. Vděčíme mu za to, že jsme mohli návštěvníkům Unsolved Mysteries představit hned několik záhadných kolekcí. Mezi nimi i Michiganské desky, které byly kolem roku 1900 nalezeny v indiánských mohylových hrobech, ale také záhadné artefakty z mayských zřícenin v mexickém Comalcalcu. Obě sbírky podporují domněnku, že Ameriku již tisíce let před Kolumbem navštívili jiní mořeplavci. Neil Steede kromě toho vlastní několik slavných kamenů z Icy. Zmiňujeme se o tom proto, že dr. Cabrera těžce onemocněl a brzy poté své chorobě podlehl. Příslib zapůjčení rytin a hlíněných figurek ze své bizarní sbírky tedy již nemohl splnit. Neil Steede ho zastoupil a ochotně nám dal k dispozici své originální kameny z Icy, jež před lety získal přímo od dr. Cabrery. Mezitím se Stefan Dona vydal na cestu do mexického Acambara. V tomto malém městečku, ležícím severozápadně od Mexico City, byly ve čtyřicátých a padesátých letech 20. století objeveny bizarní hlíněné sošky s motivy podobnými zobrazením z peruánské Cabrerovy sbírky: jednalo se o monstrózní bytosti a zvířata podobná dinosaurům. Původ těchto skulptur je dodnes záhadný. Prvotní nález zpočátku zahrnoval přibližně 33 500 kusů. V průběhu času se ale mnoho předmětů poztrácelo a zbytek byl uložen v depozitáři. Stefanovi se však podařilo několik záhadných plastik získat. Nacházel se mezi nimi tucet dinosaufích figurek, jejichž stáří je odhadováno na 4 000 let. Rok po naší výstavě Unsolved Mysteries si hodnotu artefaktů

Podivuhodné hliněné figurky z mexického Acambara. (Foto: Rupert Leutgeb)

uvědomili i Mexičané a otevřeli v Acambaru malé muzeum. Naše první cesta do Jižní Ameriky byla úspěšná a pomalu nastal čas na druhou. Potřebovali jsme pořídit obrazový materiál pro výstavní katalog. Angažovali jsme profesionálního fotografa Bernharda Moestla a v září roku 2000 se i s ním vydali za dalším dobrodružstvím. Doprovázel nás kameramanský tým, protože jsme chtěli zachytit nejdůležitější objekty i na filmový pás. Během pouhých dvanácti dní jsme zrealizovali opravdu rozsáhlý program. Museli jsme nafilmovat, vyfotografovat a proměřit spoustu jednotlivých sbírkových předmětů z mnoha míst. Neustále jsme se někde ubytovávali, odhlašovali a spěchali do dalšího muzea v jiném městě. Vláčeli jsme s sebou patnáct mohutných kufrů, kovové bedny, filmový materiál, neskladné stativy a citlivé fotografické příslušenství. Bylo to úmorné, ale výsledek stál za to. Získali jsme skvělé obrazové podklady. Odváželi jsme si pochopitelně i úchvatné a nezapomenutelné dojmy. V Limě pro nás například přijel místní dopravce Ronaldo, u něhož jsme si pronajali minibus. Druhý den nás vyzvedl u hotelu a zavezl ke starým zříceninám za metropolí. Na základech staveb patřících starší kultuře zde Inkové vybudovali své sídliště. Nápadné bylo, že předincké zdi byly řemeslně opracovány precizněji než mladší budovy Inků. Z návrší se otevíral nádherný výhled dolů k pobřeží a burácejícím vlnám Tichého oceánu. Naopak na druhé straně, ve vnitrozemí, se rozkládala poušť. Nastalo poledne a začínalo panovat nesnesitelné vedro. Kolem dokola bylo liduprázdno, neviděli jsme sebemenší známku života, zmlkli i ptáci a zvířata zalezla do svých doupat. Ronaldo nás zavedl na kamennou plošinu a vyprávěl nám, že na tomto posvátném místě Inkové a jejich předci vykonávali rituály a uctívali původní bohy. Chtěl nám takový ceremoniál předvést. Nás pět se i s Ronaldem postavilo na terasu. Zkřížili jsme paže, podali jsme si ruce a zavřeli oči. Potom zazněla slova v kečuánštině, starém jazyce Inků. Ronaldo jím mluvil plynně. Po několika minutách jsme otevřeli oči a pohlédli k nebi. Bylo to podivuhodné. Vysoko nad našimi hlavami kroužilo šest sokolů. Ronaldo se vševědoucně usmál: „To je nebeské znamení! Má vám ukázat, že se svým pátráním po pravdě jste na správné cestě. Využijte pozitivní sílu, která ozařuje váš záměr!“ Rádi jsme Ronaldovy výzvy uposlechli. O několik dní později jsme v Ice zažili další nečekaný nebeský jev. Byli jsme už dost poznamenáni štrapáccemi náročného dne. Unavení kameramani a fotograf se odebrali do svých pokojů, zatímco dr. Katzinger, Ronaldo a Klaus Dona se ještě vydali na malou projížďku městem. Na zpáteční cestě jsme na chvíli zastavili a obdivovali neobvyklý úkaz. Kolem měsíce v úplňku se vytvořil úzký bílý kruh. Jedná se o zřídka se vyskytující jev vyvolaný krystaly ledu. Ronaldo na nás mrkl: „Další pokyn osudu. Znamená to, že se váš projekt nachází pod ochranou dobré hvězdy! Důvěřujte si a dokážete všechno, co si usmyslíte!“ A byla to pravda. Jak jinak si vysvětlit skutečnost, že se nám s

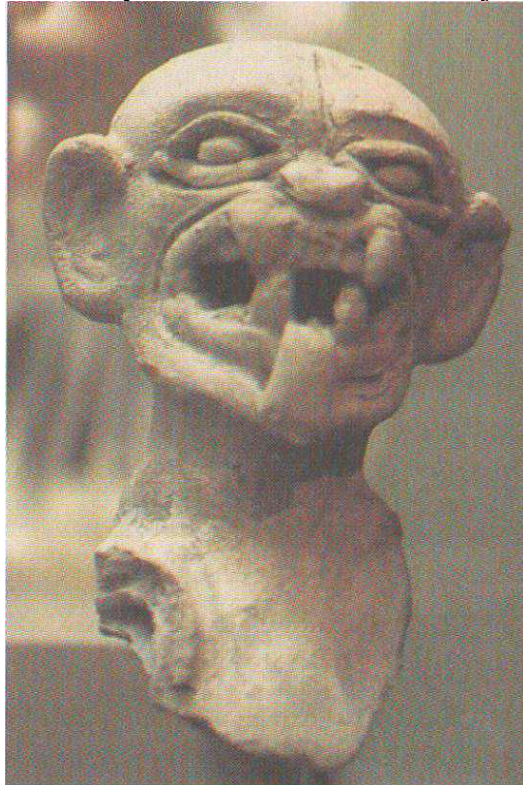
pomocí hlavního restaurátora Banco Central Josého Maldonada podařilo zachránit, zrestaurovat a evropskému a japonskému publiku představit pohřešované zbytky slavné i když sporné sbírky pátera Carla Crespiho, který zemřel již v roce 1982? To nám muselo pomáhat přinejmenším hned několik štěstí přinášejících hvězd. Se svolením katolického řádu salesiánů ve městě Cuenca a samozřejmě i se souhlasem Banco Central del Ecuador jsme si směli nejzajímavější kovové desky, keramické sošky a fragmenty kostí pro naši výstavu vypůjčit. Při vybalování zásilky z Jižní Ameriky nás čekalo překvapení. V bednách se kromě dohodnutých exponátů nacházely ještě dvě bronzové desky ze sbírky pátera Crespiho. José Maldonado zřejmě tušil, že by i tyto předměty mohly představovat vítané obohacení naší výstavy, a tak nám je jednoduše poslal s ostatními exponáty. Na první desce je zachycen kněz v ceremoniálním oděvu. Druhý artefakt nás zaujal ještě víc. Zobrazoval totiž okřídlenou bájnou bytost s lidským tělem a orlí hlavou. V ruce držela nádobu nebo tašku s uchem. Zcela stejný motiv se nachází na asyrském mramorovém reliéfu z 9. století před Kristem. Originál je uložen v londýnském Britském muzeu. Původně jsme měli jeho zapůjčení přislíbeno, ale nakonec jsme se o reliéf neucházeli. Jednak z finančních, ale i z taktických důvodů. Nyní jsme měli k dispozici velmi podobnou reliéfní desku z Cuenky. Naše původní přání se splnilo. Sice kuriózním způsobem, ale přece. Podařilo se nám vyřešit i problémy s vývozními podmínkami pro tajemné kamenné předměty z Villamarovy a Sotomayorovy sbírky z Tumbaka, respektive La Many v Ekvádoru.

Soška dogu z Městského muzea v japonské Nagoji. (Foto: Nagoya City Museum, Japonsko)

Kupodivu i těžký „kámen s mapou světa“ dorazil leteckou poštou bez poškození. Dokonce i soukromí sběratelé z kolumbijské Bogoty se naším záměrem nechali přesvědčit a poprvé souhlasili s tím, aby jejich nevídané poklady byly předvedeny široké veřejnosti. Jednalo se především o nálezy, jež nelze jednoznačně přiřadit k žádné z dosud známých kultur. Mnohé z bohatě rytinami zdobených kamenů s motivy zvířat i lidí jsou nejen záhadné, ale současně představují umělecká díla prvního řádu. Jeden z nejatraktivnějších exponátů se vyklubal z genetického kotouče z Bogoty. Je to objekt stejně tajuplný jako slavný řecký disk z Faistu. Na dvoustranném reliéfu je ztvárněna série obrazů popisujících stadia vývoje záby a zplození až porod člověka. Většina vystavených objektů pocházela ze soukromých sbírek, ale svou hřívnou přispěla rovněž renomovaná muzea. Především Museo Weilbauer z Quita, patřící katolicko-papežské univerzitě. Zapůjčilo nám předkolumbovské keramické hlavičky s nepopíratelně negroidním vzezřením. Jak se však černý Afričan mohl dávno před Kolumbem dostat do Ameriky? A proč se tyto exponáty nevystavují častěji? Několika předměty přispělo k výstavě také Museo Aborigines z ekvádorského města Cuenca a zaslalo nám prehistorické

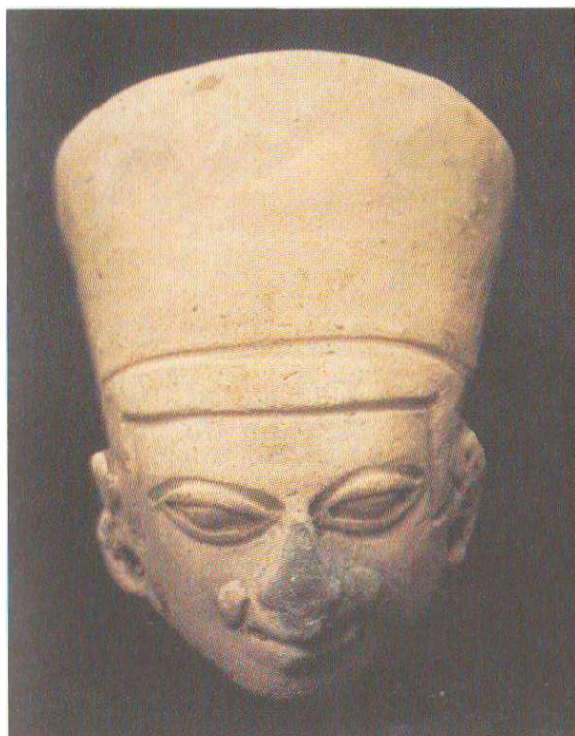
hliněné figurky. Svými cizorodými atributy vyvolávají spekulace o existenci dávnověkých astronautů. Podobně záhadně vypadají sošky dogu z epochy Jomón, poskytnuté nám Městským muzeem v japonské Nagoji. A takových příkladů bychom mohli uvést ještě celou řadu. V rámci projektu Unsolved Mysteries byly mnohé exponáty vystaveny vůbec poprvé, nejprve v Evropě a roku 2005 i v Japonsku. Rada artefaktu je téměř neznámá i ve svých domovských zemích a ani tamní veřejnost je nemá šanci obdivovat.

Ďáblík z Kolumbie.

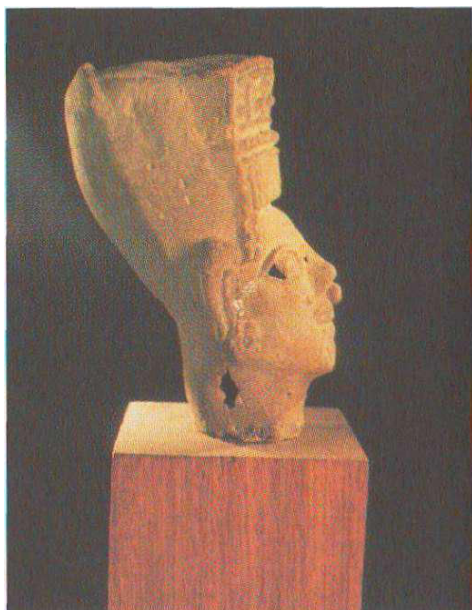
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Naše prapůvodní obavy, že se nám nepodaří dát dohromady dostatek originálních exponátů, se nepotvrdily. Celkově jsme sehnali několik set záhadných a nevysvětlitelných objektů. Každý z nich nutí k zamyšlení a podněcuje diskusi. Některé předměty, mezi nimi kříšťálová lebka „E. T.“, „genetický kotouč“, vyspělé nástroje, sochy ze západní Afriky a mnohé další kamenné záhady, byly analyzovány nejmodernějšími metodami ve státním vídeňském Ústavu pro výzkum drahokamů Přírodopisného muzea. Bylo jednoznačně vyloučeno, že by se mohlo jednat o padělky. V tisku se mezitím objevily první zprávy o připravované výstavě a také o tom, že pravost našich exponátů prověřují renomovaní rakouští vědci. Od té chvíle jsme byli zavaleni dalšími nabídkami. Majitelé nevysvětlitelných předmětů nejasného původu se na nás obraceli se žádostmi o analýzy. To však přesahovalo naše možnosti. Zhodnocení materiálu, stáří a kulturního zařazení několika stovek artefaktů by narušilo i rozpočet Metropolitan Museum of Art. Nebylo v naší moci získat dostatek vědců k průzkumu všech možných objektů. Ani my sami jsme neměli dost času na to, abychom se osobně podívali na všechny nabízené předměty. A už vůbec bychom je nedokázali vědecky zhodnotit. To jsme nezvládli ani u většiny našich exponátů a něco takového jsme vůbec nezamýšleli. Jsme spisovatelé a ne vědci. Nechceme poučovat, ale upozorňovat na nesrovnalosti v historii lidstva. Náš hlavní vědecký poradce dr. Katzinger konstatoval: „Výstava Unsolved Mysteries nemohla být koncipována a zorganizována vědci, protože by v takovém případě nikdy nedokázala získat svou jedinečnou podobu a pestrost překračující hranice jednotlivých oborů.“ Velká část vystavených artefaktů musí být zařazena do kategorie „neprozkoumané“ .

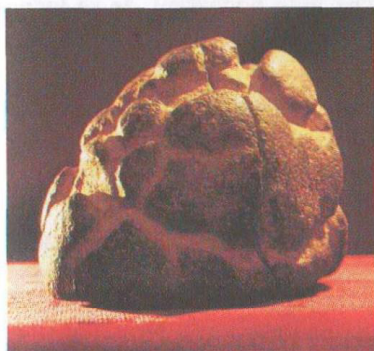
*Kolumbijský „faraon“.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

Je to současně výzva expertům nejrůznějšího zaměření k provedení patřičných analýz. Většina majitelů zapůjčených exponátů nám poskytla souhlas s takovýmto vědeckým zkoumáním. Ozvou se tedy specialisté, kteří by naši výzvu nezaujatě přijali? Během závěrečného stadia příprav docházelo ale i k nepříjemným komplikacím. U některých sbírek, především z Ekvádoru a Kolumbie, nám dělaly úřady opravdu vážné potíže. Historické památky se samozřejmě nemohou jen tak beze všeho vyvážet za hranice. Místní odpovědné orgány si proto některé exponáty vzaly pořádně pod lupou. Vcelku hodně záhadných artefaktů bylo označeno za prehistorické originály a musely zůstat v Jižní Americe. To se týkalo především „d'áblíků a zoomorfních sošek“ z kolumbijských sbírek Luz Miriama Tora a Alonsa Restrepa. Obávali jsme se o osud nejzajímavějších objektů, především kamenů prof. Jaima Gutierrez. Ale opět nám pomohla naše šťastná hvězda. Většina vytoužených exemplářů do Vídně dorazila, i když se zpožděním. Některé provázely úsměvné komentáře. Mezi relikty se například nacházela kamenná hlava neznámé ženy, asi kněžky nebo královny. Zvláštní na ní je charakteristická pokrývka hlavy. Kvůli ní totiž nápadně připomíná bystu královny Nofretete z Egyptského muzea v Berlíně. Kdo by uvěřil, že nejznámější egyptská umělecká památka z doby kolem roku 1350 před naším letopočtem má jihoamerickou předkolumbovskou „sestru“? Úředníci kolumbijského vývozního oddělení zajisté ne. Vůbec je nejspíš nenapadlo, že by Latinská Amerika a říše faraónů mohly v dávné minulosti udržovat kulturní kontakty. Také určitě nevěděli, že v roce 1958 objevil francouzský etnolog prof. Marcel Homet v amazonské oblasti nápisy neznámé kultury, které nápadně připomínaly egyptské hieroglyfy. A úředníkům pravděpodobně rovněž unikla existence mnoha keramických předkolumbovských nálezů, které prozrazují orientální vlivy. Přitom by se stačilo porozhlédnout v kolumbijském Museo Nacional. V bývalém bogotském vězení totiž byla zřízena stálá výstava kultur z kolumbijských dějin. Jsou tam k vidění dvě miniaturní hlavičky, jež by pro svou podobnost s faraóny mohly být klidně vystaveny v Egyptském muzeu v Káhiře. To všechno samozřejmě úředníci nevěděli, a není proto divu, že na listině povolující vývoz uvedli následující větu: „Bysta vypadá předkolumbovsky a zdá se být

*Kolumbijská „Nofretete“.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

pravá, což ovšem nemůže být pravda, protože vyhlíží jako egyptská Nofretete." Stejný strach jsme měli o ekvádorské exponáty, především o exempláře ze sbírek Katolické univerzity v Quitu a ze soukromého muzea Aborigines v Cuence. Jen díky velkému diplomatickému úsilí a osobní přímluvě Jeho Excelence Patricia Palacios, velvyslance Ekvádorské republiky v Rakousku, se podařilo dosáhnout toho, že předkolumbovská hlava „Perry Rhodana“ mohla v doprovodu dalších exponátů opustit Ekvádor. Ještě několik dní před zahájením výstavy jsme měli nervy napjaté k prasknutí. V předsálí jsme chtěli umístit část nazvanou „labyrint nevy-světlitelných záhad“. Návštěvníky jsme hodlali konfrontovat s otevřenými otázkami typu: Co bylo podnětem pro „vynález“ řeči, pro výrobu prvních nástrojů a používání písma? Kam směřuje lidská evoluce? Do jaké míry bude lidská budoucnost ovlivněna genetickou technologií, umělou inteligencí, drastickými změnami životního prostředí atd.? K tomu jsme si připravili dva neobvyklé exponáty: Prvním byl fragment sošky muže v póze myslitele. Její stáří je odhadováno na 5 000 let a pochází z ekvádorské kultury Valdivia.

*Kamenný mozek a myslitel. Jejich
zmizení krátce před zahájením
výstavy nás pořádně vyděsilo.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

Druhým exemplářem byl předkolumbovský kámen upravený do podoby mozku. Dělníci již několik dní pilně pracovali na montáži osvětlení, sestavovali vitríny a instalovali poplašné zařízení. Poté jsme dali na svá místa i exponáty. Všude panoval čilý ruch a kolem vitrín neustále někdo pobíhal. Při jedné z kontrolních pochůzek jsme zažili neuvěřitelný šok: „Myslitel“ a „mozkový kámen“ ze svých skříní zmizeli. Zanedlouho jsme se našťástí dočkali velké úlevy. Předměty se našly zastrčené za vitrínou. Odložila je tam na výpomoc zjednaná horlivá uklízečka, která potřebovala vytřít vnitřek výstavní skříně. Po třech letech příprav (z toho rok a půl uplynul bez významnějších úspěchů konečně nastal 21. červen 2001 a veřejnosti se otevřely brány Vienna Art Centre. Podnikli jsme všechno možné, abychom přiměli muzea a sběratele k zapůjčení jejich pokladů, jež nezapadají do tradičního historického schématu. Naše úsilí se vyplatilo. Navzdory mnoha pochybovačům jsme to opravdu dokázali. Světová premiéra první výstavy svého druhu, v jejímž rámci bylo prezentováno téměř pět set „strašáků“ vědy, se vydařila a předčila i naše nejtroufalejší představy. Podařilo se nám řadu objektů vymanit z jejich dosavadního nedůstojného postavení. Nesčetné reakce a zprávy v rakouských médiích, stovky zmínek v mezinárodním tisku, nepředstavitelné množství přístupů na naši internetovou stránku www.unsigned-mysteries.info a neutuchající proud návštěvníků jasně prokázaly, že „nevysvětlené záhady“ jsou fascinujícím a zajímavým tématem. Pro laiky i pro odborníky. Na tomto místě lze zmínit stanovisko vysoce uznávaného vědce dr. Rudolfa Distelbergera, ředitele renomovaného vídeňského muzea Schatzkammer a mezinárodně uznávaného znalce drahokamů. Osobně analyzoval některé naše exponáty, u nichž bylo podezření, že se jedná o padělky. Takové zvěsti rozšiřovali především závistivci a ignoranti, kteří naši výstavu označovali za „podfuk roku a nechutný humbuk“. Dr. Distelberger se však vyjádřil jasně: „Nejedná se o falza. U žádného z předmětů, které jsem osobně zkoumal, jsem nenalezl známky padělání. Jsem tedy přesvědčen o pravosti exponátů, ale současně si jejich existenci nedokážu nijak vysvětlit. Myslím, že z vědeckého hlediska je poctivé, když uznáme pravost těchto exemplářů, i když i nadále zůstávají záhadné. Možná jsou nevysvětlitelné pouze v této době a dříve či později se jejich původ podaří objasnit.“ Je to odvážné stanovisko, k němuž se rádi připojujeme.

III. ČÁST FOSILIE NEZAPADAJÍCÍ DO SCHÉMATU „Pochybovat o známém múze být odvážnější než zkoumat neznámé.“ J. Kašpar. Neprobádaná místa v dějinách Země Nesrovnalosti a nečekané objevy Od vzniku Země do současnosti uběhlo více než čtyři a půl miliardy let. Před přibližně 3,8 miliardy let vznikly v prapolevce oceánů první formy života. Pro naši představivost je to nesmírně dlouhé časové období. Modrá planeta vydává svá tajemství jen neochotně. Čím hlouběji pronikáme do její minulosti, tím více otázek se objevuje. O počátcích naší Země víme jen málo. Dokazují to například rotující kamenné koule různé velikosti. Přibližně tucet takových předmětů nalezl dr. John Hund z Pietersburgu nedaleko Ottosdalu, jihozápadně od Johannesburgu v jižní Africe. Podobné artefakty byly ještě nedávno uloženy v Klerksdorpském muzeu v Severní provincii. Před několika lety v něm však došlo ke vloupání a tajemné předměty zmizely. Záhadná na nich byla následující věc: bez cizího vlivu se pomalu otáčely kolem vlastní osy a jejich kulovitý tvar byl nepochopitelně přesný. Vědci z California Space Institute při Kalifornské univerzitě s úžasem zjistili, že přesnost obvodu záhadných kuliček přesahuje možnosti měřicí techniky a chybí jen několik stotisícin palce k absolutní dokonalosti. Dosud nikdo nebyl schopn původ těchto mysteriózních kamenných předmětů vysvětlit. Zkoumala je i NASA a zjistila alespoň to, že se jednoznačně nejedná o meteority. Musejí tedy pocházet ze Země. Vzhledem k jejich stáří nepřichází v úvahu umělá výroba. Ale kde se tedy vzaly, jestliže mohly vzniknout pouze v laboratorních podmínkách ve stavu absolutní beztíže! Pokud kameny nepocházejí z vesmíru a mohly se zrodit jen v beztížném stavu, existuje pouze jediné místo, kde takové podmínky panují: střed Země. Jedině tam se zemská přitažlivost rovná nule. Samozřejmě nevíme, co přesně se v centru zeměkoule odehrává. Měly by se zde nacházet dvě části vnitřní jádro z

pevného železa a vnější jádro z tekutého železa a niklu. Před přibližně 3,5 miliardou let odsud k zemskému povrchu vystoupaly lehké křemičitany. Tímto způsobem vznikl zemský plášť, který obsahuje těžké prvky, a zemská kůra z lehčích materiálů.

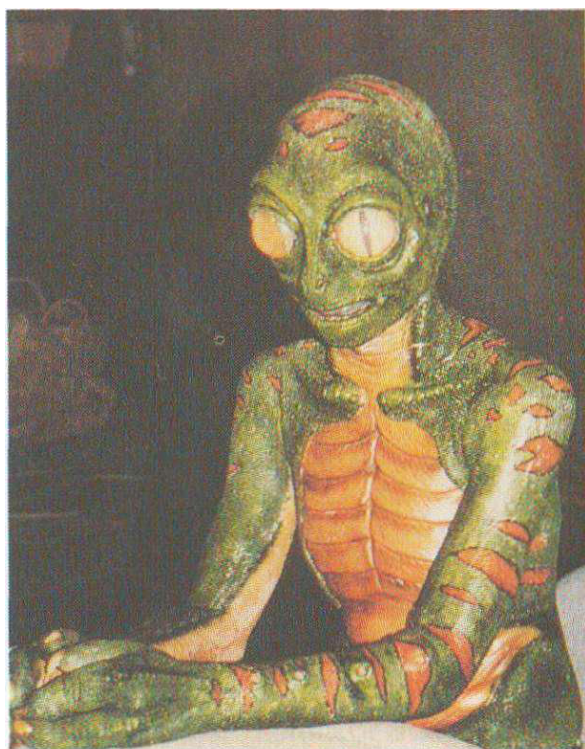
Ředitel Californian Space Institute seznámil dr. Hunda s jinou teorií. Podle ní by se v zemském jádru mohlo nacházet cosi pevného a masivního, co by se pohybovalo v magmatu nebo roztavených horninách. Toto „cosi“ možná plave ve zmíněném magmatu a dosahuje velikosti malého měsíce. Ono hypotetické těleso by mohlo být kulovité nebo eliptické. Dr. Hund se o své kameny bojí. Pravděpodobně právem. NASA se o ně totiž velice zajímá. Pokud by vědci byli schopni vytvořit vysoce citlivé gyrokompas s takto neuvěřitelnou vyvážeností (dosud se jim nic podobného nepodařilo), mohli by následně vyrobit přesné řídicí a naváděcí systémy pro své rakety a satelity. Není tedy divu, že se o jihoafrické „rotující koule“ začala zajímat i americká armáda. Možná právě to je důvod, proč dr. Hund odvolal svůj původní příslib zapůjčení kamenů pro výstavu Unsolved Mysteries. Otáčející se koule nejsou jedinou záhadou z raných dějin Země. Největším tajemstvím a záhadou zůstává sám život. Základní otázka zní: Proč z původního chemického koktejlu vznikly živé organismy? Z faktů a spekulací se zrodily tři hlavní teorie o našem původu. Nemusejí se ve všech bodech vzájemně popírat, ale o každé z nich se odedávna bouřlivě diskutuje. První teze předpokládá existenci stvořitelského boha. Zná ho většina náboženství a mýtů. Biblický mýtus hovoří o všemocném Hospodinovi, který stvořil nebesa, Zemi a nakonec i člověka (ke svému obrazu). Podle druhé teorie vznikl život kdesi jinde ve vesmíru a na naši planetu se dostal již v „hotovém“ stavu. Tímto směrem se již ubíraly úvahy starověkých učenců. Například řecký filozof Anaxagoras kolem roku 500 před naším letopočtem tvrdil, že se to v kosmu životem jen hemží a Země je pouze jedním z „příjemců“ organické substance. Tato teorie pracuje s pojmem panspermie a je v naprostém souladu s některými poznatky dnešní astronomie a astrofyziky. Velkým příznivcem této teorie byl významný anglický přírodovědec sir Fred Hoyle z univerzity v Cambridgi. Spolu s dalšími vědci zastával názor, že biologickou evoluci nelze vysvětlit pouze v rámci pozemských poměrů. Podle jeho mínění se na Zemi z vesmíru dostaly organické substance a urychlily proces vývoje. Za „přenašeče života“ pokládal Hoyle kosmické poutníky složené z ledu, prachu a plynu, kteří kdysi občas dopadli na Zemi tedy komety. Právě ony prý přinesly na naši planetu zárodky života. Třetí teorie tvrdí, že za vším stojí směs náhody a nutnosti, přičemž život vznikl bez vnějšího přičinění z neživé hmoty a během milionů let se vyvinul včetně člověka do své dnešní rozmanité podoby. Nelze zcela beze zbytku zrekonstruovat postup, jakým se z prvních primitivních prabakterií vyvinuly složité organismy. Dochovalo se totiž jen velmi málo fosilií, které by byly starší než 570 milionů let. Touto evoluční teorií věda vytvořila působivý model vývoje života, který však neodpovídá na všechny otázky. Jak již ale bylo řečeno, evoluci nelze zrekonstruovat zcela bez mezer. Někdy potom stačí jediný nález a dosavadní poznatky a názory se otřesou v základech. Záhadný však nezůstává jen vznik života, ale i hromadné vymírání druhů, které se během miliard let vývoje pozemského života neustále opakovalo. Z dosud neznámých důvodů mizely rozsáhlé populace rostlin i zvířat. Většina celosvětových hromadných extinkcí (oslabení či úplný zánik druhu) spadá do období zemského dávnověku před 570 až 250 miliony let. Z této epochy známe tři velká hromadná vymírání. Jedno z největších se odehrálo v mořích před více než 436 miliony let. Tehdy vymizeli ostnokožci a lasturnatky. Před přibližně 360 miliony let došlo k hromadnému vyhynutí praryb, pancířnatých a rejnokovitých obratlovců. Poslední decimující vlna tohoto období postihla před 250 miliony let 90 procent všech živočichů, mezi nimi korály, mechovky, poslední trilobity a veškeré gigantostraky (velké dravé členovce). Zanikli i obrovští prapavouci, okřídlený primitivní hmyz, prašvábi, praváčky a amoniti (hlavonožci). Původcem tak ohromného úhynu mohl být asteroid. Renomovaný vědecký magazín Science informoval v únoru roku 2001 o tom, že američtí badatelé objevili v kulovitých uhlíkových molekulách zbytky plynů staré 250 milionů let. Byly mezi nimi vzácné prvky hélium a argon,

kteří vykazovaly odlišné složení izotopů (atomů stejného chemického prvku s různou atomovou hmotností) než stejné látky v pozemské atmosféře. Tyto mimozemské plyny by mohly pocházet právě z asteroidu o průměru šesti až dvanácti kilometrů. Dopad takového tělesa by měl globální důsledky. Dosvědčuje to skutečnost, že zmíněné molekuly se zbytky plynů byly nalezeny v různých částech světa. Uder by vyvolal silné vulkanické erupce po celém povrchu Země. Podle vědeckých předpokladů tehdy (před 290 až 250 miliony let) pokryla většinu souvislého kontinentu Pangea láva. Neustálým prouděním nahoru a dolů ve viskózním žhavém zemském plášti se začaly zemské desky plovoucí na povrchu Země lámat, klouzat a vzdalovat se od sebe. Říká se tomu posun kontinentů.

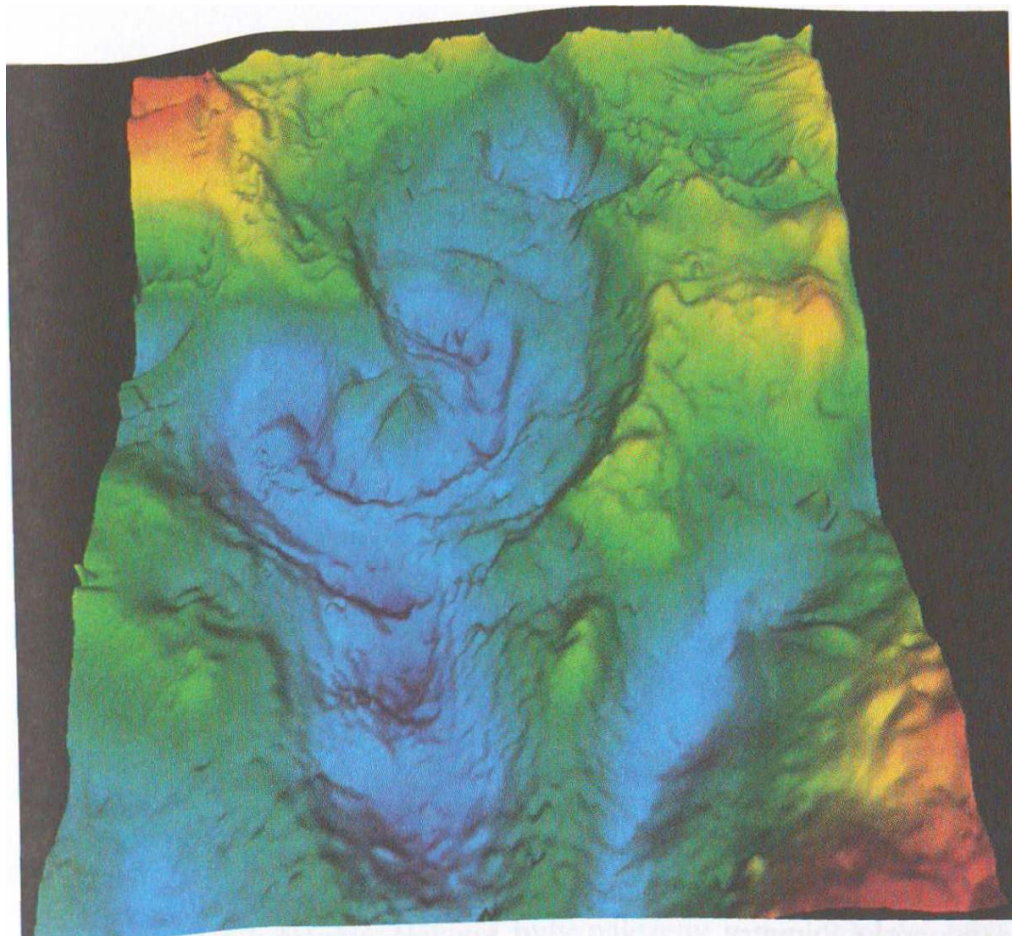
*Svět před 350 miliony let: rostlinná i živočišná říše se rozvinula do nebývalé rozmanitosti. Ovšem jen málo druhů přežilo období velkých vymírání.
(Vyobrazení: Paleontologický ústav, Vídeň)*

V místech, kde na sebe kontinentální desky narazily, vznikala pohoří. Zemské desky se pomalu pohybují i dnes, což vede k zemětřesením, výbuchům sopek a následně k strašlivým škodám. K dalšímu hromadnému vyhynutí živočišných druhů došlo v období před více než 205 a pak přibližně 65 miliony let, koncem období křídy. S touto epochou je spojováno vymření dinosaurů. O vymizení pradávných obrů, kteří do té doby 170 milionů let neomezeně kralovali planetě, existuje nespočet teorií. Na rozdíl od člověka, jenž se podle evoluční teorie vyvinul z opičích předků k dnešnímu modernímu Homo sapiens v průběhu několika málo milionů let, měli veleještěři na svůj rozvoj nesrovnatelně více času. Proč ho ale nevyužili? Mohli se dinosauri nebo i další živočišné druhy stát stejně vyspělým typem jako člověk? Jak by asi veleještěři vypadali, pokud by se dožili dnešních dnů? Těmito otázkami se zabýval dr. Dale Russel z Royal Museum of Canada v Ottawě. V roce 1982 se pustil do odvážného experimentu. Vybral si k analýze malého, mrštného Stenonychosaura z čeledi troodontidae. Uvažoval, jak by asi na tohoto tvora působila evoluce. Výsledkem vývoje by podle Russela byl dinosauroid tří prsty, bezocasý a vzpřímeně se pohybující dinosaur s velkým mozkem. Vyhynutí pradávných veleještěřů způsobila s velkou pravděpodobností zkáza dostavivší se z vesmíru. Země cca před 65 miliony let byla zasažena meteority, jejich dopady mimo jiné vyvolaly vulkanickou aktivitu a z naší planety se stalo značně nehostinné místo. Na mexickém poloostrově Yucatan byl objeven impaktní kráter Chicxulub, který stářím svého vzniku přesně odpovídá zmíněnému časovému údaji. Podle výpočtů způsobil katastrofu asteroid o veli kosti 10-15 kilometrů. K naší modré planetě se přičítal rychlostí 15 kilometrů za sekundu a předznamenal konec éry dinosaurů. Do zemského povrchu se zavrtil silou miliardkrát převyšující energii hirošimské atomové bomby. Astronomové nás uklidňují tvrzením,

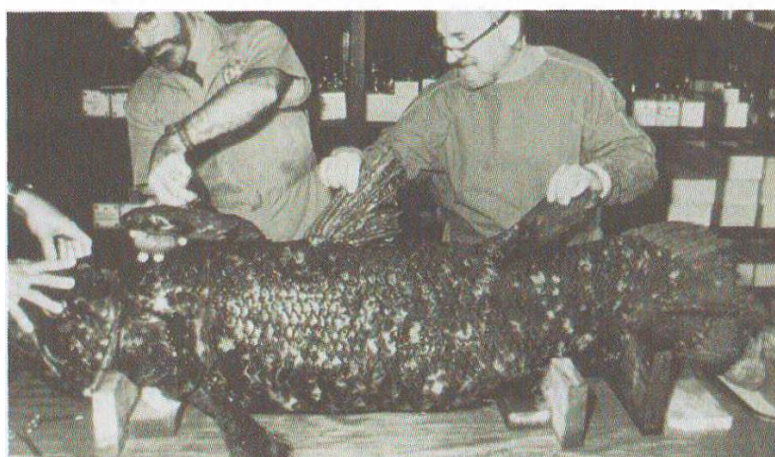

Jak by se vyvíjeli dinosauři, pokud by nevyumřeli? Stali by se z nich inteligentní „dinosauroidi“? (Foto: dr. Dale Russel)

že k takovým srážkám dochází velmi zřídka. Matematicky vyjádřeno, přibližně každých 100 milionů let. I když skutečnou úlevu nám to asi nepřinese. Katastrofa se tehdy promítla do globální změny klimatu. Tehdejší savci naši pradávni předkové byli původně jen malými hlodavci a dovedli přežít i ve skromných podmínkách. Nová situace jim přišla vlastně vhod, protože se konečně mohli prosadit a vydat se cestou vzestupu. Trvalo však ještě přibližně 60 milionů let, než se během tří až šesti milionů let z řad primátů oddělil člověk. Tak to alespoň tvrdí zavedená evoluční teorie postulovaná Charlesem Darwinem. Ale tak plynule, jak by se zdálo, se život na Zemi vyvinout nemohl. Drastické změny životního prostředí a podmínek způsobovaly opakované vymírání živočišných druhů a následující skokový vznik nových forem života. Některé skupiny však nevyhynuly úplně, jejich ojedinělí zástupci dokázali přežít a dochovali se až do současnosti. Většinou není zřejmé, proč právě oni přečkali téměř dokonalou záhubu svého druhu. Těmto „pozůstatkům“ dávných živočišných a rostlinných světů říkáme „živoucí fosilie“. Objevováním a zkoumáním takovýchto rarit se zabývá nová vědecká disciplína kryptozoologie neboli nauka o neznámých a dosud neobjevených zvířatech. Badatelé se již mohou prokázat některými významnými úspěchy. K nejznámějším příkladům patří znovuobjevení podivného tvora jménem Coelacanthus, jehož spíše známe jako latimérii podivnou. Vědci byli nejprve přesvědčeni, že s dinosaury vyhynuli i původní obojživelníci žijící v oceánech. Mýlili se. Prokázal to neobvyklý nález z roku 1938. U jihoafrického pobřeží v Indickém oceánu byl uloven exemplář paryby s ploutvemi podobnými nohám. Úlovku si povšimla zooložka z jihoafrického muzea v East Londonu a podařilo se jí některé části ryby zachránit. Z výzkumů vyplynulo, že živoucí rybí zkamenělina patří do skupiny prvních obratlovců, kteří se kdysi dávno odvážili vystoupit z vody na břeh a tím zahájili vývoj směřující ke vzniku člověka. Další exempláře latimérie se podařilo odchytnout až roku 1952 u Komorských ostrovů a od té doby se tak stalo ještě několikrát, například v roce 1998 u indonéské Sumatry. Proč by tedy na naší planetě nemohli přežít i další zástupci prehistorické živočišné říše a sdílet životní prostor s lidmi?

Mexický impaktní kráter Chicxulub souvisí s vyhynutím dinosaurů. Kráter není z povrchu patrný, protože ho překryly až kilometrové vrstvy hornin z pozdějších epoch (mladších 65 milionů let). Na snímku je zachycen počítačový obraz ukazující gravitační anomálie v této oblasti. Prohlédnout si můžeme i strukturu kráteru. (Foto: Lunar and Planetary Institute, Houston, USA)

Latimérie byla pokládána za živočicha vyhynulého před 60 miliony let. Dnes víme, že se tato ryba dochovala až do současnosti. (Foto: archiv autorů)

Například krabovec kamčatský dokazuje, že dodnes s námi žijí tvorové, kteří se „znali“ s dinosaury. Tato zvířata „krabovitého“ vzezření jsou příbuzná s pavoukovitými. Vyskytují se ve vodách u atlantického pobřeží Severní Ameriky. Ona podivná stvoření svým původem sahají do jurských dob před přibližně 200 miliony let. Podivuhodné je, že se za tu dobu téměř vůbec nezměnila. Známe však ještě daleko starší živoucí fosilie takzvané nautiloidy. Žili již v dobách, kdy po dinosaurech nebyla ani stopa před 300 miliony let. Tato zvířata jsou vybavena

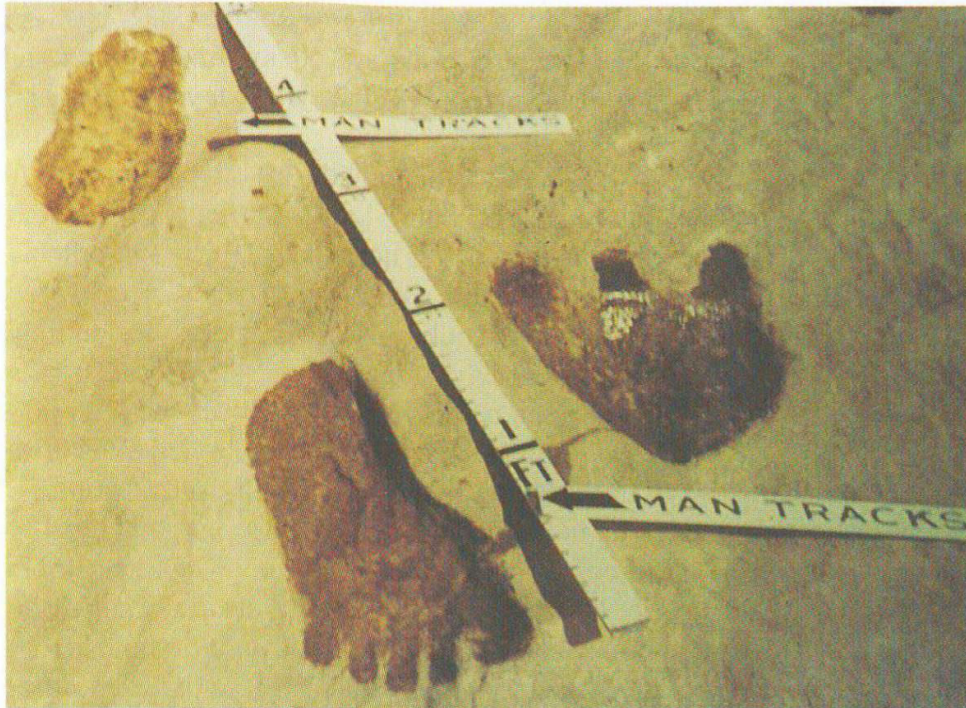
žábrami a šnekovitou ulitou. Podobají se vymřelým amonitům. Své životní prostředí nezměnili a stejně jako kdysi se nacházejí u pobřeží Pacifiku a Indického oceánu. Z dalších přeživších živočišných druhů bychom mohli jmenovat hatérii novozélandskou

*Někteří tvorové přežili z dob dinosaurů dodnes.
(Foto: Přírodovědecké muzeum ve Vídni)*

(zástupce prastarého řádu plazů) nebo vejcorov dého savce ptakopyska podivného. Žijí s námi dodnes. A co kdybychom naše téma poněkud pootočili? Co když se v dějinách Země již jednou objevily lidské nebo lidem podobné bytosti? Mohlo dávno před naší současností existovat neznámé lidstvo, jež poté vymřelo v důsledku ekologických katastrof? Takové úvahy zatím spadají spíše do oblasti sci-fi. Potvrzení představy, že by lidé a dinosauři žili vedle sebe, by postavilo dosavadní evoluční teorii úplně na hlavu. Jak si však vysvětlit nálezy, které jsou naprosto nezpochybnitelné a naznačují, že by mohly pocházet z časů podstatně starší vymřelé lidské nebo alespoň lidem podobné civilizace? V uplynulých dvou stech letech bylo vědecky zdokumentováno hodně artefaktů (uměle vytvořených předmětů) a otisků lidských šlápějí. Některé byly nalezeny v geologických vrstvách dosahujících stáří 65 až 250 milionů let, jiné sahají do ještě vzdálenějších epoch (250 až 375 milionů let). I tyto zkamenělé „nevyjasněné záhady“ jsme na své výstavě představili. Vesměs se nejednalo o kopie, ale o originály, které jsou vědcům dost často trnem v oku. Naznačují totiž, že vše mohlo být zcela jinak. Věda nezná odpověď? Spor o zkamenělé šlápěje Mary Leakeyová objevila roku 1976 u Laetioli v africké Tanzánii šlápěje lidského předka Australopitheka. Byly otisknuty do vulkanického popela a vznikly před 3,5 milionem let. Podle tradičního pojetí jsou pokládány za nejstarší stopy chodidel předchůdce člověka. V naprostém rozporu s nálezem Mary Leakeyové jsou jiné zkameněliny, které pokud se potvrdí jejich pravost buď posunou existenci člověka o miliony let zpět do minulosti, nebo zpochybní geologické a paleontologické představy o délce a průběhu historie Země. Zmíněné zkameněliny se vyskytují po celém světě. V roce 1931 oznámil geolog dr. Wilbur G. Burroughs, že severovýchodně od Mount Vernon v Kentucky (USA) našel vícero zkamenělých otisků nohou. To by nebylo nic až tak úžasného, ale ony šlápěje se nacházely v geologické vrstvě staré 250 milionů let. Z pohledu tradiční vědy se jedná o naprostý nesmysl. Takový groteskní objev je okamžitě zařazen do kategorie „padělků“ nebo v lepším případě mezi „hříčky přírody“. Ono se ale nachází až příliš mnoho takto „nemožných“ reliktnů. Bylo by samozřejmě nejjednodušší šmahem je odmítat, ale to už jaksi nejde. Jenom v USA byly fosilní šlápěje nalezeny hned v několika státech a ze všech až nepříjemně zřetelně vyplývá, že lidem podobné bytosti přinejmenším „mohly“ po matičce Zemi pobíhat již před stovkami milionů let: Na jedny ze zkamenělých stop narazili badatelé Henry Schoolcraft a Thomas Benton roku 1822 v Missouri a napsali o tom do The American Journal of Science and Arts. V roce 1927 byl ve Fischer Canyon v nevadském Pershing County nalezen zkamenělý otisk sandálu.

Podrážka se kdysi do podloží otiskla tak důkladně, že jsou patrné i stopy švů. Podle geologické datace příslušné vrstvy se tudy kdosi obutý procházel před 160 až 195 miliony let. V časopise Science News Letter se objevila 29. října 1938 zpráva o dalších fosilních šlápějích, tentokrát z Pensylvánie. V roce 1983 psaly moskevské noviny o nálezů zřejmě lidského otisku nohy v Turkmenistánu. Hned vedle něj se nacházela zkamenělá trojprstá stopa dinosaura. Oba otisky se nacházely ve stejné geologické vrstvě 150 milionů let staré!

Fosilie z texaského Glen Rose. Dinosaurí šlápěje a lidské šlápěje v jedné geologické vrstvě. Jak je to možné? (Foto: dr. Cecil a Lydia Doughertyovi)

Profesor Amannijazov, člen korespondent Turkmenké akademie vědy připustil, že se stopa velmi podobá lidské šlápěji, nepokládal ji však za důkaz koexistence lidí a dinosaurů. Ale jak si máme záhadné stopy vysvětlit? Kde se v miliony let starých vrstvách vzaly otisky lidských nohou? „Opacněovaný“ dinosaur s lidskýma nohama tam asi těžko pobíhal. Do společenství neobvyklých stop patří také ty, jež byly nalezeny ve vyschlém řečišti řeky Paluxy u Glen Rose v Texasu. Náhlý příval vody odtrhl v roce 1908 vrstvu vápence a odhalil pod ní otisky nohou. Na tyto němé svědky minulosti se můžete zajet podívat i dnes. Ale opatrně, výlet k Paluxy River rozhodně není příjemnou procházkou. Všude číhají jedovatí pavouci a chřestýši. Jejich kousnutí většinou končí smrtí. Klaus Dona se však přesto k nebezpečné cestě odhodlal a přesvědčil se o celé věci na vlastní oči. Otisky měří 38 centimetrů a jsou tedy enormně velké. Kdysi dávno se tudy musel procházet opravdový obr! Šlápěj má pět prstů a záměna s tříprstou dinosaurí šlápětou je tedy vyloučená. To ale není jediná zvláštnost. Minimálně stejně podivná je skutečnost, že rovnoběžně ke stopám lidského obra probíhají otisky dinosaurích končetin. Oba druhy šlápějí se prokazatelně nacházejí ve stejné geologické vrstvě. Ne každý má možnost podívat se na záhady tohoto druhu osobně a prozkoumat je přímo na místě nebo tam, kde jsou uloženy. Většinou chybí přesné informace o místě nálezů a nezděkuje jde o velmi odlehlé lokality. Také nelze podcenit finanční a organizační nároky takových výletů. Mnoho nálezů se nachází v soukromých sbírkách a nejsou tedy veřejně přístupné. Jiné jsou pokládány za nezvěstné. Ale o to větší byla naše motivace k vypátrání alespoň některých z nich. O většině se ví převážně jen z doslechu nebo literatury. My jsme však chtěli tajemné artefakty ukázat široké veřejnosti, aby si lidé mohli udělat úsudek sami. Nejprve však bylo třeba nějaké kousky sehnat. Mnohé z nich padly do

rukou kreacionistů, což jsou zastánci doslovného výkladu bible a odpůrci evoluční teorie. Otisky lidských nohou z éry dinosaurů jsou pro ně důležitými indiciemi nesprávnosti nauky o původu druhů. Na rozdíl od evolucionistů věří v boží stvoření. Podle kreacionistického přesvědčení neexistoval pomalý vývoj a tím pádem ani evoluce. Připusťme, že se jedná o dost svévolný výklad dějin Země. Ovšem na druhou stranu i evoluční teorie je pouze „teorií“, jak už ostatně vyplývá z jejího názvu, a musí se vyrovnávat i s nepříjemnými tématy. Konflikt mezi oběma světonázorovými tábory zuří dodnes. Každý nový nález vnáší do dosavadních představ o vývoji lidstva další zmatek. Naposledy byl před několika lety odhalen „Millennium man“ z Keni, který posunul původ lidstva o několik milionů let dále do minulosti, i když v souladu s evoluční teorií. Díky našemu příteli dr. Hans-Joachimovi Zillmerovi jsme navázali kontakt s Creation Evidence Museum, jež se nachází nedaleko slavného Dinosaur Valley State Park v texaském Glen Rose. Ve svých sbírkách opatruje mnoho fosilií, pro něž se vzhledem k jejich „neobvyklosti“ nenašlo místo ve velkých státních muzeích. Ředitel dr. Carl Baugh nám ochotně zapůjčil šest svých exemplářů, a dokonce neměl námitky ani proti tomu, aby je prozkoumali nezávislí vědci. Jeden z těchto mimořádných unikátů představuje kamenná deska se zkamenělým otiskem podrážky boty. Ještě nedávno ji vlastnila paní Mabel Meisterová. Tato dáma spolu se svým před deseti lety zesnulým manželem objevila

*Zkamenělá podrážka s rozšlápnutým trilobitem. Stáří? Více než 350 milionů let!
(Foto: dr. Carl Baugh)*

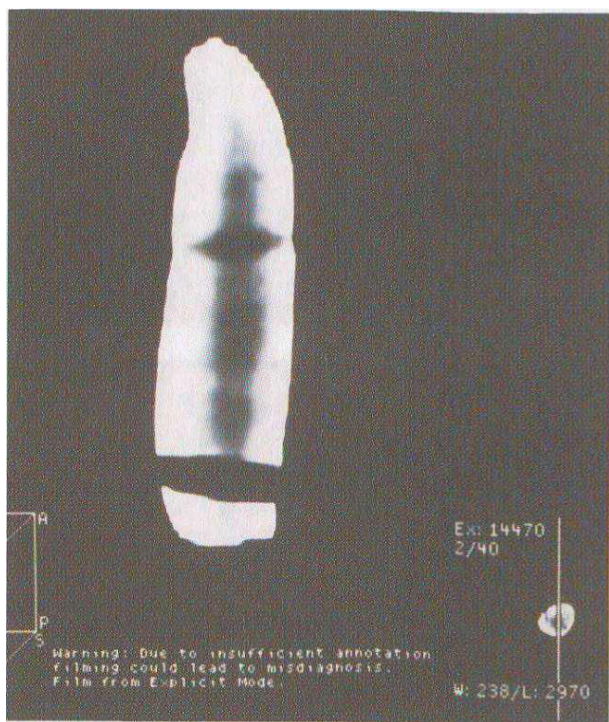
fosilii roku 1968 přibližně 43 mil severozápadně od Deltly ve státě Utah. Rozměry podrážky: délka 32,5 centimetru, šířka 11,3 centimetru. Objev je neobvyklý už sám o sobě, avšak jeden detail z něj dělá opravdovou senzaci: na vnitřním okraji podrážky je totiž jasně vidět zkamenělý rozšlápnutý trilobit, což je zástupce vyhynulých členovců. Trilobiti žili před 570

miliony let a vymřeli nejpozději na počátku epochy dinosaurů před 230 miliony let. Zmíněný otisk podrážky by tedy byl nejstarší z dosud známých zkamenělých šlápějí. Podle evoluční teorie by vůbec nemohl existovat. V dobách trilobitů se ještě savci nevyskytovali,

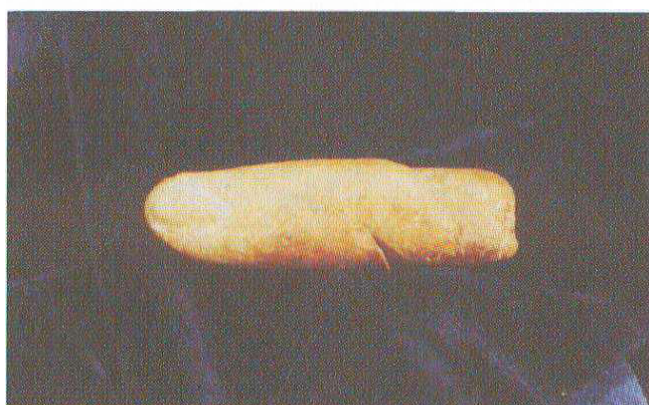

Analýza „Burdickova otisku nohy“ přinesla podivuhodné výsledky. (Foto: dr. Carl Baugh)

život bychom našli jen v mořích, kde žili jednoduší bezobratlí tvorové. Obratlovci a ryby přišli na řadu až podstatně později, v ordoviku před 500 až 440 miliony lety. Proto vědci zmíněný otisk podrážky zavrhnou jako jednoznačný podvod a vůbec se jím nehodlají zabývat. Otisk však existuje a je kdykoliv k dispozici k analýzám. Někteří paleontologové se domnívají, že lidsky vypadající šlápěje ve skutečnosti pocházejí od dinosaurů. Otisky veleještěřích drápů postupně zakrylo bahno a stopa nakonec nabrala lidský tvar. To by mohla být v případě některých exemplářů pravda, ale ne u otisků, na nichž je zřetelně vidět všech pět lidských prstů. Jeden z těchto artefaktů pochází z období křídly a je znám pod označením Burdickův otisk nohy. Je zarostlý do kusu solidní skály a byl objeven roku 1940 v oblasti Paluxy River. Jeho rozměry dosahují vskutku úctyhodných 47,4 centimetru na délku a 32 centimetry na šířku. Mohl ho tedy po sobě zanechat jedině dvounohý obr. Ve vědeckých kruzích je pokládán za jednoznačný falzifikát. Zkoumání z roku 1990 však přineslo zcela jiný výsledek. Geolog dr. Don Patton rozdělil horninu na čtyři části. Poté pořídil detailní snímky, na nichž bylo vidět, jak kolem prstů protékalo původní bahno, dnes změněné v pevný vápenec. Dalším důležitým poznatkem bylo to, že váha těla stlačila podklad pod chodidlem, což je dobře patrné z tmavšího zabarvení horniny v šlápěji, zatímco okolní nenarušené části jsou světlejší. Takto stlačeny mohou být vrstvy původní měkké hlíny jen tehdy, pokud na ně

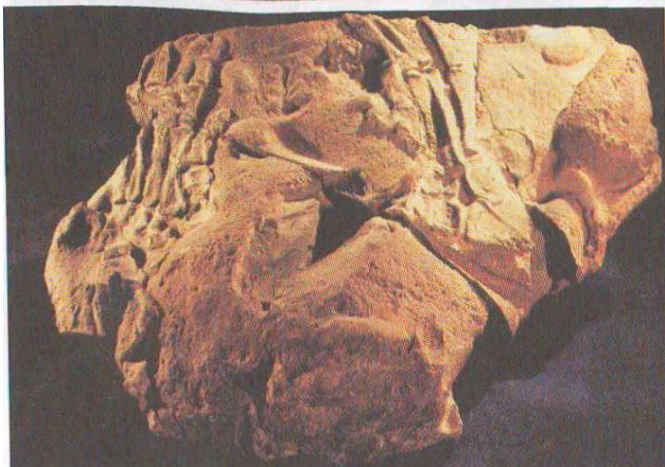
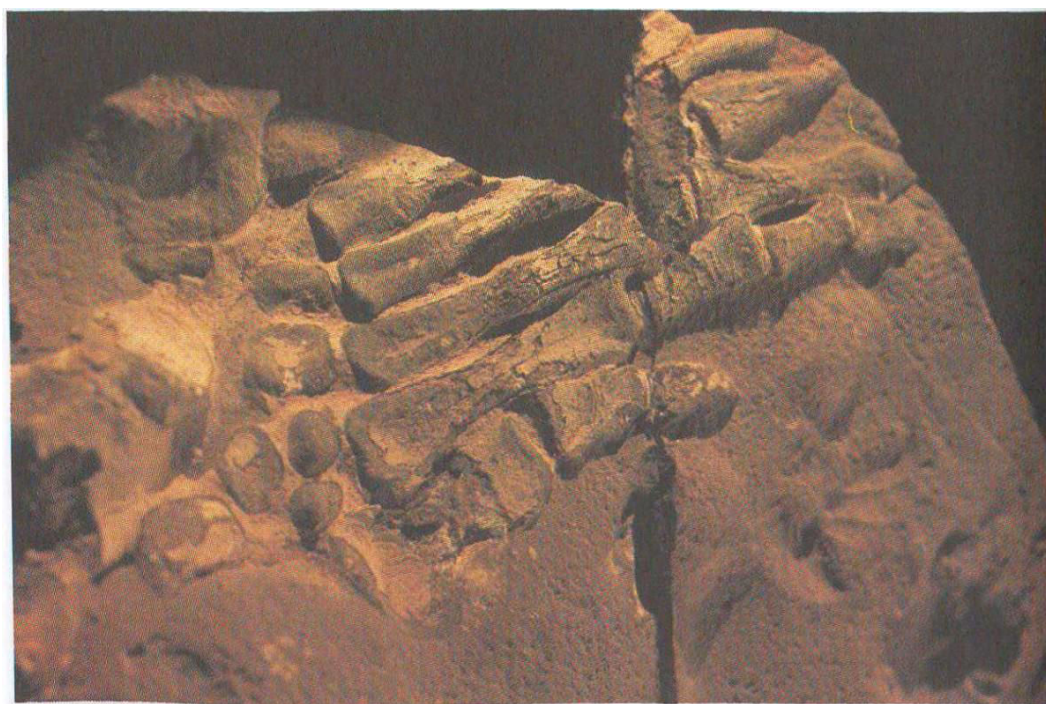

*Rentgen prstu. Až na velikost se zkamenělina neliší od prstů živých lidí.
(Foto: dr. Carl Baugh)*

*Zkamenělý prst z doby dinosaurů.
(Foto: dr. Carl Baugh)*

působí bodový tlak paty a přední části chodidla. Padělání například pomocí kamenického opracování skály je proto velice nepravděpodobné. Do stejné kategorie se řadí kamenná deska z křídové břidlice. Je v ní zřetelně vidět lidská ruka s roztaženými prsty. Zkamenělý otisk byl nalezen ve stejných geologických vrstvách jako dinosaurí šlápoty. Fosilie ruky je mimořádně dobře zachovalá a jsou na ní patrné i jemné detaily: obrysy nehtu palce, stopy tkáně mezi palcem a ukazováčkem a můžeme si všimnout i toho, jak se prostředníček zabořil do mazlavého bahna. Určitě je třeba se zmínit o zkamenělém prstu z doby dinosaurů. Spolu s dalšími fosiliemi byl objeven rovněž poblíž texaského Glen Rose. Evidentně patřil člověku a je zcela zkamenělý. Skládá se ze stejného druhu vápence, jaký se vyskytuje všude v okolí. Jistý skeptik prohlásil, že to může být krápník z jeskyně. Byl to poněkud předčasný názor. Podlouhlý artefakt totiž má naprosto stejnou strukturu jako prst. Kompletně se dochoval také nehet. A viděli jste někdy krápník s nehty? „Prst“ byl i zrentgenován a odborníci žádný roz-

*Přinejmenším sto milionů
let stará zkamenělina
s kostmi, jež vypadají jako
lidské prsty.*

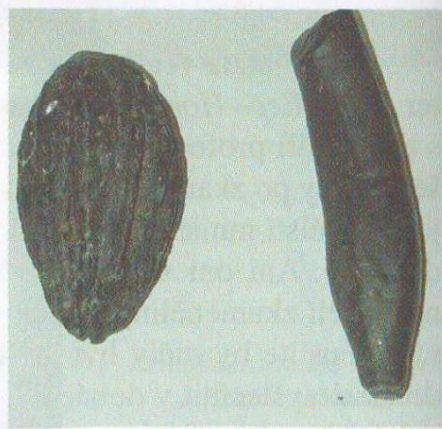
*(Foto: Bernhard Moestl
a autoři)*

díl mezi ním a prstem živého člověka nezjistili. Tedy až na velikost. Zkamenělina je totiž o přibližně dvacet procent větší než dnešní průměrné prsty. Jedinečná je i vnitřní struktura fosilie. Při analýzách byla zjištěna nejen existence původních kostí, ale i kostní dřevě, která byla po zapouzdření do měkké půdy nahrazena přírodními minerály. Prst se musel dostat do neprodyšné půdy velmi rychle, jinak by došlo k rozkladu tkáně. Nejnověji byl neobvyklý nález podobného druhu učiněn v Kolumbii. Mezi Bogotou a severovýchodně od ní se nacházejícím městečkem Villa de Leyva panoval před více než sto miliony let čilý ruch. Tato oblast je skutečným rájem badatelů. Všude lze narazit na zkamenělé pozůstatky mořských dinosaurů, amonitů a dalších živočichů. Při naší první cestě do Jižní Ameriky nám prof. Jaime Gutierrez vyprávěl, že se zde před několika lety našel neobvyklý kámen s kostními fosiliemi. Vypadaly jako pozůstatek lidské ruky se zřetelně rozeznatelnými prsty. Společně s tímto fragmentem byly nalezeny zkameněliny dinosaurů. Všechno spočívalo v geologických vrstvách, jejichž stáří bylo určeno na 100 až 130 milionů let. Na náš popud byl artefakt podroben ve Vídni odbornému zkoumání. Ukázalo se, že je pravý. Není však úplně jasné, zda zkamenělá „ruka“ je opravdu lidská, nebo jestli patřila nějakému veleještěrovi. Vědci nejsou ve svých názorech jednotní. Další analýzy dospěly k různým závěrům. Dvorní rada dr. Reinhard Fous (soudní lékař z vídeňského policejního ředitelství) a prof. dr. Windisch z Anatomického ústavu Vídeňské univerzity dospěli k závěru, že se nejedná o dvě ruce, jak

původně nálezci předpokládali, nýbrž o humanoidní pravou nohu a rovněž humanoidní ruku. Zmínění odborníci své mínění opřeli o jednu typickou kost, která se vyskytuje pouze v „lidských“ končetinách. Problémem však zůstává časový paradox. I proto zastává prof. dr. G. Forstenpointer z Veterinární univerzity ve Vídni jiný názor. Pokládá za pravděpodobné, že zkamenělé kosti patří plazovi nebo dávnověkému ještěrovi. Ovšem dosud se nenalezlo nic podobného, takže přesné zařazení není možné. A ještě jedna věc je podivuhodná. Nedaleko místa nálezu stojí klášter Santo Ecce Horno. Jsou v něm uloženy rarity, jež by mohly souviset s exempláři profesora Gutierreze. Tisíce věřících dlouhé roky nic netuše kráčely po zkamenělých pozůstatcích prehistorických zvířat a rostlin, Jež španělští mniši při stavbě kláštera v roce 1620 použili jako ozdobné dlaždice. Ani oni si však nevšimli zajímavých úkazů. Na podlaze se nacházejí zkameněliny kakaa, ananasu, avokáda a dalšího ovoce i zeleniny. Fosilie by měly být asi tak 100 milionů let staré. Ale kdo by je dokázal vyšlechtit v dobách, kdy svět ovládali dinosauri? Prehistorický veleještěř sotva. Máme k dispozici ještě starší náznaky existence člověka v neuvěřitelně vzdálené minulosti za předpokladu, že nálezy jsou autentické a ani jejich datování není nepřesné.

Klášter Santo Ecce Homo uchovává tajemství prehistorie. (Foto: Klaus Dona)

*Návštěvníci kláštera si mohou povšimnout zkamenělých zvířecích pozůstatků a fosilních plodů. Kdo je asi před sto miliony let byl schopen vypěstovat?
(Foto: Klaus Dona)*

V časopisu Nature z 21. června 1883 byla zveřejněna informace o senzačním objevu, který byl představen veřejnosti 2. června: „Brzy po otevření nového uhelného dolu v Bully Grenay (u Pas-de-Calais ve Francii) zaměstnanci přesně uprostřed uhelné sloje narazili na dutinu se šesti zkamenělými lidskými kostrami, jednou mužskou, dvěma ženskými a třemi dětskými. Rovněž byly nalezeny pozůstatky zbraní a předmětů denní potřeby ze zkamenělého dřeva a kamene. Poblíž koster se nacházely početné fragmenty mamutích kostí a ryb. Pod onou prohlubní se rozkládala další dutina s jedenácti těly velkých rozměrů, různými zvířecími kostmi a značným počtem dalších předmětů a drahokamů. Stěny byly pomalovány scénami zachycujícími boj lidí s gigantickými živočichy.

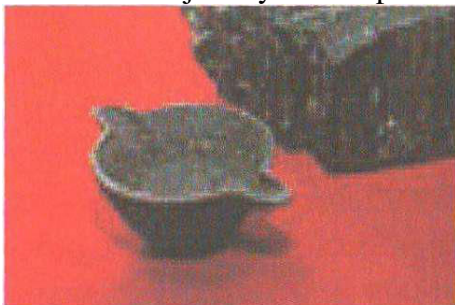

*Z profilu: zkamenělá obří lebka zarostlá do kamene.
(Foto Ed Conrad)*

Fosilní těla byla vynesena na povrch a pět z nich uloženo na radnici v Lens. Ostatní kosti se dostaly do Lilie a byly podrobeny zkoumání na tamní Faculte des Sciences. Telegramy s patřičnými informacemi byly odeslány Akademii věd v Paříži a Britskému muzeu. Je očekáván příjezd odborníků." Tuto zprávu jsme před několika měsíci obdrželi od Patricie Masonové a Johna Brighta z USA. Budeme se snažit vypátrat další podrobnosti o tomto nálezu a osudu fosilních artefaktů. Lidé zarostlí do uhelné sloje? To by naznačovalo, že tam museli ležet neuvěřitelných 280 až 350 milionů let! O podobném případě informoval časopis The Geologist ve svém prosincovém čísle z roku 1862. V článku jsou zmiňovány lidské pozůstatky odkryté v uhelné sloji v County Macoupin (Illinois). Nalezené kosti byly objeveny v hloubce 28 metrů a spočívaly pod šedesáticentimetrovou vrstvou břidlice: „Kosti pokrývala křusta z tvrdého lesklého materiálu, černého jako uhlí. Samotné kosti však měly po oškrábání bílou barvu a přirozený vzhled." Neřešitelný problém představuje opět datace. Uhlí z dolu v Macoupin County, v němž se začalo těžit v polovině 19. století, totiž dosahuje stáří mezi 286 a 320 miliony let! Další příklad může představovat velký soubor zkamenělých lidských kostí, mozkoven a lebek, jež byly nalezeny před dvaadvaceti lety v horninových vrstvách. Americký novinář Ed Conrad usiluje již dvacet let o to, aby přiměl vědce k detailnímu ohledání sporných nálezů. Dosud bohužel bez úspěchu. Klaus Dona navštívil Eda Conrada v květnu roku 2000 v pensylvánském Shenandoahu. Při této příležitosti si zmíněnou sbírku prohlédl a vybral nejatraktivnější kousky pro výstavu ve švýcarském Interlaken a v Japonsku. Nejzajímavějším exemplářem je kámen o hmotnosti 500 kilogramů, do jehož povrchu je zarostlá zkamenělá lidská lebka. Když na ni poklepete, ozve se dutý zvuk. Ed z ní seškrábal vzorek a zaslal ho lékaři do Medical Research Center k rozboru. Výsledek byl podivuhodný:

vzorek se skládal z kostí a vyschlé krve! Ed rezultat analýzy zveřejnil na své internetové stránce a uvedl také, že kosti pocházejí ze stovky milionů let staré uhelné vrstvy. Za několik dní odvolalo Medical Research Center své původní závěry. To vzbuzuje podezření, že nikdo nechce oficiálně připustit existenci člověka již před 280 miliony let. Vědec, který by něco takového učinil, by se vystavil posměchu a dal by všanc svou profesionální kariéru. Odborník na fosilie dr. Zillmer to říká jasně: „Zkamenělé pozůstatky lidí, které nezapadají do evoluční teorie, musí být kategoricky prohlašovány za padělky. Pokud by jen jediný takový nález byl uznán za autentický, nejednalo by se o slavnou výjimku z pravidla, ale zhroutily by se veškeré naše představy o historii lidstva a planety." Prehistorické nástroje Časový paradox a předpotopní kladivo.

Prehistorické lesy se změnil v uhlí. Žili v nich již tehdy lidé? Pořádali lovy na dinosaury? Paleontologové proti takové možnosti vystupují s veškerou rozhodností. Ovšem vedle zkamenělých lidských šlápějí je k dispozici velká řada dalších dokladů podporujících výše uvedenou domněnku. Máme na mysli především předměty, které byly nalezeny zarostlé v uhlí, a proto představují těžko vysvětlitelnou záhadu. Byly objeveny na nesprávném místě nebo v nepatřičné geologické vrstvě, prostě tam, kde neměly co dělat. Jak se například dostal do prastaré horniny železný náprstek? Stejnou otázku si musel položit americký ranger, který kolem roku 1880 těžil v horách Colorada uhlí. Materiál pocházel z devadesát metrů hluboké šachty, odkud si ranger každý den domů odvážel fůrku topiva. Jednou zjistil, že kusy uhlí jsou na topení příliš velké, a tak některé rozbil a ven vypadl železný náprstek. Podivnému artefaktu se v okolí brzy začalo říkat „Evin náprstek“. Kov, z něhož byl vyroben, byl velmi křehký a drobil se. Nakonec se zbytky nález ztratily. Uhlí, v němž byl náprstek zarostlý, vzniklo na rozhraní křídý a terciéru, tedy před zhruba 70 miliony let. Co se asi odehrávalo na Zemi v těchto dobách, kdy byl zřejmě tajemný náprstek vyroben? Další železný předmět, který na místě svého nálezu neměl co dělat, spatřil (znovu?) světlo světa v roce 1844. Dělníci tehdy v kamenolomu Kingoodie poblíž skotského Dundee uvolnili z měkkého jílu asi šedesát centimetrů velký kamenný blok. Kus kamene se odloupl a ukázal se rezavý železný hřebík. Stáří horniny, z níž vyčníval, bylo stanoveno na 60 milionů let. Podobný železný hřebík byl objeven roku 1851 v Kalifornii. Vězel v úlomku křemene. K nečekaným nálezům podobného druhu dochází dodnes. Nejnovějším příkladem je železný šroub částečně vyčnívající z kusu skály. Tento tajemný kousek pochází z hory Mazong na rozhraní čínských provincií Ganzu a Chi-jiang. Zkoumali ho experti z Úřadu pro nerostné suroviny a Úřadu pro výzkum barevných kovů, avšak k jasnému vysvětlení nedospěli. To platí i pro železný pohár, který patří k mimořádně zajímavým exemplářům.

*Železný pohár vypadl roku 1912 z rozlomeného kusu uhlí.
(Foto: dr. Carl Baugh)*

Poprvé byl veřejně vystaven v rámci našeho projektu Unsolved Mysteries. Máme k dispozici místopřísežné prohlášení, že byl zarostlý do kusu uhlí. Okolnosti nález jsou popisovány v ověřeném dokumentu z 27. listopadu 1948. Zprávu sepsal nálezce Frank Kennard ze Sulphur Springsu v americkém Arkansasu: „V roce 1912 jsem pracoval pro městské elektrické dráhy v

oklahomském Thomasů. Topili jsme tehdy uhlím. Jednou jsem narazil na příliš velký úlomek, a tak jsem ho rozbil kladivem. Zevnitř uhlí vypadl železný pohár a zanechal v úlomku svůj otisk. Očitým svědkem byl Jim Stulí (další zaměstnanec firmy), který viděl, jak se ten kus uhlí rozpadl a vyklouzl z něj pohárek. Zkoušel jsem zjistit, odkud bylo uhlí dodáno. Přišel jsem na to, že pochází z dolu Oklahoma ve Wilburtonu. Podepsán Frank Kenard." Občas se v uhlí nebo hornině vyskytnou umělecké nebo zlaté předměty. Mnoho takových případů je známo z 19. století. Po odstřelu skály v Dorchesteru (Massachusetts, USA) učinili dělníci zvláštní objev. Mezi kameny našli dva úlomky kovového předmětu. Dohromady dávaly zvoncovitou nádobu o výšce přibližně jedenáct centimetrů a průměru šestnáct centimetrů. Zřejmě byla vyrobena ze stříbrné slitiny. Podle zprávy zveřejněné 5. června 1852 v časopise Scientific America se na vnějších stranách nacházelo „...šest květín nádherně vykládaných stříbrem. Na spodní části nádoby se skvěla vinná úponka nebo snad kříž, taktéž vykládaný stříbrem. Opracování, rytí a vykládání musel provést mimořádně zdatný řemeslník. Podivná nádoba neznámého původu se nacházela zarostlá v kameni 4,5 metru pod zemí a byla objevena po odstřelení skály." Další událost tohoto typu se odehrála ve městě Morrisonville v americkém státě Illinois. Paní S. W. Clupová právě přehazovala lopatou uhlí, když se jeden kus rozlomil a vypadl z něj osmikarátový zlatý řetízek. Stalo se to v červnu roku 1891. O padesát let dříve, v červnu 1844, objevil dělník v anglickém Rut v červnu 1844, objevil dělník v anglickém Rut-

Dva historické snímky „kladiva z Texasu“, které bylo objeveno roku 1934 ve 140 milionů let staré hornině. (Foto: dr. Carl Baugh)

herford Millsu zlatý provázek. Původně spočíval v hloubce dva a půl metru a dostal se na denní světlo během odstřelu v lomu. Předtím byl zarostlý do mnoho milionů let starého žulového bloku. Později se zjistilo, že provázek byl vyroben uměle. Creation Research Society (česky: kreacionistická výzkumná společnost) shromáždila mnoho podobných artefaktů nebo alespoň svědectví o nich. Samozřejmě především z náboženských důvodů. Jak víme, kreacionisté pátrají po důkazech, pomocí nichž by dokázali vyvrátit konvenční názor o vývoji světa a druhů. Veškeré „ooparty“, tedy předměty nalezené tam, kde neměly být, jim pochopitelně přicházejí velmi vhod. V roce 1976 zveřejnili ve svém magazínu popis lžíce, objevené roku 1937 ve vrstvě „měkkého uhlí“ v Pensylvánii. „Lžíce se nacházela v hromadě nahnědlého popela, jaký vzniká po shoření velkého kusu uhlí. Když se lidé hroudy popela dotkli, rozpadla se a uvnitř byla lžíce... Zřejmě by se opravdu mohlo jednat o památku z prehistorických dob.“ Jedním z nejznámějších předmětů z galerie bizarních nálezů je takzvané „kladivo z Texasu“. V anglicky psané literatuře se mu také říká The London Artefact. Londýnem není myšleno hlavní město Velké Británie, ale London v texaském Kimball County. Během výletu v červnu 1934 narazila tehdy dvaatřicetiletá Emma Hahnová

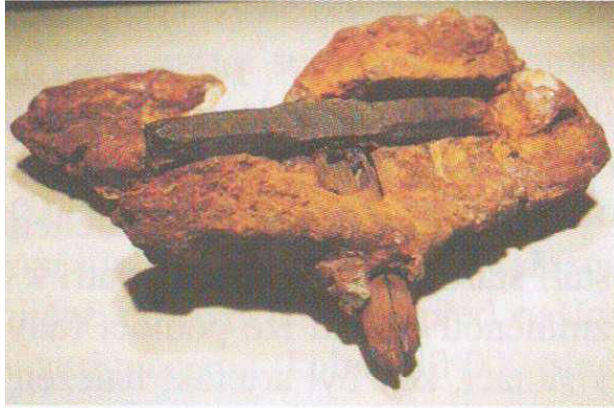

Rentgenový snímek kladiva. Je na něm vidět homogenní struktura bez příměsí. Skládá se z čistého železa. (Foto: dr. Carl Baugh)

spolu s dalšími členy své rodiny na prapodivný relikv. Z pevné skály vyčníval kousek dřeva. Výletníci si podivný předmět zvědavě prohlíželi a pokusili se ho uvolnit. S úžasem vzápětí zjistili, že se jedná o dřevěné topůrko kladiva! Bezelstní turisté jen nevěřičně potřásali hlavami. Něco takového přece není možné. Hornina, v níž kladivo vyzelo, musí být mnoho milionů let stará a vznikla v dobách, kdy po lidech ještě nebylo ani památky. Kdo ale ten nástroj zhotovil a nechal ho tady ležet, když to nemohl být člověk? Zastánci hypotézy o stvoření dnes kladivo pokládají za jednu z nejdůležitějších indicií proti Darwinově evoluční teorii. Záhadný nástroj skončil v Creation Evidence Museum. Jeho ředitel dr. Carl Baugh se dal přemluvit a údajně prehistorické kladivo smělo opustit území Texasu kvůli výstavě Unsolved Mysteries. Hlava kladiva je dlouhá asi 15 centimetrů a v průměru dosahuje 3 centimetrů. Dřevěné topůrko je uvnitř částečně zuhelnatělé a na spodním konci se zdá být odříznuto. Stáří pískovcové formace, v níž byl artefakt nalezen, je geology odhadováno na nejméně, ale možná dokonce na 400 milionů let. Skeptici však pokládají za daleko pravděpodobnější, že kladivo ztratil v 19. století některý z místních horníků. Později prý bylo obklopeno usazeninami. Je ovšem nejasné, jak by to proběhlo v praxi, a tak si specialisté marně lámou hlavu hlavně nad kombinací zuhelnatění a zkamenění. Na celém světě podobný

předmět neexistuje. Zmatek ještě zvýšily průzkumy provedené roku 1989 metalurgickým ústavem Batelle Memorial Laboratory v Columbusu (Ohio, USA). Kovová horní část kladiva se totiž skládá z 96,6 % ze železa, z 2,6 % z chlóru a 0,74 každopádně představuje podíl síry. Chemici navíc s překvapením zjistili, že kov neobsahuje ani stopu příměsí a jedná se o téměř čisté, a tedy nerezavějící železo. Rentgenové snímky a magnetické zkoušky potvrdily, že se v materiálu nevyskytují žádné nepravidelnosti. Jinými slovy: takovéto kvality lze dosáhnout jedině průmyslovou výrobou. Tím se ovšem před námi otevírá více otázek než odpovědí. Je kladivo novověkým nástrojem? Pak by nebyla v pořádku datace stáří horniny, v níž vězelo. Je určení věku v pořádku a skála vznikla před 140 miliony let? Pak v té době musel někdo kladivo vyrobit a ztratit. Nabízí se domněnka, že již tehdy existoval nám neznámý živočišný nebo „lidský“ druh, který uměl zhotovovat takto kvalitní nástroje. Zřejmě to musely být lidem podobné bytosti. Prehistoričtí ještereři by to asi nezvládli. Další fantastická spekulace říká, že kladivo ztratili při průzkumné obhlídce návštěvníci z vesmíru. Prof. doc. dr. Bernd Lótsch, generální ředitel renomovaného Přírodopisného muzea ve Vídni, se ovšem nad takto smělymi úvahami jen usmívá: „Kladivo údajně staré 140 milionů let pokládám za humbuk. Nikdo snad ani nemůže myslet vážně, že by ho někde nechal ležet mimozemský astronaut, jenž se k nám před miliony let zaletěl podívat z cizí sluneční soustavy. Pokud by se zástupce vesmírné civilizace opravdu dokázal dostat až k Zemi, jistě by u nás nepobíhal s takto ubohým kladívkem. S tak primitivní technologií by se daleko nedostal.“ Profesor Lótsch pokládá za nesmysl i existenci lidských šlépějí vedle dinosaurich šlápot: „V tomto případě opravdu můžeme prohlásit, že nic takového prostě není možné. Ovšem pokud je dotyčná věc dostupná a může být experimentálně prozkoumána, pak by se pravý vědec neměl dlouho rozpakovat a měl by vyzkoušet, zda ona nemožnost přece jenom není přípustná.“ Přísná věda a spekulace se opravdu spolu příliš nesaňejí. „Základním principem vědy je prověřitelnost a té dosáhneme nejjednodušeji měřením. To znamená, že každou teorii je třeba podložit měřením. A co nelze změřit, musí se prověřit experimentálně,“ potvrzuje náš odborný poradce dr. Willibald Katzinger. Současně však dodává: „Otázkou zůstává, jestli to je opravdu jediná metoda poznání...“ Katzinger jde ještě dál a vzhledem k mnoha „nevyjasněným záhadám“ se ptá, zda je naše věda vůbec schopna odpovědět bez předsudků na všechny otázky života. „Možná jsou v těchto případech určující jiná kritéria a ne Galileiho požadavek, že všechno musí být změřitelné,“ zdůrazňuje náš spolupracovník a oprávněně se ptá: „Kde jsou měřítka pro ducha, duši nebo kreativitu?“ „Samozřejmě existují mezní případy, v jejichž rámci buď někdo skončí se svou pomatenou teorií v blázinci, anebo dostane Nobelovu cenu. Mnoho rozhodujících objevů, které nás nasměrovaly na správnou cestu, učinili laici a ne odborníci z řad vědců,“ připouští prof. Lótsch, avšak současně velmi naléhá, aby „byl prozkoumán psychický stav přívrženců některých tezí. Jde o to, zda jsou vůbec schopni selektivního vnímání. Řekněme, že někdo si utvoří zcela jasný názor a pak už vnímá jen ty jevy, které jeho názor podporují. Vybírá si jen ty indicie, jež zapadají do jeho chápání světa. Ostatní ignoruje, popírá, neboje vůbec nebere na vědomí.“ Lótschova slova by si jistě měli vzít k srdci mnozí esoteričtí fantastové a zastánci bizarních teorií. Ovšem ani vědci nebývají z odborné zaslepenosti vyňati. I oni ignorují nebo popírají nálezy z oblasti nevysvětlitelných záhad, protože nezapadají do jejich schématu. Proto jsme je chtěli naší výstavou vyprovokovat k tomu, aby se na sporné předměty alespoň podívali a pokusili se je nezaujatě posoudit. Mnozí naši výzvu přijali a ve vídeňském Přírodovědném muzeu se pustili do zkoumání některých artefaktů. Ani z jednoho z nich od křišťálové lebky po genetický kotouč se nevyklubal novověký padělek. Všechny zkoumané exponáty pocházely z pradávnych období. Zbývá zodpovědět otázku, jaká prehistorická civilizace je vytvořila. Důkladnou analýzu by si zasloužil i fosilní „zázrak“ z Texasu. Jen tak lze definitivně získat jasno o jeho opravdovém stáří. Přesné datace lze docílit mineralogickým a chemickým rozbořem v nezávislém ústavu. Pozvali jsme na výstavu i renomované vědce. „Co byste dělali, kdyby se v laboratoři ukázalo,

že to kladivo je staré jen sto nebo dvě stě let?" zeptal se jeden z nich. Řekli jsme, že by to nebyl problém. Ještě téhož dne bychom k vitríně přidali ceduli s dobře viditelnou poznámkou: „Nejnovější průzkumy prokázaly, že se jedná o novověký nástroj." „Ale co kdyby se potvrdilo stáří nálezu v řádu stovek milionů let?" tázali jsme se na oplátku. Vědec váhavě odpověděl: „K opravdu seriózním rozborům potřebujete minimálně rok." Celý rok? To nám připadalo dost podivné. Nevěřící expert musel vědět, že na tak dlouhou dobu si kladivo vypůjčit nemůžeme. Dokonce i v muzeu v Glen Rose je vystavena jen replika.

„Kladivo z Texasu“ je častým tématem „záhadologické“ literatury. Jeho originál byl poprvé vystaven ve Vídni. I nadále si s ním experti nevědí rady. (Foto: Reinhard Habeck)

Originál je bezpečně uložen v bankovním sejfě. To, že jsme ho pro svou výstavu získali, byla malá senzace. Rádi bychom dali skeptikům pádnou odpověď a nechali texaské kladivo důkladně prověřit. Ale rok byla příliš dlouhá doba. Navrhli jsme onomu vědci, že zveřejníme na internetu důvod, proč není možné nástroj analyzovat. S tím ale nesouhlasil. Pokládali jsme to za potvrzení našeho názoru, že koryfejové vědy si přece jen nejsou stoprocentně jistí, že kladivo je pouhým kusem železa z 19. století. Existuje ještě jedna teorie pro vysvětlení paradoxního stáří relikvů podobajících se „kladivu z Texasu". Podle ní by „zkamenělé kladivo" a další „ooparty" byly památkou z budoucnosti nebo z paralelních světů, které se manifestují do naší přítomnosti. Možná existují díry nebo trhliny vedoucí do jiných rozměrů... Třeba ti z druhé strany již přišli na to, jak se k nám dostat! Jistěže je to fantastická představa a donedávna byla vyhrazena autorům sci-fi. Ovšem dnes se jí začínají zabývat i seriózní vědci. Profesor Stephen Hawking, druhý nejvýznamnější fyzik hned po Einsteinovi, sdělil 2. října 1995 užaslým zástupcům odborného tisku, že cesty časem do minulosti i budoucnosti jsou v podstatě možné, aniž by byla narušena kauzalita a aniž by byl svět postaven na hlavu. Hawking prohlásil: „Mohli bychom se pozorovat během porodu a viděli bychom třeba, jak si hrajeme ve školce. Návštěva Kleopatry při koupeli v oslím mléce není v zásadě nemožná. Cestovatel časem by dokonce dokázal zasáhnout do minulosti, aby zabránil neštěstí." Kdo ví, možná takovému časoprostorovému turistovi vypadlo při zkoumání cizího světa z ruky kladívko a už ho nedokázal najít... Soužití lidí a dinosaurů? Dilema kolem datace veleještěřích figurek z Acambara Jak je to staré? Takto se archeologové ptají neustále. Správné určení stáří starověkého artefaktu patří k hlavním úkolům vědy. Odpovědět na zmíněnou otázku lze pomocí řady metod. Neřešitelný problém vzniká v situaci, kdy byl artefakt nalezen na místě, kde neměl co dělat, například v příliš starých geologických vrstvách. Sporné nebývá jen určení stáří hornin a geologických vrstev, ale i datování archeologických nálezů. První metodou určování doby vzniku archeologických relikvů byla radiokarbonová datace. Vyvinul ji před přibližně padesáti lety americký chemik a nositel Nobelovy ceny Willard Frank Libby

(1908-1980). Je založena na radioaktivním rozpadu izotopu uhlíku C a říká se jí proto také metoda C . Dodnes je to nejrozšířenější způsob určování stáří organických vzorků: dřeva, dřevěného uhlí, kostí nebo například lastur. Rádo se však zapomíná na to, že tato metoda je přes veškerá zlepšení nedokonalá a nezdědka dává nesmyslné výsledky.

Časopis Science informoval v čísle 141 z roku 1963 o určování stáří měkkýše, jehož existenci radiokarbonová metoda zasadila 2 300 let do minulosti. Přitom se jednalo o živý exemplář! V jiném případě bylo stanoveno stáří ulity rovněž ještě živého hlemýždě na 27 000 let! Tento příklad dokumentoval Science roku 1984 v čísle 224. Vzhledem k těmto skutečnostem se laik ptá, jak spolehlivá může být datace údajně nezpochybnitelných nálezů? Pokud historik řekne, že něco je tak a tak staré, automaticky mu věříme. Koneckonců je odborník a musí to vědět. Ovšem velká část datací je založena na odhadech. Dobrým příkladem je určování stáří jeskynních nástěnných maleb. Donedávna se používalo především porovnávání se stylem jiných nálezů. Metoda C nepřicházela v úvahu, protože by bylo zapotřebí seškrábat z obrazů příliš mnoho materiálu, a to nebylo možné. Navíc kvůli pokračujícímu znečištění ovzduší je stále obtížnější získat „čisté“ vzorky. Ovšem v polovině devadesátých let 20. století byla tato metoda významným způsobem zdokonalena a k určení stáří jsou nutná podstatně menší množství vzorků. Proto ji lze nyní používat i při určování stáří jeskynního umění.

Kresba záhadného zvířete z francouzské Cosquerovy jeskyně. (Pramen: Göran Burenhult, První lidé, Hamburk 1993)

Archeologové tedy napjatě čekali na první výsledky. Po oznámení rezultátu však nastal velký zmatek. Zjištěné stáří se velmi významně lišilo od dosavadní datace založené na porovnávání stylů maleb. Například podle radiokarbonové metody byly kresby ve francouzské jeskyni Chauvet v departmentu Ardeche o 10 000 let starší, než by odpovídalo určení podle stylových znaků. Jeskynní malby byly do té doby zařazovány do období magdalenien (přibližně od roku 20 000 před naším letopočtem), ale najednou se ocitly v aurignacien (kolem 30 000 před naší epochou). Experti i laikové se hodně divili. Jedni pochybovali o spolehlivosti laboratorních zkoušek, druzí zpochybňovali tradiční srovnávací postup. Každopádně se zdá, že archeologové budou muset dosavadní dějiny prehistorického umění přepsat. Vedle stáří maleb mají odborníci často těžkou hlavu i ze samotných uměleckých děl. Můžeme si být jistí, že na jeskynních stěnách je vyobrazeno opravdu to, co tvrdí archeologové? Podívejme se například na Cosquerovu jeskyni v jižní Francii. V roce 1991 informoval potápěč Henri Cosquer francouzské ministerstvo kultury, že v podmořské jeskyni před mysem Morgiou objevil prehistorické malby a rytiny. Paleontologové je datovali pomocí metody C a dospěli k podivuhodným výsledkům. Kresby zřejmě vznikly před 27 000 lety. Tím pádem jsou

podstatně starší než slavné barevné obrazy z jeskyně Lascaux. Záhadné však není jen stáří nástěnných uměleckých výtvorů, ale i zobrazení ještěrovitě zvíře, jež se nápadně podobá plesiosurovi. Podle soudobého stavu znalostí člověk nemohl být současníkem dinosaurů, a tak je onen kryptozoologický tvor označován za „tučňáka“, který se ovšem vyskytuje pouze u jižního pólu.

Na skalních malbách a dalších uměleckých výtvorech kultury Anasazi se vyskytují zobrazení připomínající dinosaury. (Foto: Frank Martius)

Vědci tento nesmysl uznali a z tučňáka udělali vyhynulého ptáka příbuzného alkám. Pták tohoto druhu se však na žádné jiné jeskynní malbě nikde na světě nevyskytuje. Naopak existují další skalní malby s vyobrazením pravěkých plazů, které člověk nikdy na vlastní oči spatřit nemohl. Tak to alespoň tvrdí tradiční věda. Kdo ví, jak to bylo. Vždyť mezi dinosaury bychom našli ohromné dravce, kteří na seriózních paleontologických rekonstrukcích vypadají, jako by byli vzorem pro draky z různých bájí a pohádek. Kdo by se na obraz takového prehistorického praještěra chtěl podívat osobně, může navštívit Chaco Canyon v Severní Americe. V oblasti, kde se vzájemně stýkají americké státy Nové Mexiko, Colorado, Arizona a Utah, se nalézalo centrum někdejší kultury Anasazi. V letech 700 až 1300 před Kristem zde sídlili indiáni žijící v architektonicky dokonalých kulatých kamenných domech. Nevíme, kdo Anasaziové byli, odkud přišli a proč opět beze stopy zmizeli. Zanechali nám však alespoň své působivé skalní malby, které si můžeme prohlédnout v Natural Bridges National Monument. Ve výšce tři metrů a na ploše přibližně třikrát dva metry se nachází typická anasaziiovská kresba. O její autentičnosti by nikdo z archeologů nepochyboval, pokud by si v její bezprostřední blízkosti nebylo možné prohlédnout namalovaného tvora s dlouhým ocasem. Jako by vypadl z oka apatosurovi. Dříve byl tento živočich znám pod názvem brontosaurus. Je jeho malba skutečně pravá? Nebo byla k původnímu zobrazení připojena až dodatečně? Přes celý obraz „dinosaurů“ i anasaziiovské postavy se táhne tmavý povlak, jemuž se říká desert varnish (pouštní lak). Proto je jakákoliv dodatečná úprava velmi nepravděpodobná. Geologové totiž potvrzují, že tato tenká, leskle modročerná patina z oxidu železitého a hořčnatého vzniká velmi pomalu. Takový proces trvá několik set let. Tím se opět dostáváme k dilematu s datací. Buď jsou všechny malby mladší, proti čemuž hovoří přirozený povlak, nebo jsou všechny prastaré. To by ovšem znamenalo, že prehistorický umělec vídával dinosaury (nebo alespoň jednoho) živé a na vlastní oči. Jak jinak by dokázal pravěkého giganta tak působivě zvětšit na skalní stěně? Žili lidé a dinosauri vedle sebe? To

by malby musely pocházet z dob, kdy se dinosauri ještě vyskytovali. To znamená před více než 65 miliony let. A co když je to obráceně? Třeba veleještěři vymřeli daleko později... Provokativní otázky, které jsme si kladli již u lidských stop nalezených u texaského Glen Rose ve stejných geologických vrstvách jako dinosauri šlápoty. Někteří badatelé pokládají za možné, že některý dinosauri druh přežívá dodnes. Výjimečně nemají na mysli „Nessie“ ze skotského jezera Loch Ness, ale záhadné monstrum, jež údajně žije v těžko přístupné bažinaté oblasti Likouala v africkém Kongu. Místní pygmejské kmeny a osadníci ze západu mu říkají mokele-mbembe. Podle očitých svědků se jedná o velké vodní zvíře o délce přibližně devíti metrů. Tělo má údajně červenohnědé, zavalité, velké jako slon, s relativně krátkýma, tlustýma nohama, dlouhým ocasem a štíhlým dlouhým krkem zakončeným malou hlavou. Domorodci se zapřísahají, že veleještěř za sebou zanechává stopy se třemi prsty. Dostupné popisy připomínají brontosaura, tedy přesně stejný typ, jaký je zachycen na tajemném skalním obraze severoamerických indiánů kmene Anasazi. Do oblasti Likouala se v roce 1986 a 1992 vypravily dvě britské expedice, ale přesvědčivé důkazy existence přeživšího dinosaura se jim objevit nepodařilo. Vedoucí tehdejšího výzkumného týmu, biolog prof. Roy P. Mačkal, přesto věří dobře zdokumentovaným zprávám očitých svědků a trvá na své tezi, podle níž je „mokele-mbembe“ dinosaurem přeživším zánik svých příbuzných. Není prý nic divného na tom, že se ho ještě nepodařilo dopadnout. Žije totiž v tak nehostinné oblasti, že se jí vyhýbají i domorodci. Každý má právo o takovýchto informacích pochybovat. Možná měli prehistoričtí umělci bujnou fantazii a vytvářeli obrazy, které jen náhodou připomínají dávnověké

*Mnoho sošek z acambarské sbírky připomíná mytologické draky a dinosaury.
(Foto: Reinhard Habeck)*

praještěři. Ovšem příklady, jež jsme uvedli, rozhodně nepředstavují ojedinělé výjimky. S motivy připomínajícími dinosaury jsme se na svých cestách po Jižní Americe setkali mnohokrát. V Muzeu zlata v Limě je vystavena 2 100 let stará keramická váza kultury Mochica s veleještěřími náměty. Podobné nalezneme na celém světě, především v Mezopotámii. Archeologové označují ještěřovitá zvířata s krátkýma nohama a stočeným krkem za „pantera s hadovitým jazykem“ a pokládají je za výplod umělecké fantazie. Proč ale lidé tyto bájeslovné tvory často vodí na krátkém provazu? Takový obraz, který evidentně zachycuje polapené exempláře, se například nachází na slavné, 5 000 let staré Narmerově paletě, jednom z nejvýznamnějších předmětů z počátku egyptské civilizace. Do ještě obtížnější situace se archeologové dostávají, pokud narazí na celou sbírku záhadných krytozoologických živočichů. Máme na mysli především dvě sporné keramické kolekce, které opět nastolují odvážnou myšlenku o soužití člověka a dinosaurů v jedné epoše. Jednou z nich je soubor kamenů z peruánské Icy, o kterých jsme se již zmínili. Jejich motivy zobrazují

bájeslovné bytosti všeho druhu, neznámé kontinenty, operace, ale především dinosaury a další záhadné živočichy žijící pohromadě s lidskou rasou vyznačující se velkýma očima. Jiná, už poněkud méně známá sbírka shromažďuje předměty z mexického města Acambara, ležícího severozápadně od Mexico City. Přesné místo nálezů objektů z Icy není známo, a také proto pokládají vědci celou sbírku za falzum. Naopak sošky z Acambara a okolnosti jejich objevení jsou pečlivě zdokumentované. Mnohé artefakty znázorňují podivné lidské typy a dinosauroidní zvířata. Od dob nálezů ve čtyřicátých a padesátých letech 20. století představuje původ a význam bizarních předmětů velkou záhadu. Waldemar Julsrud, objevitel prvních sošek, předpokládal, že figurky byly v dávných dobách vkládány z rituálních důvodů do hrobů. První keramické fragmenty se objevily v roce 1944 a od té doby se jich postupně podařilo nalézt několik tisíc. Jsou roztroušeny po kolekcích mnoha sběratelů. Pro Unsolved Mysteries jsme jich několik tuctů získali od Juana Silvy a Neila Steeda. V Acambaru byly nalezeny také nástroje, mezi nimi čepele nožů a obsidiánové špice šípů, ale i předměty denní potřeby z keramiky. Jejich stáří bylo určeno v laboratořích a archeologové je připisují kultuře Chespicuaro, která zde existovala v letech 100 - 500 našeho letopočtu. U „dinosaurich“ sošek hovoří pouze vágně o „neznámé kultuře“. Pokud byste si chtěli sami utvořit vlastní názor, doporučujeme vám návštěvu Julsrudova muzea v Acambaru. Od února roku 2002 tam mohou návštěvníci obdivovat dvě stě bizarních kousků. Tisíce dalších sošek je ještě uloženo ve sklepním depozitáři, ale i ony by měly být postupně vystaveny. Některé hliněné figurky znázorňují zvířata s malou hlavou, dlouhým krkem a ocasem. Připomínají předvěké giganty apatosauiry (brontosauiry). Další exempláře se pyšní výrazným hřbetním hřebenem a podobají se mohutnému stegosauirovi. Mezi exponáty se nacházejí dokonce i létající veleještěři. Jedna z figurek se vyznačuje mimořádně jasnými znaky. Velmi připomíná zástupce druhu pterodactylus. Pokud víme, tak v současnosti neexistuje zvíře, které by vypadalo podobně. Nohy a ocas slouží jako opěra trupu a díky nim soška opravdu stojí. Oproti dávnověkému „originálu“ však lze nalézt i rozdíly. Hlava není oproti očekávání vybavena zobákem, ale malou tlamou. Umělecké dílko se tedy spíše blíží létajícím drakům z japonských hororových filmů než skutečnému pterodaktylovi. Ale i tak je podoba s létajícím veleještěřem úžasná. Další figurky připomínají s trochou fantazie triceratopse, patosaury a stegosauiry. Převážná většina tvorů vypadá jako bájeslovní draci a monstrózní kreatury. Ale co když autoři měli reálné vzory? Jako indicie by nám mohla posloužit figurka připomínající upíra. Řekli byste si zřejmě, že jde o výplod fantazie. Ale legenda o takovém stvoření se udržela dodnes. Místní domorodci mu říkají chupacabras („vysavač koz“) a tvor má své pevné místo v latinskoamerickém folklóru. Souvisí nějak s kolekcí monster z Acambara? Zhruba od poloviny devadesátých let 20. století vyprávějí očití svědkové o dvounohé bytosti, vysoké přibližně 120 až 150 centimetrů, jež vypadá jako kříženec člověka a zvířete s velkými trháky. K setkání s tímto podivným tvorem dochází v Portoriku, na Floridě i v Mexiku. V těchto oblastech jsou občas nalezeny mršiny slepic, koz, krav a nejčastěji ovcí. Všechny bez krve a jen s jedinou rankou. Dinosauri, bájeslovní draci, neznámé živočišné druhy... A kdy figurky z Acambara vznikly? S jejich kulturním zařazením mají archeologové potíže. V roce 1954 vyslal Národní ústav pro antropologii a mexické dějiny čtyři své zástupce na údajné místo nálezů. Tým vedl prehistorik dr. Eduardo Noguera. Ve své zprávě konstatuje, že vykopávky byly prováděny řádně. Přesto archeologové oficiálně zaujali kritické stanovisko. Skutečnost, že by vedle sebe mohli žít lidé a dinosauri, jim zřejmě připadala příliš fantastická. Jedním z mála vědců, kteří si udělali čas na podrobnější průzkum záhadných keramických sošek, byl mezitím zesnulý profesor Charles H. Hapgood. V roce 1955 uskutečnil v doprovodu místního policejního náčelníka vykopávky na různých místech a našel řadu dalších figurek. Některé objevil dokonce i pod domem policejního šéfa. Zastánci sbírky to pokládali za jasný důkaz její autentičnosti, protože dům byl postaven dávno před nalezením prvních sošek. V roce 1968 byla provedena datace exemplářů ze sbírky.

*Keramická soška z Acambara vypadá jako létající druh dinosaura.
(Foto: Bernhard Moestl)*

Některé dosahují stáří 6 400 let, což bylo potvrzeno renomovaným Applied Science Centre of Archaeology patřícímu k Pensylvánské univerzitě. V poslední době se výzkumem kolekce intenzivně zabývá americký archeolog Neil Steede z Montany. Získal od úřadů povolení k otevření skladu, kde do té doby byla bez povšimnutí uložena velká část nálezů. Vybalil z beden několik tisíc artefaktů, přesně je zkatalogizoval a zase zabalil. Pořídil tisíce fotografií a provedl více než třicet laboratorních zkoušek. Výsledek? Sběrka z Acambara je složena ze směsi starověkých autentických kusů a moderních předmětů. V průběhu dalších analýz by měly být nálezy přísně prověřeny a rozděleny na „staré“ a „nové“. Neil Steede říká: „Sběrka z Acambara ještě neřekla své poslední slovo!“ A obři přece žili! Nové kosterní nálezy potvrzují výpovědi starých bájí Lidé velkého vzrůstu se na Zemi jistě vyskytovali odjakživa. Nemůžeme však bytosti z bájí a legend považovat za pouhé „hříčky přírody“. Obři patřili k samostatnému druhu, jemuž se říkalo různě: třeba Titáni, giganti nebo mutanti. Goliáš, Polyfémos, Rýbrcoul-Krakonoš a třeba Kryštof jsou jen malým příkladem ze světa pověstí. I v dnešní době se objevují zprávy o setkání s obrovským yettim z Himálaje nebo bigfoo-tem ze Severní Ameriky V mytologii snad všech národů naší planety se vyskytují neuvěřitelně velcí tvorové, vybavení nadlidskou silou. Někdy jsou pokládáni za tupé hlupáky a hory svalů, jindy jim je přisuzována role hrdinů a dokonce stvořitelů světa. Původ obrů sahá daleko, až do předpotopních dob. Právě tehdy prý v hojném počtu obývali naši planetu. Bohatější velké vzrůstu se i podle bible (První Mojžíšova 6,4) rodili lidským dcerám, které se „zapletly“ se syny božími. O příslušnicích původního lidstva, údajně obývajících Lemurii, se říká, že dosahovali neskutečné výšky 18 metrů. Obry zná také severská mytologie. Prvním živým tvorem měl být velikán Ymir. Podle legend je praotcem jak dnešní lidské rasy, tak i rodu obrů. Indiáni ze severozápadu USA si vyprávějí báje o předvěkých lidožravých gigantech. Podle některých líčení mívaly nadrozměrné stvůry dokonce některé části těla zvířecí, například nohy složené z jedovatých hadů nebo šupinaté dračí ocasy. V Japonsku pobil hrdina Raiko za pomoci oddaných vojáků celou bandu obrů, která v horách údajně chytala ženy a pila jejich krev. Raiko přišel na jednoduchý trik: dostal se mezi obry převlečený za opici a nabídl jim kouzelný nápoj, po němž ztratili sílu. Ve Starém zákoně jsou někteří obři uváděni jmenovitě a asi nejznámější z nich je Goliáš, o jehož boji s Davidem se dočteme: „David rychle vyběhl z řady, sáhl rukou do mošny, vzal odtud kámen, vymrštil jej z praku a zasáhl Goliáše do čela. Kámen mu prorazil čelo a Goliáš se skácel tvář k zemi. David popadl jeho

meč, vytrhl jej z pochvy a usmrtil ho." Davidův triumf bývá pokládán za vítězství dobra nad hrubou silou zla. Zmíněná historka ze Starého zákona je jenom jednou z mnoha, jež ukazují, jak muž běžného vzrůstu dokázal pomocí lsti obra přemoci. Goliáš údajně dosahoval výšky tří a půl metru a nosil krunýř o hmotnosti 104 kilogramy. Dalším obrem, o němž se zmiňuje bible, je Og. Mojžíš nad ním zvítězil během tažení Izraelitů do Kanaánu (Starý zákon, Čtvrtá Mojžíšova 21, 32-35). Jeho železné lůžko bylo údajně dlouhé devět loktů a široké čtyři lokty (bible, Pátá Mojžíšova 3, 11). Óg tedy zřejmě byl opravdovým kolosem vysokým přibližně čtyři metry. Podle židovské mytologie patřil k početným předpotopním obrům. Óg přežil potopu díky tomu, že mu voda sahala sotva po kolena. Také se však říká, že ho Noe vzal na palubu své archy. Přímo do lodi se Og sice nevešel, ale mohl sedět na palubě. Jiná biblická pasáž se vztahuje k okolí Hebronu. Před dávnými časy tam žil rod obrů, jejichž původ sahal k Anákovi (nazývali se po něm Anákovci). Dohromady to byli tři synové, kteří naháněli Izraelitům během putování do země zaslíbené pořádný strach. Jmenovali se Achívman, Sešaj a Talmaj (Čtvrtá Mojžíšova 13, 22 a 31). Nelze samozřejmě zapomenout na řeckou mytologii, která rovněž znala rod bohů a dávných králů. Nazývali se Anákové. Jméno bylo zřejmě též odvozeno od biblických obrů. Světovou proslulost si vysloužilo putování ithackého krále Odyssea. Tento řecký hrdina se při své plavbě setkal s jednookým obrem žijícím v jeskyni. Odborníci předpokládají, že báje o Kyklopovi vznikla díky nálezům lebek vymřelého zakrslého slona, který se kdysi vyskytoval na středomořských ostrovech. Lebky totiž mají na místě, kde začíná chobot, velký otvor, který vypadá jako oko uprostřed čela. Není jasné, kde přesně k Odysseovu setkání s Kyklopem došlo. Nárokuje si to vícero míst. Jedním z nich je „jeskyně Kyklopa Polyféma" u Maronie na severu Kypru. Vykopávky prokázaly, že po tisícovky let sloužila jako obydlí i svatyně. Uprostřed vstupu se tyčí velký stalagmit nazývaný Polyfémův zavírací kámen. Nedaleko vchodu se nachází velká síň, které se říká „obrova místnost". Ostatně s jeskyněmi souvisí mnoho legend a pověstí o obrech. Například v rakouském Tyrolsku se vyprávějí báje o velikánech sřežících vchody do podzemních slují. Podle anglických lidových tradic vznikly mnohé pahorky, ale i údolí a další krajinné formace tak, že po sobě obři házeli kusy skal. Anglosasové se ve svých básních mnohokrát

Jakým způsobem byly přepravovány a vztyčovány tunové kolosy ve Stonehenge? Přinesli je obři? Jedna ze starých legend nazývá tuto údajnou observatoř z doby kamenné „tanečním parketem obrů“. (Foto: Reinhard Habeck)

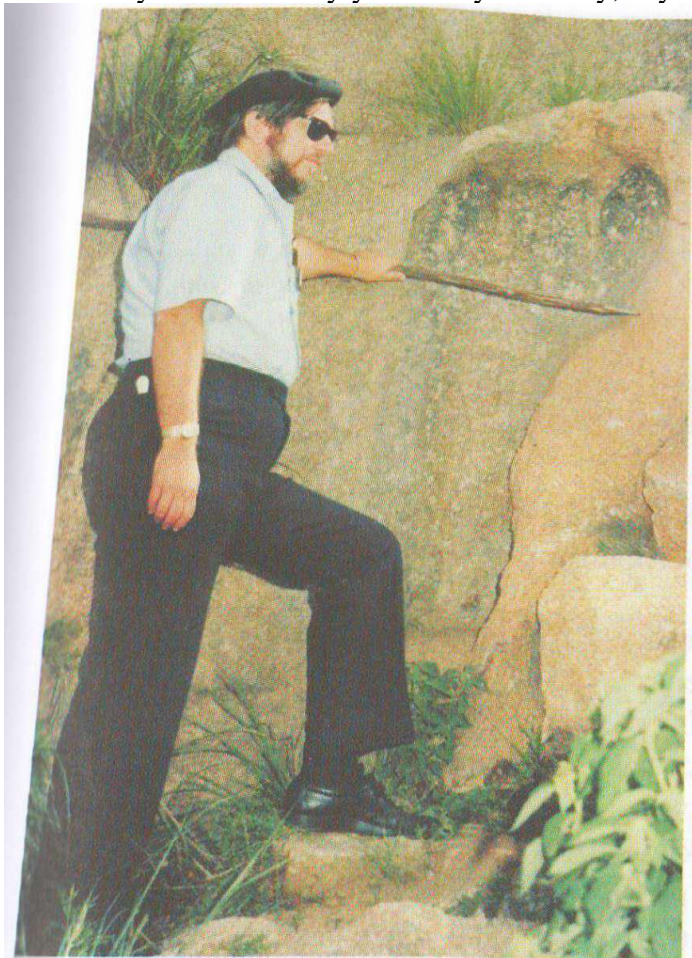
zmiňují o obrech, kteří žili v Anglii před nimi. Slavná megalitická svatyně Stonehenge v jižní Anglii je ve starých legendách nazývána „tanečním parketem obrů“. Mohutné kamenné kvádry prý na jejich současné místo dopravil z Irsku pomocí magických sil kouzelník Merlin. Obři se vyskytovali i ve střední Evropě. Horský duch Rýbrcoule-Krakonoš ze severočeských hor prý na sebe uměl brát mnoho podob. Pomáhal poutníkům, ale často si z nich také tropil žerty. Obři hráli důležitou roli rovněž v pověstech z Porýní. Jeden z nich se jmenoval Tánchel a házel do Rýna celé skály, takže se řeka v úseku mezi Schwarzwaldem a Vogézami vylila z břehů. A nad posledním obrem z Odenwaldu údajně osobně zvítězil císař Maxmilián na středověkém turnaji ve Wormsu. Většina vědců však pochybuje, že by legendy o obrech mohly mít reálný základ. „Postava obra se pravděpodobně vyvinula z nejrůznějších lidových představ,“ předpokládá publicista a spisovatel Ernst Probst. „Svou roli přitom hrály existující velké rozdíly ve vzrůstu lidí, některé přírodní jevy byly vykládány jako důsledek činnosti „obřů. Nezřídka nechtěl poražený ztratit tvář, a proto tvrdil, že ho porazil obr, ale v úvahu přicházejí i různé vidiny vyskytující se v drogovém nebo alkoholickém opojení.“ Je rovněž zřejmé, že některé legendy o obrech mohly vzniknout kvůli chybné interpretaci zvířecích fosilií. Z některých monstr se až po dlouhé době vyklubaly třeba mamutí kosti. Německý jezuita a univerzální učenec Athanasius Kircher zveřejnil ve svém díle *Mundus subter-raneus* (Podzemní svět) seznam nejslavnějších obrů. Jedním z nich je „lucernský obr“ (zvaný „Gigas“), jehož domnělé pozůstatky byly roku 1577 nalezeny u Reidenu poblíž Vierwaldstätterského jezera pod dubem vyvráceným bouří. Basilejský lékař Felix Platter z nálezů odvodil, že tento kolos musel měřit 19 stop (to znamená pět našich metrů). Teprve koncem 19. století anatomové zjistili, že s vlastně jednalo o pozůstatky mamuta. Ernst Probst má jasno: „Skoro každá země mívala svého národního obra. Legendy o něm vznikly většinou díky nálezům kostí prehistorických chobotnatců, jejichž skutečný původ si lidé nedokázali vysvětlit. Na stejných omylech jsou založeny báje o dracích a jednorožcích.“ Při zkoumání naší minulosti se vědci často dostávají do slepé uličky. To je známá věc. Musí být ale opravdu všechny stopy obrů odkazovány do říše fantazie? Podle našeho názoru existuje dost indicií, které možnost někdejší existence obrů podporují. Ne všechny fosilní kosti totiž patří dinosaurům nebo mamutům. Na celém světě se dochovaly zkameněliny a otisky nohou, které jsou jednoznačně pozůstatkem lidských, třebaže nadměrně velkých bytostí. O obrovských šlépějích z vyschlého řečiště texaské Paluxy River jsme se zmiňovali již dříve. O podobný objev se zasloužil německý vědec, prof. Holger Preuschoft. V roce 1986 narazil na jihozápadě japonského ostrova Kjúšú na zkamenělou stopu o pozoruhodné délce 44,3 centimetru. Zřejměji tam před 15 miliony let zanechala neznámá obří opice. Gigantičtí primáti nebyli v průběhu evoluce nijak výjimečnou zvláštností. Jeden z nich se nazýval Gigantopithecus. Potvrzení jeho existence začalo nálezem jediného zubu. Ralph von Koenigswald pátral v roce 1935 v čínské lékárně v Hongkongu po „dračích zubech“. Tak se říkalo fosiliím používaným v tradičním čínském lékařství. Zmíněný německý antropolog tyto pozůstatky zkoumal a zařazoval k prehistorickým živočišným druhům. Tentokrát však narazil na mohutnou stoličku velikosti vlašského ořechu. Až na obrovské rozměry se nápadně podobala lidské. Na první pohled patřila gigantickému primátovi a ten byl také patřičně pokřtěn Gigantopithecus. Od té doby byly nalezeny i úlomky čelisti a stovky dalších zubů. Podle výsledků analýz patří jednoznačně primátovi, možná příbuznému orangutana. Nej starší stopy po gigantopitékovi sahají do minulosti vzdálené přibližně milion let. Jeho „menší“ odnože možná žily již před šesti miliony let. Větší druh je mladší, a proto se paleontologové domnívají, že se obři lidoopi v průběhu evoluce stále zvětšovali. Gigantopiték se vyskytoval hlavně v Číně a Vietnamu. Podle výzkumů mohl vážit 500 kilogramů a ve vzpřímené poloze dosahoval výšky tři metrů. Pro srovnání: samec gorily dorůstá výšky 1,85 metru a váží přibližně 300 kilogramů. Proč však gigantopiték před 200 000 lety nečekaně zmizel ze scény dějin? A zmizel opravdu? Někteří veteráni války ve Vietnamu totiž tvrdí, že se v džungli setkali s obrovským

V ekvádorské džungli byly nalezeny obrovské sekery a nože. Skutečně sloužily pouze ke kultovním účelům, nebo je používali obři? (Foto: Reinhard Habeck)

primátem, a tak badatelé spekulují i o tom, že by gigantopiték mohl být předkem záhadných lidoopů: himálajského yettiho nebo bigfoota z kalifornských lesů. Existenci obrů by nasvědčovaly také nálezy nadrozměrných nástrojů. Museo Weilbauer v ekvádorském Quitu některé z nich vystavuje. Také v rámci našeho projektu Unsolved Mysteries mohli návštěvníci 168 obdivovat obrovské kamenné sekery a nože nalezené v džungli. Jejich stáří dosahuje dvou tisíc let a původ je nejasný. Kvůli své velikosti si vysloužily označení „kultovní předměty“ a nebyly prý určeny k běžnému použití, nýbrž pro rituální účely. Vedle gigantických nástrojů vyvolávají „podezření“ rovněž stavební památky. Doposud například není vyřešen problém přepravy tunových megalitů z doby kamenné. I my jsme během svého pátrání narazili na významné stopy obrů. Jedním z našich informátorů se stal Vine Deloria, nejznámější americký indián. Seznámili jsme se s ním při objednávce katalogu k naší výstavě. Ale to nebylo všechno, pozval totiž Klause Donu na třídní mítink do indiánské rezervace Lacey ve státu Washington. Téma setkání bylo dosti neobvyklé, týkalo se „gigantů a malých lidí“. Schůzky se zúčastnilo patnáct starších z velkých indiánských kmenů a všichni vyprávěli mýty svého lidu, týkající se především setkání s obry a trpaslíky. Účast na tomto shromáždění znamenala pro Donu velkou poctu a navíc byla velice poučná. Někteří indiáni tvrdili, že takzvaní malí lidé ještě stále žijí v jejich rezervacích či poblíž nich. Jsou však velmi plaší a podaří se je zahlédnout jen zřídka. V 19. století bylo v USA otevřeno mnoho „mounds“ (pohřebních mohyl). Kopáči přitom často narazili na lidské kostry měřící 2,10 až 3,70 metru. Některé z lebek měly dvě řady zubů. Nálezy byly popsány, zprávy uloženy v archivech, ale za čas upadly opět v zapomnění. Naši indiánští přátelé nám předali mnoho takových původních zpráv a navíc se zavázali, že nás budou o případných nových nálezech okamžitě informovat. Už nyní bychom se však chtěli se čtenáři podělit o několik nejzajímavějších příkladů tohoto typu: Kolem roku 1800 bylo ve Williamson County a White County (Tennessee) nalezeno hned několik lidských koster, měřících více než 2,10 metru. Roku 1879 byla v mohyle poblíž Brewersville v Indiáne objevena 3,40 metru velká kostra. V roce 1883 vykopali vojáci v kalifornském Lompock Ranchu mužskou kostru měřící 3,70 metru. Obklopovaly ji mušle a kameny s nerozlušitelnými rytinami. Kromě nich se v hrobě nacházela obrovská kamenná sekera. Obr měl ve spodní i horní čelisti dvě řady zubů. Horníci našli roku 1926 v dole Eagle v Bay Creeku (Montana) nadměrně lidské lícní kosti. K velkému překvapení archeologů vzešly v uhelné vrstvě staré minimálně 30 milionů let. Máme k dispozici ještě mnoho podobných zpráv o záhadných obřích kostrách, nalezených v USA v letech 1800 až 1930. Většina reliktnů byla zaslána do Smithsonian Institute, naše dotazy adresované tomuto ústavu však zůstaly bez odpovědi. Třebas nám tamní pracovníci odpovědět nesměli...

I v Rakousku lze objevit indicie nasvědčující někdejší existenci obrů. O Tischoferské jeskyni v tyrolském údolí Kaisertal se říká, že tam lidé v roce 1667 našli kosti obra a věnovali je jako pozoruhodnou raritu tyrolskému knížeti. Dnes už se bohužel neví, kde přesně kosti skončily. Není tedy možné posoudit, zda se jednalo o kosti mamuta nebo pozůstatky jiného původu. Nedávno dorazily zprávy z Ekvádoru, hovořící o nálezích podivných koster. Je však třeba ještě vyčkat na výsledky vědeckého zkoumání. Až pak se ukáže, zda se jedná o padělek, nebo o skutečně významný objev. Profesor J. J. Hurtack orientalista, odborník na telepatii a prezident Akademie budoucích věd nám zaslal několik fotografií obrovské zkamenělé šlépěje z jižní Afriky. Rozměry jsou opravdu gigantické: délka 130 centimetrů, šířka 69 centimetrů, hloubka 18 centimetrů. Otisk je zarostlý do žulové skály staré mnoho milionů let. Objeven byl již v roce 1912. Analýzy jednoznačně prokázaly, že se nejedná o moderní padělek. Je například jasně patrné, jak obrova noha stlačila svou nesmírnou hmotností bahno, které mu protéklo mezi prsty. To ale ještě není všechno. Jihoafrickou stopu po sobě zanechalo levé chodidlo. Jak si vysvětlit, že v úplně jiné zemi na Srí Launce byla nalezena stejně velká pravá šlépěj? A co si pomyslet o australských vykopávkách vedených dr. Rexem Gilroyem? V posledních letech objevil ve vulkanickém prachu mnoho zkamenělých nástrojů, seker, palic, kyjů a nadrozměrných otisků nohou. Pravděpodobně patřily zástupcům neznámé obří rasy. Náš přítel Wayne May (vydavatel archeologického magazínu Ancient American) nás informoval o podivuhodném nálezu z Utahu. Na jistém pohřebišti spočívalo několik lidských koster o velikosti 2,20 až 2,40 metru. Některé zbytky kostí naznačují, že jejich „majitel“ měřil až tři metry. V hrobech byly nalezeny i sandály, zbytky sítí a další předměty.

Prof. James Hurtack upozornil autory na zkamenělý otisk chodidla o neuvěřitelné délce 130 centimetrů. (Foto: prof. J. J. Hurtack)

Kamenné stěny hrobů pokrývaly znaky neznámého písma. Díky příznivým klimatickým podmínkám se pohřebiště a nálezy nacházejí v nečekaně dobrém stavu. Bohužel doposud nebyla analyzována DNA kostí a také nedošlo k určení jejich stáří. Bylo by velice zajímavé zjistit, před jakou dobou tito lidé v Americe žili a co nám o nich prozradí genetické rozborů. V poslední době se s podobnými nečekanými nálezy roztrhl pytel. Parta italských archeologů narazila v roce 1998 v Bolívii na lidské kostry měřící 2,40 metru. Především lebeční kosti byly nápadně delší, než tomu bývá u dnešního člověka. Nálezy se kromě jiného vyznačovaly výraznou masivní spodní čelistí. Co to bylo za lidi a kdy žili? Doufejme, že brzy zjistíme další podrobnosti. Pravděpodobně nejvýznamnějšímu dokladu o existenci neznámé obří rasy jsme se dostali na stopu díky nenápadné zprávě na brazilských Internetových stránkách. Pojednávala o nálezu nadměrné lidské kostry v Ekvádoru. Podle internetového článku zabrousil roku 1962 páter Carlos Vaca do jeskyně v provincii Loja. Narazil tam na lidskou kostru, dochovanou přibližně ze sedmdesátí procent. Pravděpodobná velikost oné záhadné bytosti dosahovala úctyhodných 7,60 metru.

*Nález z amerického státu Utah. Kostry patřily lidem vysokým 220 až 300 centimetrů.
(Foto: Wayne May)*

Klaus Dona se během své třetí cesty do Ekvádoru v prosinci roku 2002 pokusil zjistit další podrobnosti přímo na místě. Podívejme se na záznamy z jeho deníku: „Zprávy o údajných nálezech kostí obrů jsou fascinující a vzbuzují mou zvědavost. Pokusil jsem se prostřednictvím svých ekvádorských přátel navázat kontakt s oním páterem, avšak bez úspěchu. Pátera Carlose Vacu nikdo neznal. Něco mi však říkalo, že ona zpráva je pravdivá. S pořádnou dávkou štěstí jsem se dostal na horkou stopu v provincii Loja. A přesto jsem zažil zklamání. S politováním jsem zjistil, že páter Carlos Miguel Vaca zemřel přesně měsíc před mým příjezdem. Dožil se 94 let. Opět s trochou štěstí jsem v jedné malé vesnici vypátral jeho rodinu a ihned ji navštívil. Páter Vaca pobýval v posledních letech právě u těchto příslušníků své rodiny, ale až do svých posledních dní stále pracoval v nemocnici a zajímal se o archeologii a hudbu sám složil na tři stovky skladeb. Rodina mě přijala velmi přátelsky a po chvíli přišla řeč na obří kosti. Ti lidé mi potvrdili, že všechno je pravda, a potom mě zavedli do pokoje pátera Vacy. Nevycházel jsem z údivu. Jedna skříň tam byla zaplněna kostmi pocházejícími z obřího lidského skeletu. Ukázali mi písemné potvrzení z roku 1993, podepsané jedenácti ekvádorskými vědci. Z dokumentu vyplývalo, že byly provedeny přísné zkoušky a ukázalo se, že se opravdu jedná o kosti obra. Rodina mi zapůjčila pět kostí k dalšímu zkoumání v Rakousku.“ Jednu z nich již mezitím vídeňský profesor anatomie identifikoval jako „os occipitale“, což je kost v týlu lidské lebky. S nanejvýš vážnou tváří dodal, že ten člověk musel být nepochopitelně vysoký, musel měřit celých 7,50 metru... Staré záznamy pořízené v roce 1543 guvernérem Juanem de Olmos a roku 1553 Pedrem Ciezou de Leon říkají, že v Ekvádoru bylo nalezeno vícero obřích skeletů. Zaživa prý tyto bytosti musely být pětkrát až šestkrát vyšší než tehdejší lidé, kteří měřili v průměru 1,50 metru. Když tuto výšku znásobíme pětkrát, dostaneme se na již zmiňovaných 7,50 metru.

*Některé unikáty z pozůstalosti pátera Vacy.
Relikty v současné době procházejí rozbory
ve dvou renomovaných ústavech.
(Foto: Klaus Dona)*

*Rodina opatruje podivuhodné dědictví po páteru
Carlosi Miguelu Vacovi: fragmenty obřích kostí!
(Foto: Klaus Dona)*

Páter Carlos Vaca si poznamenal, kde kostru našel. A víme ještě i ledacos jiného. Více bychom však v této chvíli nechtěli prozrazovat. Ještě budete muset počkat, jsme ale na opravdu horké stopě. Rodina pátera Vacy mi předvedla ještě další zvláštnost: malou skleněnou lahvičku s nažloutlou olejovitou tekutinou. Vyprávěli mi, že tu kapalinu našel páter Vaca vedle kostry a prý zní to opravdu neuvěřitelně díky ní dokázal změkčovat a formovat kameny. Možná jsem držel v ruce odpověď na otázku, jak indiáni dokázali napří klad vybudovat pevnost Sacsayhuaman v Peru. Spodní část trojnásobně stupňovité severní zdi je postavena z obřích bloků šedivého vápence. Těžké kameny jsou naprosto přesně opracovány a složeny dohromady. Tento precizní způsob stavby byl znám již stovky let před dobou Inků (Tiahuanaco, Pucara, Schullpas a Sillustani). Zvláštností zdi v Sacsayhuamanu je uložení kyklopských balvanů téměř beze spár, přitom jsou některé těžké až sto tun. Do spojů

mezi nimi nelze zastrčit ani čepel nože. Vědci dodnes nedokážou vysvětlit, jak indiáni k těmto obdivuhodným technickým výkonům dospěli. Tekutina změkčující kámen by takovým, třebaže fantastickým vysvětlením být mohla.

Členové rodiny pátera Vacy mi slíbili, že si při příští návštěvě Ekvádoru budu moci odvézt trochu tajuplné tekutiny s sebou a následně ji v Rakousku nechat podrobit chemickým rozborům. Můžeme se už teď těšit na výsledek! Množící se svědectví o nálezích obřích kostí a stop nelze ignorovat. Již dnes můžeme prohlásit, že se obři nevyskytovali pouze v pohádkách! Proč ale vymřeli? Před 65 miliony let nastala na Zemi rozsáhlá klimatická katastrofa a doplatili na ní především dinosauři. Dá se však říci, že vymřeli všichni tvorové vážící více než deset kilogramů. Takže i obři?

Proconsul, předchůdce hominidů z Keni, žil v dobách miocénu před přibližně 20 miliony let. (Vyobrazení: Dolnosaské zemské muzeum)

Nejasná evoluce lidského rodu Inteligenční skok a rozporuplné poznatky Stopy po existenci obrů a další zkamenělé záhady jasně naznačily, že tradiční představa o naší minulosti má značné mezery. Evoluční teorie nedokáže všechny artefakty, jež se na naší planetě vyskytují, uspokojivě vysvětlit. Ledacos se ztrácí v temnotě miliony let vzdálených epoch nebo je v jasném rozporu s dosavadní naukou o vývoji druhů. Lidé se o svůj původ vždy zajímali. Naši předkové hledali odpověď na tuto otázku již v počátcích všech civilizací. Odkud jsme přišli? Kde se nacházela kolébka lidstva? Kdy se inteligentní člověk vydělil z řad opičích primátů? Podle aktuálního stavu poznatků našich paleoantropologů byl tento vývoj směrem k dnešnímu člověku nastartován před přibližně šedesáti miliony let, to znamená po náhlém vymření dinosaurů. Jinými slovy řečeno: první stopy bytosti, kterou můžeme pokládat za prvotní lidskou formu, sahají jen několik milionů let do minulosti. Podle evoluční teorie se malí savci dlouho nenápadně krčili ve stínu dinosaurů a až po jejich žalostném konci se začali explozivně množit a vyvíjet. Někteří z těchto živočichů primáti a jejich předchůdci žili na stromech, protože tam nacházeli dostatek potravy a určitou ochranu před dravci. Po milionech let sestoupili potomci oněch stvoření ze stromů na zem, postavili se vzpřímeně na dvě nohy a začali novou existenci. Není zcela jasné, proč jejich příbuzní raději zůstali v korunách stromů a před přibližně 40 miliony let se z nich stali lidoopi, kteří se dnes vyskytují v tropických oblastech v mnoha řádech, podřádech a čeledích. Kdy se oddělily vývojové linie vedoucí k

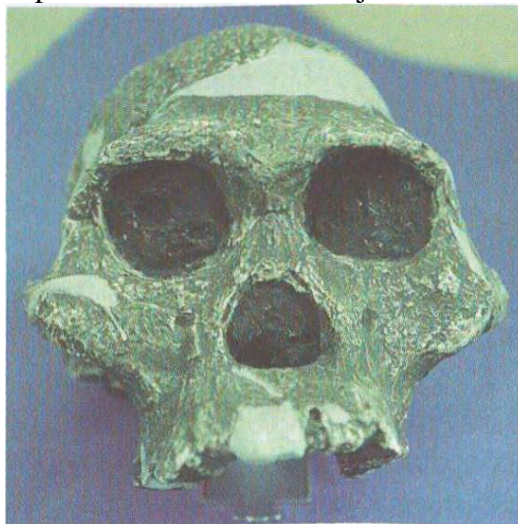
*Australopiték z Tanzánie (Olduvajská rokle) žil před dvěma miliony let.
(Vyobrazení: Dolnosaské zemské muzeum)*

dnešnímu člověku a jeho dnešním nejbližším příbuzným? Dosud nebylo možné okamžik „vzniku člověka“ stanovit ani přibližně. Uvažovalo se o tom, že nejranější předkové člověka pocházejí z Afriky. Na druhé straně existují náznaky jejich původu v Asii. Teorii o asijské kolébce lidstva zastávali vědci, kteří roku 1995 objevili v čínské provincii Šen-si fosilie neznámého primáta, jenž zde žil před 40 miliony let. Tvor nebyl o moc větší než myš.

*Pekingský člověk patřící k druhu Homo erectus žil před přibližně 200 000 lety.
(Vyobrazení: Dolnosaské zemské muzeum)*

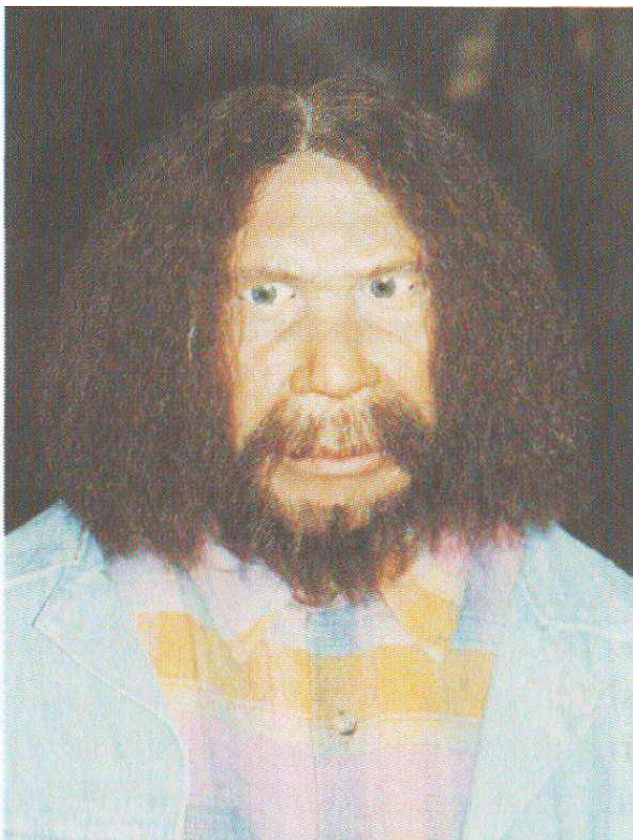
Dejme slovo Christopherovi Beardovi z Carnegieho přírodovědeckého muzea v pensylvánském Pittsburgu: „Ten mrňousek se na Zemi mohl objevit o pět milionů let dříve než ostatní primáti.“ Jak si vysvětlit existenci často paralelně probíhajících vývojových směrů? Vědci dlouhou dobu pátrali po „chybějícím článku“ mezi člověkem a zvířetem. Dodnes ho nenalezli, a to znamená, že možná taková „spojka“ mezi lidmi a zvířaty vůbec neexistuje. Důvodem je prý to, že se evoluční proces neskládal z jednotlivých vývojových stadií, ale probíhal plynule. Antropologové mají potíže s narýsováním jednoznačné linie vedoucí od primitivních předchůdců člověka k dnešnímu Homo sapiens sapiens. Mnohé fosilie představují zástupce vyhynulých vedlejších větví. Každá nově objevená lebka nebo kost rozvíří starou otázku: Jde spíše o primáta patřícího ještě k opicím, nebo o našeho předka s jasně lidskými rysy? Před přibližně čtyřmi až pěti miliony let se od skupiny blízké dnešním šimpanzům oddělila další vývojová linie, z níž postupně povstali tvorové, kteří se začali napřimovat a zvětšovala se jim těla a také mozkovny.

Lebka rodu Australopithecus africanus. Žil před přibližně jedním až čtyřmi miliony let. Představuje přechod k „vyšší lidské formě“. Za nejstarší pozůstatky předchůdce člověka jsou pokládány kosti „Millennium mana“ z Keni. Pocházejí přibližně z doby před šesti miliony let. Existují však nálezy, které do zažitého schématu nezapadají a budí podezření, že lidský rodokmen sahá ještě hlouběji do minulosti. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Současně se jim měnila obličejová část hlavy. Tak to alespoň tvrdí vědci. Ovšem každý nový nález vnáší do lidského rodokmenu jen větší zmatek. Jedním z nejnovějších příkladů je „Millennium man“ objevený roku 2000 v Keni. Tehdy paleontologové narazili na pozůstatky kostí patřících dosud neznámé bytosti podobné člověku. Jejich stáří bylo určeno na šest milionů let. Důležitou indicií, že by se mohlo jednat o lidského předka, byl chrup. Struktura čelisti se spíše podobala lidské než opičí. Proto vědci pokládají fosilie „Millennium mana“ za doposud nejstarší pozůstatky předchůdce člověka. Do té doby se titulem nej staršího „pračlověka“ honosily rody Australopithecus anamensis a Ardipithecus ramidus, zástupci obou žili před více než čtyřmi miliony let. Po nich přišli další předchůdci člověka, mezi nimi slavná, 3,2 milionu let stará „Lucy“ z rodu Australopithecus afarensis, o němž se dosud předpokládalo, že „vynalezl“ vzpřímenou chůzi. Objemem mozku se australopitéci příliš nelišili od šimpanzů. Po nich se objevily další druhy, například Homo rudolfensis, dnes pokládaný za prvního představitele rodu Homo. Postupem vývoje docházelo ke stále jemnější diferenciaci mozku, což vedlo k nárůstu intelektuálních schopností a nakonec k rozvoji řeči a používání stále dokonalejších nástrojů. Důvody tohoto jedinečného vývoje jsou v mnoha ohledech záhadné a zůstávají předmětem spekulací. Rovněž není jasné, proč zmíněnou evolucí úspěšně prošel jen jeden rod a jiné početné formy, jež se v průběhu věků objevily, vymřely. Do jaké podoby by se asi vyvinul Homo erectus (člověk vzpřímený), což byla oproti australopitékovi podstatně vyspělejší vývojová linie člověka, jejíž příslušníci používali nástroje a vyznačovali se zvětšeným mozkem, pokud by žil dodnes? Nejstarší stvoření tohoto typu se objevila před dvěma miliony let. Jednalo se o první lidský rod rozšířený na vícero kontinentech. V Africe se vyskytoval před 1,5 milionem let (Ko-obi-Fora u keňského jezera Turkana), ale zabrousil i do Evropy (Dma-nisi v Gruzii) a do Asie (Modjokerto a Sangiran na

Jávě). Dvacet kilometrů jižně od řeky Jang-ce v čínské provincii S'-čchuan objevili antropologové v roce 1995 lidské pozůstatky rodu Homo erectus. Vědci z univerzity v americké Iowě a Paleoantropologického ústavu v Pekingu určili jejich stáří na nejméně 1,9 milionu let. Tím pádem se do minulosti posunul i předpokládaný okamžik osídlení Asie. Zdá se, že se Homo erectus překvapivě objevil na různých místech planety v podstatě současně. Někteří antropologové se proto domnívají, že africký Homo erectus a stejné typy z jiných světadílů nejsou přímo spřízněni. To však celou problematiku nijak nezjednodušuje. Experty udivil fragment lebky se znaky typickými pro Homo erectus, nalezený roku 1997 v Indonésii. Američtí antropologové z Museum of Natural History (New York, USA) prokázali, že tento pračlověk měl vyvinuté řečové centrum a byl schopen se dorozumívat. To vědci tušili již dříve, ale mohli se opřít pouze o nepřímé důkazy spočívající v tom, že Homo erectus osídlil před 800 000 lety indonéské ostrovy. To by bez používání člunů a jazykové komunikace mezi posádkou bylo jen těžko možné. Příslušníci tohoto druhu žili ještě před 300 000 lety. Proč ale vymřeli? Stejně bychom se mohli ptát v případě Homo steinheimensis, jehož pozůstatky byly nalezeny roku 1933 ve Steinheimu an der Murr v Bádensku-Virtembersku (Německo). Žil před 300 000 - 200 000 lety. Nález bývá velmi různě interpretován. Pro některé badatele je jeho lebka dokladem rituálního usmrcování lidských obětí. Dotyčnému nešťastníkovi byla prý rozbita hlava a poté odříznuta od krku. Předpokládá se, že otvor v týlu vznikl násilně. Byl odtud vyňat a následně sněden mozek. Náboženskými důvody motivovaný kanibalismus zřejmě nebyl dávným obyvatelům Evropy cizí. Někteří vědci pokládají „steinheimského člověka“ za předchůdce neandrtálců, jiní zase za prvotní formu Homo sapiens sapiens, tedy současného člověka.

*Rekonstrukce hovoří jasnou řečí:
neandrtálec by v dnešní společnosti
nebyl nijak mimořádně nápadný. Proč
vyhynul? (Foto: Reinhard Habeck)*

*V zařazení lebky „člověka steinheimského“ jsou vědci nejednotní. Byl to neandrtálec, nebo Homo sapiens sapiens?
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

Neandrtálci opustili jeviště dějin za poslední doby ledové před více než 30 000 lety a jejich vymření představuje dodnes nevyřešenou záhadu. Naše představy o těchto podsaditých pralidoch, kteří v průměru dosahovali výšky 1,60 metru a váhy 75 kilogramů, se během času dočkaly mnoha úprav. První fosilie byla objevena roku 1856 v údolí Neandru u Dusseldorfu v Německu. Vědci se tehdy domnívali, že se jedná o našeho předka podobného spíše opicím. Sice dvounohého, ale surového a primitivního. S každým dalším nálezem a poznatkem se ukazovalo, že neandrtálec patří spíše do společnosti současných lidí než opic. Dokázal vyrábět šperky, pohřbíval své mrtvé, staral se o nemocné, budoval chýše z mamutích kostí, dokázal mluvit a muzicíroval na flétny zhotovené z kostí. Sice se vyznačoval typicky nižším čelem, masivní bradou a plochým zátylkem, ale kdybyste ho potkali na ulici oblečeného v džínách, nejspíš byste si ho vůbec nevšimli. Objemem svého mozku dokonce předčil současného člověka. Inteligencí se neandrtálec modernímu Homo sapiens sapiens téměř nebo možná úplně vyrovnal. Genetické analýzy kosterních zbytků provedené roku 1997 však jasně prokázaly, že neandrtálec přes všechny shodné znaky nebyl praotcem dnešního člověka. Dlouhou dobu existovaly obě vývojové větve vedle sebe. Jejich míšení je téměř neprokazatelné. Stejně tak chybějí jednoznačné nálezy dokládající existenci větších bojů obou druhů o nadvládu nad světem. Záhada zůstává: Proč neandrtálci vymizeli, když předtím dokázali v Evropě přežít 250 000 let v podmínkách doby ledové? Velký skok v lidském vývoji znamenal vynález prvních kamenných nástrojů. Nejstarší z nich (uznávané archeology) pocházejí z východní Afriky a jsou dva, nanejvýš dva a půl milionu let staré. Jedná se o valouny a pěstní klíny s přiosťřenými hranami. Technika výroby nástrojů se podstatně zlepšila až v acheléenu (vývojový stupeň starší doby kamenné) před přibližně 1,6 milionu let. Pěstní klíny a kamenné sekeromlaty se rozšířily z Afriky přes Blízký východ do Evropy a Asie. V následujícím téměř 1,5 milionu let se však tvarem a způsobem výroby téměř nezměnily. Proč tomu tak bylo, na to neexistuje uspokojivá odpověď. Z obvyklého rámce naprosto vybočují předměty, které byly objeveny v dolech pod tabulovou horou Tuolomne v americké Kalifornii. Před mnoha miliony let se zapouzdřily do vulkanické horniny. Některé z nich spočívaly v hloubce až sto metrů a jejich původ je nejasný. Podívejme se však na některé příklady i z jiných částí světa: Jedním z nejvýznamnějších nálezů je kamenný hmoždíř o průměru 26

centimetrů, který byl nalezen v geologických vrstvách, jejichž stáří se pohybuje mezi 33 a 35 miliony let! Kdo ho zhotovil? Roku 1853 byly v tzv. sonorském tunelu (rovněž v tabulové hoře) nalezen vedle zubu mastodonta předmět, který se podobal velké alabastrové perle. Byl dlouhý 75 centimetrů a provrtaný. C. King z U. S. Geological Survey narazil v terciérních šterkových vrstvách na leštěný nástroj vypadající jako kamenná palička, stejnou používají indiáni dodnes. Artefakt se dnes údajně nachází v Smithsonian Institute. Velmi typickým příkladem záhadných prehistorických nálezů je lastura, na jejíž vnější straně je vyryt lidský obličej. Umělecké dílko bylo objeveno koncem 19. století při archeologických vykopávkách v anglickém Walton Cragu. Stáří: 2 až 2,5 milionu let. Počátkem 20. století našel J. Reid Moir, člen Královského antropologického ústavu a předseda Prehistorické společnosti východní Anglie kamenné nástroje, které spočívaly ve vrstvách vzniklých před 2,5 až 5,5 miliony let. V roce 1923 odcestovala do Anglie delegace Amerického přírodopisného muzea v New Yorku a prohlásila nálezy za autentické. Nezapadaly však do časového rámce, a tak vědci později dospěli k závěru, že se muselo jednat o hříčky přírody. V roce 1912 si archeolog Carlos Ameghino všiml na strmém pobřeží u argentinského Miramaru netypických nástrojů, jejichž stáří je odhadováno na dva až tři miliony let. Mezi artefakty se nacházela i stehenní kost toxodona, vyhynulého jihoamerického kopytnatce. V kosti vězela kamenná špice šípů nebo kopí. Ameghino to pokládal za důkaz, že v Argentíně žili vyspělí lidé již před třemi miliony let. Z této představy vstávají dogmatickým vědcům hrůzou vlasy na hlavě. Stáří usazenin na úpatí skalní stěny u Mundesley v Anglii je stanoveno na 400 000 až 1,75 milionu let. V těchto vrstvách našel archeolog S. A. Notcutt počátkem 20. století cosi neobvyklého: kus dřeva, na silnějším konci uříznutý a na zašpičatělém konci opálený, jako by ho kdosi položil do ohně. Řez byl tak čistý, že musel být proveden kovovou pilou, ale kdo by ji měl před stovkami tisíc let k dispozici? Stejnou otázku si kladla izraelská archeoložka prof. Naama Goren-Inbarová, když roku 1989 v severní části údolí Jordánu učinila udivující objev. Na 500 000 let starém pohřebišti našla 25 centimetrů dlouhé a 13 centimetrů široké prkno z vrbového dřeva. Mělo velmi hladký, očividně uměle vyleštěný povrch, jenž byl však tak dokonale opracován, že na něm nebyly stopy po nástrojích. Jeho hrany byly úmyslně a velmi dokonale zkoseny. Zůstala otevřená otázka, který jeskynní pračlověk dokázal tento artefakt vytvořit bez úhelníku a pravítka... Jak takovéto rozporuplné nálezy zařadit do celkového obrazu lidské evoluce? Je možné, že by kořeny naší civilizace sahaly o miliony let hlouběji do minulosti? Nebo máme co do činění s pozůstatky dávno zaniklého lidstva, které se vyvinulo daleko dříve a bez spojitosti s námi? Existují i další stopy jedné nebo vícera zaniklých civilizací, jež dosud unikaly naší pozornosti? Při zohlednění časového faktoru se zdá, že by v průběhu dějin planety teoreticky mohly existovat jiné vyspělé kultury, které by byly jakousi předehrou k civilizaci naší. Podle dnes uznávané evoluční teorie jsou představy o dávnověkém neznámém lidstvu nebo jakési „předpotopní“ civilizaci, jež vzkvétala již před příchodem „rozumem nadaného“ druhu a disponovala technologicky vyspělými znalostmi, zcela nepřipadné. Anatomicky moderní současný člověk (*Homo sapiens sapiens*) se prý „objevil“ zcela nenadále teprve před 100 000 nebo nanejvýš 150 000 lety, a sice na africkém kontinentu. Poté došlo k významnému a naprosto jedinečnému „skokovému zvýšení inteligence“. V souladu s teorií „out of Africa“ pak člověk moderního typu před nějakými 100 000 až 125 000 lety ve velkých vystěhovaleckých vlnách opustil africké savany a z blíže neznámých důvodů se během několika tisíc let rozšířil do celého světa. V Evropě se objevil až před přibližně 35 000 lety. Přesto existuje řada nálezů, které hovoří proti zažitým představám o velkém africkém stěhování národů. Například vědci z australské Národní univerzity nedávno zkoumali kostru starou 68 000 let, jež byla roku 1974 nalezena u Lake Mungo ve státě Nový Jižní Wales. Analýza zbytků DNA přinesla překvapivé výsledky. Podle genetických rozborů obsahoval skelet takové formy DNA, které se v Africe nevyskytují ale nemají je ani „moderní“ domorodí obyvatelé Austrálie. Takzvaný „Mungo man“ tedy nemůže být příbuzný s oním

Homo sapiens, který kdysi opustil africký kontinent. Neméně podivuhodné poznatky přinesly náročné výzkumy italské genetičky Silviány Santachiara-Benerecettiové: Podle ní nezačalo vítězné celosvětové tažení Homo sapiens sapiens před 125 000 lety, jak se doposud předpokládalo, ale teprve před 50 000 roky. Senzační zjištění je založeno na genetických analýzách lidí z padesáti etnických skupin z celého světa. Podle jejich výpočtů vyrazila z jihoafrické buše na dalekou pouť skupina pouze přibližně dvou tisíc osob. Velmi malý původní počet lidských jedinců vysvětluje i to, proč je dnešní lidstvo v porovnání například se šimpanzi geneticky jen málo rozmanité. Nezávisle na italské badatelce dospěl k prakticky stejným údajům i americký výzkumný tým. Díky svému vyspělejšímu intelektu zatlačili „rozumní“ lidé již během několika málo tisíc let všechny ostatní hominidy. Pak vývoj prudce pokračoval: od výrobců primitivních kamenných nástrojů, sběračů a lovců po usedlé zemědělce, zpracovatele kovů a nakonec až k matematicky nadaným stavitelům pyramid a odvážným cestovatelům kolem světa. Poněkud nás zarazí, že lidstvo a jeho civilizace se na mnoho set milionů let trvajících dějinách planety Země podílí jen nepatrným časovým úsekem. Co se dělo ještě před 10 000 až 50 000 lety? Obývali zeměkouli v dobách ledových opravdu jen nepříliš vyspělí tvorové? Stejně tak záhadné je to, co bylo spouštěcím impulsem pro technologické vynálezy moderního lidstva. Odkud se vzal ten geniální průlom, který vedl ke kulturnímu vzestupu člověka? Je moderní člověk nutným výsledkem evoluce, nebo vznikl pouze náhodou? Americký antropolog dr. Richard Klein ze Stanfordské univerzity dospěl k zajímavým názorům. Podle něj muselo před 50 000 lety dojít ke genetické změně v mozku raného afrického člověka. Byl doslova „přetvořen v rozumnou bytost“. Jen tak lze vysvětlit, proč se nakonec na Zemi prosadil nečetný houfec pouhých několika set lidí. Otázkou však zůstává, co onen genetický „velký třesk“ na počátku našeho rodokmenu vyvolalo. V tuto chvíli nastupují fantastické teze, jež se opírají o celosvětově rozšířené legendy. Obsahově tvrdí všechny totéž: Z nebes na zem sestoupil „bůh“ nebo „bohové“. Nebešťané se sblížili s tehdejšími lidmi, zplodili s nimi děti, respektive stvořili člověka podle svého obrazu, a nakonec mu vdechli vědomí, poskytli dar řeči a písma. Přívrženci této takzvané PALEO-SETI hypotézy (paleo znamená dávný, SETI je zkratkou programu „hledání mimozemských inteligentních forem života“) přepokládají, že „bohové“ byli ve skutečnosti zástupci vyspělé galaktické civilizace, kteří kdysi v minulosti navštívili Zemi a zasáhli do vývoje člověka. Zastáncem této hypotézy je německý badatel, germanista a spisovatel Peter Fiebag. Tvrdí: Pokud se na staré mýty podíváme moderníma očima, jsou lidé v podstatě genetickými a pedagogickými projekty, které v porovnání s celkovým vývojem byly realizovány hekticky a najednou na celém světě. Nejmodernější vědecké poznatky nepřehlédnutelným způsobem korespondují s obsahem mytologických legend. „Zázračným vnuknutím“ byla skupinka několika set hominidů v krátké době změněna v moderního člověka. Nejednalo se o postupné proměny v průběhu nesčetných generací, ale o skutečně bleskový zásah!“ Došlo k evoluci ve zkumavce? Kosmické souvislosti tohoto tématu mohou konvenčně uvažující vědce opravdu šokovat, ale dějiny vzniku člověka zůstávají jednou z nejnapínavějších kapitol historie. A budou jí tak dlouho, dokud bude ve velké evoluční skládačce chybět několik rozhodujících kousků. Stejně neznámá je naše budoucnost. Jakým směrem se bude lidstvo ubírat? Bude náš život naprogramován v biochemických laboratořích genetiků, kteří do- kážou naše geny opravovat nebo úplně měnit? Kam míří zázrak lidské evoluce? Možná ven do hlubin vesmíru, kde nalezneme nové prostory, až nám začne být Země malá. Anebo budeme kvůli politické neschopnosti a nutkání k sebezničení následovat osud dinosaurů?

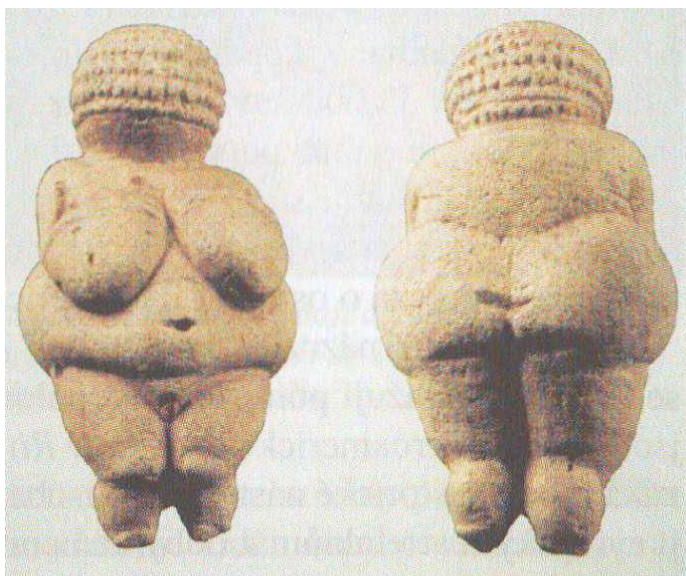
IV. ČÁST ZMIZELÉ SVĚTY „Zanedlouho na všechny zapomeneš. Zanedlouho všichni zapomenou na tebe.“ Marcus Aurelius (121-180 po Kristu), římský císař Kdy se začala psát historie naší civilizace? Záhadné mapy narušují naše dosavadní představy o světě Kulturní vzestup „člověka rozumného“ začal teprve před 50 000 lety, kdy došlo k jakési první technické revoluci. Tento velký skok učinil nástupce rodu Homo erectus, tedy člověk

*Míří zázrak lidské evoluce zpět ke hvězdám?
(Foto: NASA)*

dnešního typu *Homo sapiens sapiens*. Do té doby si museli naši předkové vystačit s těmi nejprimitivnějšími nástroji, jednoduchými čepelemi, oštěpy a kyji. Tak to každopádně stojí psáno v učených knihách. Poté, před přibližně 40 000 lety, se najednou objevila celá řada nových vynálezů. Člověk se pustil do výroby složitých nástrojů a předmětů, například luku a šípů, sekáčů, jehel, seker a vrhačů kopí. Následoval rozvoj hrnčířského řemesla, rolnictví a chovu dobytka. Za nejstarší lidské sídliště je považováno Jericho. Tato oáza v údolí Jordánu se proslavila díky biblickému hrdinovi jménem Jozue, který městské hradby zničil pomocí trubení na trumpety. Nejstarší stopy osídlení Jericha jsou připisovány kultuře Natoufien, jež existovala od roku 10500 do 8500 před Kristem, to znamená koncem doby ledové. Nejstarší doklady opracovávání kovů se dochovaly z anatolského Catal Huyiiku (Turecko). Konkrétně se jedná o šperk z měděných perel. Pochází ze 7. tisíciletí před naším letopočtem. Raná výroba kovových slitin, především bronzu, sloužících k výrobě zbraní a nástrojů se údajně objevila až kolem roku 3000 před Kristem v Mezopotámii a Egyptě. Odsud se tyto znalosti rozšířily do celého světa. Ovšem v roce 1974 bylo v Thajsku objeveno něco, co základy výše uvedené teorie značně otřásl. Archeologové tehdy prováděli výzkum u vesnice Ban Chiang na severovýchodě Thajska. V tamních hrobech našli bronzovou špici oštěpu a také bronzové kroužky na nohy a paže. Vědci je časově zařadili někam k roku 4500 před Kristem. To by však znamenalo, že doba bronzová začala v Thajsku dříve než v Mezopotámii. Odborníci se téměř jednomyslně shodují na tom, že počátky civilizace je třeba hledat v západní a Střední Asii. Odsud prý pochází i první písmo a číslice. Oním písmem je míněn sumerský klínopis, vynalezený před 5 500 lety. Řekněme, že náš technologický vývoj skutečně odstartoval až před pěti či šesti tisíci lety a zcela na počátku stálo objevení písma a postupu obrábění a výroby kovů. Přesto nám dovolte naivní otázku: A co bylo předtím? Co se dělo v přecházejících milionech let? Co se dělo s člověkem během tak nesmírně dlouhé doby? Skutečně naši planetu obývaly nespočetné generace lidských nebo lidem podobných primitivů, kteří se statisíce let jen tak bídne protloukali, aby se najednou nikdo neví proč vzepjali k neuvěřitelné duševní činorodosti? V předchozích kapitolách jsme se snažili podívat na prehistorii lidstva z nezvyklých úhlů. Opřeli jsme se o mnohé „nevyjasněné záhady“, které jsme v posledních letech vypátrali, a vyslovili jsme provokativní tezi, podle níž naše současná civilizace představuje pouze prozatímní vrchol celé řady předešlých civilizací. Není to tak

pomatená myšlenka, v jak by se na první pohled mohlo zdát. Člověk v současné moderní podobě existuje dejme tomu 50 000 let. Významný vzestup a kulturní rozvoj se odehrál v průběhu poměrně krátkého časového období přibližně v posledních 10 000 letech. Ovšem život sám o sobě ať už v jakékoliv formě trvá na naší planetě již přinejmenším 550 milionů let. Kolik civilizovaných společností mohlo během tak dlouhé doby vzniknout a zase prakticky beze stop zaniknout? My si myslíme, že hodně! Určité památky na jejich existenci mohou být dnes pohřbeny tak hluboko pod zemí, že jsme schopni objevit jen jejich nepatrné fragmenty a i ty spíš náhodou. Jestliže se však příležitostně taková stopa objeví, často ji nedokážeme správně interpretovat. Archeologové se s neobvyklými nálezy občas setkávají a nevědí si s nimi rady. Vyplývají z nich totiž dva závěry: Buď začal technologický a kulturní vzestup člověka daleko dříve, než se dosud předpokládalo, nebo již dávno před námi vznikly a zase zmizely jiné civilizace, vyspělé a srovnatelné s naší. Osídlení kontinentů lidmi vykazuje velké nesrovnalosti. Homo erectus heidelbergensis je předchůdcem moderního člověka, v Evropě se údajně objevil před 620 000 lety a vytlačil ostatní druhy. Ovšem pak se v relativně nedávné době objevily další nálezy, které v o dosavadních teoriích vzbuzují pochybnosti. Tak roku 1982 byl ve Španělsku poblíž Granady objeven kus lebky jedince z rodu Homo erectus. Její stáří bylo stanoveno na 1,2 milionu let. Kvůli takovému datování začala být neúplná lebka pokládána za oslí a dodnes zůstává předmětem sporů. Rozpory do představ o osídlení Evropy vnášejí také nálezy z jeskvy ní Sierra de Atapuerca v severním Španělsku. Paleontologové tam roku 1994 našli kosti a zuby přinejmenším šesti mladých jedinců lidského rodu. Fosilie spočívaly ve vrstvě staré téměř 800 000 let. Nejvýznamnější část nálezu představuje překvapivě moderně vypadající střední část lebky: není vyklenutá jako u našich vzdálených předků, ale plochá jako u moderního, současného člověka! Patřila jedenáctiletému dítěti. Příčinu smrti se zjistit nepodařilo. Podle provedené rekonstrukce obličeje tohoto dítěte se zdá, že by vzhledem naprosto dokonale zapadlo mezi v naši populaci. Španělští vědci jsou přesvědčeni, že objevili nový článek druhu Homo sapiens a pokřtili ho Homo antecessor. Vývoj člověka se i ve starších fázích mohl ubírat daleko složitějšími cestami, než jsme se dosud domnívali. Některé nálezy posouvají původ rozumem obdařeného člověka ještě dále do minulosti. V roce 1880 narazil geolog prof. Guiseppe Ragazzoni u Castenedola (Itálie) na cosi neobvyklého. Tento profesor na Technickém institutu ve městě Brescia hledal zkamenělé mušle a odkryl na úpatí Colle de Vento pliocénní vrstvy. Přitom objevil lidskou lebku, která se vyznačovala některými anatomickými znaky odpovídajícími modernímu člověku. Lebka ležela ve vrstvě patřící do astiénu, což je období započítávané geology do středního pliocénu. Tím pádem by lebka měla být stará tři až čtyři miliony let. To by bylo o několik milionů roků více, než odpovídá dosavadním teoriím o osídlení Evropy. Tendence je jasná novější nálezy posouvají vývoj člověka stále více do minulosti. A to nejen v Evropě, ale na celém světě. Stačí si například vzpomenout na rok 1921, kdy byly objeveny zbytky kostí takzvaného pekingského člověka. Podle nových rozborů nedosahují stáří 200 000 až 300 000 let, jak se dosud předpokládalo, ale minimálně 400 000 let. Současně badatelé připouštějí, že naši předkové měli některé schopnosti, které jim ještě nedávno byly upírány. Když se už zdá, že se skládačku lidské evoluce podařilo dát správně dohromady, vždy se objeví nový dílek a můžeme začít nanovo. Z doby ledové se dochovala celá řada zajímavých artefaktů. Snad každý zná 20 000 až 30 000 let staré „venuše“ z evropského mladšího paleolitu. Jedná se sošky nahých žen bujných tvarů, z nichž nejznámější pocházejí z moravských Věstonic nebo třeba rakouského Willendorfu. Méně se už ví, že tyto figurky mají své starší předchůdkyně na Blízkém východě. V roce 1981 pracovala izraelská archeoložka Naama Goren-Inbarová na Golanských výšinách. V geologické vrstvě staré 230 000 let

„Venuše z Willendorfu“ je vysoká 10,3 centimetru a patří k nejslavnějším ženským soškám z doby kamenné. Byla nalezena během archeologických vykopávek roku 1908 v Rakousku. (Foto: Přírodovědné muzeum ve Vídni)

nalezla vedle mnoha kamenných nástrojů vulkanický úlomek. Podobal se ženské postavě s hlavou, pažemi a prsy. Mikroskopické rozborů prokázaly, že sošku kdosi z předvěkých lidí opracoval kamennými nástroji a zdůraznil tak „figurální“ tvar původního kamene. Jde tedy o jakousi „protoplastiku“, jež dokazuje, že už lidé ze staršího paleolitu (nazývá se též starší doba kamenná) dokázali v přírodních objektech „vidět“ lidské postavy a cíleně je upravovat - o 200 000 let dříve, než vědci donedávna předpokládali! Je rovněž nezbytné změnit názory na počátky opracovávání dřeva v Evropě. V povrchovém hnědouhelném dole u Schöningenu (Dolní Sasko, Německo) objevili archeologové tři dřevěné oštěpy. Jejich stáří určili na 400 000 let. Robin Donnel z univerzity v anglickém Sheffieldu k tomu dodává: „Musíme revidovat původní názor, že organizovaný lov započal teprve před nějakými 40 000 lety až s nástupem moderního člověka.“ Vědci se totiž původně domnívali, že první chatrče ze dřeva, rákosí a slámy si lidé stavěli až v mladší době kamenné kolem roku 10 000 před naším letopočtem. Nový senzační objev z afrického kontinentu však dokládá, že si lidé budovali přístřeší již před 200 000 lety! V tehdejší době pokrývalo rozsáhlé části dnešní Sahary velké vnitrozemské moře. Archeolog Helmut Ziegert z univerzity v Hamburku objevil před několika lety na jeho někdejší břehu v Libyi zbytky kruhovitých kamenných domů a dokázal je datovat podle dalších nalezených předmětů. Prehistoričtí „stavitelé chýší“ druhu Homo erectus byli lovci a rybáři, kteří žili v „rajském“ prostředí mírného středomořského klimatu a dokázali kvůli snadnější obživě vyrábět pro svou potřebu speciální nástroje a zbraně. Otázka příchodu prvních lidí do Ameriky je rovněž sporná. Podle tradičních teorií přišli první Američané z Asie přes Beringovu úžinu před 20 000 až 40 000 lety. Díky době ledové byla voda „vázána“ v rozsáhlých mrazivých oblastech planety a vodní hladina podstatně poklesla. Mezi oběma kontinenty vznikl pevninský most. Mnohé nálezy však dokazují, že lidé žili v Americe už dávno předtím. Za nejstarší kulturu Nového světa byla dlouhou dobu pokládána kultura Clovis, jež se před přibližně 12 000 lety objevila v západních prériích Severní Ameriky. Ovšem nálezy z chilského Monte Verde mnohé z artefaktů jsou dřevěné dokládají, že Amerika byla obydlena podstatně dříve. Důkladné vykopávky a průzkumy naznačovaly, že

lidé se zde usadili již před 33 000 lety. Analýzy provedené pomocí radiokarbonová metody původní odhad potvrdily. Stopy lidské existence v Jižní Americe jsou tedy podstatně starší než v její severní části. Člověk se tam musel dostat dříve než na sever. Jak by to bylo možné? Východisko z dilematu nabízí hypotéza o osídlení jihoamerického kontinentu po moři. Navíc existují náznaky, které sahají ještě hlouběji do minulosti, než se historici odvažují pomyslet. Od poloviny osmdesátých let 20. století jsou podél severoamerické řeky Kaw River poblíž Kansas City nalézány záhadné prehistorické nástroje. Způsobem svého opracování se podobají evropským artefaktům z doby kamenné, ale jsou o dvě třetiny menší. Archeolog Neil Steede se zabývá jejich výzkumem a několik nám jich zapůjčil pro naši výstavu. Většina těchto nástrojů byla zřejmě určena k řezání. Aby bylo možné dosáhnout požadovaného tvaru, odsekával dávný řemeslník z valounu jiným kamenem štěpiny. U některých výrobků se mu podařilo vytvořit velmi kvalitní ostří a navíc dal nástroji takový tvar, že se dobře držel v ruce. Neuvěřitelné však je především stáří těchto předmětů. Podle některých badatelů, mezi třeba nimi geologa dr. George Cartera, byly tyto zmenšené nástroje vyrobeny před 100 000 až 200 000 lety! To však etablovaní vědci nechtějí připustit. Oficiální uznání nálezů by znamenalo zrušení veškerých dnešních teorií o raných dějinách lidstva a především osídlení Ameriky. Akademická věda proto zmíněné nástroje pokládá za „přírodní úlomky“, které byly do

*Nástroje z Kaw River v americkém státě Kansas nezapadají do dosavadních teorií o osídlení Ameriky. Artefakty totiž dosahují stáří až 200 000 let!
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

současné podoby během tisíců let zformovány působením říční vody. Na mnoha z nich však jsou zřetelně vidět stopy po umělém opracování. Museli to připustit i experti z Kansaské univerzity ve městě Lawrence. Nedávno byl zahájen projekt „Kaw River“, do něhož je zapojeno několik nezávislých vědců a také americká Early Sites Research Society (Společnost pro průzkum prehistorických nalezišť). Cílem je důkladné geologické prozkoumání oblasti kolem Kaw River, provedení vykopávek a popis artefaktů. Proč neexistují naprosto nezpochybnitelné důkazy, které by definitivně rozptýlily pochybnosti o výskytu dávných vyspělých civilizací? Odpověď je možné hledat třeba v sérii globálních katastrof, které v průběhu dějin mnohokrát ovlivnily osud Země a jejích obyvatel. Mnoho stop tak bylo nenávratně

zničeno. Planeta mohla být zasažena obrovskými meteority, jejichž dopad mohl způsobit celosvětové záplavy. Extrémní klimatické změny jsou představovány i dobami ledovými a naopak celosvětovým oteplováním.

Lebka jeskynního medvěda. Velká část kosterních pozůstatků těchto zvířat byla nalezena v rakouské Dračí jeskyni. V té byly objeveny pozůstatky více než 30 000 jeskynních medvědů, kteří tam zemřeli během doby ledové. Nevíme však přesně kdy ani jak. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Poslední doba ledová započala před přibližně 2,3 milionu let. Vyznačovala se několika fázemi přerušovanými teplými periodami. Skončila před 10 000 lety ústupem kontinentálních ledovců ze Severní Ameriky a Evropy. Mnoho vědců se však domnívá, že doba ledová ještě zdaleka neskončila a že žijeme pouze v určitém teplejším meziobdobí. Podle klimatologů se ledová období dostavují každých 150 milionů let a trvají několik milionů roků. O příčinách těchto klimatických změn se neustále diskutuje. Chladné epochy jsou vysvětlovány pomocí řady teorií, mimo jiné odchylkami zemského magnetického pole, kolísáním polohy zemské osy, atmosférickými vlivy nebo geografickými změnami, k nimž patří třeba drift kontinentů, vrásnění pohoří a změny mořského proudění. Je jasné, že doby ledové vždycky globálním způsobem ovlivnily rostlinnou i živočišnou říši. Mnohé druhy vyhynuly, jiné byly vytlačeny. Podobné důsledky mělo oteplování planety. Vymizela například velká zvířata známá z poslední doby ledové jeskynní medvěd, obří jelen, srstnatý nosorožec a mamut, i když právě tento srstí pokrytý chobotnatec přežíval poměrně dlouho, například na Sibiři. Definitivně vyhynul před 10 000 lety a neví se přesně proč. Bylo nalezeno mnoho dobře zachovalých, „hluboce“ zmrzlých mršin a není jasné, jak tak rychle ztuhly. Proč se tyto odolní tlustokožci v relativně krátké době změnili v kvádry ledu? Přírodní katastrofy vyvolané v posledních letech extrémů počasí nám ukazují, jak nevypočitatelné klímaje: hurikány a tajfuny se vyskytují stále častěji a jsou silnější. V mnoha oblastech světa dochází k ničivým záplavám nebo naopak k extrémnímu suchu. Nelze však s jistotou říct, že jde o důsledky oteplování vyvolaného lidskou činností a možná i předzvěst ještě horších klimatických jevů. Pokud by se ozonová díra nadále zvětšovala a pokračovalo tání antarktických ledovců, změnil by se tvar antarktického pobřeží a objevila by se pevnina i ostrovy. Charles H. Hapgood, profesor oboru zvaného historie věd, narazil v archivu knihovny amerického Kongresu na řadu velmi podivuhodných starých map. Byla mezi nimi i mapa Orontea Finaea, která byla zhotovena roku 1531, to znamená přibližně 250 let před objevení šestého kontinentu. Nepochopitelné je na ní to, že zachycuje Antarktidu tak, jako by nebyla zahalena ledovým krunýřem. Kdy naposledy nebyl „ledový kontinent“ pokryt svou ztuhlou krustou? Možná, že ne příliš dávno. Tato domněnka se opírá o některé významné indicie. V roce 1949 provedla Byrdova expedice na dně Rossova moře několik zkušebních vrtů a odebrala z nich vzorky. Takto získané sedimenty byly důkladně analyzovány v Carnegieho ústavu ve Washingtonu. Výsledek vědce velmi překvapil: Během posledního milionu let musely být části Antarktidy v oblasti Rossova moře několikrát za sebou bez ledu. Vzorky totiž obsahovaly větší množství extrémně jem-

nozrných usazenin, které byly do moře naneseny řekami z bezledového vnitrozemí. Ze všech rozborů jednoznačně vyplývalo, že poslední teplé období začalo v této oblasti přibližně před 25 000 a skončilo před 6 000 lety. Podivuhodný poznatek! Současně to totiž znamená, že původní mapa zachycující pobřeží Rossova moře vznikla před více než 6 000 lety! Z jakých pramenů Finaeus své znalosti čerpal? Z jakých starších předloh svou mapu okopíroval? Podobné otázky vyvolává i Eratosthenova mapa. Stejně jako dílo římského kartografa Pomponia Mela zachycuje spojení mezi Kaspickým mořem a Severním ledovým oceánem. Eratosthenes žil ve 3. století před Kristem a pravděpodobně našel v Alexandrijské knihovně starší záznamy o tomto propojení, které opravdu před nějakými 10 000 lety mohlo existovat. Tuto domněnku podporují geologické i zoologické argumenty. Dodnes se například v Kaspickém moři vyskytuje tuleň kroužkovaný a další arktické živočišné druhy. Tato chladumilovná zvířata se sem z dříve teplého Severního ledového oceánu přesunula až po

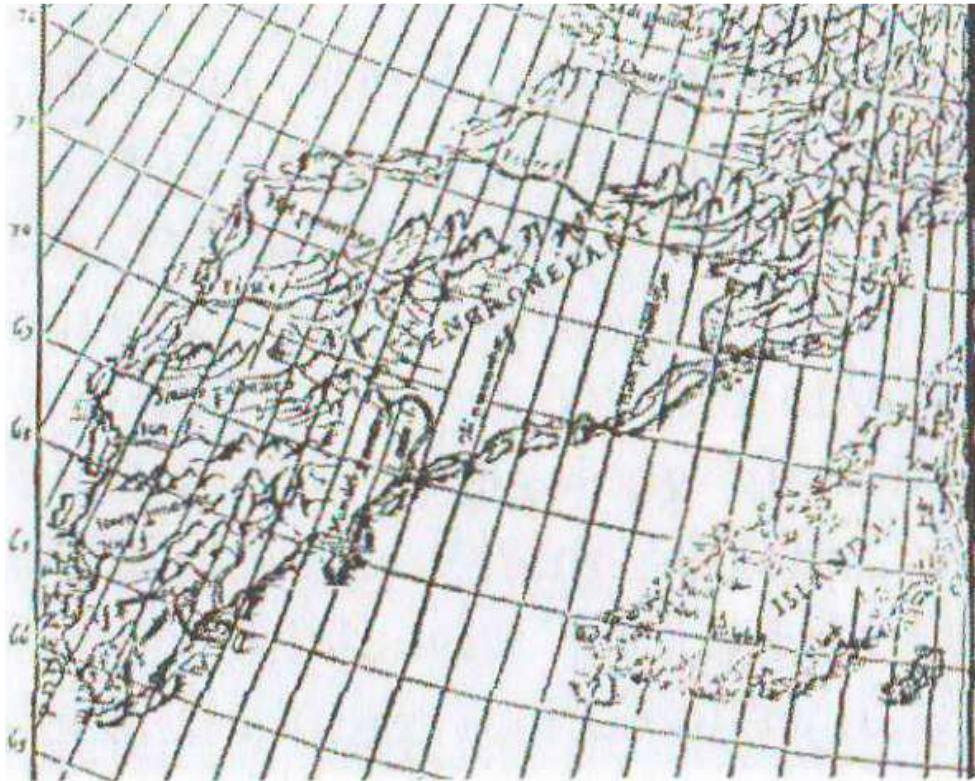

Na mapě Orontea Finaea z roku 1531 je zakreslena Antarktida – stalo se tak přibližně 250 let před jejím oficiálním objevením. A nejen to: Ledový kontinent je znázorněn bez ledového příkrovu – v takovém stavu se nacházel před tisíci lety. (Foto nahoře: Adriano Forgiare; detail uprostřed: archiv autorů)

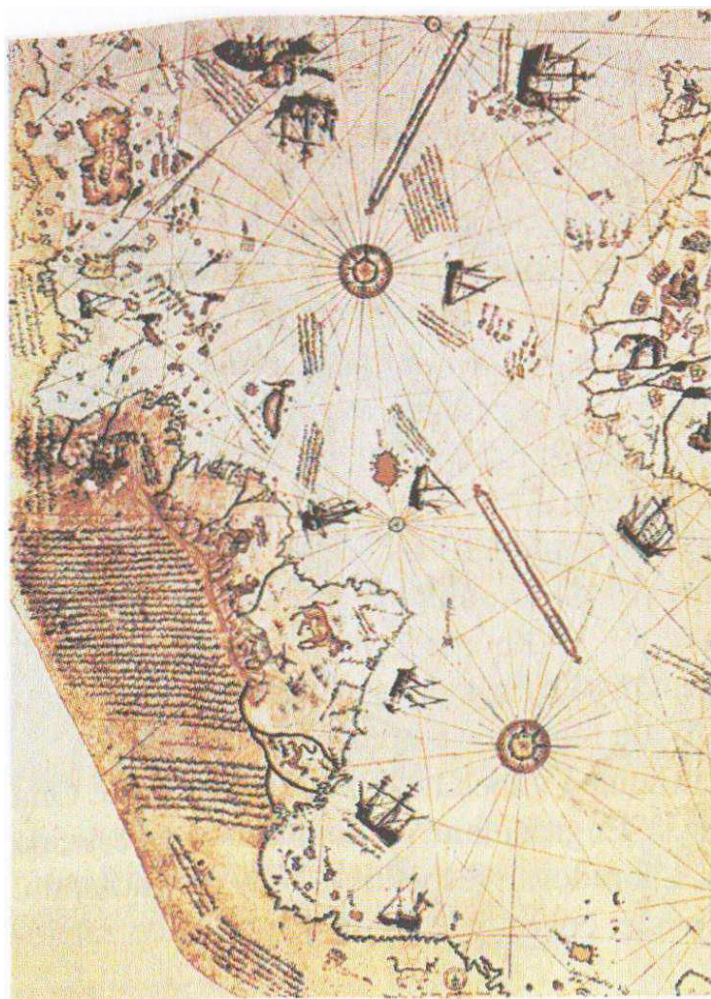

*„Zenova mapa severu“ ukazuje
Grónsko bez ledu. Přesně tak
vypadalo ještě před 10 000 lety.
Jak to ale mohli středověcí
kartografové vědět?
(Foto: archiv autorů)*

posunutí pólu před 12 000 lety, s čímž souviselo ochlazení severních oblastí. Odsud se tehdy existující vodní cestou dostala do Kaspického moře. Meteorologové již dlouho varují před globálními změnami klimatu, jejichž předzvěstí jsou záplavy, uragány, období sucha a orkány typu El-Niño. Na některých starých mapách existují náznaky, že k takovýmto klimatickým proměnám v prehistorických dobách již několikrát došlo. Jedna z prvních map tohoto druhu je Zenova mapa severu z roku 1558. Nicolas Zeno ji zhotovil podle skic a poznámek svých předků bratrů Antonia a Carlose Zenových, jejichž náčrty pocházejí z roku 1380. Velmi zvláštní je pohled na Grónsko, které je zachyceno bez ledové vrstvy. Takto mohlo vypadat někdy před 10 000 lety. Vedle pohoří na severu a jihu je uprostřed mapy patrná rozsáhlá nížina. To vrhá na celou záležitost ještě podivnější světlo. Podle moderních seismologických průzkumů se totiž pod současným silným ledovým příkrovem opravdu takováto nížina nachází. Jak to ale mohl tušit středověký kartograf? Další hypotéza tvrdí, že tato mapa vůbec nezobrazuje Grónsko. Ona záhadná část je totiž nazývána „Engronelant“ a údajně se spíše jedná o severoamerické pobřeží u Labradoru, respektive New Foundlandu. Můžeme si o tajemné mapě myslet cokoli, ale stejně jde o velice záhadnou záležitost. Existují i další mapy, na nichž je Antarktida zakreslena již stovky let před svým objevením. Známým příkladem je Mercatorova mapa z roku 1538 nebo Buacheova mapa z roku 1737, na níž je Antarktida opět zachycena bez ledu, jako by mapa byla zhotovena před mnoha tisíci lety. Zvláštní roli hraje mapa světa Piriho Reise. Objevena byla v roce 1929. O její nalezení se zasloužil ředitel Tureckého národního muzea B. Halil Eldem. Během rekonstrukce istanbulského paláce Topkapi narazil na dva fragmenty mapy světa, skládající se původně z několika dílů. Část z nich je však pokládána za ztracené, u dalších se předpokládá, že jsou uloženy v jednom z pekingských archivů. Mapu nakreslil roku 1513 admirál a kartograf Piri Reis, přesně řečeno Piri Ibn Haji Mehmet (zemřel roku 1554). Jeho mapa se velice odlišuje od prací tehdejší doby a obsahuje velmi přesné detaily mořských i suchozemských oblastí. Přes některé nepřesnosti zobrazuje stav poznání, který naprosto neodpovídá počátku 16. století. Pozoruhodné je například zakreslení Antarktidy, která byla podle většiny historiků objevena až roku 1820. Totéž platí pro údaje o délkových stupních atlantického pobřeží od Evropy po Afriku.

*Mapa Piriho Reise vyvolává mnohé otázky o původu znalostí dávnověkých kartografů.
(Foto: Adriano Forgione)*

Admirál Piri Reis byl velmi svědomitý kartograf a své mapy okomentoval v přípisu Bahriye. Podle slovního doprovodu byla mapa světa vytvořena podle dvacítky starších námořních map, jimž Arabové říkali „Ja-feriye“. Byly prý nakresleny v dobách Alexandra Velikého a soustřeďovaly všechny tehdejší poznatky o Zemi. Pokud jsou admirálovy informace pravdivé, disponovali učenci dokonalými údaji o rozložení pevnin a oceánů na naší planetě již ve starověku. A přesně to tvrdí rovněž Charles H. Hapgood z University of New Hampshire a s ním i další vědci. Časem bylo zjištěno, že mnohé údaje v mapě dokonale odpovídají skutečnosti, ovšem s určitým zkreslením, které působí dojem, jako by kdosi pracoval se snímkem pořízeným z velké výšky. Množství dokonalých detailů nemůže být náhodné: antarktické pobřeží a zálivy se shodují se skutečností ovšem v době, kdy zobrazená oblast byla bez ledového příkrovu a mezi Antarktidou a Ohňovou zemí ještě existoval pevninský most. Lze z toho odvodit, že do mapy byl zakreslen průběh pobřeží před přibližně 11 000 lety, dříve než pevninu pokryl led. Ale jací zeměpisci a mořeplavci by se tenkrát mohli k Antarktidě dostat? A jak se takto prastaré poznatky dostaly na mapu z roku 1513? Jedna teorie tvrdí, že stavitelé kolosálních megalitických staveb nebo jejich předchůdci byli schopni se svými plavidly vyplouvat daleko na moře. Díky budování megalitů po celém světě získali velmi slušné astronomické znalosti a dokázali by tedy i zhotovovat přesné mapy. Nemáme však k dispozici žádné písemné doklady, a proto nelze tuto hypotézu podpořit jasnými důkazy. Arlington H. Mallery, americký znalec v oboru kartografie, podrobil mapu Piriho Reise podrobnému rozboru a porovnal ji s moderními mapami. Výsledek vyznívá dost

nekompromisně: „Nemáme tušení, jak tehdy bez letadel dokázali zhotovit tak přesné mapy...“ A profesor Charles H. Hapgood v knize *Mops of the Ancient Sea Kings* (Mapy starověkých mořských králů) zveřejnil mnohastránková srovnání zeměpisných poloh zaznamenaných na mapách Piriho Reise s moderními kartografickými poznatky a nakonec konstatuje: „Z dokonalosti těchto starých map lze usuzovat na existenci dávnověké technické civilizace, jež na Zemi pobývala dávno před jakoukoliv dosud známou kulturou. Tato civilizace musela být poměrně hodně vyspělá, a buď byla omezena na jedno území, odkud se však její mořeplavci vydávali do všech koutů světa, nebo šlo o skutečně celosvětovou společnost.“ Podle Hapgooda tedy údaje zachycené na mapě pocházejí od dávno zaniklé vyspělé civilizace, jejíž záznamy objevil někdo z daleko pozdějších generací. Je to fantazírování, nebo jde o důležitý poznatek o úrovni lidstva v prehistorických dobách? Charles Hapgood zemřel v roce 1982 a o potvrzení či vyvrácení jeho hypotézy musí rozhodnout jiní. Při pátrání po tom, jakými cestami se lidstvo v průběhu milionů let ubíralo, jsme nemohli vynechat legendy dávných kultur. Neustále jsme museli myslet na staré pověsti o Atlantidě a dalších zaniklých říších. Nacházela se snad právě tam kolébka naší civilizace? V mytologii všech pozemských národů se dochovaly vzpomínky na legendární zemi, mytický ostrov, z něhož kdysi přišli jejich předkové a jenž se poté ponořil do moře.

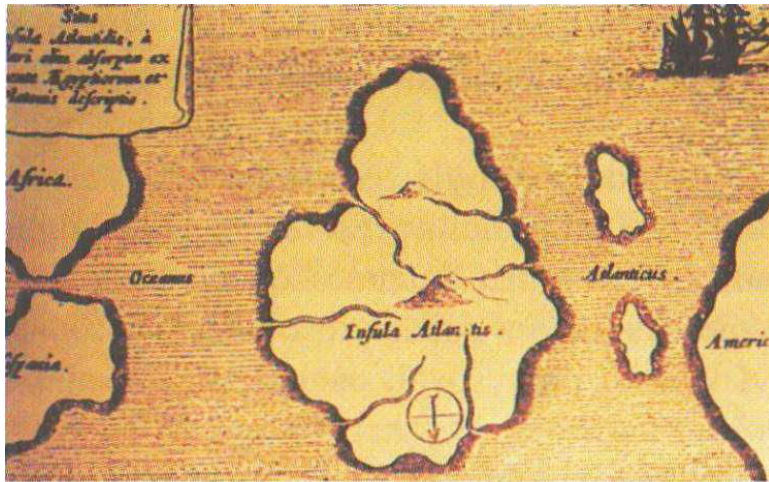
Filozof Platon, jemuž vděčíme za počátky sporu o existenci Atlantidy. (Foto: archiv autorů)

Spor o Atlantidu Platonovi dědici pokračují v pátrání Atlantida je zaklínadlem, vyvolává teskné vzpomínky na legendární a lepší časy. Lidé se otázkou této zmizelé pevniny zabývali od pradávna a dodnes jí jsou fascinováni. Jsou to ale všechno jen pověsti, nebo mají báje pravdivý základ? Badatelé, spisovatelé i laici se v moderní době nad legendou o Atlantidě zamýšlejí více než sto let. Někteří za pozůstatky tajemného světadílu pokládají údajné zbytky zlatého města na Helgolandu. Jiní říší Atlant'anů umísťují na Kanárské ostrovy nebo spekulují o záhadném Bermudském trojúhelníku. Další vše odbývají jako pohádky. O Atlantidě bylo napsáno téměř 30 000 knih, které obsahují nejrůznější teorie. Pro mnoho prehistoriků je opravdu těžko představitelné, že by před 11 500 lety mohla existovat podivuhodně vyspělá civilizace. Na druhé straně však existují historické záznamy, které se odvolávají na události z

doby kolem roku 9500 před Kristem. Dochované písemné svědectví o existenci ostrovního kontinentu je dílem významného řeckého filozofa Platona (427-347 před naším letopočtem). I on se však opírá o podstatně starší egyptské prameny.

Záci Platonovy filozofické akademie se rádi věnovali důvtipným rozhovorům. Některé z nich se dochovaly. Dva obsahují mýtus o Atlantidě a nazývají se Timaios a Kritias. Podle Platona disponovali Atlant'ané silným vojskem, vyznačovali se vyspělým zemědělstvím, dobývali a zpracovávali kovy a měli vlastní písmo. Podle toho by Atlantida měla být kolébkou všech dnešních kultur. Nejvýznamnější pasáže dialogů nás informují o tom, že Atlantida „leží před ústím, jemuž se u vás říká ‚Heraklovy sloupy‘, je ostrovem větším než Asie a Libye dohromady. Mohlo se z ní tehdy plout ještě na jiné ostrovy a z těchto ostrovů na protilehlou pevninu... Tato říše byla spravována velkou a obdivuhodnou královskou mocí, jež ovládala jak celý kontinent, tak i další ostrovy a části pevniny. Kromě toho uplatňovala svůj vliv na země od Libye po Egypt, Evropu a Tyrhénii.“ Ostrovní Atlantida nečekaně zmizela v moři v důsledku zemětřesení a záplav. Platon k této katastrofě uvádí: „... během jediného zlého dne a zlé noci ..., i s celým početným bojovným národem ... zmizel ostrov Atlantida... Proto je tam moře dodnes neprůjezdné a nelze po něm plout loděmi, protože plavbě brání vysoká vrstva bahna, jež zavinilo zánik ostrova.“ V dalším průběhu dialogu Platon podrobně popisuje hlavní město a také státní uspořádání Atlantidy. Krajina legendárního ostrova se prý skládala z hor a údolí a vyznačovala se mírným klimatem. Obyvatelé budovali umělé vodní kanály, podzemní loděnice, velké přístavy a skvělá města. Ostrovní říše disponovala velkými zásobami nerostného bohatství: mědi, stříbra, zlata a drahokamů. Zemi vládlo deset králů, kteří ze svého středu vybírali nejlepšího, nejmoudřejšího a nejspravedlivějšího, jenž se stával panovníkem celého kontinentu. Palác tohoto velkokrále stál přímo v centru nádherného hlavního města. Byl obklopen mnoha umělými okružními kanály a opevněn hradbami politými roztaveným cínem a bronzem. Všude prýštily horké a teplé prameny. Jako své největší bohatství opatrovali Atlant'ané šestihranné krystaly, jimž říkali kameny Tuaoi. Pokládali je za zdroj nevyčerpatelné energie. Pokud se Atlantida kdysi uprostřed moří opravdu vypínala, mohla být rájem na zemi. Pro existenci ostrovní říše hovoří Platonův názorný a podrobný popis, který je v některých pasážích tak detailní, že by podle něj bylo možné hlavní město Atlantidy bez problémů rekonstruovat. Opírají se prastaré texty o historickou skutečnost, nebo je to jen brilantně vymyšlená historika? Názory se různí, protože texty lze interpretovat tak i onak. Na jedné straně lze Atlantidu pokládat za ideální stát vymyšlený Platonem, který tak chtěl podpořit vlastní filozofickou a politickou koncepci. Na druhé straně inužeme věřit, že ostrov opravdu existoval. Pak se však je třeba zeptat, odkdy kde a zda se někde nacházejí jeho pozůstatky nebo jiné památky dosvědčující reálnost existence této mocné říše. Další otázkou je, co bylo příčinou katastrofy, která záhubu ostrovního kontinentu způsobila. Do dnešního dne se tajemství Atlantidy pokusily odhalit už stovky vědců. Všichni marně. Hlavním problémem je to, že jediný „svědek“, to znamená Platon, je již 2 355 let po smrti. Ale ani on sám Atlantidu na vlastní oči nespatriil. Z jeho zprávy však vyplývá, že existenci ostrova pokládal za historicky prokázanou. Ve svých dialozích čtyřikrát zdůraznil, že ostrovní říše není fikcí a že se o ní dověděl od svého děda. A ten o ní zase slyšel od svého předka Solona, který se s historií Atlantidy obeznámil v Egyptě. Výslovně je uvedeno, že pramenem informací bylo posvátné město Saje. Kdysi se tam nacházel chrám bohyně Neith a právě v něm byla podle Platona hieroglyfy zapsána zpráva o Atlantidě. V chrámovém okrsku se nacházela i nej slavnější egyptská univerzita. Archeologové našli v jeho zříceninách pozůstatky studoven. Chrámové budovy byly zničeny někdy na počátku našeho letopočtu. Přesto se až do moderních dob dochovalo mnoho soch a částí staveb. Jsou roztroušené po různých muzeích. Ovšem původní město Saje ještě vykopáno nebylo. Co by asi odhalily rozsáhlé a důkladné archeologické průzkumy? Možná svědectví o událostech z prehistorických epoch... Třeba by vědci narazili i na ztracený odkaz Atlantidy? Existence

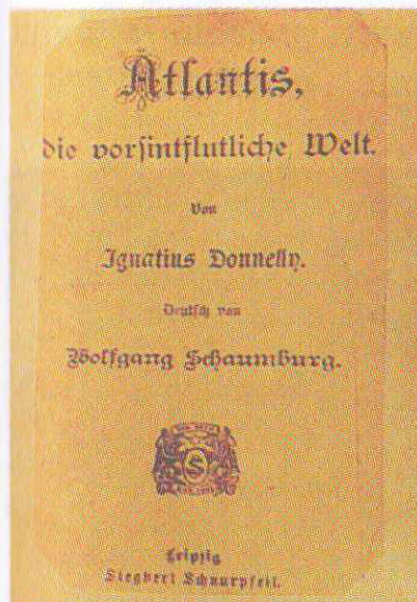
chrámu bohyně Neith je historicky prokázána. Proč tedy není podrobně prozkoumán? Platon nám vlastně jen zprostředkoval Solonovu zprávu o Atlantidě. A Solon získal informace o této říši v sajském chrámu bohyně Neith, v němž byly vytesány do kamenné stély. Další podrobnosti si opsal z „posvátné knihy“. Rukopis pak byl předáván po čtyři generace až ke „Kritiovi“, mluvčímu z Platonova dialogu. Zní to dobrodružně. Ale například i zaniklé město Trója bylo dlouhou dobu pokládáno za výplod bujné fantazie dokud je nevykopal Henrich Schliemann (1827-1890). I on se spolehl na líčení antického básníka. Schliemann byl přesvědčen, že Trója opěvovaná Homérem v eposu Ilias opravdu na místě popsaném básníkem stávala. Všichni se mu vysmívali, jenže amatérský archeolog Schliemann se tím nedal odradit, skutečně byl na pobřeží Malé Asie úspěšný a získal si celosvětové uznání. I Platonovy údaje o Atlantidě je možné prověřit. Pokoušejí se o to vědci z celého světa a přes veškeré vynaložené úsilí nedokázali vyloučit, že jeho tvrzení je pravdivé a že prameny popisují děje, které se odehrály v příšeří tajemného dávnověku. Platon důvěryhodně líčí „duševní přenos informací“, s čímž souhlasí i hamburský badatel dr. Hartwig Altenmiiller, který tvrdí: „Staroegyptská moudrost byla v klasickém Řecku běžně rozšířená.“ Zástupy učenců tehdy putovaly do starobylé země na Nilu a nechávaly se inspirovat její kulturou, která jako jediná přežívala nepřetržitě již tisícovky let. Řekové se mohli leccemu přiučit, protože staří Egyptané vynikali ve znalosti astronomie, lékařství a dalších disciplín. Například i v matematice a stavitelství vysoko převyšovali ostatní středomořské národy. Jestliže tedy Platonovy informace o moudrosti a znalostech Atlantid'ánů vypadají velmi důvěryhodně a logicky, proč by si další detaily o ostrově a jeho zániku vycucal z prstu? O nezvratný důkaz nás pravděpodobně připravila ničitelská zuřivost. Egyptská knihovna v Alexandrii byla se svými miliony originálními svitky duchovním centrem celé helénistické oblasti. Ve svých sbírkách schraňovala kompletní vědecká a filozofická díla tehdejšího světa, ale i utajované znalosti. Ke katastrofě došlo roku 48 před Kristem, když do Alexandrie vtáhl Gaius Julius Caesar a vzal pod svou ochranu Kleopatru. Během bojů mezi jeho vojáky a místními přívrženci faraóna Ptolemaia (který soupeřil s Kleopatrou o trůn) knihovna vyhořela. Vědci následujících generací přišli o nedocenitelné písemné poklady. Zápisy na papyrových svitcích by nám možná i dnes pomohly vyřešit některé nejasné záhady minulosti, mezi něž patří také otázka Atlantidy. Zbylé zachráněné spisy byly definitivně zničeny v 7. století po dobytí Alexandrie Araby. Nevyčíslitelně vzácné dokumenty skončily jako topivo v někdejších římských lázních. Lidská posedlost ničením je bohužel nevymýtelná, jak dokazují některé události z doby poměrně nedávné. V průběhu dějin nenávratně zmizelo mnoho vyspělých kultur. Jako nemá svědectví po nich zbyly tajemné zříceniny, pyramidy, opuštěné věže a obrazy bohů. Většinou se jedná o pouhé fragmenty, jež byly dlouhou dobu pokládány za bezcenné. Zdivo starých chrámů lidé často používali jako materiál na stavbu svých příbytků. Některé památné stavby bezohledně zničili chtiví dobyvatelé třeba evropští conquistadoři vedení Cortézem a Pizarrem, kteří jsou odpovědní za zkázu říší Mayů a Inků. Přes neblahé působení člověka i přírody lze stopy zaniklých ostrovních říší nalézt. Ovšem pouze za předpokladu, že jsme připraveni je hledat. Mnozí učenci minulosti stejně jako někteří soudobí badatelé situovali Atlantidu do míst, jež vyplývala z Platonova popisu. Již sám název naznačuje, že tuto legendární zemi musíme hledat v Atlantickém oceánu. Jesuita Athanasius Kircher, jehož kniha *Mundus Subterraneus* vyšla roku 1664, pokládal Azorské ostrovy za vrcholky zaniklého kontinentu a nakreslil na svou dobu pozoruhodně přesnou mapu Atlantidy. Původně byla namalována s prohozenými světovými stranami. Není dodnes jasné, jak Kircher ke svým poznatkům přišel. V nedávné době někteří badatelé zjistili, že mezi různými místy na zemském povrchu je možné odvodit matematické vztahy s metafyzickým významem. Podle toho se zdá, že ve vzdálené minulosti opravdu mohl existovat jeden jediný zdroj osvětlení, z něhož vycházely veškeré znalosti svaté geometrie, matematiky a metafyziky. Nacházelo se na Zemi centrum, odkud vyzařovaly jemné energie, které zasvěcenci

Mapa Atlantidy ze 17. století od Athanasia Kirchera. (Foto: archiv autorů)

dokázali rozeznat a využít? Ze složitých matematických výpočtů každopádně vyplývá, že původ těchto údajů je třeba hledat právě v prostoru Azorských ostrovů. Zjištěné koordináty se do značné míry shodují s údaji, podle nichž Kircher lokalizoval potopený kontinent Atlantidu. Kritici namítají, že Atlantik je dokonale prozkoumán a geologové ani geofyzici nenalezli známky toho, že by se atlantické dno za poslední milion let nějak nápadně změnilo. Proto tam před geologicky krátkou dobou nemohl zmizet žádný ostrov. Pátrači po Atlantidě však takové tvrzení nemůže otřást. Dodnes tuto bájnou zemi „objevili“ na více než padesáti různých místech planety. Na Helgolandu v Severním moři, dále na Bahamách, na Srí Lańce, v Íránu, na Sahaře i na Kavkazu. Atlantidu umísťují i na tak nepravděpodobná místa, jako je Východní Prusko, Sibiř, jižní Afrika, Nigérie, Venezuela a Švédsko. V roce 1998 se objevila teorie, podle níž celý kontinent v důsledku působení tekutého zemského magmatu „odplaval“ ze své původní polohy a nakonec se stal světadílem, jemuž dnes říkáme Antarktida. Fantazii se zřejmě meze nekladou. Novověcí badatelé se často s Platonem neshodují topograficky ani časově. Podle starověkého filozofa dospěla Atlantida ke svému vrcholu někdy kolem roku 10000 před Kristem. Proti tomu někteří namítají, že Solon (Platonův informační zdroj) převzal početní chybu egyptských kněží. To ovšem nelze dokázat. Nesporná zůstává pouze samotná legenda o Atlantidě. Žije dál, třebaže o její existenci pochybovali mnozí lidé již v antických dobách. Například učený Aristoteles pokládal vše za vymyšlené báchorky. Přesto se v každé epoše vyskytli odhodlaní dobrodruzi, kteří se vydávali hledat potopenou říši a její hlavní město s nesčíslnými poklady. Podívejme se v krátkosti na jejich snahy, které bychom mohli charakterizovat společným mottem: „Pokud ten ostrov opravdu býval realitou, pak ho musíme najít.“ Kolem roku 50 po Kristu: Historik Plinius Starší se pouští do prvního pokusu o lokalizaci bájně říše. Dává Atlantidu do souvislosti s jihošpanělskou obchodní metropolí Gades (dnes Cádiz). 1475: Renesanční topograf Toscanelli navrhuje podle Platonových údajů mapu světa, v níž je zakresleno mnoho velkých atlantických ostrovů. Kolumbus jeho dílo používá při své plavbě do Ameriky. 1530: Lékař a humanista Girolamo Feascatoro označil nedávno objevenou Ameriku za hlavní území někdejší Atlantidy. Kolem roku 1700: Olof Rudbeck, rektor univerzity ve švédské Uppsale, pokládá Atlantidány za zakladatele svého města. Gótové podle něj byli potomky atlantské rasy. 1779: Francouzský revoluční teoretik Jean Sylvian Bailly prohlásil Sibiř za „kolébkou kultury“ a označil její obyvatele za dědice tradice Atlantidy. 1803: Napoleonův důstojník Bory de St. Vincent představuje ve své Historii a popisu Kanárských ostrovů teorii, že Kanáry jsou pozůstatky zaniklého ostrovního kontinentu. Kolem roku 1870: Dobrodruh a amatérský archeolog Augustus Le Plongeon se domnívá, že Mayové z Chichén Itzá jsou potomky Atlantidánů. Pustil se v Mexiku i do

vykopávek. 1922 až 1926: Německý archeolog Adolf Schulten vedl v jižním Španělsku vykopávky u ústí Guadalquiviru. Severně od města Cádiz narazil na stopy antické obchodní metropole Tartessos, která je pokládána za nejstarší kulturní centrum Západu. Množství nápadných shod mezi Tartessem, zničeným kolem roku 500 před naším letopočtem Kartaginci, a zprávou o Atlantidě přivedlo Schultena k závěru, že rovnice Atlantida = Tartessos není jen shoda náhod, ale je důkladně topografie* ky a kulturně podložena. Kolem roku 1930: Historik Robert Graves lokalizoval Atlantidu do severní Libye, k „Tritonskému jezeru“, což byla obrovská slaná laguna, vyschlá před 5 000 lety. 1931: Němečtí nacionální socialisté zneužili beze stopy zmizelý kontinent ke svým cílům. Hitlerův uctíváček Heinrich Puder prohlásil Helgoland za původní, Atlantidany obývanou árijskou říši. Velitel SS Heinrich Himmler nechal před ostrovem provádět průzkumy. 1939: Řecký archeolog Spyridon Marinatos dal Atlantidu do souvislosti se zánikem mínojské středomořské civilizace. Katastrofa prý byla vyvolána výbuchem sopky Théra na ostrově Santorin kolem roku 1450 před Kristem. Tuto teorii prověřovalo několik expedic, mezi nimi i tým podmořského badatele Jacquese Cousteaua. Datace založená na porovnávání hliněných nádob však dokládá, že hlavní sídla na Krétě byla zničena až padesát či sto let po výbuchu na Santorinu. 1953: Německý badatel dr Jiirgen Spanuth připlul k Helgolandu na upraveném kutru a potápěl se zde, aby našel stopy bájněho města Basileia (= Atlantis). Kolem roku 1970: Hned několik spisovatelů, mezi nimi Američan Charles Berlitz, situovalo Atlantidu do Karibiku (Bermudy, Bahamy). Pod vodou se podle jejich názoru nacházely zbytky „cesty z Bimini“ a další jedinečné struktury. Skeptici však vše označili za přirozené geologické formace. 1984: Sovětské výzkumné lodi Vítěz a Rift zkoumaly před Gibraltarem podmořskou horu Mount Ampére bez výsledku. 1986: Badatel Helmut Tributsch, profesor fyzikální chemie a archeologie, je přesvědčen, že v jižní Bretani na ostrově Gavrinis našel důkazy odpovídající Platonovu tvrzení, že ostrov byl větší než „Libye (Afrika) a Asie dohromady“. Tributschova překvapivá interpretace zní: Tento ostrov není ničím jiným než Evropou!

Úvodní strana knihy Ignatia Donnellyho z roku 1882. Od té doby zájem o zmizelou ostrovní říši neutuchá.

(Foto: archiv autorů)

1991: Finský historik Igor Boch analyzoval staré ságy a dospěl k přesvědčení, že Atlantid'ané byli „ledovým národem“, který koncem doby ledové sestoupil poblíž Helsinek z tajících ledovců. Bosch používá následující etymologické vysvětlení: Atlantis = Altlandis = All land is ice. 1992: Archeolog dr. Eberhard Zangger poprvé vyslovil teorii: Atlantida = Trója. Platonova zpráva je prý zkreslenou vzpomínkou na trojskou válku. 1998: Britský plukovník John Blashford-Snell zahájil expedici k jezeru Titicaca. Na kopii rákosového člunu indiánského kmene Tiwanaků se plavil po řece Desaguadero urazil 300 kilometrů až k jezeru Poopó. Podle Blashford-Snella byli vymřelí Tiwanakuové původně Atlantid'any, kteří z andských základen provozovali transkontinentální námořní plavbu a měli kontakty s Egyptem. Musíme se ještě zmínit o díle, které zahájilo novodobou vlnu zájmu o Atlantidu. Vyšlo v roce 1882 a nazývá se Atlantida, předpotopní svět. Autorem knihy je americký badatel Ignatius Donnelly (1831-1901), který vyslovil několik tezí, jež jsou dodnes pokládány za „atlantologický standard“. Donnelly tvrdil, že napsal svou knihu mimo jiné proto, aby prokázal, že Platonův popis ostrova je založen na historických skutečnostech. V Atlantickém oceánu se naproti ústí Středozemního moře kdysi rozkládal rozlehlý ostrov. Byl pozůstatkem atlantické pevniny a v antických dobách byl známý pod názvem Atlantida. Ostrovní říši nakonec zničila obrovská přírodní katastrofa a ostrov se i se svými obyvateli potopil. Nad hladinou zůstaly pouze nejvyšší vrcholky hor dnešní Azory. Někteří lidé se zachránili na lodích či vorech a odebrali se k národům Východu i Západu, jimž přinesli zprávy o strašlivé tragédii. Pověsti přežívají v podobě historiky o potopě světa dodnes. Potopa světa byla podle bible trestem, jímž chtěl Bůh vyhladit většinu hříšného lidstva.

Kolumbijská „Noemova archa“. (Foto: Rupert Leutgeb)

Podobně dramatické pověsti o velké záplavě jsou rozšířené po celém světě. Velké globální povodně nebo dokonce celá řada takových katastrof jsou prokázanou skutečností dokládají je například miliony fosilií mořských živočichů, vyskytujících se v různých vrstvách pevninské souše. Legendu o „velké potopě“ znají i jihoameričtí indiáni. V Kolumbii byly nalezeny prehistorické kamenné artefakty v podobě člunů. Jsou na nich vidět lidé obklopení různými zvířaty. Mohlo by se jednat o předkolumbovské zobrazení Noemovy archy; tedy o vzpomínku na celosvětovou záplavu. Předměty jsou připisovány kultuře Muisků, kmene žijícímu v okolí dnešního hlavního města Bogoty. Vyprávění indiánského kmene Guayana připomíná biblický popis katastrofy (Genesis, První Mojžíšova, 6-8) a ten je založen na líčení starších babylonských pramenů. V nich je uvedeno, že v šerém dávnověku žili na Zemi nebeští bohové. Rozhněvali se na neposlušné lidi, kteří nedodržovali posvátné zákony. Proto se bohové rozhodli lidský rod zahubit a seslali na Zem velkou povodeň. Někteří lidé se

zachránili na člunech a dostali se do Ameriky i jinam. Atlantid'ané prý ovlivnili Toltéky, Aztéky, Maye a dokonce i Egypt'any. Každopádně to tvrdí atlantologové. Například mezi aztéckým jazykem a staroegyptštinou opravdu existují nápadné shody, podobně je tomu s kultem mrtvých, stavbou pyramid, balzamováním a podobně. Podle aztéckých bájí se kdysi v moři rozkládal hornatý ostrov jménem Aztlan. Odtud údajně pocházely všechny středoamerické národy. Zaniklý ostrov a zmizelá civilizace se objevují i v pověstech dalších národů: Je to Antilha u Féničanů a Kartaginců, Amenti u Egypt'anů, Araliu znali Babyloňané, Avalon je typický pro keltské báje, Berbeři mají Atarantes, Atalaya je známa u Guančů na Kanárských ostrovech, o Atalantice si vyprávějí Baskové a o Atlanu Mayové. A to je pouze neúplný seznam. Může být podobnost s názvem Atlantida (Atlantis) skutečně pouze náhodná? Otázkou Atlantidy se více či méně vážně zabývalo mnoho badatelů. Od antických dob se objevila řada nejrůznějších teorií. Žádná z nich není stoprocentně přesvědčivá. Jednotliví atlantologové si z Platonovy zprávy vybírají většinou to, co se jim právě hodí. Co nezapadá do skládačky, na to rádi zapomínají a spoléhají na svou bohatou fantazii. Tímto způsobem však minulost rekonstruovat nelze. K celé věci je třeba přistupovat komplexněji. Případ Atlantida není v žádném případě uzavřen. Nové objevy podmořské archeologie se starají o to, aby bádání zůstávalo napínavé.

Říše Mu a podmořské ruiny u Jonaguni Pozůstatky zaniklé civilizace? Charles Berlitz (zesnulý roku 2003) rozvířil v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století svými bestsellery Bermudský trojúhelník a Záhadná Atlantida novou debatu o zaniklém kontinentu. Podle jeho teorie se před 12 000 lety nacházela mořská hladina až o tři sta metrů níže než dnes. Tání ledovců po poslední době ledové způsobilo katastrofální záplavu, která změnila tvářnost mnoha oblastí Země. Někteří badatelé dodávají, že vzestup moří mohl být způsoben i asteroidy, které dopadly na povrch planety. Hřbet Baham se každopádně před globální vodní katastrofou nacházel nad hladinou. Kuba a Antily byly původně daleko větší a mezi různými ostrovy se rozkládaly pevninské mosty. Dnes z vod vyčnívají pouze vrcholky zatopených hor. Původně se Florida táhla až na východ k Atlantiku a na západ zasahovala hluboko do Mexického zálivu. Pokud by geografické podmínky vypadaly opravdu právě takto, měly by se podle Berlitze ve zmíněných oblastech nacházet archeologické stopy po zaniklých kulturách. A skutečně, na kontinentálních lavicích Baham i před pobřežím Floridy a Mexika byly objeveny spleti ulic, kyklopské zdi, soustředné kruhy a obrovské bloky. Odhalené stavby přivedly hledače Atlantidy Berlitze k přesvědčení, že se tento ostrov nacházel uprostřed Bermudského trojúhelníku, který pokládal za „okno do vesmíru“. Letecké snímky pořízené z malé výšky ukázaly, že na nich rozpoznatelné tajemné stavby se podobají architektuře Mayů. Za nej významnější důkaz správnosti své hypotézy pokládal Berlitz existenci záhadné „silnice z Bimini“. V roce 1968 byly poblíž ostrovů Andros a Bimini objeveny kamenné podmořské struktury a následně prohlášeny za pozůstatky předkolumbovského chrámu. Piloti Trig Adams a Bob Brush tehdy spatřili symetrickou konfiguraci ve tvaru písmena „J“. (Musíme se v této souvislosti zmínit o jedné kuriozitě: Médium Edgar Cayce v roce 1940 prohlásil: „Poseidia bude první oblastí Atlantidy, jež se znovu zrodí. Stane se to roku 1968 nebo 1969.“) Je ona kamenná formace, odhalená v šestimetrové hloubce před bahamským pobřežím, skutečně výtvozem lidských rukou? Již brzy se objevily první pochybnosti. Ukázalo se, že domnělý atlantský chrám je ve skutečnosti farmou na pěstování mořské houby, vybudovanou ve třicátých letech. Toto tvrzení bylo později zase popřeno. V roce 1981 vypracovali američtí geologové studii, podle níž vznikla „silnice z Bimini“ přirozenou cestou před 2 500 až 3 500 lety. Další badatelé si nechávají otevřená zadní dvířka a raději nevylučují žádnou z těchto možností. Kameny tam mohla uložit jak příroda, tak člověk. Dr. David Zink navíc zjistil, že bloky v horní části jsou spojeny jinak než ty v nižších vrstvách. Z moře bylo také vyloveno mnoho artefaktů, které vykazují známky umělého opracování. Do této kategorie spadají mramorové sloupy, které se jinde na Bahamách nevyskytují, a kamenný

kvádr nejasného původu. Nic přesného se neví o údajné mohutné podmořské pyramidě, která byla spatřena poblíž Baham. Charles Berlitz o ní napsal Reinhardu Habeckovi a roku 1982 mu o ní během své návštěvy Vídně osobně vyprávěl. V dotyčné oblasti byly nasazeny sonary, které odhalily nezvykle symetrický pyramidový objekt. „Pyramida je vysoká 140 metrů a její základna měří 300 metrů," tvrdil Berlitz. „Má tvar Cheopsovy pyramidy a přesně stejné proporce. Ještě nevíme, zda se jedná o lidskou stavbu, ale každopádně neznáme na celém světě přírodní kopec nebo horu takového vzhledu." Potvrzení existence podmořské pyramidy by jistě přispělo ke změně dosavadních názorů na vznik naší civilizace. Srovnatelný objekt gigantické velikosti se nachází na opačné straně světa v Tichém oceánu před japonským pobřežím u Jonaguni. Lze snad právě tam nalézt důkaz výskytu dávnověkých vyspělých kultur a stavebních děl? V 19. a 20. století zastávali někteří vědci názor, že se v Tichém oceánu v dávných dobách rozkládala tajemná říše Mu. V roce 1926 zveřejnil v Indii žijící anglický plukovník James Churchward výsledky svého celoživotního bádání v knize *The Lost Continent of Mu*. Pozornost médií si zajistil tvrzením, že má k dispozici důkazy o tajemném kontinentu, který kdysi zanikl v Tichém oceánu. Podle něj nebyla předobrazem biblické legendy o stvoření báje národů Mezopotámie, ale právě Mu, pravlast veškerého lidstva. Churchward prohlašoval, že ho jistý starý asijský kněz naučil překládat nápisy na kamenných tabulích, napsané hieroglyfy v archaickém jazyce země Mu. Podle jeho svévolného „překlada" nápisy potvrdovaly, že Mu je kolébkou všech kultur a stářím dokonce předčí Atlantidu.

*V mayském kodexu Troano nalezl Bourbourg zmínky o kontinentu Mu.
(Foto: archiv autorů)*

Kromě toho z textů vyplývalo, že dříve existovalo několik lidských ras, které pocházely z onoho kontinentu a žily tam pokojně vedle sebe. Přibližně před 12 000 lety došlo náhle k mohutné katastrofě. Zemětřesení a výbuchy sopek zničily pevninu a děsivé přílivové vlny ji spláchly do moře. Excentrický Churchward nebyl první, kdo předstoupil před veřejnost s fantasticky znějící historkou o zaniklém ráji. Legendu o Mu přednesl již mnoho let před ním francouzský abé Charles Etienne-Brasseur de Bourbourg. Roku 1864 narazil na zprávu o mayské kultuře a o třech z jejích kodexů, jež jsou dnes uchovávány v Madridu, Paříži a Drážďanech. Všechny ostatní písemné památky „slunečních národů" padly za obět nesmiřitelné nenávisti. Brasseur de Bourbourg se domníval, že se v dokumentech hovoří o zmizelém kontinentu. Všiml si především dvou písmen z mayského rukopisu. Podobala se „M" a „U". Takže je dal dohromady a neznámou zemi nazval „Mu". Bourbourgův krajan, lékař a archeolog Augustus Lew Plongeon, tuto hypotézu koncem 19. století podpořil. Byl první, kdo vykopával mayské zříceniny na Yucatanu. Nálezy ho utvrdily v přesvědčení, že mayskou kulturu založili uprchlíci z Mu. Zmínky o jejich pravlasti prý vypátral především v

kodexu Troano. Většina vědců se dnes shoduje na tom, že zvěsti o kontinentu Mu jsou legendou. Přesto je zřejmé, že v průběhu dlouhého vývoje Země

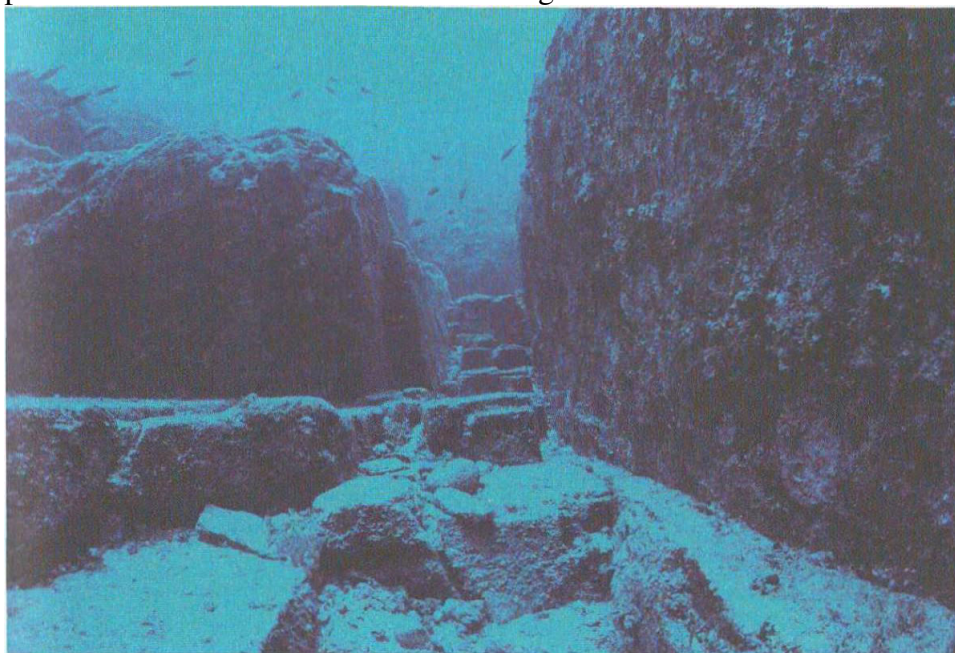

Tato reliéfní mapa zvláštního tvaru představuje tajemnou ostrovní říši Penglai. (Pramen: Robert K. Temple, Země létajících draků)

opakovane docházelo k zániku velkých částí souše a jejich pozdějšímu opětovnému vynoření. Mohou za to klimatické změny. O proměnách v kontinentů vyprávějí četné pověsti. Jedna z nich pochází z Číny, ze stav robylé „Říše středu“. V čínských mýtech je popisován ráj rozkládající se na jistém hornatém ostrově. Toto mystické místo se nazývá Penglai. Říká se, že se nacházelo ve Východním moři, to znamená v Pacifiku, a měly na něm panovat poměry podobné nebeskému ráji. Kromě toho podle stejné legendy občas na ostrov zavítá návštěva tajemných nesmrtelných. Tyto nebeské bytosti vypily elixír života, poté jim narostla křídla a ony se naučily létat. Bájeslovnou zemi se vypravilo hledat již několik výprav. Jednou byla k rajskému ostrovu vyslána dokonce celá flotila, ale ani jedna z lodí se nevrátila. „Nejspíše nikdy nezjistíme, jak legenda vznikla,“ napsal orientalista Robert K. Temple v knize Země létajících draků. „Předobrazem ostrova Penglai možná bylo Tahiti nebo Havaj, ale třeba i Amerika,“ poznamenává autor. Také v tomto případě existuje nápadná podobnost s legendami o Atlantidě nebo Mu. A ještě jedna věc je udivující: mezi čínskými pohřebními dary ze 3. a 4. století před naším letopočtem byly nalezeny plastické mapy ostrova. Jeho zobrazení se nacházejí rovněž na mnoha nádobách a bronzových kadidelnicích. Na uvedených podivných předmětech z pohřební výbavy bývá rajská říše zpracována formou reliéfu, přičemž vrcholky hor a prvky povrchu jsou vykládány polodrahokamy. Jedná se o velmi pozoruhodná díla, a to

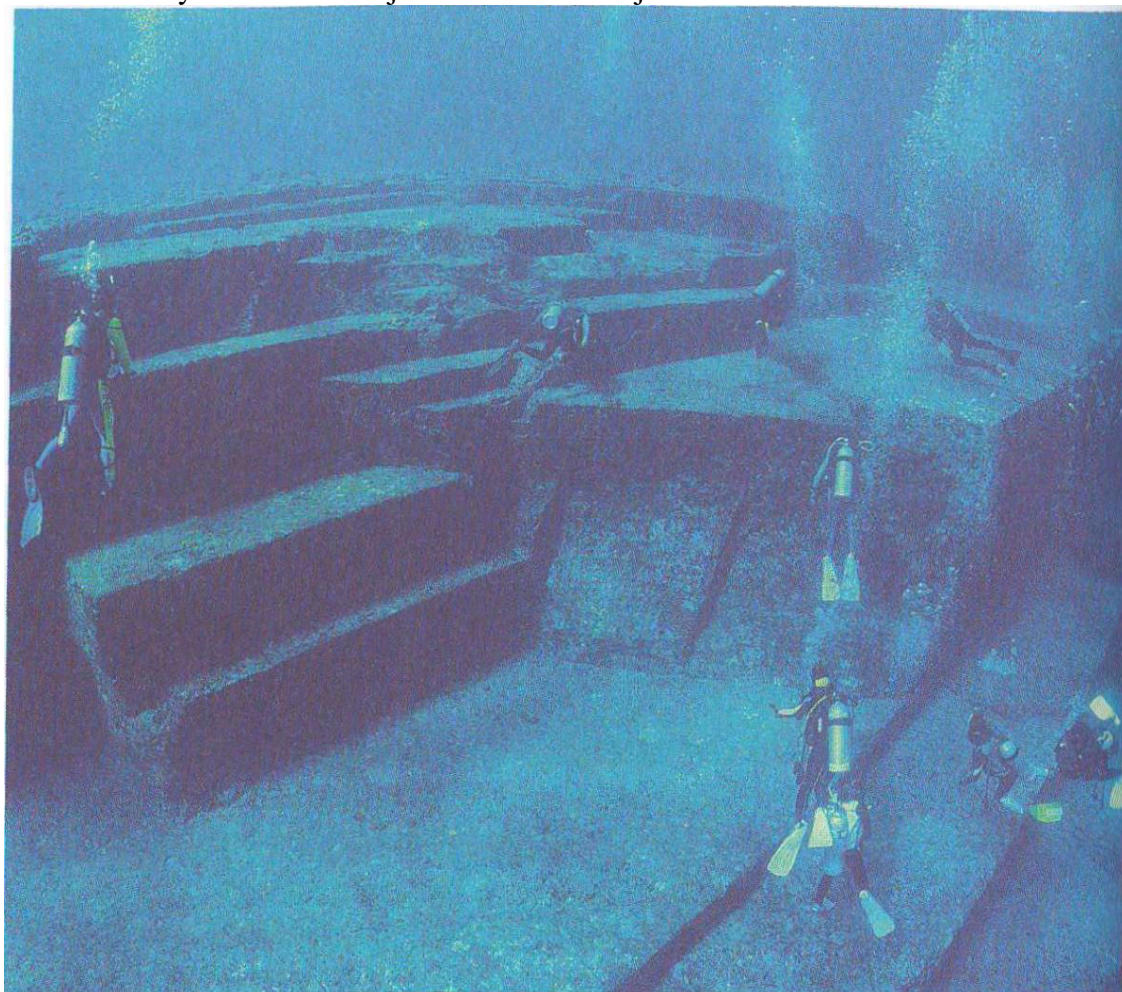
i vzhledem k tomu, že první srovnatelná evropská reliéfní mapa pochází až z roku 1510. Zhotovil ji kartograf Paul Dox a znázorňuje okolí rakouského Kufsteinu.

Ovšem Číňané znali techniku zhotovování reliéfních map již o dva tisíce let dříve. Naučili se jí od mudrců pocházejících ze země Penglai nebo kontinentu Mu? Proč by se však v Tichém oceánu nemohly vyskytovat ostrovy, které občas zaniknou? V mnoha částech světa se linie pobřeží po poslední době ledové výrazně změnily. Podmořští archeologové neustále narážejí na potopené přístavy, pobřežní pevnosti a rozsáhlé, zatopené části bývalé pevniny. Naposledy třeba před Pescadorskými ostrovy u Tchaj-wanu. Před dvěma lety tam potápěči objevili zeď jednoznačně umělého původu. Steve Shieh, vedoucí tchajwanského Ústavu podmořské archeologie, odhaduje stáří stěny na šest až sedm tisíc let. Stěna se nachází v hloubce 25 až 30 metrů, dosahuje výšky přibližně jednoho metru, široká je 50 centimetrů a dlouhá více než 100 metrů. Na konci doby ledové v se ještě nacházela na souši a zřejmě spojovala Tchaj-wan s Čínou. Takovéto nálezy nejsou ojedinělé. Podle sonarových měření se ve stejné oblasti nachází mnoho obdobných pozůstatků. Tři metry vysoká hradba byla u ostrovů Hu-ching objevena již v roce 1976. Její stáří je odhadováno na 7 000 až 12 000 let. V polovině devadesátých let 20. století tam potápěči narazili na zříceniny celého potopeného města, o jehož budovatelích vědci v podstatě nemají sebemenší představu. Dosud nejzáhadnější podmořský nálezy se nachází u japonského jižního pobřeží, přibližně 300 kilometrů jihozápadně od Okinavy. Mohl by souviset s objevy učiněnými u Tchaj-wanu. Sportovní potápěč Kihachi-ro Aratake spatřil před přibližně dvaceti lety během jednoho ze svých ponorů záhadný útvar, který se před jeho očima ukázal asi pětadvacet metrů pod mořskou hladinou. Svými rozměry 150 metrů na šířku, 200 metrů na délku a 90 metrů na výšku se skalnatá formace podobala gigantické stupňovité pyramidě s velkou plošinou na vrcholu. Později se ukázalo, že první potápěči si podivného útvaru všimli již v roce 1946 a popsali ho jako „velmi podivný úkaz“. Věda a tisk však „podvodní pyramidě“ tehdy vůbec nevěnovaly pozornost. Podmořská „skála“ se vyznačuje podivuhodnou rozmanitostí. Nalezneme na ní rovné hrany, hladké plošiny, stupně, liniové vzory, ulicím podobné terasy a svislé zdi, které vypadají, jako by je vytvořila lidská ruka. Zakrátko po znovuobjevení pyramidy informovaly o této archeologické senzaci všechny významné japonské noviny. Od té doby si japonští vědci nad původem terasovitěho monumentu z Jonaguni lámou hlavu.

Kontroverzní kamenný útvar u pobřeží japonské Okinavy. Mohlo by se jednat o pozůstatky zaniklého světadílu Mu? (Foto: prof. dr. Masaaki Kimura)

Záhada přitahuje geology, historiky i esoteriky z celého světa. Badatelé se zatím v názorech na podmořské struktury rozcházejí. Podle jedněch se jedná o pozůstatky potopeného přístavu nebo dokonce prehistorického chrámu, jiní spekulují o stopách technologicky, kulturně a sociálně velmi vyspělé společnosti. Objevují se dokonce i teorie o dávnověké základně UFO. Další pochybují, že by se jednalo o výtvar lidských rukou. Možná to jsou jen bizarní přírodní útvary vzniklé erozí... Již celé desetiletí usiluje o rozlousknutí této záhady prof. Masaaki Kimura. Podmořský expert univerzity v Okinavě dospěl po důkladných výzkumech k jednoznačnému závěru: potopený monument musel být vybudován lidmi. „Na úpatí skály totiž nelze objevit stopy eroze, například odlomené a zvětralé kameny, což pokládám za jednoznačný důkaz," vysvětluje Kimura. Vedle domnělé stupňovité pyramidy se nachází plochý pruh, který vypadá jako silnice. Nápadné jsou rovněž metrové schody směřující k vrcholu stavby. Vědci odhadují stáří útvaru na nejméně 8 000 až 10 000 let.

*Potápěči zkoumající fascinující lokalitu u Jonaguni.
(Foto: prof. dr. Masaaki Kimura)*

Tehdy celá struktura ještě stávala na suché zemi. Koncem doby ledové se však zvedla hladina moře a monument zmizel pod hladinou. Některými znaky připomíná incké město Machu Picchu v Peru. Pokud si představíme, že by se nad pevností Inků přehnala obrovská vlna a zavřela se nad ní voda, zůstalo by pod hladinou něco, co by se dnešnímu podmořskému areálu u Jonaguni nápadně podobalo. „Doposud se nikde neobjevily náznaky, že by lidé byli již před tak dávnou dobou schopni budovat takovéto, pravděpodobně kultovní, stavby," konstatuje profesor Kimura. „Mohli to zvládnout pouze příslušníci neznámého národa, který měl před ostatními značný technický náskok. Neznáme však ještě definitivní odpověď, musíme pokračovat v systematických výzkumech." Dnes je jasné jedno: Pokud by tvůrcem tohoto

monumentu byla příroda, musely by se na podmořské silnici povalovat zvětralé kusy skal. Ale cesta je dodnes naprosto volná a táhne se podél celého bloku. Jeden ze zde se z nacházejících tunelů je uzavřen dvěma monolity, které byly na své místo někým dopraveny zjevně zcela úmyslně. Profesor Kimura věří, že se mu podařilo shromáždit již dostatek indicií, aby mohl „stavbu“ označit za pozůstatek zaniklé pevniny Mu, tichooceánského protějšku Atlantidy. Nejnovější výzkumy a objevy japonských archeologů mu poskytly další vodítka: písemné symboly na kamenných deskách nalezených na ostrovech Rjúkjú se podobají znakům, o nichž psal již James Churchward. Původ zmíněných desek je nejasný. První stopy japonské civilizace sahají jak známo ke kultuře Jomon (Džómon), jež se rozvinula někdy před 12 000 lety. Proslavila se zvláště mořeplaveckými schopnostmi a typickou keramikou. Ze by záhadné znaky pocházely z počátků této epochy? Desek bylo původně více a byly nalezeny již před druhou světovou válkou, ale jejich existenci nebyla zprvu věnována pozornost. Přibližně sto z nich je dnes nezvěstných. Před válkou prý byly z náboženských důvodů ukryty na neznámém místě. Pokud by se jejich úkryt podařilo vypátrat, mohlo by to přispět k objasnění historie ostrovů Rjúkjú, ale možná i k vyřešení záhad kolem říše Mu. V to každopádně doufá profesor Kimura, který se již pustil do pokusu o přeložení nápisů na dosud známých deskách. Pozoruhodné je, že Japonci nazývají svoje prvotní císaře Kam-mu, Jim-mu a Tim-mu. Naznačuje snad slabika „mu“ spojitost s legendární ostrovní říší? Jedna japonská řeka se rovněž nazývá Mu. Jsou to všechno pouhé náhody, nebo se třeba jedná o připomínky zaniklé prehistorické civilizace? Každopádně již v době ledové žili v Japonsku příslušníci kultury, která disponovala podivuhodnými matematickými, astronomickými a architektonickými znalostmi. V celé zemi se totiž nacházejí prastaré kamenné svatyně pocházející z tajemných předvěkých dob. V údolí Asuka ve středním Japonsku stojí obrovská skalní hrobka Išibutaji. Jeden z jejích kamenných kvádrů váží skoro sto tun a byl sem dopraven ze vzdálenosti deseti kilometrů. Srovnatelné monolity známe především z oblasti evropských megalitických kultur z doby kamenné. Prominentním příkladem zůstává jihoanglické Stonehenge.

Před pobřežím Jonaguni byly v okolí tajemného monumentu nalezeny mnohé artefakty, které viditelně opracovala lidská ruka. Kámen v pozadí váží 60 kilogramů a byl otesán do podoby zvířete. (Foto: prof. dr. Masaaki Kimura)

Některé z japonských kamenných kolosů jsou však ještě mnohem větší než monolity ze Stonehenge a připomínají podmořský areál v Jonaguni. Souviset by s ním mohly také kamenné kruhy v Komakinu i na dalších místech. „Podmořská zřícenina“ je nasměrována přesně na severní obratník. Zde stojí slunce na severní polokouli v poledne v nejvyšším bodě. Někteří badatelé předpokládají, že masivní stavby u Jonaguni vybudovali příslušníci kultury Jomon nebo zde alespoň opracovali přírodní útvary. Mohla by být konstatována i určitá souvislost se šintoistickou vírou Japonců. Již v šerém dávnověku lidi fascinovaly nezvyklé kamenné tvary na posvátné hoře Miwa. Opracovávali je a prohlásili za „kameny bohů“. Jedna ze skal se nápadně podobá útvarům z Jonaguni. Říká se jí skalní člun z Masudy. Je kombinací velmi čistě otesaných rovných hran a kamene ponechaného v přírodním stavu. Podobnost stylu opracování je překvapující a mimo jiné dokazuje, že vyspělé technické úkony nebyly ojedinělé ani v době ledové. Kritiky ale nic z uvedených indicií nepřesvědčilo. I nadále

pokládají struktury z Jonaguni za sedimentové vrstvy, které svou podobu získaly tisíciletým působením příboje u pobřeží. Stopy umělého opracování podle nich nebyly prokázány a celý areál nepůsobí dojmem plánovité architektury. Pozůstatky jsou pokryté řasami a korály, a tak opravdu není jednoduché rozhodnout, zda jsou umělého, nebo přírodního původu. O zjištění pravdy se pokusil mimo jiné rovněž geolog Robert M. Schoch z Bostonské univerzity. Po mnoha ponorech dospěl k závěru, že monument z Jonaguni je přece jen pravděpodobněji přírodní skalní útvar. Schoch však současně nevylučuje, že skály byly lidskou rukou 218 upraveny. „Jonaguni se vyznačuje dlouhou kamenickou tradicí. Byly zde nalezeny prehistorické nástroje. Hroby na ostrově vykazují podobný styl jako podmořský monument. Možná, že pyramida, když ještě stávala na souši, ovlivnila ostrovní architekturu a byla uměle dotvořena," vysvětluje Schoch. Průzkumy areálu v Jonaguni pokračují a nálezy z posledních let potvrzují podezření o umělém původu: na horní terase byly objeveny rytiny připomínající želvu a orla. To je velmi zajímavé zjištění, protože želva bývala v Asii pokládána za symbol věčného života. Profesor Kimura nám pro naši výstavu zapůjčil několik exponátů, které nalezl na mořském dně u okinavské záhady. Jsou evidentně uměle opracovány a nemohly vzniknout přírodní cestou. Patří mezi ně mimo jiné také tříkilogramová kamenná deska s jedním oválným a jedním kulatým otvorem. Mezi oběma otvory se nachází kříž, pravoúhlá rytina a „bod". Další kamenný blok váží 60 kilogramů a byl rukodělně otesán do plastické podoby zvířete. Jaký je původ těchto artefaktů a co znamenají? Přirozenou erozí určitě nevznikly. S tímto názorem rád souhlasí anglický spisovatel a „atlantolog" Graham Hancock. I on je přesvědčen o umělém opracování zmíněných útvarů a artefaktů. Se svou manželkou Santhou Faiiaovou nalezl u Jonaguni další početné tvary a formace, které představuje ve svých knihách a televizních pořadech. Vědci dosud předpokládali, že člověk se začal zabývat budováním monumentálních staveb až před přibližně 5 000 lety. První vyspělé civilizace vznikly v Mezopotámii, Egyptě a severozápadní Indii. Hancock se ovšem domnívá, že původ civilizace sahá o několik tisíc let hlouběji do minulosti. Podmořské objevy zřejmě potvrzují, že naši předkové se do „stavitelství" pustili podstatně dříve, než jsme se dosud domnívali. Další nový objev připomíná pověst o jiné zaniklé pevnině, kterou esoterici umísťují do Indického oceánu. Její jméno zní Lemurie. I na tomto kontinentu se údajně vyskytovala technicky vyspělá společnost. Někteří vědci ovšem tvrdí, že Mu je pouze jiný název pro Lemurii. Ať už je to jakkoliv, sonarová měření prokázala, že před severozápadním pobřežím Indie existovala před devíti tisíci lety dvě města, která se dnes nacházejí na mořském dně. Sítěmi se podařilo vylovit řadu pozoruhodných archeologických artefaktů. Radiokarbonová metoda prokázala jejich vysoké stáří. Jedním z nejzajímavějších předmětů je kamenná

*Modelová rekonstrukce podmořského areálu u Jonaguni.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

deska s písmu podobnými symboly. Pokud to je opravdu písmo, tak je o 4 000 let starší než sumerské, dosud pokládané za první na světě. Počátky písma by možná mohly sahát až do doby ledové. Alexander Marshak z Peabody Museum of Archaeology and Ethnology v Harvardu (Massachusetts, USA) zkoumal rytiny na mamutích kostech a přišel s hypotézou, podle níž nejsou některé symboly pouhým předchůdcem písma, ale jedná se o skutečné prehistorické písmo, které sloužilo jako měsíční kalendář. Další indicií existence „jeskynního písma“ jsou kameny nalezené v Mas d'Azil a dalších francouzských jeskyních, ve Španělsku a severní Africe. Jsou na nich dosud nijak nevysvětlené symboly. Jejich stáří se pohybuje mezi 15 000 a 35 000 lety. Pocházejí popsané desky z ostrovů Rjúkjú rovněž z glaciálních období? Profesor Kimura to pokládá za docela možné a upozorňuje na podobnost oněch kamenných rytin se symboly popsanými v knize Jamese Churchwarda. Dohromady to podporuje teorii, podle níž Japonsko a Tchaj-wan představovaly před 10 000 až 12 000 lety jednu velkou pevninskou strukturu, jejíž existence se ve vzpomínkách lidstva zachoala jako říše Mu. Ovšem pozor, nesmíme zapomenout ještě na jednu záhadu: japonské písemné symboly se podobají rytinám na pyramidovém kameni z ekvádorské La Many. Toto místo je odpradávná opředeno pověstmi a pochází odsud i „kámen s mapou světa“. Jsou na něm zobrazeny obrysy dnešních kontinentů, ale i neznámých ostrovů, jež lze interpretovat jako Atlantidu a Mu. Souvislost mezi artefakty z Ekvádoru, legendární říší Mu a nálezy z ostrovů Rjúkjú nelze vyloučit. Před vynesením definitivních soudů je však zapotřebí provést další průzkumy. Prozatím ledacos zůstává na úrovni spekulací. Přesto by se Mu mohla brzy dočkat zajímavého nepřímého uznání: fantastické podmořské útvary u Jonaguni by měly být prohlášeny za světovou kulturní památku chráněnou UNESCO.

*Pyramidový kámen s „božím okem“ patří k nejvýznamnějším nálezům z La Many.
(Foto: Rupert Leutgeb)*

Mystérium z La Many „Organické zlato“ a svítící artefakty Uprostřed ekvádorské džungle se rozkládá jedno z nejtajemnějších míst naší planety. Indiáni mu říkají La Mana. Tato oblast je prastarým zlatonosným územím. Kdysi zde probíhalo intenzivní dobývání drahého kovu, ale žíly se již dávno vyčerpaly. Dnes se tu lopotí pouze několik domorodců, kteří si těžkou dřinou vydělají jen na velmi skromné živobytí. Opuštěné štoly však skrývají i jiné poklady, než je zlato. Máme na mysli pozůstatky civilizace, kterou už dávno pohltila džungle.

Nejvýznamnější exponát ze zdejších končin představuje pyramidový kámen 21 centimetrů vysoký, 24 centimetrů široký a 7 centimetrů silný. Byl zároveň s dalšími přibližně třemi stovkami podivuhodných artefaktů objeven v osmdesátých letech 20. století v odlehlé šachtě. Mnoho z těchto předmětů se vyznačovalo pyramidovou symbolikou. Jejich objevitelem byl

někdejší ekvádorský prezidentský kandidát Guillermo Sotomayor. Svého času pracoval jako inženýr u velké těžařské firmy a na zmíněný archeologický poklad narazil náhodou při své práci. Na nejznámější pyramidě je vyznačeno třináct stupňů zvýrazněných fluoreskujícími prvky. Tento počet by mohl nějak souviset s tradiční magií čísel. Nad stupni se nachází umělecky pojaté oko se zornicí. Pokud artefakt vystavíme účinkům ultrafialového záření, lze zhlédnout úžasnou podívanou: pyramida a oko se rozzáří strašidelně působícím načervenalým a modrým fosforeskujícím světlem! „Vševidoucí oko“ ve špičce pyramidy představuje všudypřítomnost a vševědoucnost boha a již v dávných dobách bylo pokládáno za symbol „božského světla“. Pokud zvednete pyramidový kámen do výšky a podíváte se na základnu

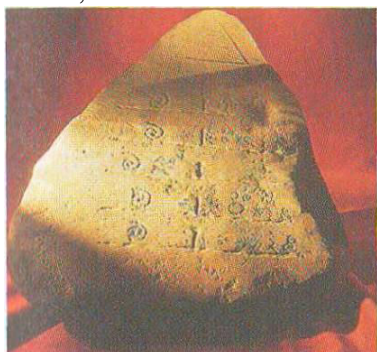
Přesně stejný motiv pyramidového kamene nalezneme na rubu dolarové bankovky. Je pokládán za symbol moci a vlivu. (Foto: archiv autorů)

všimnete si další záhady: symbolů podobných písmu a pěti bodů, které připomínají uspořádání hvězd v souhvězdí Orion. Říká se, že na světě existují tři originální pyramidové kameny. Jeden z nich se nachází ve vlastnictví rodiny Rothschildů, druhý by měl spočívat ve sbírkách „čarodějnického“ muzea v Bruselu (to prozatím nemůžeme potvrdit) a třetí kus se, jak již víme, objevil nedávno v Ekvádoru. Záhadou zůstává, jak se tento artefakt spolu s dalšími záhadnými objekty dostal do oblasti středních And. Uvedme si jen tak mimochodem jednu kuriozitu: V roce světové premiéry *Unsolved Mysteries* se objevil nezvykle velký počet nadrozměrných kruhů v obilí. A to nejen v anglických polích, kde se tento jev vyskytuje již od osmdesátých let. V onom roce 2001 se velmi složité obrazce, jejichž celkový vzhled bylo možné spatřit pouze z letadla, doslova vyrojily. Byl mezi nimi například třírozměrně působící obličej, genetický kód a pyramida s božím okem! Obrazec v obilí se opravdu nápadně podobal jednomu z nejvyhledávanějších exponátů naší výstavy. Pyramidový kámen však nepřitahoval pouze fanoušky záhad, ale i kriminální živly. Profesionálním zlodějům se podařilo během stanovené návštěvní doby nepozorovaně uvolnit z vitrín šrouby a bezpečnostní lišty. A to přitom na exponáty dohlíželo deset pracovníků bezpečnostní agentury a navíc i kamery. Lupiči potom odvrátili pozornost tím, že u vchodu rozlili speciální tekutinu, která vydávala zápach připomínající kouř požáru. Podezřelý závan se rozšířil po schodech až do prvního podzemního podlaží. Málem jsme spustili požární poplach. Kdybychom to udělali, přesunuli by se hlídači okamžitě k nouzovým východům. V tu chvíli by zloději sáhli do vitrín pro vybrané předměty. Kriminalisté při následujícím vyšetřování prohlásili, že jsme měli pořádné štěstí, proto že akce byla zřejmě připravena opravdovými profesionály. Přesto se našťestí nezdařila. Exponáty byly sice pojištěné na vysoké částky, ale i tak by pro nás jejich krádež znamenala veliké nepříjemnosti. Hodnotu a skutečný význam vzácných kousků z La Many totiž zatím nelze ani odhadnout. Stáří je též nejasné. Jejich dobrý stav se vysvětluje tím, že dlouho ležely v opuštěném zlatém dole (navíc uložené v keramických nádobách), kde byly chráněné před povětrnostními vlivy.

*Kámen s vyrytou rukou a pyramidovými symboly.
(Foto: Reinhard Habeck)*

Při katalogizaci těchto předmětů se na nás hrnula jedna záhada za druhou. Nabídneme vám nyní pohled na neúplný seznam artefaktů z ekvádorského zlatého dolu: Kámen s vyrytou rukou a pyramidovými znaky Na výšku měří osmadvacet centimetrů. Ruka je pokládána za magický symbol, který sehraává důležitou, ba přímo zásadní roli v mnoha světových kulturách. Již Babyloňané věřili na souvislost mezi čarami ruky a dráhami planet. Jehlancovitý kámen s několika obrázky Na přední straně kamene je vyznačeno sedm stupňů s podivnými symboly. V nejvyšší části je opět patrný trojúhelník s „božím okem“. Na zadní straně se nalézají rytiny zvířat, člověka a stromu. Na bočních stranách si můžeme všimnout značek a bodů,

*Vitrína s tímto kamenem z nevysvětlitelných
důvodů explodovala.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

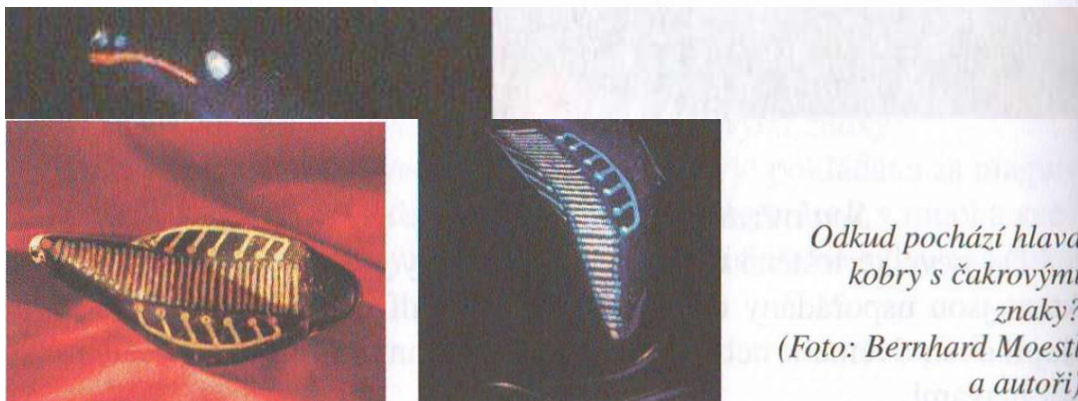

*Jeden z relikvií z La
Many představuje
suhvězdí. Pod
ultrafialovým světlem
začíná zářit.
(Foto: Bernhard Moestl
a autoři)*

kteří lze interpretovat jako souhvězdí. Z kamene pravděpodobně vycházejí intenzivní energetické síly. Asi nikdy nezapomeneme na událost, která se udála jednoho večera. Při kontrolní obchůzce výstavními sály před našima očima explodovala vitrina, v níž tajemný kámen spočíval, a rozletěla se na tisícovky malých skleněných střepů. Uklízeli jsme je pak až do půlnoci. Příčiny záhadného úkazu se nepodařilo vypátrat. Souhvězdí na kamenné desce a dvě postavy Do nevelké leštěné černé kamenné desky jsou vloženy drahokamy, které jsou uspořádány do formace souhvězdí. Kosmologický motiv je doplňován dvěma k nebi obrácenými kamennými postavami se širokými hlavami. Černý kámen s energetickým centrem Kámen představuje schematickou figurku s falem. Energetická centra byla ztvárněna do podoby světélkujících bodů u pohlavního orgánu, na čele a na zádech.

Had s energetickými body. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

*Odkud pochází hlava
kobry s čakrovými
znaky?
(Foto: Bernhard Moestl
a autoři)*

Kámen s falem a energetickými body. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Kobří hlava s čakrovými body. Kamenná hlava kobry nepřekvapuje jen tím, že se jedná o živočicha nepatřícího do Jižní Ameriky. Na přední straně hlavy je umístěn symbol v podobě dvou prstenců spojených půlkruhem. Na vnitřní části vidíme zářící body různých barev, opět je lze interpretovat jako centra energie. Kamenný had s vloženými energetickými body Získali jsme pro svou výstavu také kámen opracovaný do podoby stočeného hada. Obsahuje malé vložené světélkující tečky a také další dva červené body, jež znázorňují hadovy oči.

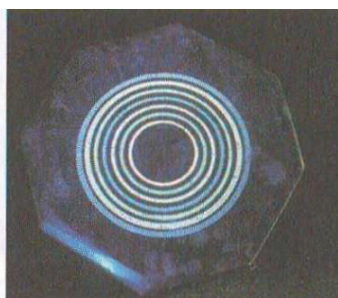
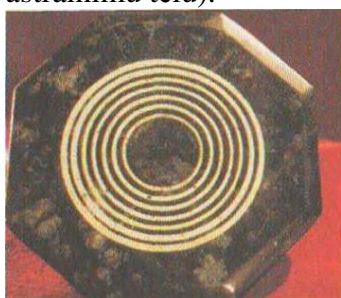

*Světélkující
delfíní hlava.
(Foto: Bernhard Moestl
a autoři)*

*„Pší hlava“ jako symbol Siria.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

Delfíní hlava Ještě umněji je zpracován kámen nazývaný delfíní hlava. Tento i další tajemně světélkující předměty pokládá domorodé obyvatelstvo za „posvátné energetické kameny“ a prokazuje jim patřičnou úctu. Někteří indiáni připisují záhadným nálezům temnou, hrůzu vzbuzující a magickou sílu. Zatím přesně nevíme, jaké skryté energie v kamenech opravdu dřímají. Jsme odkázáni na spekulace a bylo by zapotřebí pustit se do dalších průzkumů. Psi hlava s „třetím okem“ Další kámen má tvar hlavy šakala nebo psa. Do očních důlků mu neznámý umělec vložil zářící plošky. Artefakt je pokládán za symbol „psí hvězdy“ Siria. Na zadní straně lze objevit prohlubeň s útvarem, který by mohl být „třetím okem“ neboli energetickým centrem a hlavním sídlem nadpozemských sil. Osmiúhlá kamenná deska se sedmi vloženými kruhy Leštěná černá kamenná deska je doplněna sedmi soustřednými kruhy. Možná symbolizují sedm hlavních čaker hadí síly kundalini, patřící k tělu (respektive astrálnímu tělu).

*Kamenná deska připomínající indické mandaly.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

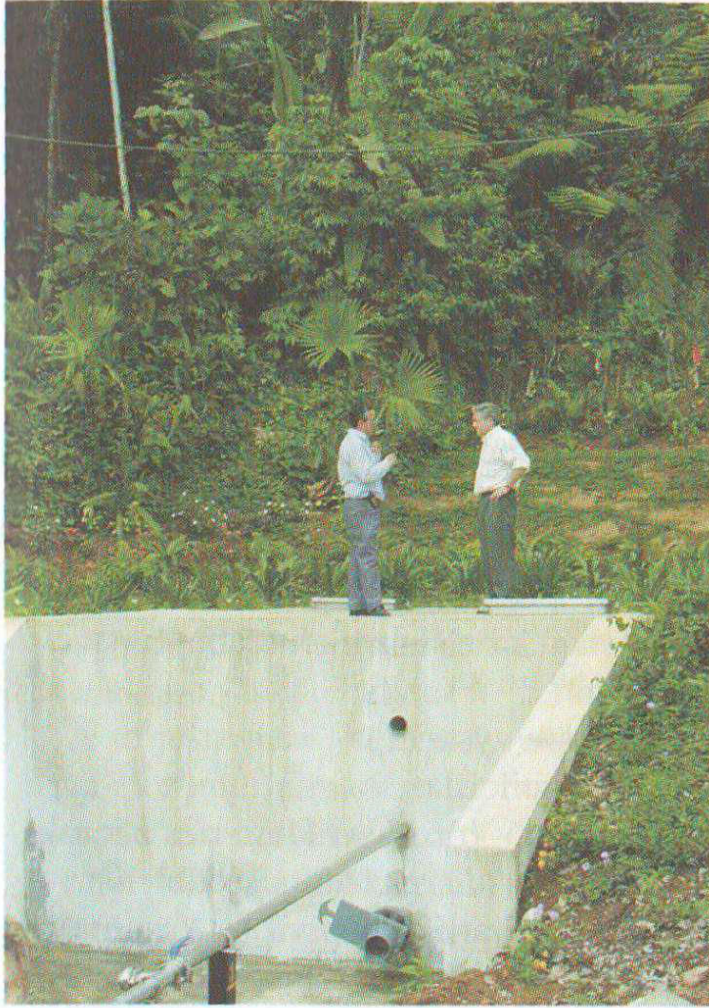

*Světélkující spirála na mramorové pyramidě.
(Foto: Reinhard Habeck)*

Mramorová pyramida se svítící spirálou Pyramidová symbolika je typická pro mnoho předmětů z této sbírky. Další zajímavý exponát představuje červenohnědý kámen ve tvaru pyramidy, který je vyzdoben ne zcela běžnou spirálou. Podobné tvary známe již z prehistorických skalních maleb a megalitických hrobů. Jejich význam nelze přesně určit. Pravděpodobně se jedná o jakýsi prakosmický symbol. Jak, prostřednictvím koho a kdy se znalosti o kosmické symbolice dostaly do Ekvádoru? To je zásadní otázka, na niž však ještě neznáme odpověď. Opatrovatelem části této kuriózní sbírky je dnes German Villamar, rolník zajímavý se o esoterično. Mezi jeho exponáty se nachází i podivný „kámen s mapou světa“. V kapitole II/6 jsme popisovali svou cestu do Ekvádoru a již jsme se o něm zmiňovali. Kámen je prorostlý přírodní křemennou žílou, kolem níž jsou jasně patrné uměle dotvořené čáry. Pokud připustíme, že vymezují obrysy kontinentů, potom jedna ze značek představuje Mezopotámii. Jestliže budeme sledovat křemennou linii na kamenné mapě světa směrem na západ, nalezneme další bod až v Jižní Americe v Ekvádoru! Cesta k němu vede podél pevnin, které dnes už neexistují Atlantidy a Mu. Kdo tento kámen opracoval a kdo je zhotovitelem všech dalších artefaktů, které Guillermo Sotomayor našel před více než dvaceti lety uprostřed džungle? Dostali se snad kdysi do Jižní Ameriky Sumerové? Kamenné reliktů nelze přiřadit k žádné ze známých kultur. Neznáme ani nic srovnatelného. Pocházejí tedy ony předměty z Atlantidy nebo země Mu? Stačili je zasvěcenci dopravit do bezpečí dříve, než jejich civilizaci zničily přívaly vod? Proč ale skončily zrovna v ekvádorské džungli? Nebo se tam dostaly až někdy mnohem později, třeba ve středověku? Známe více otázek než odpovědí. Ať už ony

artefakty vytvořil kdokoliv, rozhodně nepatřil k primitivním kmenům. Naopak. Nějak se také nemůžeme zbavit pocitu, že v těchto kamenech je skryto prastaré vědění. V září roku 2000 jsme se vydali na svou druhou expedici do Ekvádoru. Podařilo se nám setkat přímo s objevitelem artefaktů Guillermem Sotomayorem. Doufali jsme, že nám poskytne další cenné informace. Objevitel nám potvrdil, že v osmdesátých letech náhodou narazil v jednom z dolů na dutinu, v níž byly kamenné předměty uloženy. Zůstal na místě i poté, co jeho společnost ukončila průzkum. Propadl totiž nové zlaté horečce spíš vlastně horečce, která ho vedla ke zkoumání minulosti. Ale i přes mnohaleté intenzivní bádání zůstávají záhadné kameny opředeny tajemstvím: „Dodnes jsem nepochopil jejich význam a účel. Neumím si představit, že by někdo na této planetě dokázal jejich záhadu odhalit.“ Sotomayor je přesvědčen, že kameny mají magický účinek: „Jednou jsem se cítil velmi špatně. Onemocněl jsem, bolela mě hlava a trpěl jsem depresemi. Jednoho dne jsem ulehl hlavou vedle kamene ze sbírky a již za několik minut se mi velice ulevilo. Z těch předmětů vychází léčivá síla, to jsem si později potvrdil ještě mnohokrát. Půjčuji kameny i nemocným přátelům a doposud všem pomohly.“ Jakou tajuplnou energii artefakty obsahují a příslušníci které civilizace je dokázali onou silou obdařit? Sotomayor se zamýšlel také nad tím, proč se v Ekvádoru nenacházejí podobně velká svědectví minulosti, jako je třeba Machu-Picchu a Tiahuanaco v Peru nebo pyramidy mexických Mayů. Osobně se domnívá, že oblast Ekvádoru bývala jakousi zakázanou zónou, kam obyčejné smrtelníci nesměli. Byla to země bohů. Sotomayor uvažuje takto: „Předpokládám, že se zde nacházela kolonie prastaré civilizace, jejíž počátky je třeba hledat v Mezopotámii. Tato část světa byla vybrána z několika důvodů. Za prvé kvůli vysoké magnetické energii zdejší pahorkovité krajiny. Vyskytují se zde totiž rudonosné hory s vysokým obsahem minerálů. Za druhé se tady nachází dostatek vody. Ale nejen tak ledajaké, nýbrž vody speciální, která obsahuje organické zlato. Její pramen prýští nedaleko od štoly, kde jsem našel ony tajemné předměty. Oficiální věda existenci organického zlata nepřipouští, ale mně je to jedno. Je tady, piju je a udržuje mě zdravým.“ Organické zlato? Co si pod tím máme představit?

Údajně se o něm hovoří již ve starých sanskrtských spisech a dalších mýtech. Středověcí alchymisté pokládali „zlatou vodu“ za dokonalý léčebný prostředek. Při pravidelném užívání tohoto elixíru života se údajně uvolňovala zázračná síla, která dokázala oživovat a doplňovat vyhaslou životní energii. Také léčila veškeré nemoci. Narazili jsme v La Maně na pramen prodlužující život? Samozřejmě jsme to chtěli zjistit. Koncem listopadu 2002 se proto Klaus Dona vydal na třetí cestu do Ekvádoru. Vzal s sebou i hydrologa Gerharda Vysokyho. Tým doplnila ředitelka firmy Aqua-Splend'or, paní Lucia Vallarino-Peetová. Pramen vody v La Maně se nachází v malé rokli, k níž jsme se dostali pěšky. První dojem naše nadšení poněkud zchladil. Uviděli jsme totiž obyčejný betonový blok o rozměrech osm krát osm metrů. Ovšem tato ošklivá ohrada zde byla umístěna na příkaz ekvádorské vlády, jinak by nebylo možno používat pramen jako zásobárnu pitné vody. Skutečný pramen se skrýval až za betonem. S údivem jsme se dívali na dokonale upravený vodní zdroj. Jednalo se vlastně o zeď se sedmi vyrytými dlaněmi a bezpočtem těžko rozluštitelných písemných znaků. Ze dna studánky se tyčily dva asi osmdesát centimetrů vysoké obelisky. Pramen byl původně zarostlý pralesem. Dnes je pečlivě udržován a přibližně o jeden a půl kilometru níže je vybudováno zařízení na plnění vody do lahví. Poblíž se nachází ještě jedna, poněkud menší studánka. Vtékají do ní čtyři přítoky, uspořádané přesně podle světových stran! Kulaté kamenné koryto je zdobeno geometrickými obrazy připomínajícími molekuly látek obsažených ve vodě. Ať už je vytvořil kdokoliv, musel mít pozoruhodné chemické znalosti. A jak je to s léčivými účinky vody? Lze zjistit, zda opravdu obsahuje Sotomayorovo „organické zlato“ a vyzařuje energii? Gerhard Vysoky měl s sebou speciální přístroj a provedl s jeho pomocí přímo na místě několik pokusů. Nahráli jsme je na video. V jednom případě jsme do prýstvicí vody vložili kus kovu. Již po pár

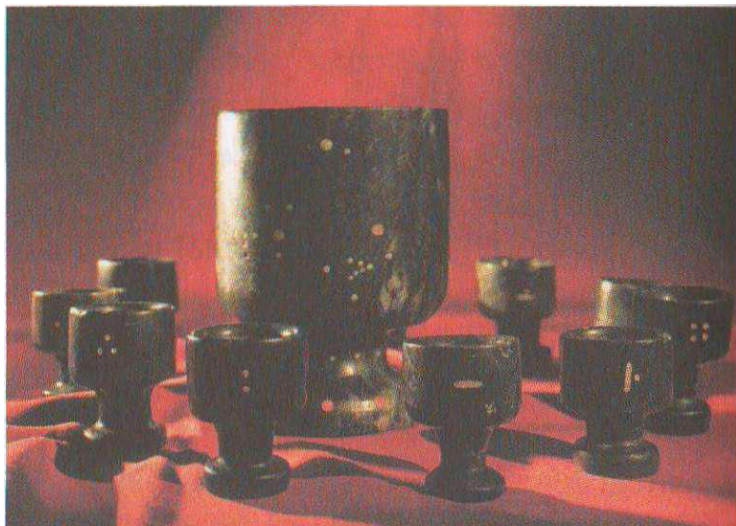

Za betonovým blokem se skrývá původní pramen a zeď s vyrytými dlaněmi a záhadnými symboly.

(Foto: Klaus Dona)

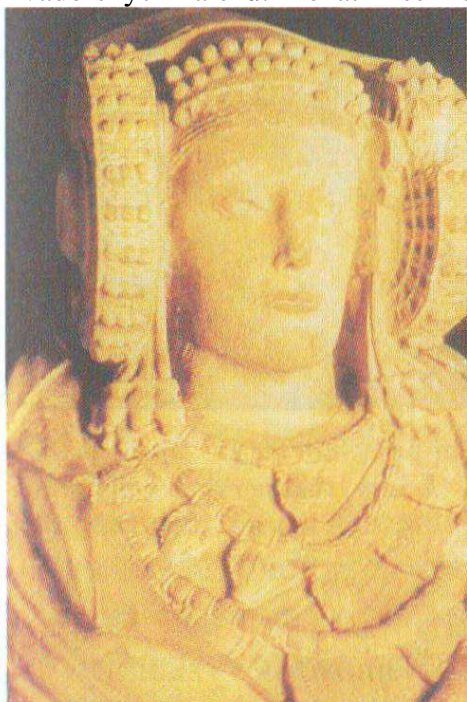
tách se na něm vytvořil tenký zlatý povlak. Zlatá voda se tedy svým jménem honosí plným právem. Rozhodli jsme se do Vídně odvézt vzorek vody z lamanského pramene, abychom mohli analyzovat její energii. Nabrali jsme celkem šestnáct litrů zdejší vody a vydali se zpět do Evropy. Chtěli jsme se ještě zastavit v Bogotě, ale už před odletem z Guaya-quilu jsme museli řešit vážné problémy s celníky. Ti totiž nedokázali pochopit, proč s sebou taháme tolik vody. Okamžitě jsme se proto stali podezřelými osobami. Odvedli nás do hlídané místnosti, kde se nás „ujali“ lidé z Interpolu a armády. „Co máte v těch zavazadlech?“ chtěli vědět. „Ekvádorskou minerální vodu!“ odpověděli jsme podle pravdy. Uniformovaní policisté i vojáci se tvářili nedůvěřivě. „A co ještě?“ V tu chvíli jsme se začali potit. Co když nám někdo podržel drogy? To bychom byli vyřízení. Celníci rozbaliли naše věci a vyndávali jednu láhev po druhé. Když byla venku i poslední, zhluboka jsme si vydechli. Nic jiného jsme v kufrech neměli! Policisté si ale stejně nedali pokoj. Kufry s lahvemi nechali několikrát prosvítit rentgenem. Zase nic nenašli. Potom začali kamsi zuřivě telefonovat a nakonec dorazil chemik, který z jedné naší láhve odebral vzorek. Za dvacet minut se vrátil. Vypukla delší diskuse a zavazadla opět jezdila rentgenem sem a tam. Po hodině a půl, těsně před odletem, nás konečně propustili a směli jsme z Ekvádoru odcestovat. Měli jsme tedy štěstí, ale obávali se, že podobné problémy zažijeme i v Bogotě. Ovšem přílet se kupodivu obešel bez jakýchkoliv potíží. Také při odletu do Evropy jsme byli odbaveni zcela normálně, a tak jsme již uklidnění přistáli ve Vídni. Neměli jsme nic k proclení a namířili jsme si to rovnou k východu.

Najednou se před nás postavili dva muži a vytáhli odznaky: „Kriminální policie, prosím, pojdte s námi!“ „Zase ta voda!“ pomysleli jsme si. „Co jste dělali v Jižní Americe?“ zajímalo kriminalisty. Odpověděl jim Gerhard Vysoky: „Jsem hydrolog a vezeme z Ekvádoru do Vídně minerální vodu určenou k dalšímu zkoumání.“ „A co vy? Také jste jel pro vodu?“ „Ne, sháněl jsem podklady pro svou výstavu.“ „Jakou výstavu?“ ptal se zvědavě policista. „Bude to vlastně pokračování projektu Unsolved Mysteries z loňského roku.“ „Cože? Vy jste autor té skvěle podívané?“ podivil se kriminalista a hned nadšeně pokračoval: „To bylo fantastické! Byl jsem tam dvakrát. Opravdu perfektní! Objevil jste v Jižní Americe zase něco nového?“ „Spoustu věcí! V kufru mám kosti ekvádorského obra. Měřil nejméně 7,60 metru.“ Byla to pravda, ale policista se smál, protože má slova pokládal za žert. Potom nám vysvětlil: „Podívejte, proč jsme vás zadrželi.“ Nechal jednu z beden s lahvemi projet rentgenem. Udělal snímek a ukázal nám ho: „Měly by tam být vidět jen obrysy plastových lahví. Ve skutečnosti byl obsah lahví na snímku úplně černý, a to si policisté nedokázali vysvětlit. Zřejmě se jednalo o jev vyvolaný vysokým energetickým vyzařováním „zlaté vody“! Od té doby se již uskutečnily analýzy „zázračné vody“ v Rakouském výzkumném ústavu nápojů a v celkem čtrnácti laboratořích v USA. Výsledky jsou opravdu senzační. „Zlatá voda“ obsahuje dosud nejvyšší Bovisovu hodnotu, jaká kdy byla na světě naměřena! Co je to „Bovisova hodnota“? Odpověď nám poskytne expert Gerhard Vysoky: „Jedná se o jednotku energie, pojmenovanou po francouzském fyzikovi a odborníkovi na výživu profesoru Bovisovi. Zjistil, že čerstvé ovoce a zelenina přirozeného původu obsahují daleko více energie než plody staré, špatně skladované nebo uměle dozrálé. Bovis vytvořil měřicí tabulku. Například čerstvé ovoce a zelenina dosahují hodnoty přibližně 14 000 Bovisových jednotek. Tyto hodnoty lze dnes zjistit pomocí speciálních metod a elektronických biosenzorických přístrojů. Vědecké studie prokázaly, že člověk tyto formy energie potřebuje ke svému životu. Voda či potraviny bez energie nebo s energií narušenou způsobují oslabení celé imunitní soustavy. Důsledkem může být vypuknutí nemocí. Pomocí energeticky bohaté vody se pochopitelně dosahuje opačného efektu.“ Guillermo Sotomayor tedy měl pravdu. Voda z La Many je skutečným „elixírem života“! Výsledky laboratorních rozborů byly opravdu neuvěřitelné: spodní hranice začínala na 1,5 milionu Bovisových jednotek a hodnoty se šplhaly až k 15 milionům! A to ještě není vše. Látky obsažené v záhadné tekutině odpovídají svým složením a množstvím minerálů přesně onomu poměru, který je pro naše tělo a buňky ideální. Ve vodě obsažené přírodní koloidy stříbra mají lehce antibakteriální účinky. Přítomný koloid zlata zlepšuje funkčnost a vodivost tělesných nervových a energetických drah. Osoby, které ekvádorskou vodu pokusně pily, hovořily o pocitu dodání energie a zlepšení zdravotního stavu. „Zlatá voda“ splnila přísné požadavky rakouských a evropských norem a byla schválena k prodeji jako nápoj s vitalizačními účinky. Od nedávné doby je do Rakouska rovnou z ekvádorské džungle u La Many dodávána pod názvem SPLEND"OR. Již samotný název La Mana vyvolává asociace s jinými kulturami. Například Polynésané a Melanésané znají pojem „mana“, což má být magická látka, přítomná v metafyzické podobě v každém živém organismu. Další stopa vede k biblické maně neboli potravě z nebes. Izraelité se jí prý živili za svého pochodu pouští po útěku z Egypta. A nesmíme zapomenout na středověkou artušovskou legendu o svatém grálu. Údajně se jednalo o kalich, s nímž jsou spojovány různé interpretace. Podívejme se na tři z nich: 1. Grál byla nádoba použitá Kristem a jeho učedníky při poslední večeři Pane. Jde o misku, do níž stekla Ježíšova krev po ukřižování a probodnutí jeho boku kopím. 3. Grál je tajemný kámen se zázračnou mocí. Dokáže lidem dodat tělesnou i duševní potravu. V eposu německého básníka Wolframa von Eschenbach (kolem roku 1170-1220) se praví: „Přinesl ho (grál) kdysi zástup, který poté opět odletěl k vysokým hvězdám, protože ho zpátky domů táhla jeho nevina.“ Může být opravdu jen čistou náhodou to, že jedním z nejvýznamnějších artefaktů z La Many je kalich posázený formacemi souhvězdí a vytvářející magické světelné efekty? Patří k němu ještě dvanáct malých kamenných pohárků.

*Skvostem mezi nálezy z La Many je tento černý kalich s dvanácti malými pohárky. Jsou do nich zasazeny kameny v podobě symbolů a souhvězdí. Pod ultrafialovým světlem začínají zářit a probouzejí vzpomínky na legendu o svatém grálu.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

Jsou zdobeny drahokamy s rytinami, jejichž významu dosud nerozumíme. Pokud by se je jazykovědcům podařilo rozluštit, možná bychom konečně odhalili tajemství všech ekvádorských nálezů. Prozatím se musíme obrnit trpělivostí.

Dáma z Elche – madridské muzeum Prado.

(Foto: archiv autorů)

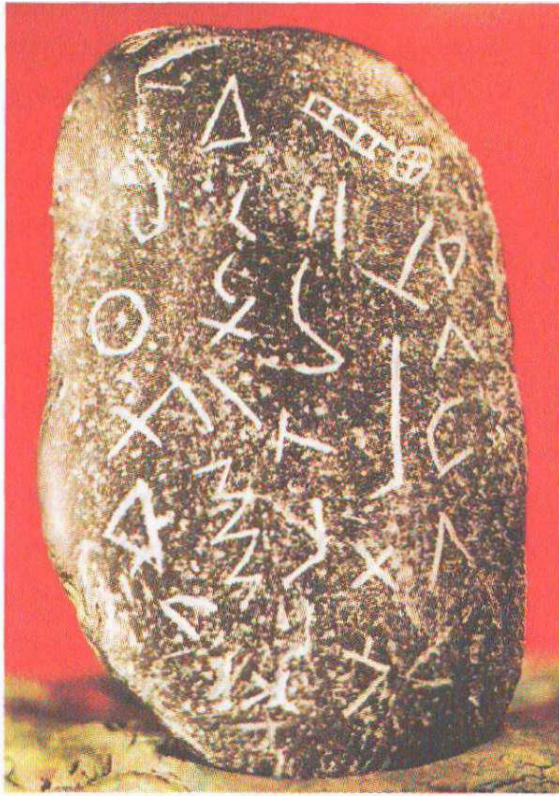
„Burrowsova jeskyně“ a nerozluštitelné písmo Odkaz globální prehistorické kultury? Jestliže zaniklé civilizace, například Atlantida nebo Mu, jsou pouhými fikcemi, proč se jimi tolik lidí již po stovky let zabývá? Čím to, že Platon dokázal civilizaci Atlantidy tak dokonale popsat?

Pokud umístíme onu supercivilizaci do oblasti Středomoří, jak to činí někteří historici, tak ignorujeme Platonovy údaje, podle nichž zaniklá ostrovní říše existovala ještě před nějakými 12 000 lety. To v žádném případě není možné, namítají kritici. Tenkrát totiž nemohla existovat vyspělá civilizace používající kovy. A už vůbec by její králové nedokázali prostřednictvím svého loďstva ovládat Atlantik. A koneckonců, ptají se vědci, kam se poděly údajné nálezy z Atlantidy? Máte po ruce nějaký jasný důkaz existence jedné nebo vícero vyspělých kultur, vyskytujících se před počátkem naší vlastní, historicky doložené civilizace? Možná takové důkazy již dávno máme. Je třeba skutečně použít slůvka „možná“, protože nalezené předměty dosud nebyly jako důkazy identifikovány a třeba se tak ani nikdy nestane. Jestliže totiž archeologové prohlašují, že existence Atlantidy je pouhou báchorkou, tak podle nich ani nemohou existovat artefakty připisované její civilizaci. Pokud se přece jen nějaký takový relikv objeví, je označen za padělek a zavrhnut. Jeden z takovýchto nálezů spatřil světlo světa roku 1897 ve španělském Elché. Jedná se o 56 centimetrů vysokou ženskou bystu z vápence. Už od svého objevení vyvolává mezi vědci i laiky vzrušené diskuse. Soška vešla ve známost pod pojmenováním „Dáma z Elche“ a je vytvořena v neznámém antickém slohu. Poblíž místa nálezů nebylo objeveno již nic dalšího, co by pomohlo při časovém zařazení bysty například pozůstatky hrobky, chrámu nebo obydlí.

*Socha z ekvádorské La Many má pod krkem ornamenty připomínající písemné znaky.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

Šperky tajemné neznámé se nepodobají římským ani podstatně starším západogótským vzorům. Proto se objevují spekulace, že by plastika mohla představovat „kněžku z Atlantidy“. Můžete jí kdykoliv složit osobní poklonu v madridském muzeu Prado. Ještě zajímavější jsou artefakty nesoucí písemné znaky. A takových je dostatek. Problém spočívá v tom, že prehistorická „písma“ nedokáže nikdo přečíst. Již jsme se zmiňovali o symbolech na tabulích z japonského ostrova Rjúkjú. Podobné znaky se vyskytují také na exponátech z La Many, například na téměř metrové keramické soše. Je přímo poseta cizorodými atributy, které nelze přiřadit k žádné ze známých kultur. Písemné znaky tohoto typu se nacházejí po celém světě a navzájem se nápadně podobají. Původ neznámého písma zřejmě sahá dále do minulosti, než si většina z nás dosud dokázala představit. Nemusí se přitom jednat o skutečné písmo, ale o záznamy srovnatelné s uzlovým „písmem“ Inků. Inkové k uchování informací používali rozličně tlusté provázky s uzly, které symbolizovaly čísla a data. Patřičné uspořádání uzlů mělo určitý význam. Záznamy se doposud nepodařilo jednoznačně rozluštit. Nejnovější výzkumy však naznačují, že by se mohlo opravdu jednat o cosi blížící se opravdovému písmu. Naopak soustava mayských obrázků, symbolů a písemných znaků je již do značné míry probádaná. To ovšem neplatí o záznamech středoamerických kultur Olméků a Zapotéků, možná „objevitelů písma“ amerického kontinentu. Pokud nahlédneme do učebnic a budeme pátrat po tom, kdo a kdy vlastně písmo vynalezl, nalezneme následující odpověď: Sumerové kolem roku 3500 před Kristem, místem děje byla Mezopotámie. O zmíněném tvrzení však lze docela dobře pochybovat. Akceptovat můžeme konstatování, že v Mezopotámii byly nalezeny nejstarší dosud rozluštěné texty. Ovšem původ písma sahá do minulosti mnohem hlouběji. Duševní schopnost umožňující zvládnout používání písma existovala přinejmenším již před více než 50 000 lety. Potvrzují to nálezy z doby ledové. Na některých skalních a jeskynních malbách se dochovaly obrázky a znaky, které zřetelně připomínají předchůdce písma. Rada takovýchto symbolů byla nalezena v jeskyni u severošpanělské La Pasiegy. Archeologové předpokládají, že tento podzemní prostor kdysi sloužil jako svatyně, jejíž největší rozkvět spadl do doby přibližně kolem roku 12000 před naším letopočtem. Písmu podobné rytiny se nacházejí na levé straně skalní stěny, kde se zužuje přístup ke galerii hlavní jeskyně. Vzhledem k tomuto umístění dospěli archeologové k názoru, že znaky zakazovaly přístup do posvátného kultovního okrsku. Pokusy o „přečtení“ „nápisů z La Pasiegy“ ale vyústily do mnoha domněnek, jež jsou nejasné stejně jako originál. Možná ale budeme muset počátky písma posunout poněkud dál do minulosti. Záhadné rytiny na vyleštěných zvířecích kostech z duryňského Bilzingslebenu jsou totiž ještě starší. Předvěcí lidé je zhotovili v tak pravidelném uspořádání, že jejich vznik nelze přičítat náhodě. Na jedné z kostí archeologové dokonce rozeznali rytinu lva. Odborníci však vzhledem ke stáří ornamentů z Bilzingslebenu nehovoří o uměleckém díle a už vůbec ne o „informačních symbolech“. O co se pak ale v tomto případě jedná? Nálezy z Duryňska nejsou jediné, které vyvolávají vášnivé diskuse ve vědeckých i laických kruzích. Pro naši výstavu jsme sehnali několik mimořádně zajímavých exponátů. Znaky na nich možná dokládají, že zřejmě docházelo ke kulturním stykům mezi kontinenty a že artefakty mohou být písemnými pozůstatky neznámých vyspělých kultur nebo jedné veliké globální civilizace, která se ve vzpomínkách lidstva dochovala jako ostrovní říše Atlantida, případně Mu. K nejpodivuhodnějším archeologickým nálezům z naší staré dobré Evropy je nutné přiřadit předměty z jihofrancouzského Glozelu. V roce 1924 tam rolníci v propadlině na svých polnostech objevili přibližně 2 500 prehistorických předmětů, mezi nimi mnoho hliněných nádob, hrnců, uren, lamp, falických symbolů, vyřezávaných mamutích kostí a nejrůznějších kamenných nástrojů. Všechny okolnosti nasvědčovaly velmi vysokému stáří nálezů mezi 4 500 až 17 000 lety. Objev však nebyl brán vážně, protože mezi nalezenými předměty se nacházely i hliněné tabulky a kameny s neznámými písemnými znaky, což podle vědců nemohlo být dílem lidí z konce doby ledové. Artefakty se velmi důkladně zabývala francouzská badatelka dr. A. M. Juanéda-Calvierová a několik z nich poskytla pro naši

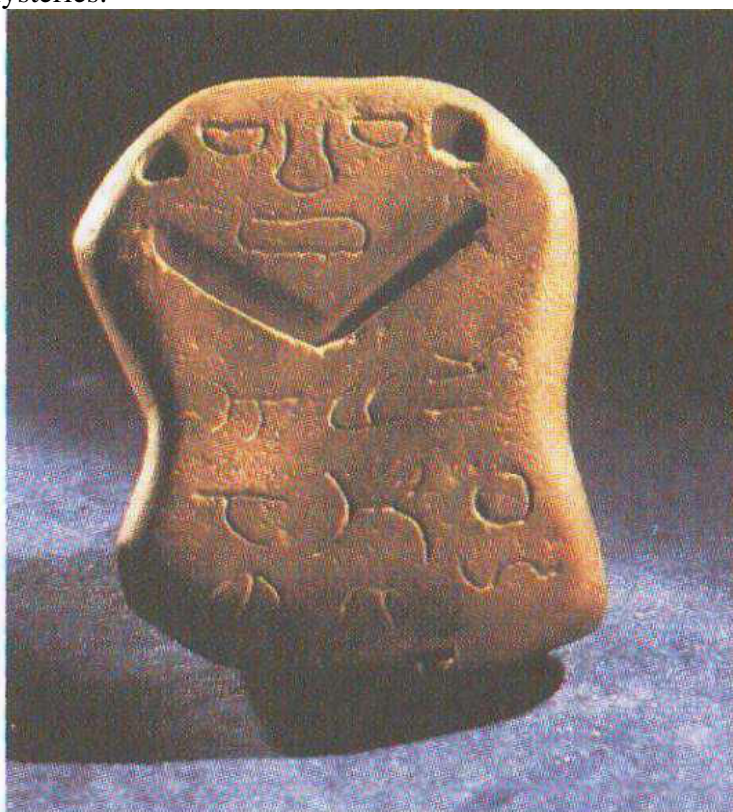
*Nález z francouzského Glozelu.
Co záhadné nápisy znamenají?
(Foto: archiv dr. A. M. Juanéda-
-Calvierové)*

výstavu. Symboly a jejich původní smysl dosud nebyly jednoznačně interpretovány. Předpokládá se, že měly okultní význam a že jimi pokryté kameny byly používány během pohanských ceremonií. Jedna z malých kamenných plastik nese tyto znaky na přední i zadní straně a kromě nich je na ní vyobrazen had. Na spodní části jsou vyryty bytosti podobné zvířatům, pravděpodobně se jedná o jeleny nebo kozorohy. Glozelské rytiny byly v březnu roku 2001 podrobeny odborné analýze, při níž se zjistilo, že ke zhotovení vrypů nebyly použity kovové nástroje. Současně se ukázalo, že neznámý pravěký autor ryl všechny znaky i zvířata zároveň a stejným nástrojem, což znamená, že písemné značky nebyly do kamene doplněny až později, jak někteří skeptici předpokládali.

*Stáří? 5 500 let. Tabulky s písemnými
znaky harappské kultury z dnešního
Pákistánu. (Foto: archiv autorů)*

Nález z Glozelu by mohl být důkazem existence neznámé evropské kultury, která zasahovala hluboko do starší doby kamenné. Objev se mezi francouzskými učiteli postaral o ostré výměny názorů. Prý největší problém spočívá v tom, že nic podobného nebylo jinde objeveno. Myslíme, že to je poněkud ukvapený názor. Glozelské znaky se totiž nápadně podobají některým symbolům na 5 500 let starých hliněných tabulkách harappské kultury z dnešního Pákistánu. Ty však pravděpodobně také nedokážeme rozluštit, protože jazyk kultury Harappa je dnes zcela neznámý. Podobné hliněné tabulky „popsané“ obrázkovými symboly se našly rovněž v Iráku, Iránu a Rumunsku. Při vykopávkách v pohoří Zagros v západním Iránu byly objeveny ještě starší znaky. Zdá se, že symbolizují čísla, kusy oděvu a zvířata. Rytiny vznikly patrně kolem roku 8500 před Kristem, tedy o více než 5 000 let dříve než první doposud uznávané písmo. Vzhledem k neuvěřitelnému stáří se odborníci nemohou shodnout na závěru, jestli jsou tyto rytiny písmem, nebo jen pouhými „ozdobami“. Nápadná je podobnost symbolů objevujících se ve velmi vzdálených oblastech světa. Těžko uvěřit, že je to pouhá náhoda. Jako pravděpodobnější se nám jeví předpoklad, že pocházejí z prapůvodního společného zdroje. Další nezvyklou kolekcí, prozatím známou pouze ve sběratelských kruzích, jsou záhadné předměty z Tausy a Sutatausy v Kolumbii. Tamní neschůdná vrchovina není zatím archeologicky příliš prozkoumaná. V horách se občas naleznou převážně černé kameny opatřené rytinami, které představují abstraktní figury, geometrické symboly a neznámé znaky. Geologové jejich stáří odhadují na několik tisíc let. Část jedinečné kamenné galerie se nachází v soukromém vlastnictví profesora Jaima Gutierrez. Nejvýznamnější exponáty jsme měli tu čest prezentovat na naší výstavě Unsolved Mysteries.

*Záhadný kamenný předmět
z kolumbijského Sutatausa.
(Foto: Bernhard Moestl)*

Význam rytin je sice sporný, ale o „nahodilé čmáranice“ se zřejmě nejedná. Někteří badatelé se domnívají, že vyryté znaky mívaly magický účel a jsou pozůstatkem zaniklé předkolumbovské symboliky. Velmi blízko místa nálezů, jen čtyřicet kilometrů severozápadně od Bogoty, byly objeveny skalní malby s geometrickými motivy, které jakoby vypadly z učebnice chemie. Archeolog Miguel Priana se již v roce 1926 zmiňoval o prehistorických skalních malbách, takzvaných Piedras de Tunja. Tento „geometrický“ styl je rozšířen po celé Jižní Americe, od Argentiny po Chile, především ale v amazonské oblasti. Archeologové pokládají za místo jejich původu údolí Rio Guaporé (Brazílie). Mimořádný skvost Gutierrezovy sbírky představuje kámen velikosti v pěsti, nalezený v oblasti indiánských kmenů Cibčů a Muisků. Jejich předkům možná sloužil jako „překladatelský kámen“. Na přední straně je vyvedena řada geometrických symbolů. Po straně se nacházejí lidé podobné figury s trojúhelníkovou hlavou a dalšími neurčitými znaky. Zadní strana vykazuje jistou zvláštnost: šest kousků korálů zasazených do kamene. Korály byly již ve starověku pokládány za magický ochranný prostředek proti uhranutí zlým pohledem. Podle řecké mytologie jsou korály kapkami krve, které zkameněly v moři poté, co Perseus uťal hlavu Gorgoně. Při pohledu na kolumbijské znaky lze okamžitě zaznamenat jejich podobnost s dalšími písemnými znaky nacházenými po celém světě. Mimořádně nápadná je shoda se symboly na kamenech, kostech a hlíněných tabulkách z Glozelu. To nemůže být náhoda, ale spíše náznak toho, že prastaré národy pěstovaly globální kulturní kontakty a disponovaly informační soustavou, o níž dnes už naprosto nic nevíme. Rytinám z Glozelu se podobají i další znaky z jiných dílů světa. Máme na mysli předměty, které roku 1982 objevil v podzemních prostorách u Olney ve státě Illinois Američan Russel Burrows.

Do zadní strany černého kamene ze Sutatausa kdosi vsadil korály uspořádané do tvaru písemných symbolů. Na opačné straně se nacházejí těžko interpretovatelné rytiny. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Artefakty vyvolávají asociace se staroegyptskou nebo fénickou kulturou, jež však podle tradičního vědeckého pojetí neudržovaly s americkým kontinentem pražádné kontakty. Rytiny na nalezených předmětech dosud vzdorují veškerým pokusům o rozluštění. Objekty z tohoto nálezů nám byly zapůjčeny pro Unsolved Mysteries. Byly mezi nimi břidlicové destičky s portréty lidí různého původu a také řada kamenů s neznámými znaky. Američan Burrows objevil v roce 1987 další prostor, jakousi hlavní komoru, a nazval jej Main Tomb. Údajně se tam nacházejí sarkofágy a pohřební dary z ryzího zlata. Objevitel navíc tvrdí, že v jeskyni viděl i mumifikované mrtvoly, vedle nichž se povalovaly kameny s rytinami, sošky, záhadné kamenné předměty a početné svitky papyru. Kromě Russela Burrowse však do podivné jeskynní soustavy dosud nikdo nevstoupil. Americký badatel již vynesl ven jako důkaz mnoho

kamenů s rytinami a několik zlatých artefaktů, přesnou polohu jeskyní však prozradit nehodlá. Bojí se prý, že by poklady připadly americkému státu. Někteří vědci, mezi nimi profesor James Scherz z Wisconsinské univerzity; připouštějí, že by se skutečně mohlo jednat o prastaré pohřební dary. Scherz se pokusil celou dostupnou sbírku zdokumentovat, avšak přesto jsou některé z kamenů stále ještě známy pouze z fotografií. Říká se také, že přibližně 2 000 předmětů bylo prodáno soukromým sběratelům. Mnoho zlatých artefaktů už bohužel

*Kamenná deska z „Burrows' Cave“.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

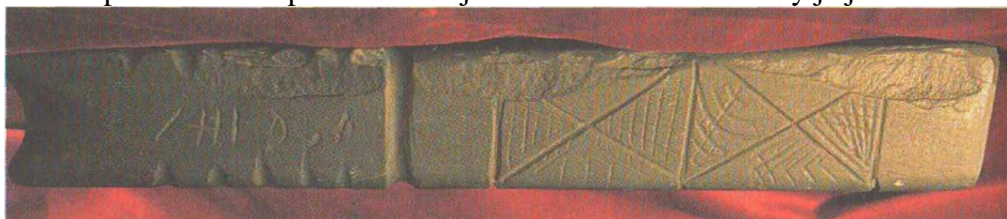
zmizelo navždy zřejmě byly roztaveny. Tajemstvím „Burrows' Cave“ (Burrowsovy jeskyně) se již několik let zabývá švýcarský spisovatel Luc Biirgin. Podle něj se převážná část předmětů ze záhadného nálezu stále nachází v jeskyních, další už ale jsou v soukromých rukou, především pak ve sbírce dr. Beverleyho Moseleye, proslulého amerického sběratele uměleckých děl a majitele muzeí. Před několika lety prý utajované stanoviště jeskynního systému lokalizoval tým archeologa Wayne Maye. Jeho lidé zkoumali šachty ze zemského povrchu pomocí detektorů kovů a radarů. Měření ukázala, že se v jeskyních skutečně nacházejí kovové předměty, ale také šest postav a „podlouhlé útvary“, což by mohly být sarkofágy. Uveďme pro doplnění ještě jeden zajímavý detail: Russel Burrows vyprávěl, že ho při pohledu na kostry, které měly ještě na těle zbytky oblečení, překvapila jejich rezavě hnědá barva. Dr. Distelberger, jehož jsme se na to zeptali, nám vysvětlil, že všechny textilie, lhostejno jaké barvy, se zabarví do rezavě hnědá, jakmile leží stovky let ve tmě, třeba v nějaké hrobce. Je to další indicie naznačující pravdivost Burrowsových slov. Další kamínky do mozaiky představují analýzy drážďanského Frese-niova ústavu. Německý odborník na megalitické kultury Hubert Zeitlmair zakoupil několik Burrowsových kamenů a nechal je ve zmíněném ústavu prozkoumat. Ukázalo se, že rytiny na kamenech jsou velmi staré a navíc se podobají kamenným rytinám z Malty. Určitě by již bylo načase nálezy a celý jeskynní systém důkladně prověřit. Wayne Mayovi se díky penězům od sponzorů podařilo v dotyčné oblasti zakoupit velký kus země. Výzkumy v neprostupném lese jsou však velmi obtížné. Byly vyvrtány pokusné sondy, ale po deseti metrech narazili Waynovi lidé na silný zdroj vody a museli s vrtáním přestat. Obávali se totiž, že by pramen mohl jeskyni zaplavit a všechny nálezy zničit. Wayne nám slíbil, že bude ve výzkumech pokračovat, a jakmile odhalí vchod do jeskyně, bude nás okamžitě informovat, abychom mohli být při tom. Pokud by se z celé záležitosti nevyklubal kolosální podvod, jednalo by se o archeologický objev století. Samozřejmě se může stát, že si americká vláda uvědomí význam nálezu a celou oblast vojensky uzavře. Jedna z dalších stop vede do sbírky pátera Crespiho z Ekvádoru. Některé rytiny na kovových deskách, kostech, keramice a kamenech jsou prakticky zcela totožné se symboly na exponátech z „Burrows' Cave“.

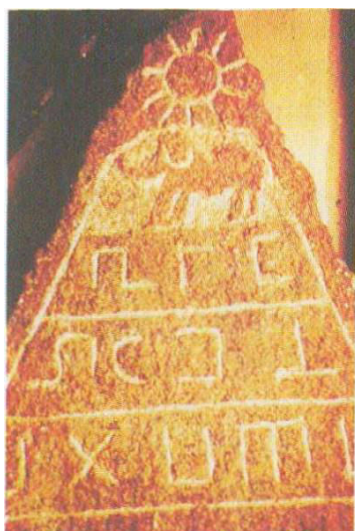
Bronzové desky ze sbírky pátera Crespiho obsahují písmu podobné symboly, jež se shodují s rytinami na artefaktech z „Burrows´ Cave“.

(Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Nejvýraznější je tato shoda u několika kamenných artefaktů, z nichž se dnes bohužel dochovaly pouze fotografie. Na výstavě jsme mohli jako originály představit například dvě známé bronzové desky z této kolekce. Na jedné je zachycen kněz v ceremoniálním oděvu a u jeho nohou jsou vyryty symboly podobné těm z Burrowsovy jeskyně. Naopak znaky na kovových deskách jsou poněkud odlišné. Na možná nejznámější z nich je uprostřed zobrazena boží bytost nebo jakýsi neznámý vládce. Vlevo a vpravo jsou vedle obrysů hadů vyryty záhadné obrazové motivy. Připomínají abecedně seřazená písmena. Indický specialista na sanskrt profesor Dileep Kumar Kanjilal z Kalkatské univerzity je jedním z mála

„Michiganské desky“ z indiánských hrobů obsahují neobvyklé motivy a rytiny, jejichž význam zůstává nevysvětlený. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

*Mezi zmizelými předměty ze sbírky pátera Crespiho se nacházelo mnoho kamenů s rytinami. Naštěstí se dochovaly alespoň fotografie, z nichž je jasně patrná podobnost symbolů s nálezy z jiných částí světa.
(Foto: Erich von Däniken)*

odborníků, kteří se je pokusili rozluštit. Domnívá se, že jde o staroindické písmo brahmánského původu. Stejně odmítavě jako k předmětům nalezeným Russelem Burrowsem (Illinois, USA) nebo ke sbírce pátera Carlo Crespiho (Cuenca, Ekvádor) se věda staví i k michiganským deskám (Michigan, USA). Důvodem jsou opět obrazové znaky, které naznačují, že na americký kontinent se mohli již dávno před Kolumbem dostat jiní mořeplavci. Kolem roku 1900 byly z indiánských hrobů vykopány tisíce předmětů z břidlice, hlíny a mědi. Jsou doslova poseté křesťanskými scénami a záhadnými symboly. Experti proto o pravosti artefaktů pochybují a tvrdí, že dávní indiáni nemohli výjevy vyobrazené na nalezených reliktech znát. Předpokládají, že předměty byly vloženy do hrobů až po jejich novověkém otevření.

*Pyramida v Comalcalku. Její cihly se tvarem a stylem nápadně podobají římským.
(Foto: Reinhard Habeck)*

*Úlomek cihly z Comalcalca se znaky zcela netypickými pro mayskou kulturu.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

Spory o pravosti nálezů neustávají. Americká badatelka Henriette Mertzová, zesnulá roku 1985, se michiganskými deskami a jejich nápisy zabývala dlouhá léta. Na rozdíl od svých kolegů je ale pokládala za autentické. Podle Mertzové je zhotovili křesťané, kteří kolem roku uprchli z Římské říše až do Ameriky. Tradiční věda vychází z toho, že obyvatelé amerických subkontinentů nebyli před příchodem Spanělu vystaveni vnějším vlivům. Přesto ale mnohé archeologické nálezy naznačují, že kontakty se zámořím existovaly již ve starověku. Dobrým příkladem mohou být mayské zříceniny v Comalcalcu, dvaapadesát kilometrů severozápadně od mexického Vil-lahermosa. Jeden z autorů (R. Habeck) se tam zajel osobně podívat. Zvláštností pozůstatků staveb je to, že byly budovány z vypálených hliněných cihel.

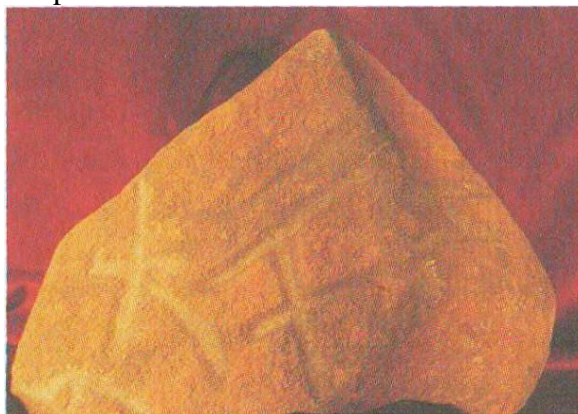

Někteří badatelé, mimo jiné americký archeolog Neil Steede, pokládají za možné, že město bylo postaveno lidmi, kteří se do Mexika dostali přes oceán ještě v předšpanělských dobách. Četné cihly jsou ozdobeny znaky připomínajícími staroindické a evropské předlohy. V rámci výstavy Unsolved Mysteries mohli návštěvníci spatřit autentické cihly z Comalcalka, které se tvarem, barvou i stylem nelišily od římských. Mnohé byly opatřeny znaky zcela netypickými pro mayskou kulturu. Jedná se o další indicii, která by mohla dosvědčovat, že námořní spojení přes Atlantik i Pacifik existovalo již v dávnověku. V následujících odstavcích se krátce zmíníme o dalších zajímavých nálezích písmu se podobajících znaků, které podporují teorii o globálních stycích, ale nebyly dosud rozluštěny: Zlatá deska z Chimú Neobvyklá kulatá zlatá deska z říše Chimú na pobřeží Peru představuje další nevyřešenou záhadu. Jsou na ní vyvedeny obrazové motivy a písmu podobné symboly, které jsou vyryty kolem neznámé bohyně. Význam kultovní scény je dodnes nejasný. Archeologové předpokládají, že postava uprostřed je „bohyně růstu“ a že celá deska sloužila jako kalendář. Tento mimořádně zajímavý předmět pochází z 12. století našeho letopočtu. Krétské hieroglyfické písmo Písmo bylo takto pojmenováno pro svou podobnost s egyptskými hieroglyfy, pochází z nej starší palácové doby kolem roku 1900 před Kristem a používalo se až do roku 1625 před naším letopočtem. Netušíme však, kde bychom měli skutečný původ krétských hieroglyfů hledat. Nedokážeme jim ani porozumět.

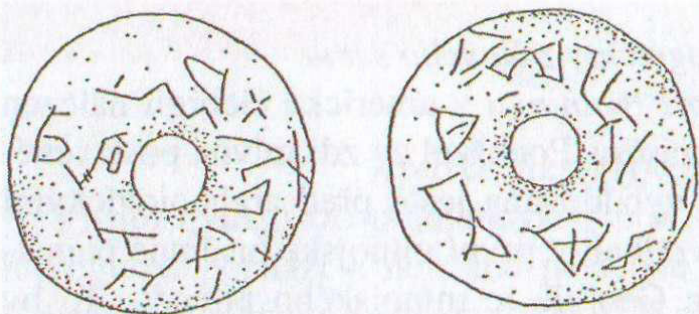

Disk z Faistu Zlatá deska ze starého Peru připomíná jiný slavný předmět známý mínojský disk z Faistu. Artefakt pochází z místa pozůstatků prastaré krétské kultury, v níž někteří badatelé vidí stopy zmizelé Atlantidy. Kotouč obsahuje na obou stranách 241 piktogramů, které ještě čekají na své rozluštění. Je zhotoven z hlíny a jeho stáří se odhaduje na 3 700 let. Do disku jsou vyryty jedny z nejstarších známých písemných znaků. Ty jsou uspořádány do 61 skupin, které zřejmě představují „slova“. Archeologové předpokládají, že se jedná o hymnus k uctění neznámého boha. Etruské písmo Zdá se, že mrtvý jazyk starých Etrusků není

příbuzný s žádnou jinou řečí na světě. Veškerá srovnání s dalšími staroitalskými jazyky, s chetitštinou nebo anatolskými jazyky dopadla neúspěšně. Ve střední Itálii bylo nalezeno více než 10 000 etruských textů, převážně náhrobních nápisů. Velká část etruských znaků sice byla identifikována, ale jejich skutečnému významu nerozumíme. Mínojské fragmenty z Nového světa V roce 1966 byl poblíž Fort Benningu v americké Georgii nalezen podivný kámen s cizorodými nápisy. Pocházel ze zdi mlýna postaveného v 19. století. Stavba byla vybudována ještě před archeologickými vykopávkami v Knossu, které odhalily první mínojské písemné památky. Přesto se zdá, že rytina z Georgie je mínojského původu. To by v ovšem znamenalo, že se obyvatelé Kréty nebo jiní Rekové dostali do Ameriky již kolem roku 1500 před naším letopočtem.

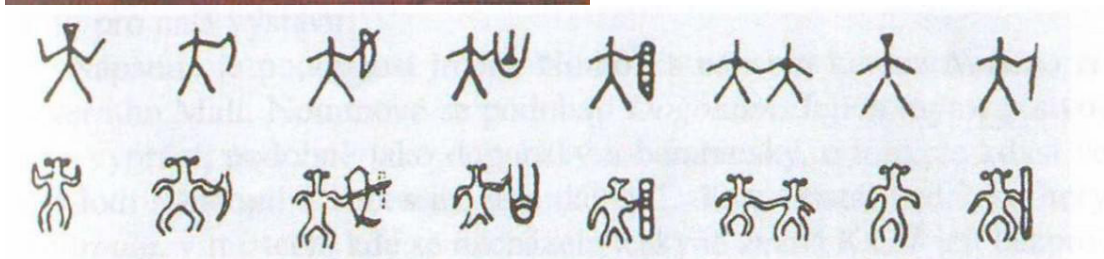
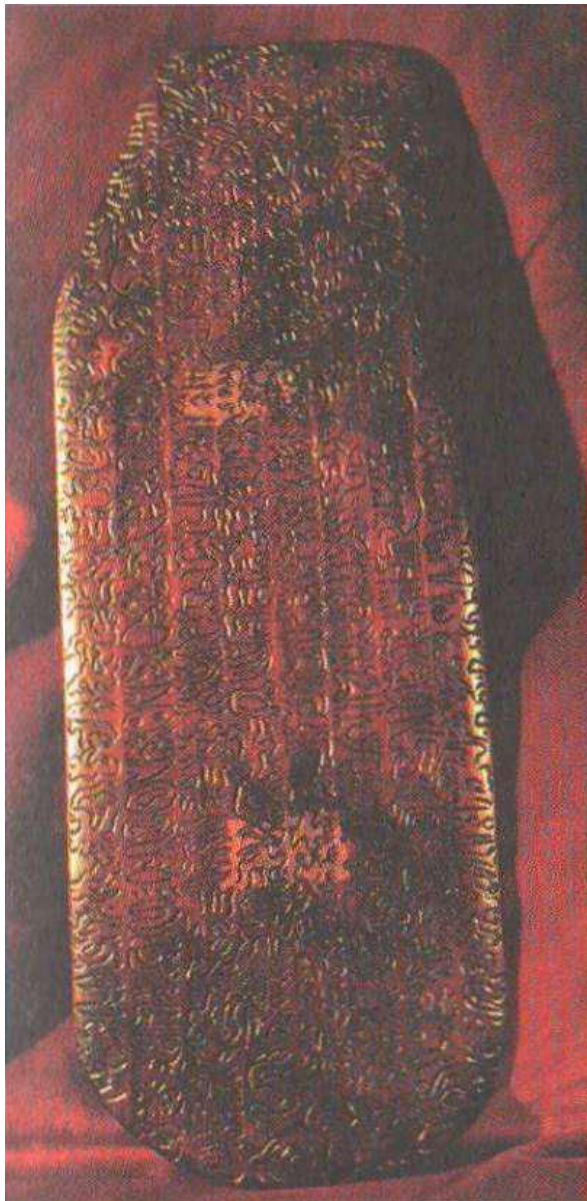

*Kámen ze Spirit Pondu
z amerického Maine.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

*Písemné symboly kultury Vinca ze staré Evropy.
(Foto: archiv autorů)*

Kameny ze Spirit Pondu V roce 1971 byly na břehu Spirit Pondu (rybníka duchů) v Maine, USA, nalezeny čtyři kameny a jeden amulet. Na třech z kamenů se podařilo identifikovat vikinské runy, jejichž původ byl datován do roku 1200 po Kristu. Přeložit se je však nepodařilo. Vyřtuté symboly z megalitických hrobu v Portugalsku Záhadně působí kameny s rytinami, pocházející z megalitických hrobů v portugalském Alvau. Kameny jsou provrtané a původně byly zavěšeny na hůlkách v přibližně 6 000 let starých pohřebních komorách. Antropologové předpokládají, že nějak souvisejí s kultem mrtvých. Není však vyjasněno, zda se jedná pouze o magické symboly, nebo jde o písemné znaky. Někteří badatelé je pokládají za pozůstatky zaniklého středomořského písma a přirovnávají je k nálezům z jeskyně Mas d'Azil (Francie, departement Ariège). Tam byly objeveny pomalované oblázky z doby kamenné, částečně opatřené symboly a písmeny, které se překvapivě podobají pozdějším fénickým, řeckým a latinským abecedám. Modly kultury Vinca Podobně jako nálezy z Glozelu, i artefakty kultury Vinca spadají do období, kdy po Sumerech ještě nebylo vidu ani slichu. Hliněné předměty, o kterých nyní hovoříme, pocházejí z Vincy poblíž srbského Bělehradu a také z Tartarie v Transylvánii. Jejich stáří bylo určeno jednoznačně spadají do 6. tisíciletí před Kristem!

Porovnání písma z Velikonočního ostrova (dole) a písma z Mohendžo Dára. Sto šedesát znaků se shoduje. (Foto: archiv autorů)

To ovšem také znamená, že na nich se vyskytující starobalkánské písmo nemůže být sumerským „importem“! Výrazné odlišnosti od počátků písma v Mezopotámii to vylučují. Relikty kultury Vinca se podobají nálezům z civilizačního okruhu mexických Olméků. Desky rongorongo z Velikonočního ostrova Vedle slavných dlouholebých kamenných soch nedosvědčuje nic nápadně vysokou úroveň tamní staré kultury stejně přesvědčivě jako popsané dřevěné desky (hole) kohau rongorongo. Dochovalo se jich jen několik. Pro historiky představuje rozluštění písma z Velikonočního ostrova obrovskou výzvu, doposud ovšem

nenaplněnou. Nevysvětlitelná zůstává do očí bijící podobnost oněch přibližně 160 znaků „rongorongo“ se symboly starých vyspělých kultur, jejichž rozkvět kulminoval kolem roku 2500 před Kristem na druhé straně Země tajuplných sídlišť Harappa a Mohendzo Dáro v údolí Indu. Existuje mezi těmito dvěma písmi souvislost? Naznačují nám cestu k dosud neznámé prehistorické civilizaci? Dospěli jsme k přesvědčení, že se v nesrozumitelných písmech zaniklých kultur skrývá řešení mnoha zatím nevysvětlených tajemství. Možná by nám jejich objasnění mohlo dopomoci i k zodpovězení otázky o kolébce všech kultur. Jedno se zdá být každopádně jasné: naši předkové byli již před tisícovkami let schopni překonávat dálavy oceánů. Moře národy nerozdělovala, ale naopak spojovala. Příslušníci kultury z údolí Indu, lidé evropské doby kamenné, obyvatelé Kréty, Olmékové, Inkové a mnozí další používali druhy písma, jimž zatím nedokážeme porozumět a možná se nám to nikdy nepodaří. Co by nám prastaré záznamy asi prozradily? Nomoli strážci nebeských kamenů Záhada kovové koule vrostlé do kamene K nejneobvyklejším exponátům, které jsme měli možnost na výstavě Unsolved Mysteries představit, patří prehistorické kamenné figurky Nomoli, pocházející z neznámé prehistorické kultury ze Sierra Leone v západní Africe. Kdo je stvořil a jaký účel plnily, to ovšem zůstává tajemstvím. Jak známo, africký kontinent býval domovem velice rozmanitého spektra kultur. Významnou roli v každodenním životě a kmenových náboženstvích hrály a doposud hrají mýty, lidové pohádky a legendy. Vyprávějí o původu lidstva a různým způsobem odpovídají na otázku „Odkud pocházíme?“ Většina pověstí se po mnoho generací předávala ústně. Některé báje zapsali bílí misionáři, ale upravili je podle tehdejšího evropského chápání morálky. Navíc africké obyvatelstvo hovoří více než tisíce originálními dialekty, takže původ mýtů je zatím probádán jen nedostatečně. Jedna z takových prastarých pověstí pochází z oblasti Mende, která zahrnuje dnešní západoafrickou republiku Sierra Leone, západní část Libérie a části Guineje obývané Kissiji. Vypráví o modrých „nebeských kamenech“ a tajemném „národě andělů“, který se kdysi dávno změnil v kamenné sošky a spadl na zemi. Domorodí rolníci skutečně nacházeli množství záhadných figurek a světle modrých úlomků kamene. Sošky se nazývají Nomoli nebo Nomori. Některé z nich jsou uloženy v pařížském Museo de l'Homme a londýnském British Museum. Tam jim však nepřipisují žádný zvláštní význam, protože se neví nic bližšího o jejich původu ani stáří. Mnoho sošek se dostalo i do soukromých rukou. Některé z nich nám byly nabídnuty pro naši výstavu. Nápadná je podobnost jména Nomoli s názvem kmene Nommo ze severního Mali. Nommové se podobají Dogonům. Jejich mýtus o stvoření vypráví, podobně jako dogonský a bambarský, o tom, že kdysi ve své lodi sestoupil z nebes na zem dávný hrdina. Přistál nedaleko hory Kouroula, v místech, kde se nacházela jeskyně zvaná Ka. V její bezprostřední blízkosti vzniklo první jezero. Z nebeské lodi vystoupil bůh Faro a prvních osm lidí, čtyři muži a čtyři ženy.

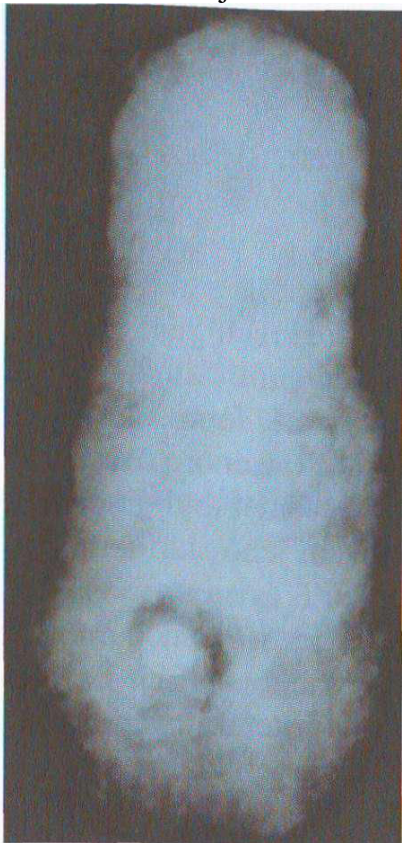
*Koho představují cizorodé figurky Nomoli?
(Foto: Reinhard Habeck)*

Není jisté, jak a jestli figurky Nomoli s tímto příběhem opravdu souvisejí. Nesporné ale je, že sošky byly nalezeny především v pohřebních mohylách, případně v zemi, odkud se na povrch dostávaly při orbě. Poté si je přivlastnili domorodci, především kmenoví náčelníci. Místní lidé na ně také naráželi při kutání diamantů. Sošky dosahují velikosti deset až čtyřicet centimetrů. Podivné je, že některé z nich byly objeveny v geologických vrstvách deset až dvanáct metrů pod povrchem, což vypovídá o jejich vysokém stáří. Ojediněle byly Nomoli objeveny až v hloubce padesáti metrů. Přes rozdíly v detailech a druhu použitého kamene (pískovec i žula) vykazují sošky stejné charakteristické znaky. Zobrazují jednotlivé osoby skupiny lidí a zvířat, často v doprovodu fantastických bytostí. Většinou se jedná o stojící či dřepící ženské nebo bezpohlavní postavy, jež si rukama podpírají bradu. Existují i hlavy a bysty se vzhůru otočeným obličejem, ale také dvojice figur obrácených k sobě zády. Nápadným znakem většiny obličejů je přehnaně zdůrazněný orlí nos s rozšířenými nosními dírkami, dále velká ústa, zuby, vystupující oči a nezvykle plochá lebka. Místní obyvatelé se na figurky dívají různě. Říkají jim „lidé v kameni“ a většinou jim připisují nadpřirozený původ. Uctívají je jako bůžky nebo je používají k magickým praktikám. Rolníci umísťují tyto kameny na obdělaná pole a přinášejí jim oběti. Pokud není úroda dobrá, jsou Nomoli rituálně potrestáni a zbičováni. V názorech na jejich původ a poslání se liší i vědci. Co ony podivné sošky představují? Kdo je vytvořil? Jsou památkou na cizí, dávno zaniklou civilizaci? Ve vědecké studii z roku 1960 je uvedeno: „... i když tyto sošky vypadají velmi staře a stylem se nepodobají ostatním předmětům z oblasti Mende, je dnes prakticky nemožné určit, z jaké epochy pocházejí.“ Ani o čtyři desetiletí později nejsme bohužel příliš moudřejší.

Tato menší figurka Nomoli patří k nejneobvyklejším a datováním vzniku do doby před 17 000 lety současně k nejstarším. Uvnitř byla nalezena kovová kulička. (Foto Bernhard Moestl a autoři)

Geologické vrstvy, v nichž byly sošky nalezeny, jsou staré 2 500 až 17 000 let. Takováto data se však naprosto neshoduje s archeologickými poznatky. Problematikou sošek Nomoli se již dlouho zabývá italský geolog prof. Angelo Pitoni. Před lety pracoval v Sierra Leone jako kontrolor kvality vytěžených diamantů a našel stejné figurky při vykopávkách ve východní provincii Kono. Odebral na místě i organické vzorky, aby se dalo určit jejich stáří. Vzorky proto pocházejí z různých geologických vrstev. V metrové hloubce dokonce našel i dřevěnou hůl. Artefakt zkoumal profesor Giorgio Belluomini z univerzity v Římě. Jeho stáří nejprve odhadl na 400 až 500 let. K překvapení však došlo v únoru roku 1992 po trojnásobně opakované analýze. Dotyčný předmět byl podroben zkoumání metodou C a výsledkem bylo stanovení jeho stáří na 2 470 let s tolerancí plus minus padesát roků. Vysoké stáří figurek Nomoli otevírá před archeology mnoho dalších otázek. Jsou snad kamenné artefakty pozůstatky neznámé prehistorické civilizace? Dosud se předpokládalo, že jedinou vyspělou kulturou, která se v západní Africe vyvinula, je takzvaná afro-portugalská, která vznikla před čtyřmi sty lety. Nomoli do těchto představ nezapadají. Data prehistorických nálezů zůstává problematická. Sošky, které ležely v hlubokých, geologických vrstvách, někdy až padesát metrů hluboko (šestá vrstva), by dokonce mohly vzniknout až před 10 000 lety. Například třetí vrstva dosahuje stáří 5 000 let. Nápadné je, že starší artefakty jsou hruběji a primitivněji opracované. V čím vyšší vrstvě byla figurka nalezena, tím je její provedení jemnější, třebaže motivy zůstávají stejné. Nejneobvyklejší artefakt je současně nejstarší. Pravděpodobné stáří: 17 000 let. Jeho objevitelé si okamžitě všimli klapavého zvuku, který se ozýval,

Na rentgenovém snímku je vidět kovová kulička uvnitř sošky.

(Foto: prof. Angelo Pitoni)

, jakmile se figurkou pohnulo. Pitoni se rozhodl zkontrolovat předmět pod rentgenem. Výsledek ho udivil: uvnitř sošky se objevila dutina a v ní kovová kulička o velikosti hrášku. Na rentgenovém snímku se ukázal i půlkulatý zlom, který zvnějšku nebyl okem vidět. Pitoni ono

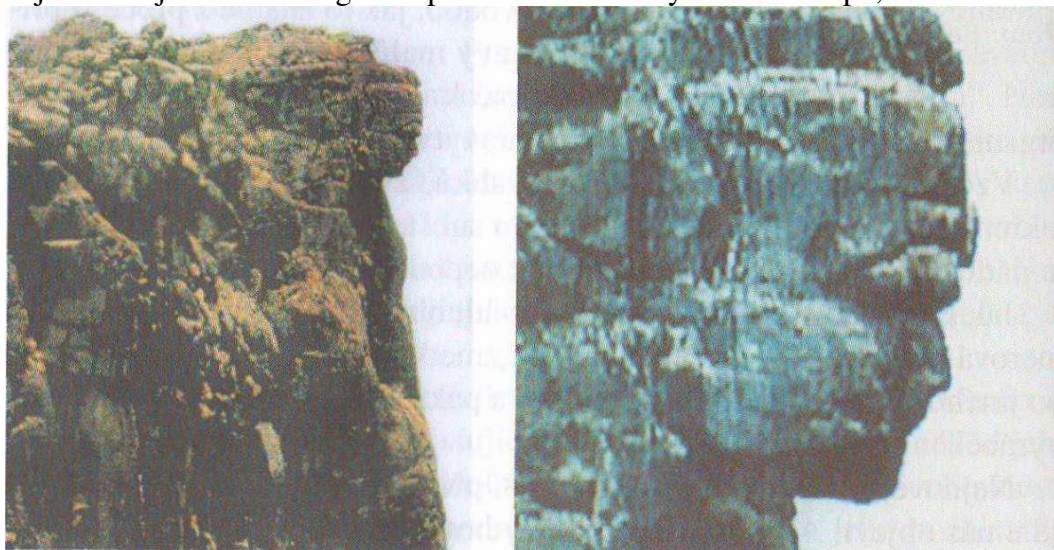
místo opatrně odkryl a otvorem malý kulatý unikát vyndal. Analýzy v Přírodopisném muzeu ve Vídni přinesly další překvapení: kulička se skládala ze směsi chrómu a oceli. Jak se do tvrdého kamene dostala? A kdo v pravěku dokázal vyrobit chromovou ocel? To vyvolalo pochopitelnou skepsi o pravosti artefaktu. Očití svědkové nálezu unisono tvrdí, že soška „rachotila“ už v době svého objevení. Určitě by se vyplatilo podrobit africké mýty důkladnějšímu zkoumání. Možná by nám poskytly zajímavé odpovědi na celou řadu otázek. Například při pátrání po původu záhadných figurek Nomoli se Pitoni dal do řeči s místním pohlavárem sunitských muslimů. Stařec mu vypravoval o „andělském národu“, který kdysi dávno zhřešil a upadl v nemilost. Všemocný Alláh se na jeho příslušníky rozhněval a změnil anděly v kamenné sošky. „Nebe“, které původně obývali, zkamenělo a explodovalo. Hvězdy patřící do tohoto „nebe“ byly zničeny a jejich částičky se dostaly na zemský povrch. Jsou to diamanty, jež se blýskají jako hvězdy na noční obloze. Jedná se o pouhou pohádku? Příklad diamantů k zářícím hvězdám se zdá být logický. Ale co se stalo se zkamenělým a explodujícím nebem? Dochovaly se někde jeho zbytky? „Ano,“ odpověděl náčelník, „poblíž Freetownu, hlavního města Sierra Leone. Tam najdete modré kameny, které jsou jeho pozůstatky. Obsahují tajemství vesmíru.“ Pitoni sice zůstával skeptický, ale současně mu to nedalo a ze zvědavosti se s několika domorodci pustil do pokusných vykopávek.

„Skystone“ – nebeský kámen?
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Skutečně objevil množství kamenů, jejichž kobaltově modrá barva připomínala nebesa. V těchto nerostech byly patrné bílé čáry a body, které podle legendy představovaly „rozdrčené mraky zkamenělého nebe“. Geolog se domníval, že jde o nějaký specifický druh azuritu nebo tyrkyosu. Předal několik úlomků k analýze do jednoho ženevského ústavu a také na v univerzitu v Římě. Výsledek byl pro všechny neuvěřitelný: minerály tohoto složení se na Zemi nevyskytují! Zřejmě jde o „nebeské úlomky“ umělého složení. Chtěli jsme se záhadě dostat na kloub a v březnu roku 2001 jsme iniciovali další rozboru ve Státním ústavu drahých kamenů Přírodovědeckého muzea ve Vídni. A skutečně: potvrdilo se, že kameny jsou uměle vytvořeným produktem složeným z několika různých materiálů. Mineraložka dr. Vera F. M. Hammerová dospěla k následujícímu závěru: „Prozkoumala jsem kousek nebeského kamene. Zcela určitě se nejedná o přírodní, ale umělý produkt. Pravděpodobně vznikl vypálením vápna a následným smícháním s vodou, jak to známe z procesu přípravy malířských barev nebo malty. Poté k němu byla přimíšena modrá organická barva a následně byl tepelně vytvrzen.“ Vzorky se skládaly ze 77 % z kyslíku, 20 % uhlíku a vápna, dále z křemíku a dalších příměsí. Barevnou substanci, která „kameni“ dodala nádherně modré zabarvení, se určit nepodařilo. Jak se však ony úlomky dostaly do hlubin země? Mineraložka Hammerová předpokládá, že se jednalo o „zmetky“ vzniklé při výrobě něčeho jiného. Proto byly uloženy do jam a pak zaházeny. Ale kdo tam něco vyráběl? Nejnovější zkoumání přineslo další překvapení. V

březnu roku 2003 se u nás objevil Adriano Forgione, vydavatel italského magazínu Hera, a vyprávěl nám o nejnovějších rozbořech, prováděných na univerzitě v Římě pomocí nejmodernějších technologií. Za použití elektronických mikroskopů, skenerů a

Kdo vytvořil sto padesát metrů vysokou „kamennou královnu“?

(Foto: prof. Angelo Pitoni)

spektrální mikroanalýzy mineralogové zjistili, že zkoumané figurky Nomoli a „nebeské kameny“ obsahují stopy iridial V jednom ze vzorků dosahovala jeho koncentrace 13,85 procenta! Podivuhodné je, že iridium se běžně na Zemi nevyskytuje. Nacházíme ho pouze v kráterech vzniklých po dopadu meteoritů. Víme, že naše planeta je meteority „bombardována“ relativně často. Jsou mimo jiné odpovědné za vyhynutí dinosaurů a možná i za zkázu ostrovních kontinentů Atlantidy a Mu. Stopy iridia v soškách Nomoli a „nebeských kamenech“ podporují Pitoniho teorii, podle níž zkamenělé předměty kdysi dávno opravdu dopadly na zemský povrch z vesmíru. Jejich vysoké stáří je každopádně možné pokládat za potvrzené. Ale co s jejich údajně umělým původem? Příznivci UFO by jistě okamžitě mohli přijít s teorií o výbuchu neznámé vesmírné lodi, jejíž části si naše planeta přitáhla. Jestli lze tuto odvážnou teorii něčím podložit, to ukážou až další výzkumy. Profesor Pitoni, objevitel sošek Nomoli, mezitím v západní Africe objevil další záhadu. I ona je spojena s prastarou legendou, pojednávající o nevěrné ženě, která zabila svého manžela. Bůh se na ni proto rozhněval a proměnil ji v kámen. Pitoni si najal domorodé průvodce a po třech dnech pěšího pochodu se dostal na místo severně od Konakry, hlavního města Guineje. V těžko přístupné hornaté oblasti objevil skalní stěnu. Z přírodního horského masívu vyčníval 150 metrů vysoký reliéf, na němž byla zcela jasně zpodobněna žena a části jejího těla. Podle usazenin u nohou žulového kolosu odhadl Pitoni stáří monumentálního díla na přibližně 12 000 let. Ze stejné doby pocházejí i další gigantické objekty, například podvodní struktury před japonským pobřežím u Jonaguni, které, jak už víme, jsou pokládány za pozůstatky prehistorické civilizace. Místní domorodci říkají obří skalní figuře „Dáma z Mali“. Kdo ji vytvořil? A jakými nástroji? Jsou to otázky, na něž neznáme uspokojivou odpověď. Děti hvězd Navštívili naše předky cizinci z vesmíru? „Nebeské kameny“ nejsou jediné úlomky, které padaly z oblohy a jsou dávány do souvislosti s tajemnými návštěvníky z vesmíru. Známe příklady i z mnohem mladší minulosti. Pro přívržence UFO je základem jejich víry slovo Roswell. Jedná se o název amerického městečka ležícího v poušti Nového Mexika. V jeho bezprostřední blízkosti v červenci roku 1947 údajně havarovala mimozemská vesmírná loď. Americké letectvo nejprve připustilo, že jde opravdu o zřícené UFO, ale vzápětí své prohlášení dementovalo. Ve skutečnosti prý sem dopadl meteorologický balon. Později byla popřena i tato verze a objevila se zpráva o údajném špionážním balonu.

*Roswellský úlomek z téměř
stoprocentního křemíku.
(Foto: Bernhard Moestl
a autoři)*

Ufologové dodnes trvají na svém a podezřívají americkou armádu ze spiknutí. V polovině devadesátých let se objevily částičky kovu, které údajně pocházely z roswellského vraku. Byl mezi nimi i stříbrný kousek, který jsme v rámci Unsolved Mysteries vystavili. V srpnu roku 1998 navštívili redaktoři italského magazínu Hera Paola Harrisová a Adriano Forgione vědce dr. Michaela Wolfa z amerického Connecticutu. Wolf jim ukázal kovové střípky, které jsou podle jeho slov mimozemského původu. Vzhledem připomínaly tzv. „roswellské úlomky“, prezentované v roce 1996 na sympoziu v San Marinu badatelem Derrelem Simsem. Na otázku o původu záhadných kovových relikvií Wolf odpověděl, že je získal z vnitřních zdrojů letecké základny Wright Patterson. Harrisová a Forgione obdrželi tři z nich a

*Prehistorické sošky bohů
z Ekvádoru připomínají astronauty.
(Foto: Reinhard Habeck)*

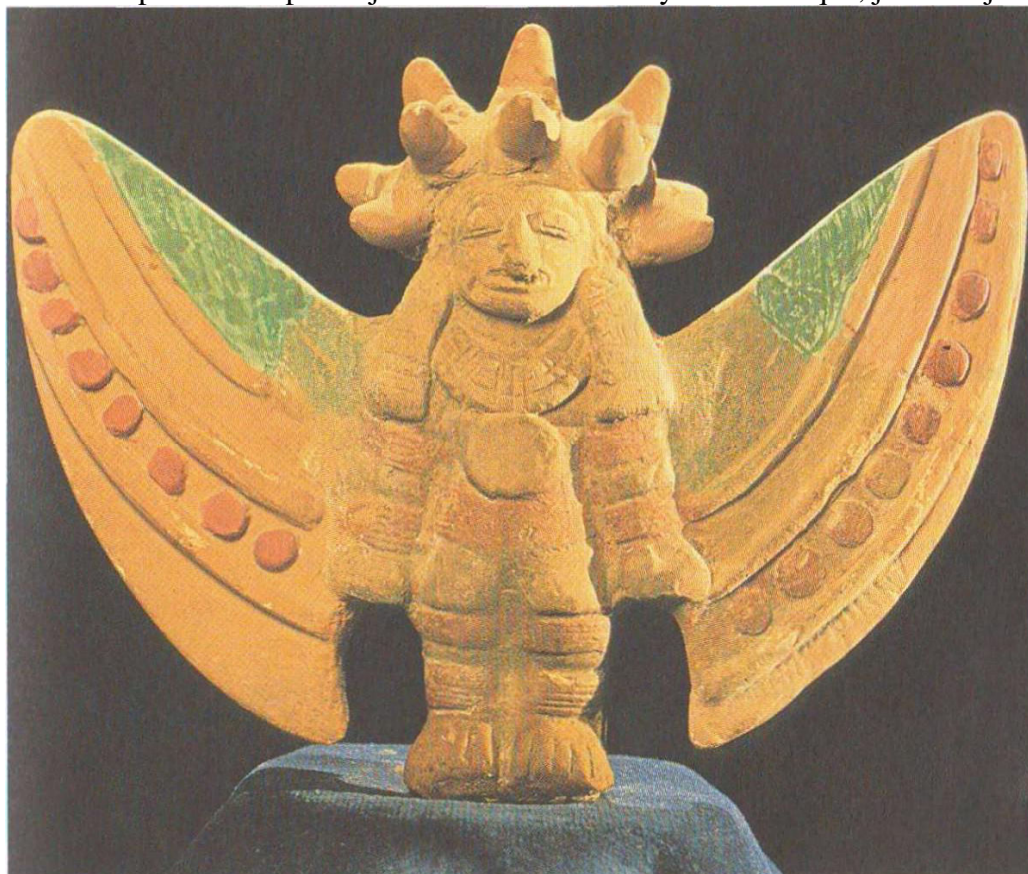
jeden poslali Billu Hamiltonovi. Dva zbývající vzali do Itálie k dalším analýzám. Wolf tvrdil, že se skládají z 99,99 procent z čistého křemíku a 0,01 procenta představuje neznámý mimozemský izotop. Materiál byl analyzován v italské laboratoři a ukázalo se, že byl zřejmě vystaven enormnímu žáru. Otázkou je, zda byl tento termický šok způsoben zřícením UFO... Větší úlomek byl zkoumán na univerzitě v Pise s tím výsledkem, že se skutečně jedná o křemík, ale s vlastnostmi odlišnými od obvyklého křemíku. Na rozdíl od něj totiž byl onen „roswellský“ špatným vodičem tepla i elektřiny a nebyl magnetický. Fenomén UFO se zatím nepodařilo uspokojivě vysvětlit, třebaže se o to pokoušejí nejroztodivnější teorie. UFO jsou prý ve skutečnosti roje hmyzu, objekt, testovány v rámci tajných vojenských projektů nebo třeba i z nitra Země.

Nejpopulárnější teorie hovoří o cizorodých inteligentních bytostech, které se manifestují v našem světě; údajně to jsou mimozemšťané, cestovatelé časem nebo bytosti z paralelních světů. Ve skutečnosti nevíme, co přesně se za tímto fenoménem skrývá. Sotva které jiné téma zaměstnává lidskou fantazii víc než možní návštěvníci z vesmíru. UFO má mnoho zapálených přívrženců i neméně odhodlaných odpůrců. Jisté je jenom jedno: není to vynález novověku. Zmínky o „nebeských poslech“, „okřídlených hadech“ a „vesmírných vozech“ je možné najít i v mnoha starých spisech a pověstech. Úvahám o prehistorických návštěvách mimozemských astronautů se věnuje preastronautika, chce jimi potvrdit takzvanou PALEO-SETI hypotézu (SETI = Search for Extraterrestrial Intelligence

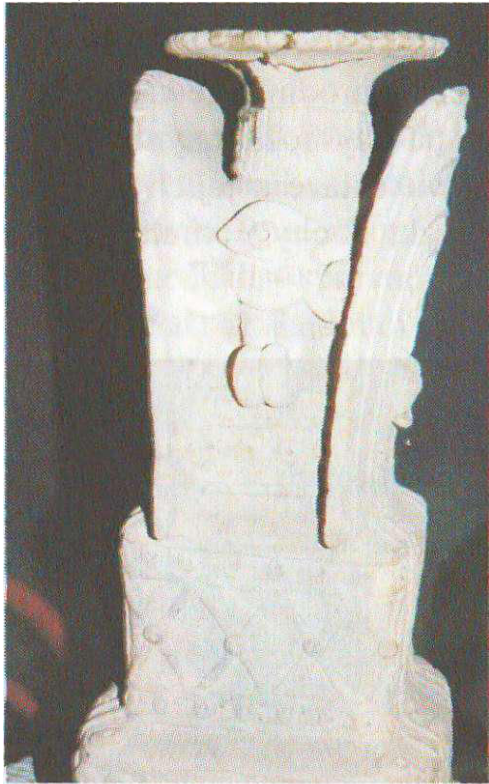
Tato šestnácti-centimetrová figurka má mimořádně hrozivý vzhled. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

- pátrání po mimozemských projevech inteligentního života). V Evropě jsou tyto pojmy spojeny především s Erichem von Dániken. Nebyl však první, kdo se spekulacemi o mimozemských vlivech na lidské dějiny zabýval. Průkopníky byli spisovatelé sci-fi. Howard Phillips Lovecraft a Clark Dalton popisovali již ve čtyřicátých a padesátých letech 20. století mimozemské návštěvy a stopy, které zde údajně zanechali správně je dokáže interpretovat až budoucí technická civilizace. Navštívili tedy naši planetu před tisícovkami let mimozemšťané? Byli mytologičtí „bohové“ ve skutečnosti návštěvníky z hvězd? Proč svaté knihy z celého světa hovoří o „nebeských učitelích“? Byli legendární hrdinové a nestvůry tvory vzniklými genetickou manipulací? Vytvořili mimozemští astronauti lidský rod „ke svému obrazu“? Skutečně hmatatelný důkaz stále chybí. Nebo snad cizí návštěvníci po sobě zanechali něco, co bychom mohli nalézt, když budeme chtít? To zůstává otevřenou otázkou, kterou jsme se zabývali i v rámci Unsolved Mysteries. Zajímavými exponáty tohoto druhu byly kamenné sochy, které by mohly být vykládány i v duchu PALEO-SETI hypotézy. Mnohé exponáty jsme si vypůjčili z Katolické univerzity v ekvádorském Quitu, což je instituce, již nelze podezřívat z toho, že by patřila k přívržencům mimozemských teorií. Mimořádně zajímavé artefakty jsou uloženy v Museum Weilbauer, patřícímu k univerzitě. Pozoruhodné jsou především keramické a kamenné miniatury a sošky bytostí neznámých ras. Pocházejí z ekvádorských jeskyní. Na hlavě jedné z miniatur je jasně patrná přilba. Obličej působí asijským dojmem pravděpodobně se jedná o kulturu Valvidia z let 3500 až 1500 před naším letopočtem. Nápadná jsou rovněž díla kultury Jama-Coaque, jež se objevila

v Ekvádoru kolem roku 350 před Kristem. Ale i další figurky jsou vybaveny uzavřenými helmami, maskami na obličejích, mají na sobě overaly a další moderně působící detaily. Jedna šestnácti-centimetrová soška, zapůjčená z ekvádorského Museo de las Culturas Aborígenes, působí svou ještěrovitou hlavou (nebo přilbou) mimořádně cizorodě a hrozivě. Takovéto lidem podobné a někdy dokonce zcela lidsky vyhlížející bytosti, uctívané jako bohové, jsou popisovány v mýtech všech kultur světa. Antropomorfismus (zlidštění bohů nebo přírodních

jevů) souvisí se šamanismem, dodnes mezi přírodními národy rozšířeným. Kněží nebo medicinmani se uměle uvádějí do stavu extáze a jejich duše se vydávají na cesty, během nichž navazují kontakt s bohy. Tomuto jevu se říká transformace. Keramická figurka s křídly a „paprskovitým věncem Byl prvním šamanem mimozemšťan? (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Keramický předmět z La Many v podobě „nebeského trůnu“. Na zadní straně je vymodelovaná cizorodá bytost. (Foto: Reinhard Habeck)

Globálním motivem, jenž možná také souvisí s kontakty mezi lidmi a „bohy“, mohou být stupňovité chrámy a pyramidy, které se vyskytují po celé zeměkouli. Bývaly to „schody do nebe“ a symboly obnovy. Staří Mayové i novověcí indiáni Huicholové umísťují během určitých svátků do svých chrámů miniaturní pyramidy ze dřeva nebo keramiky jako symbol „nebeského (nebo slunečního) žebříku“. Mezi nálezy z La Many se nachází i keramický předmět, jemuž by se mohlo říkat „nebeský trůn“. Skládá se z pyramidových stupňů, které vedou k panovníkovi sedícímu ve výklenku. Na zadní straně je zpodobněna cizorodá bytost se založenýma rukama. Jedná se opravdu jen o ztvárnění představ vzniklých v souvislosti s vírou v přírodní mýty, duchy předků či démony? Nebo snad máme před sebou zhmotněnou vzpomínku na skutečné návštěvníky z vesmíru? Stejně otázky vyvolává pohled na postavy s paprskovitými věnci na hlavách, třeba těch ze skalních maleb v alžírském pohoří Tassili, v nigerském Airu nebo z kreseb australských domorodců či z kamenných rytin v severoitalské Val Camonica. Jeden z autorů této knihy (R. Habeck) před časem navštívil v doprovodu jihotyrolské etnologky Christiane Ladurnerové nové vykopávky v posledně jmenované lokalitě. Měl štěstí, že se ho ujal osobně dr. Ausilio Priuli. Tento italský vědec a ředitel muzea je jedním z nejdůkladnějších znalců prehistorických skalních maleb. Poblíž Brescie již desítky let zkoumá a dokumentuje skalní rytiny pocházející z doby bronzové. Chtěli od něj vědět, jak interpretuje slavné obrazy zachycující bytosti s přilbami a „paprskovými věnci“ na hlavách.

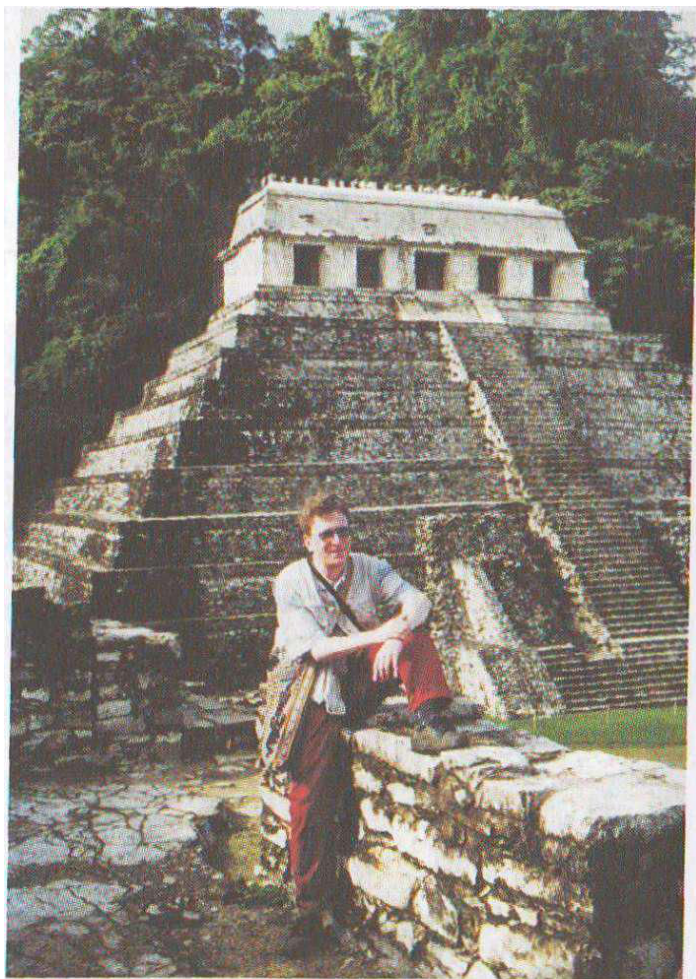
Mnozí archeologové pokládají tyto pokrývky hlavy za „rituální ozdoby ze slámy“ nebo „lovecké kapuce“.

Na prehistorických skalních malbách se nacházejí mnohé podivné bytosti. Byly namalovány podle reálně existujících vzorů? (Foto: Anna Soehringová)

*Skalní malba
z Val Camoniky
v severní Itálii.
(Foto: Reinhard
Habeck)*

*Reinhard Habeck před „chrámem nápisů“
v Palenque. Zde došlo roku 1952 k jednomu
z nejsenzačnějších archeologických objevů.
(Foto: Christiane Ladurnerová)*

„Mohli by to být i, mimozemšťané?“ zeptali se Priuliho. Vědec je překvapil svou upřímnou odpovědí: „Pokládám za pravděpodobné, že se jedná o šamany nebo mytologické postavy. Nemohu však vyloučit, že na malbách jsou vyobrazeny bytosti, které se na Zem dostaly z vesmíru. Jedno je však jasné: pokud kdysi v prehistorii u nás mimozemští návštěvníci skutečně přistáli, nepokládali by je předvěcí lidé za astronauty, ale uctívali by je jako ‚vyšší bytosti‘.“ Totéž tvrdí zastánci teorie PALEO-SETI. V mýtech celého světa se nacházejí místa s popisem vzhledu a chování ‚bohů‘. Některé legendy tvrdí, že božstva často skrývala svou pravou tvář za různými maskami. Dobře je to vidět na dvacet tři centimetry vysoké hliněné sošce z Kolumbie. Tato sedící figurka s deformovanou protáhlou ‚lebku“ byla neznámo kým vytvořena v rozmezí mezi lety 800 před Kristem a 300 našeho letopočtu. Hraje na flétnu a tvář skrývá za boží maskou. To připomíná tzv. hypotézu mimikry, vypracovanou dr. Johannesem Fiebagem (žil 1956-1999). Tento německý přírodovědec publikoval svého času následující myšlenku: Příslušníci vyspělé mimozemské civilizace se mezi námi běžně pohybují, ale jsou dobře ukryti za mimikry. Domníváme se, že vidíme realitu, ale ve skutečnosti pozorujeme pouze obrázek v zrcadle, které nám cizinci nastavili. Představovalo by to velice chytrou taktiku pokud ji ‚návštěvníci“ z vesmíru doopravdy používají. Možná lze tímto způsobem interpretovat i slavnou náhrobní desku z ‚chrámu nápisů“ v mexickém Palenque. Je pokládána za jednu z nejdůležitějších indicií prehistorických návštěv z vesmíru. Deska byla v mayské svatyni objevena po čtyřech letech náročných vykopávek. Mexický archeolog Alberto

Ruz Lhuillier si tehdy v chrámové dlažbě všiml kamene s otvory pro páčidla. Pod dlaždicí našel schodiště zasypané sutí. Vedlo do hloubky pětadvaceti metrů pod chrámovou plošinu, k hrobce místního vládce nebo kněze. Pro vědce zabývající se staroamerickými dějinami je nález z Palenque stejně významný jako Tutanchamonův hrob pro egyptskou archeologii. Mayským chrámům se rovněž říká pyramidy, stejně jako jejich severoafrickým příbuzným. Předpokládalo se však, že nebyly královskými hroby, a tím by se lišily od egyptských protějšků. Objev v Palenque tuto představu vyvrátil. Bylo prokázáno, že pyramidy s pohřebními komorami existují i ve Střední Americe. A současně se jedná o další indicii kulturních styků Egypta a zámořských kultur. Velkou zvláštnost mayské pyramidy představovala pohřební komora: kostra pohřbeného spočívala v sarkofágu o délce 3,80 metru, šířce 2,20 metru a výšce 0,25 metru. Uzavřen byl osm tun vážícím nádherným vápencovým víkem, do něhož byly vyryty umělecké reliéfy. Uprostřed lze spatřit podivné figurální zobrazení. Význam scény je interpretován různě. Údajně je na ní vyobrazen král Pacal sestupující do podsvětí, případně padající do chřtánu nestvůry, z jejíhož těla vyrůstá „strom světa“. Nad vším se vznáší nadpřirozený pták. Jiný výklad zní podstatně fantastičtěji a odpovídá preastronautické teorii: Na obraz je třeba se dívat z jiného úhlu. Pak spatříme Pacala ve skrčené pozici, jakou obvykle zaujímají astronauti. „Strom světa“ je vesmírným dopravním prostředkem, „zuby masky boha deště“ lze pokládat za trysky motoru a „vousům podobné linie“ pod ním by mohly být plameny šlehajícími z agregátu. Současně se zdá, jako by Pacal ovládal nějaké přístroje. Ani mayské hieroglyfy na náhrobní desce nejsou s touto teorií v rozporu. Hovoří o kosmické symbolice a o „Pacalovi v centru vesmíru“. Co je tedy na desce opravdu znázorněno? Co bylo jejím předobrazem? Návštěvník z vesmíru? Může to znít utopicky, ale dnes máme k dispozici dostatek příkladů živých mýtů, jež tuto představu podporují. Třeba šamani brazilských indiánů kmene Kajapo se jednou za rok navlékají do slaměného obleku a uctívají tak svého boha Bep-Kororoti-ho. Oděv zakrývá celé tělo a připomíná skafandr dnešních astronautů. Bůh je uctíván rytmičnými tanci, přičemž kněz drží v ruce bo, což je napodobenina palné zbraně působící jako hrom a blesk. Legenda Kajapů tvrdí, že Bep-Kororoti v pradávných dobách sestoupil v létajícím domě z nebes a později se zase vrátil ke hvězdám.

*Kosmická interpretace pohřební desky z Palenque vyvolává mnohé spory.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

*Brazilští Kajapové uctívají svého boha Beb-Kororotiho. Podle legend tato bytost kdysi sestoupila z hvězd.
(Foto: Erich von Däniken)*

Kdo byl Beb-Kororoti? Těžko uvěřit, že šlo o nějaký „přírodní úkaz“. Co naši předkové opravdu pozorovali? Stejně otázky se objevují v souvislosti s indiány Hopi a Zuni kteří sídlí v amerických státech Arizona a Nové Mexiko. Náčelník Hopiů Bílý medvěd vypráví následující pověst o počátcích svého národa: Naši předkové žili před tisícovkami let na kontinentě v Pacifiku. Nazýval se Kasskara. Přívrženec teorie o existenci říše Mu, prof. Maasaki Kimura,

*Panenky Hopiů a Zuniů představují nebeské předky a učitele.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

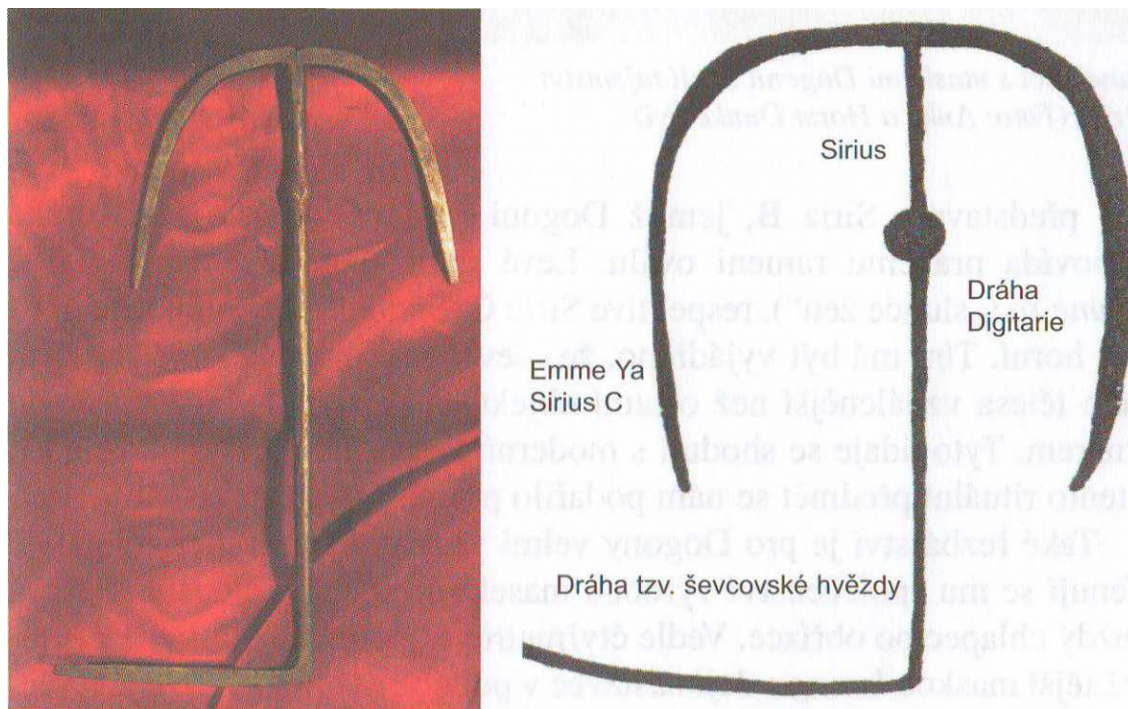
by měl radost, kdyby slyšel, že Kasskara byla mytickým ostrovem, jenž by mohl být s Mu totožný. Jednoho dne, pokračuje kmenová pověst Hopiů, začala Kasskara klesat do moře. Hopiové museli svou vlast opustit. Pomohli jim přátelští Kachinové z jiného světa. Bílý medvěd vyprávěl, že tito Kachinové byli v duchovním (a někdy i fyzickém) spojení s kmenem Hopiů již dříve. Údajně se jednalo o bytosti z jiné planety, ležící daleko za pozemskou sluneční soustavou. Uprchlí Hopiové se zachránili v „létajících štítech“ a na zádech „velkých ptáků“ a odešli do Jižní Ameriky. Tam se indiáni rozmnožili a rozdělili na mnoho různých kmenů. Některé skupiny se během tisíciletí přesunuly z jihu na sever. Usadily se ve vysokých horách a pralesích. Později se z těchto kmenů vyvinuli předkové Mayů, Inků a Aztéků. Bílý

medvěd vyprávěl také o městě Palatquapi, které jeho předkové vybudovali ve Střední Americe. Bylo pokládáno za centrum vědy. Učitelé v něm byli nebeští Kachinové, kteří po určitou dobu žili mezi indiány. Slovo Kachina znamená „uctívaný mudrc“. Hopiové a Zuniové pokládají tyto bytosti za své nebeské předky a během náboženských svátků se na jejich počest oblékají do nádherných barevných kostýmů. Pravděpodobně nejneobvyklejší mýtus související s návštěvníky z vesmíru nalezneme u Dogonů ze západoafrického Mali. Tento kmen se objevil ve svých současných sídlech mezi 13. a 16. stoletím a dnes disponuje podivuhodnými znalostmi kosmu. Základním prvkem jejich stvořitelského mýtu je bytost Amma (kosmické vejce). Údajně se sedmkrát zatřáslo, pak se rozlomilo na dvě části a vystoupilo z něho božstvo Nommo. Sněslo se na zem a za ním se vydala ženská dvojčata a další čtyři páry Nommů. Z jejich osmi dětí pochází kmen Dogonů.

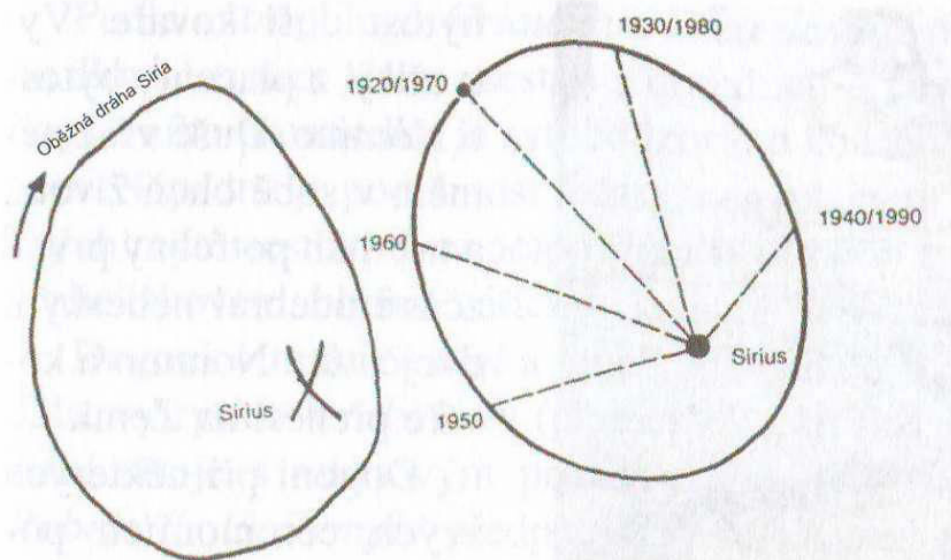

*Podle dogonských mýtů
jim přinesly vědění
bytosti s rybími těly,
což překvapivě
připomíná babylonskou
legendu o Oanesovi.
(Foto Reinhard
Habeck).*

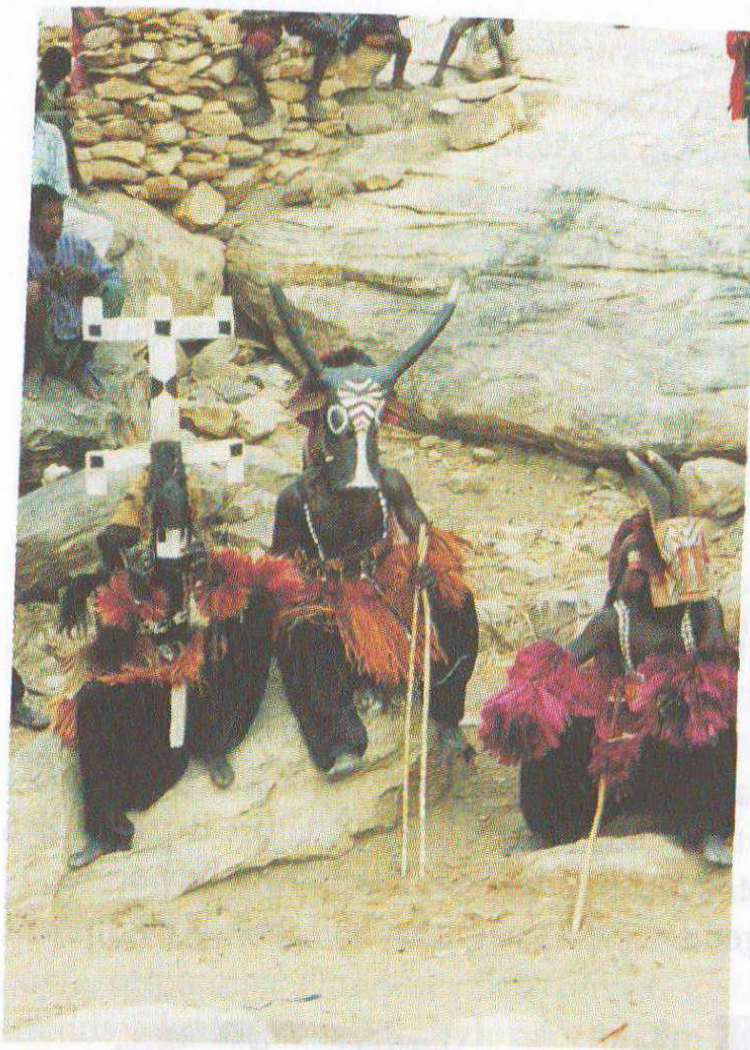
V roce 1931 se za Dogony vypravili uznávaní francouzští antropologové Marcel Griaule a Germaine Dieterleinová. Žili s nimi více než dvacet let a od dogonských kněží se dozvěděli i ta nejposvátnější tajemství. Základem víry Dogonů je nepatrná hvězda nazývaná Po-tolo. Prý se skládá z těžké hmoty a jednou za padesát let oběhne po eliptické dráze kolem psí hvězdy Siria. Po-tolo opravdu existuje, nazývá se Sinus B a byl vědecky popsán až v roce 1862. Je tak těžká, že jeden její kubický metr váží přibližně 20 000 tun. Lidským okem je za normálních podmínek neviditelná. Poprvé byl Sirius B vyfotografován až v roce 1970. Proč toho Dogoni vědí tolik zrovna o Siriu B? Vysvětlení jejich kněží zní podivuhodně: své astronomické znalosti prý získali od bytostí jménem Nommo. Tato cizorodá stvoření přistála před dávnými časy na zemi v nebeských „archách“. Přiletěla údajně z hvězdné soustavy Siria, který je od naší planety vzdálen asi 8,7 světelného roku. Na památku těchto božích bytostí vyřezávají Dogoni odpradáva jejich figurky ze dřeva. Vesmírní Nommové bývají popisováni jako obojživelné bytosti s rybími těly, které na sebe občas dokázaly brát lidskou podobu. Tento popis připomíná Oannese, babylonské božstvo s rybím tělem. Podle středovýchodních mýtů byl náčelníkem skupiny rybám podobných tvorů Annedotiů, kteří položili základy civilizace. Nápadná je také podobnost jména Nommo s Nomoli, oněmi tajemnými kamennými figurkami ze Sierry Leone. Vzájemná souvislost by měla být předmětem dalšího zkoumání. Ve stejné oblasti žije rovněž kmen Bambarů. Ti připisují vynález orby předvěkému hrdinovi, který se objevoval v podobě antilopy. Z nebe na zem ho seslal stvořitelský bůh Faro, aby lidi naučil obdělávat půdu a sklízet plodiny. Obrazy a výjevy s božskou antilopou se v regionu vyskytují všude možně. Bambarové znají stejně jako Dogoni soustavu Siria a tuto „psí stálici“ nazývají „základní hvězda“ (sigi dolo). Jejím souputníkům říkají „hvězdy vědění“. Rozhodující roli v mnoha afrických mýtech často hraje boží kovář. Mnohdy sestupuje z nebe. Podle jedné z legend stvořil dogonský bůh Amma jako první bytost duši kováře.

*Rituální předmět představující planetární soustavu Siria.
(Foto/kresba: Bernhard Moestl a archiv autorů)*

*Dogonský popis soustavy Siria odpovídá moderním
astronomickým výpočtům. (Vyobrazení: archiv autorů)*

Tanečníci s maskami Dogonů znají tajemství Siria. (Foto: Anke a Horst Dunkelovi)

Vytvořil ji z placenty bytosti Nommo. Duše však neměla v sobě oheň života, atak bůh potřebný prvek zčásti odebral nebeským dvojčatům Nommo a kováře přenesl na Zemi. Dogoni při některých svých ceremoniích používají rituální zobrazení představující dráhy těles v soustavě Siria. Obrazec se skládá z kolmé čáry s koulí, jež tuto hvězdu symbolizuje. Dole se čára odklání hodně doleva, čímž je znázorněna dráha takzvané „ševcovské hvězdy“ obíhající kolem Siria. Nahoře na kolmici je posazen půlovál se svěšenými stranami. Průsečík oválu s čárou představuje Siria B, jemuž Dogoni říkají Digitaria. Jeho dráha odpovídá pravému rameni oválu. Levé rameno patří ženské hvězdě Emme Ya („slunce žen“), respektive Siriu C. Spodní část kolmice je delší než horní. Tím má být vyjádřeno, že „ševcovská hvězda“ je od ústředního tělesa vzdálenější než ostatní objekty a že se pohybuje opačným směrem. Tyto údaje se shodují s moderními astronomickými poznatky. I tento rituální předmět se nám podařilo pro naši výstavu získat. Také řezbářství je pro Dogony velmi významným druhem činnosti. Věnují se mu společenství výrobců masek awa. Jejich členem se stává každý chlapec po obřízce. Vedle čtyřmetrové „patrové“ masky je nejdůležitější maskou kanaga. Její nástavec v podobě dvojitého kříže je typickým znamením boha Amma. K masce patří i červeně zbarvený kostým z rostlinných vláken. Podle antropologů Griaulea a Dieterlenové představují různé vzory na dlouhé masce sirigi „sestup a dosednutí archy“. Klesání vesmírného dopravního prostředku je symbolizováno kosočtvercem a přistání čtvercem. Nápadná je

podobnost masky s egyptskými obelisky. Podle egyptských mýtů sestoupil na prapočátku všech dob z nebes sluneční bůh Re v obeliskovém, ohnivě zářícím „kameni Benben“. Dogoni o masce sirigi a jejích znameních tvrdí: „Když archa dosedala, vytryskla k nebi krev (plameny?).“ Je snad za tím skryt popis přistání stroje s raketovým pohonem? Americký orientalista a historik Robert K. G. Temple předpokládá, že Dogoni svými rituálními tanci napodobují právě pohyby „archy“. Můžeme dogonské tradice pokládat za jasný důkaz existence mimozemských návštěvníků? Nebo jim ony překvapivé znalosti zprostředkovali Evropané, jak se domnívají skeptici? Ovšem představa, že by se někdy v 19. století skupina neznámých astronomů vypravila do Mali a vyučovala tamní šamany moderní astronomii, se nejeví příliš přesvědčivě. Vědcům se záhadu dogonských vědomostí dodnes nepodařilo vysvětlit. Nebo snad veškeré vědění opravdu přišlo z hvězd?

V. ČÁST ZANIKLÉ VĚDĚNÍ „Je povinností vědy neodsouvat fakta stranou jen proto, že se zdají být nepravděpodobná a vědci je nedokážou vysvětlit.“ Alexis Carrel (1873-1944), lékař, biolog a nositel Nobelovy ceny Všechno už tady bylo! Moderní technologie starých Egyptů a Číňanů Naše doba se vyznačuje touhou po poznání. Ovšem z nevysvětlitelných důvodů (nebo snad úmyslně?) jsou současně zamlčovány záhadné nálezy, které nezaujaty vědci objevili pod pouštním pískem. Jako typický příklad můžeme uvést především památky starého Egypta. Artefakty nalezené v chrámech a hrobkách jasně dokladují, že všechna tajemství říše faraónů nejsou ještě ani zdaleka odhalena. Víme třeba to, jak Egyptané vyráběli vepřovicové cihly. Ale objevit způsob, jakým ze lnu a vlny dokázali utkat nejjemnější látky, na tom si dosud všichni vylámali zuby. Co si počít s předměty, které prokazatelně existují, ale nezapadají do obvyklých vědeckých schémat? Tak například Nobelova cena neměla být roku 1945 udělena skotskému mikrobiologovi siru Alexanderu Flemingovi, nýbrž jeho neznámému staroegyptskému „kolegovi“. Penicilin totiž nebyl objeven v roce 1928, ale již před čtyřmi tisícovkami let v zemi na Nilu, stejně jako aeromycin a terramycin. Víme to díky dochovanému papyru z období 11. dynastie. Píše se v něm o houbě, již se daří na stojatých vodách a používá se k ošetření zranění a dlouhodobě otevřených ran. V Egyptě se mnoho zajímavých památek nachází i mimo obvyklé turistické trasy. Máme na mysli kupříkladu netypické hieroglyfy v Sethiho chrámu v Abydu, z nichž lingvisty pořádně bolí hlava. Znaky se totiž neuvěřitelně podobají moderním technickým vynálezům. Nacházejí se na stropních nosnících nad dveřní obrušou v aleji Amoan-Rae, umožňující přístup k „prvnímu sloupovému sálu“ chrámu. O hieroglyfu by se dalo říci, že vypadá jako létající stroj podobný helikoptéře. Jasně jsou na něm patrné rotory. Vedle vrtulníku lze spatřit cosi jako tank nebo dělový člun. Hlaveň je naprosto zřetelně rozeznatelná. Pod obrněncem je vidět jakýsi letoun s výškovkami a směrovkami, ale možná by se mohlo jednat i o ponorku. O řadu níže se nachází staroegyptský hieroglyf podezřele připomínající samopal. Profesor dr. Erich Winter z univerzity v Trevíru tomuto názoru oponuje: „...egyptolog s odpovídajícími zkušenostmi se čtením hieroglyfických nápisů dokáže tuto ‚záhadu‘ snadno vyřešit. Egyptané totiž často své vlastní nápisy přepracovávali tak, že zapuštěný reliéf potáhli vrstvou štuky a do takto vyhlazené vrstvy vytesali novou verzi. Během času štuk oprýskal a dnes vidíme obě verze napsané přes sebe. Takto ovšem nápis původně nevypadal.“ A zase jsme u „náhod“. Samozřejmě se může stát, že přes sebe napsané hieroglyfy mohou náhodou vypadat jako technický výtvar. Není ale jasné, jak by hned celá skupina takto vzniklých hieroglyfů mohla připomínat moderní zbraně. V tomto případě lze v náhodu uvěřit jen těžko. A už vůbec ne, pokud víme, co je psáno v textech pyramid. Staré město Abydos je v nich označováno za „bojiště bohů Opět je to pouhá náhoda? V káhirském Egyptském muzeu je přechováváno mnoho úchvatných pokladů z dob říše faraónů. O „vrtulí ze Sakkáry“ a „pokladech faraóna Tutanchamona“ už padly zmínky. Existuje však ještě mnoho dalších zajímavostí, jež by návštěvník muzea mohl snadno přehlédnout. Třeba tu, že již staří Egyptané a další starověké národy znali letadla. Tato myšlenka se opírá o linie z peruánské náhorní plošiny Nazca ale

Kuriózní hieroglyfy ze Sethiho chrámu v egyptském Abydu. Pět tisíc let staré znaky připomínají vrtulník (1), tank (2) a ponorku (3). (Foto: Martin Schmidt-Bredow)

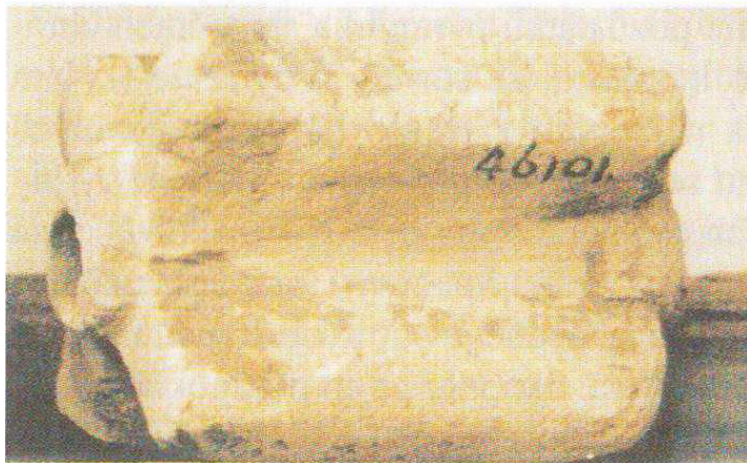
také o „létající amulety“ z Kolumbie, které připomínají moderní raketoplány. Ovšem i ve staroegyptských hrobech byly nalezeny předměty neobvyklých aerodynamických tvarů. Jedná se o miniaturní modely dřevěných letadel. Jeden z nich byl objeven roku 1898 v jednom ze sakkárských hrobů. Rozpětí jeho křídel dosahovalo přibližně osmnáct centimetrů.

*Snímek staroegyptského větroně.
(Foto: Davúd Khalil Messiha)*

V káhirském Egyptském muzeu ho zaregistrovali pod názvem „ptačí soška“ a datovali ji do období kolem roku 200 před Kristem. Padesát let si předmětu nikdo nevšiml, až v roce 1969 padl do oka egyptskému archeologovi a kunsthistorikovi prof. dr. Khalilu Messihovi (1924 až 1998). Ten si uvědomil, že objekt se značně liší od jiných ptačích sošek. Neměl nohy, ale zato vysoko posazený ocas, jaký se nehodí k žádnému ze známých ptáků. Tento nález ze starověkého hrobu prozkoumali letečtí odborníci. Zjistili, že je na tak skvělé technické úrovni, jaké lze dosáhnout pouze po mnoha letech intenzivního experimentování s aerodynamikou. Třeba přední hrany křídel mají stejný tvar V jako nosné plochy moderních letadel. Kolmo posazený ocas modelu se podobá směrovce ocasních ploch novodobých strojů. V dalších hrobech byl údajně nalezen celý tucet podobných „větroňů“. Kdo před více než 2 200 lety

geniálně zkonstruoval tyto dokonalé miniatury letadel? Na prehistorickém artefaktu je vyryt nápis, který je pravděpodobně jménem staroegyptského konstruktéra. Zní „Pa-Di- M e n c o ž“ znamená „dar Amonův“. Bůh Amon býval mytologickým „pánem vzdušného dechu“. Archeolog Davúd Khalil Messiha nás upozornil i na další podivný artefakt, který dosvědčuje vysokou technologickou úroveň starých Egyptů. Roku 1977 objevil archeolog jménem Perdrizet při vykopávkách v Bubastisu (dnes Tell Bašta) v Dolním Egyptě velice záhadný předmět. Podobal se dnešní „turbíně“. Místo nálezu bylo ve starověku zasvěceno bohyni Bastet s kočičí hlavou. Podivná věc zřejmě vznikla kolem roku 200 před naším letopočtem. Dnes se nachází v káhirském Egyptském muzeu. Je vystavena v místnosti 34 pod inventárním číslem 46101. Podle vzhledu by se mohlo jednat o část stroje nějak souvisejícího s tekutinami. Oba konce objektu jsou opatřeny kruhovými otvory, které procházejí vnitřkem zvláštního

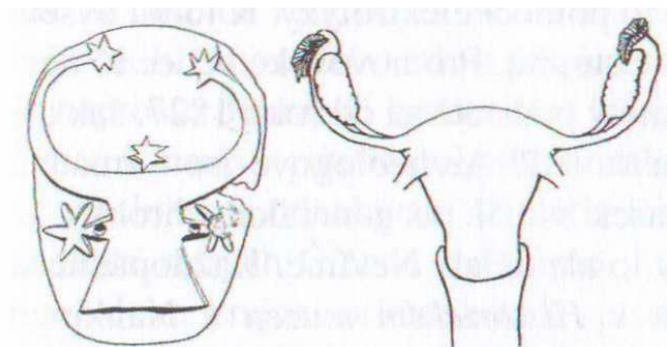
Odborníci diskutují o účelu použití tohoto předmětu. Jedná se o mechanickou turbínu z doby faraonů? (Foto: Davúd Khalil Messiha)

válce. Pohled do nitra prohlubní odhalí rýhy, které by mohly být vytvořeny vrtákem. S naprostou jistotou je možné konstatovat, že podivný předmět není váza. Je totiž na obou koncích otevřený. Také asi nebyl používán coby rituální pomůcka nebo amulet. Stejně nepravděpodobné je vysvětlení hovořící o pouhém dekorativním prvku nebo ornamentálním doplňku. Bylo by zapotřebí provést laboratorní zkoušky, aby se zjistilo, z jakého materiálu se vlastně záhadný exponát skládá a k čemu sloužil. Jednalo se snad o nějaký jednoduchý hnací mechanismus? Třeba o hydraulickou turbínu? Existuje celá řada možností a všechny jsou spojeny s pohybem a jeho případným převodem. „Turbína“ měří pouhých dvanáct centimetrů a v nepřehledném množství vystavovaných předmětů se skoro ztrácí. Svá tajemství si však uchovávají i velké, a tudíž nepřehlédnutelné sochy. Například dioritový pomník faraóna Chefrena. Působí opravdu impozantním dojmem. V roce 1860 jej objevil francouzský egyptolog Auguste Mariette v údolním chrámu patřícím k Chefrenově pyramidě. Tento panovník ze 4. dynastie je vyobrazen vsedě na trůně, zahalen do skládané sukně. Jeho hlavu ochraňuje sokolí bůh Hor s rozevřenými křídly. Faraón byl pokládán za pozemské vtělení nebeského Hora. Socha je záhadná způsobem opracování. Jak se starým Egyptům podařilo „primitivními“ nástroji otesat nesmírně tvrdý a houževnatý diorit? Podle dosavadních vědeckých názorů se v tehdejší době vyskytovaly pouze kamenné instrumenty, kosti a podobné pomůcky, jimiž nelze dosáhnout tak precizních kamenických detailů. Diamant zaujímá na stupnici tvrdosti nejvyšší stupeň 10. Diorit dosahuje hodnoty 8,4. Dnes se tento materiál opracovává pomocí diamantových vrtáků pod tlakem 200 atmosfér. Jak to ale dělali Egyptané před 4 500 lety? Stejnou otázku vyvolává archeologické naleziště Abúsír, ležící jedenáct kilometrů od Káhiry.

Kamenné bloky z archeologického naleziště Abúsir obsahují výmrtky, které lze vytvořit pouze nejmodernější technologií. (Zdroj: Legendární časy, Švýcarsko)

Vedle pozůstatků pyramid a slunečních chrámů zde můžeme klopýtnout o kusy skal ze staveb 5. dynastie (kolem roku 2500 před Kristem). Na některých z těchto dobře zachovalých bloků ze žuly, dioritu a bazaltu se nacházejí perfektně vyvedené rytiny a dokonalé výmrtky nejrůznějších průměrů a hloubek. Něco takového lze zvládnout pouze metodou jádrového vrtání. Spočívá v tom, že tvrdá hornina zůstane vězet v dutém vrtáku a následně je odtud odstraněna. I dnes se jedná o vysoce kvalifikovanou práci. Skeptici proto předpokládají, že jádrové výmrtky z Abúsíru pocházejí z novověku. To však není možné. Výmrtky totiž popsal anglický archeolog sir Flinders Petrie v knize *The Pyramids and Temples of Gizeh* již v roce 1883! Názna používání jádrového vrtání a kotoučových pil existuje mnoho. Stačí například, když se v káhirském Egyptském muzeu podíváte do skleněné vitríny v sále číslo 34. Spatříte v ní nevelkou miskovitou nádobu o průměru asi 15 centimetrů. Je vyrobena z tvrdé žuly a opět na ní nalezneme stopy jádrových výmrtků. Jeden je uprostřed a sedm dalších rozmístěných kolem. Kuriózní artefakt je označen jako „mísa“, ale bez uvedení jakýchkoliv dalších podrobností. Dávno se už ví, že staří Egypťané byli mimořádně zdatnými architekty a staviteli. Podivuhodné jsou i jejich znalosti chemie. Francouzští badatelé našli na 4 000 let staré sošce zbytky kosmetiky vyrobené ze složitých sloučenin olova, které možná byly připraveny uměle. Dalším dokladem skvělých schopností staroegyptských řemeslníků je výroba skla s tyrkysovou a modrou glazurou. Nádobí s barevným povrchem se podařilo zhotovit poprvé již kolem roku 5500 před Kristem obyvatelům Mezopotámie, ale opravdová skleněná glazura vznikla až v zemi na Nilu. Tamní specialisté smíchali jemný křemičitý písek, vápno, malachit a křemičitan. Tuto směs zalili vodou a vzniklou kaši zahřáli. Do vzniklé pasty se přidala měďná sůl, která se vysrážela na povrchu a po následném vypálení se z této vrstvy vytvořila modrá glazura. Jedná se o velmi složitou proceduru a není vůbec jasné, jak na v tento technologický postup Egypťané před 5 000 lety přišli. Cistě jen náhodou? Nebo snad cílevědomým zkoušením? V muzeích zůstaneme v nevěřicím údivu stát před staroegyptskými nástroji ostrými jako dnešní skalpely, obdivujeme dokonalé bronzové pinzety a čepele. Nevěřicně kroutíme hlavou nad lékařskými znalostmi starých Egypťanů,

Vyobrazení egyptské bohyně představující krávu a hvězdy se velice podobá dnešním vědeckým nákresům dělohy, vejcovodů a vaječníků. (Pramen: Doris Wolfová: Co bylo před faraony? Curych 1994)

kteří používali léčiva vyráběná z dosud neidentifikovaných rostlin. Britský archeolog George Smith objevil papyrový svitek, v němž se píše o narkotických preparátech. Papyrus zmiňuje 48 klinických případů a popisuje způsob uspávání tehdejších pacientů. Z hieroglyfických záznamů vyplývá, že egyptští lékaři znali vztah mezi nervovou soustavou a pohybem končetin. Vyznali se rovněž ve fungování srdce a artérií. Na některých mumiích z tíдолí králů se můžeme pohledem přesvědčit, že čelistní chirurgie a umělé náhrady zubů nebyly ničím neobvyklým. Podivuhodné medicínské znalosti máme doloženy již z předfaraonských dob. Na břidlicové paletě ze 4. tisíciletí před Kristem je vyobrazeno božstvo s kravskou hlavou, obklopené hvězdami. Vyobrazení této „nebeské krávy“ se i v drobných detailech shoduje s nákresy dělohy, vejcovodů a vaječníků. Pozoruhodný je i další příklad: egyptské mulové obvazy byly daleko jemnější a účinnější než dnešní. Ostatně i způsob výroby egyptských textilií dodnes vyvolává údiv. Před několika desítkami let našli egyptští archeologové v oáze Dakhla v Libyjské poušti záhadné zrcadlo, lišící se od všech podobných předmětů. Podle legendy jím údajně bylo možné nahlížet „do lidského těla“. Káhirský lékař a ředitel muzea dr. Favsí Soueha tvrdil R. Habeckovi, že „zrcadlo“ fungovalo podobně jako moderní rentgen. Tajemný předmět však dnes není veřejnosti přístupný, zřejmě zmizel v některém z depozitářů. Podobný objekt známe ze staré Číny. Podle jedné čínské legendy vlastnil císař Čchin S'chuang (259-210 před naším letopočtem) „kouzelné zrcadlo“. Údajně jím dokázal „prosvěcovat kosti a orgány v těle“. Poslední zmínka o existenci podivuhodného čínského přístroje pochází z roku 206 po Kristu. Zůstaňme ale ještě chvíli v Říši středu. Stará Čína je totiž domovem skvělých vynálezů, k nimž západní svět dospěl až v 19. a 20. století. V březnu roku 1953 odkryli čínští archeologové nádhernou hrobku vojevůdce Chau Ch'u, jenž žil v letech 265 až 316 našeho letopočtu. Mezi pohřebními dary se nacházel nezvyklý předmět - kovový opasek zdobený 17 ornamenty. Později bylo jeho složení zkoumáno spektroskopem. Ukázalo se, že slitina obsahuje deset procent mědi, pět procent hořčíku a 85 procent hliníku. To by v podstatě nemělo být vůbec možné. Hliník totiž lze získat jedině z bauxitu, a to pomocí elektrolýzy. K tomu ovšem potřebujete teploty přesahující tisíc stupňů. Pro novověké vědce to není problém, ovšem tento postup známe v podstatě až od roku 1827. Jak ale v hliník získávali Číňané ve třetím století? Archeologové jsou zmatení a domnívají se, že hliníkový opasek vložil do generálovny hrobky až nějaký novověký „lupič“. Proč by to ale dělal? Nevíme. Každopádně si část opasku můžete prohlédnout v Historickém muzeu v Nankingu a druhou polovinu v Historickém muzeu v hlavním městě Pekingu. Hliník je dobrým elektrickým vodičem. Vědci tomu nechtějí věřit, v ale zdá se, že staří Číňané - a i některé

další starověké národy disponovali určitými poznatky z oblasti elektřiny, k nimž se Evropané dopracovali až někdy před 170 lety. Dokládají to mimo jiné i čínská magická zrcadla

*Kovový opasek
z hliníkové slitiny,
nalezený v 1 700 let
staré čínské hrobce.*

*(Foto: archiv
R. Habecka)*

(podobná známe i z Japonska, byla zhotovená podle čínských vzorů). Na jejich zadní straně se nacházejí bronzové symboly, obrazce a podivné znaky. Přední strana je vypouklá a vyrobená z vyleštěného bronzu. Předměty vypadají jako zcela obvyklá zrcadla a nikdo by jim nepřisoudil „magické“ vlastnosti. Pokud je však vystavíme ostrému slunečnímu světlu, začnou být zdánlivě průhledná. Jestliže pak pronikající světlo namíříme na tmavou stěnu, objeví se na ní vzory a znaky ze zadní strany zrcadla. Masivní bronz se jakýmsi záhadným způsobem stal prostupným. Číňané hovoří o „světlo propouštějících zrcadlech“. Jak je to možné? Bronz přece nemůže propouštět světlo, musí tedy jít o nějaký trik. Ovšem tak dokonalý, že s prvním uspokojivým vysvětlením přišli západní vědci až v roce 1932. Na přední straně zrcadla jsou prý pečlivě opracované malé nerovnosti, které přesně odpovídají vzoru na zadní straně. Prostým okem je však není vidět. Pokud zrcadlo namíříte na tmavou zeď, objeví se na ní tyto zvětšené vzory a vzniká dojem, že zrcadlo propouští světlo a pak je zase odráží zpět. Předpokladem však je naprosto dokonalé opracování leštěného bronzu. Naprosto netušíme, jak to Číňané v pátém století dokázali. Zásahu na odhalování neuvěřitelných technických a přírodovědných znalostí starých Číňanů má mimo jiné anglický historik Joseph Needham. Jeho krajan, orientalista a spisovatel Robert K. G. Temple podal v knize Země létajících draků přehled o stovce nejúžasnějších čínských vynálezů, k nimž obyvatelé Říše středu dospěli stovky let před evropskými vědci: železný pluh (6. století před Kristem, na Západě o celých 2 200 let později),

*V Asii se řada
technických vynálezů
objevila podstatně dříve
než v Evropě. Například
seismograf sestrojili
Číňané kolem roku 130
našeho letopočtu. Na
západě byl objeven až
o 1 400 let později.
(Foto: archiv autorů)*

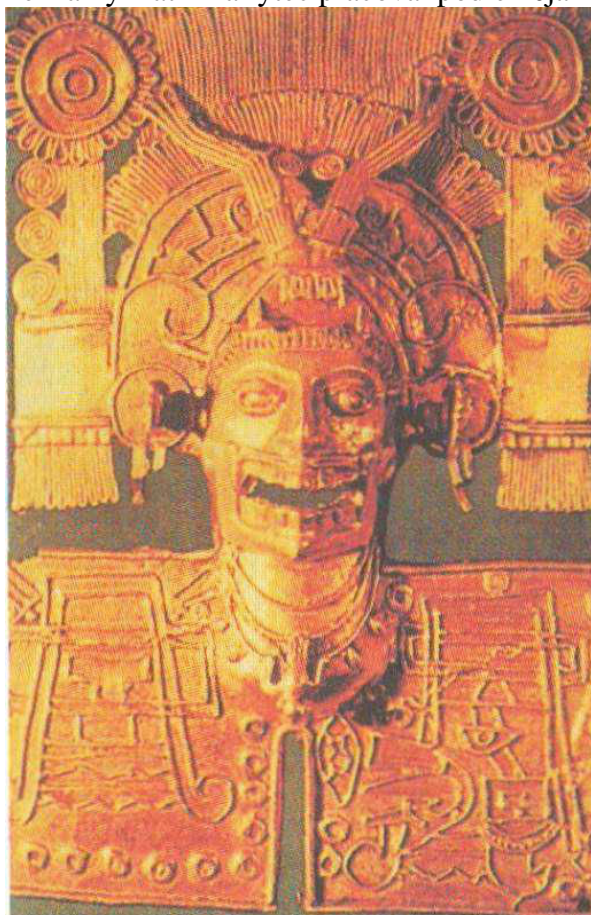
- pozorování slunečních skvrn a jejich zařazení mezi přírodní úkazy (4. století před Kristem - v Evropě o 2 000 let později), - těžba zemního plynu z vrtů (1. století našeho letopočtu na Západě o 1 900 let později), - základní princip parního stroje (5. století našeho letopočtu na Západě o 1 200 let později), - lak jako první „umělá“ látka (13. století před Kristem na Západě o 3 200 let později), - ropa a zemní plyn používané jako hořlaviny (4. století před Kristem - jinde o 2 300 let později), - biologické ničení škůdců (3. století našeho letopočtu - na Západě o 1 600 let později), - krevní oběh (6. století před Kristem - v Evropě zhruba o 1 800 let později), - desítková soustava (14. století před Kristem na Západě o 2 300 let později), - přesný výpočet čísla „ π “ (3. století našeho letopočtu - na Západě o 1 200 let později), - kompas (4. století před Kristem - na Západě o 1 500 let později), - seismograf (rok 130 našeho letopočtu - jinde o 1 400 let později), - princip rogalu (4. století před Kristem - na Západě o 1 650 let později), - miniaturní horkovzdušné balony (2. století před Kristem - na Západě o 1 400 let později), - vrtulníkový rotor a vrtule (4. století našeho letopočtu - v Evropě o 1 500 let později), - chemické bojové prostředky, jedovatý plyn, kouřové bomby a slzný plyn (4. století před Kristem na Západě o 2 300 let později), - střelný prach (9. století našeho letopočtu - na západě o 300 let později), - vícestupňové rakety (14. století našeho letopočtu - jinde o 600 let později)... Seznam podivuhodných vynálezů by mohl dále pokračovat. A netýká se pouze Říše středu. Také mnohé jiné národy dospěly ke skvělým technickým a dalším vědeckým znalostem. Zřejmě budeme muset svůj názor na jejich „primitivnost“ změnit.

Hliněný talíř z Guatemaly je na okraji zdoben rytinami, které se podobají schématu elektromotoru. (Foto: Erich von Däniken)

Světlo pro faraóna Elektrický proud ve starém Egyptě Mnohé překvapivé vědomosti našich předků jsou zřejmě nenávratně ztracené. Dochovaly se pouze fragmenty jejich poznatků, jimž často nerozumíme. Ovšem kdysi bývaly součástí běžné reality. Příkladem tohoto druhu je hliněný talíř z Guatemaly. Pochází z toltécké epochy. Uprostřed je vyobrazen lidský obličej, jeho okraje zdobí neobvyklé symboly. Jestliže zakryjeme vnitřní kruh s vyobrazením hlavy, spatříme cosi jako schematický náčrt elektrického přístroje. Některé detaily jsou patrné na první pohled: kartáče alternátoru, kotva, měděné vinutí i přívody a výstupy vedení. Toltéckou rytinou se podrobně zabýval švédský inženýr Reinhold Carleby. Podle něj je hliněný talíř ve

skutečnosti náčrtem elektromotoru! Carleby předpokládá, že talíř byl zhotoven podle daleko staršího konstrukčního schématu nebo rovnou podle modelu. Dokonce podle této předlohy sestavil skutečný a plně funkční motor. Skeptici ovšem artefakt i nadále pokládají za „talíř zdobený rytinami“. Další příklad představuje dvanácticentimetrový zlatý přívěsek v podobě mixtéckého boha smrti Mictlantecuhtliho. Spatřit ho můžeme v Museo Regional mexického města Oaxaca. Předmět byl nalezen v hrobě poblíž jihomexického Monte Albán a vznikl někdy mezi lety 700 až 1300 našeho letopočtu. Postava boha je zdobena podivnými technicky vyhlížejícími ornamenty. Jaký asi měly význam? Vznikly pouze v umělcově fantazii? Nebo neznámý zlatník a rytec pracoval podle něja

*Ornamenty na zlaté miniatuře
znázorňující mixtéckého boha
smrti Mictlantecuhtliho
připomínají schéma elektrického
obvodu.*

(Foto: Bernhard Moestl a autoři)

ké prastaré technické předlohy? Zdá se, že nezvyklá rytina by mohla být nákresem elektrického obvodu. Neměli bychom zapomenout ani na mexické Huastéky a jejich galvanizační umění nebo na 2 200 let starou bagdáskou baterii, která byla používána k pozlacování sošek bohů galvanizací. Možná však Parthové ani Huastékové nebyli prvními průkopníky výroby baterií a budou se muset o slávu mistrů galvanizátorů dělit s jiným, o stovky let starším národem s Babylony. Ve zříceninách babylonských alchymistických dílen totiž byly objeveny předměty podobající se nálezům z iráckého Ktesifonu nebo Seleukie. „Doba vzniku galvanizace spadá do epochy kolem roku 2000 před narozením

Krista," napsal spisovatel Andrew Tomas v článku Nebyli jsme první a pokračoval: „...což je podstatně dříve, než vznikly parthské baterie." Ke znovuobjevení galvanizace došlo teprve v první polovině 19. století. Není však úplně jisté, zda Babyloňané byli opravdu první, kdo se naučil zacházet s elektřinou. O bateriích se totiž zmiňují i další prameny z jiných částí světa. Ve staroindickém spise Kumbhadbava Agadsyonumi je o nich také řeč. Navíc se tento text vztahuje k událostem, které proběhly před sedmi tisíci lety! V dotyčném místě se praví: „Položíme kus čisté mědi do vodotěsného hliněného džbánu, jehož otvor směřuje vzhůru. Poté přidáme kousky síranu měďnatého a skalici modrou jako šíje páva. Poté se džbán zaplní třískami a nahoru se položí zinkové víko potřené rtutí. Tak vznikne síla mitra a světlo vznikající působením zinku a mědi se nazývá také mitra. Spojením stovky takovýchto džbánů vzniká nesmírná energie." Podle určitých náznaků ovládali proces galvanizace i egyptští kněží

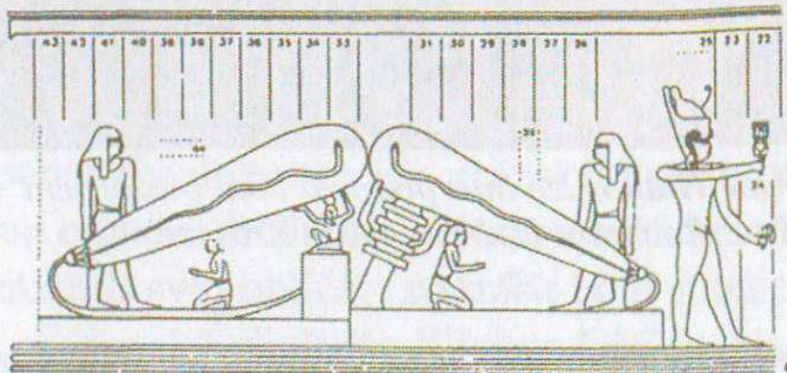
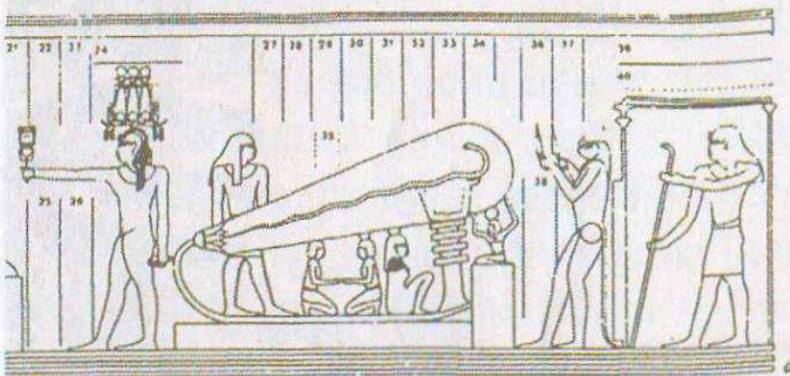
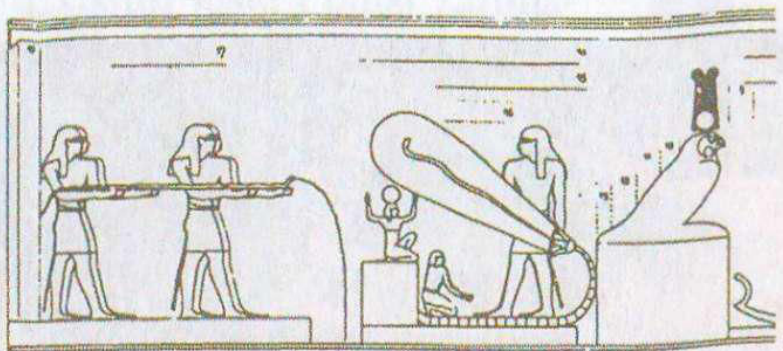
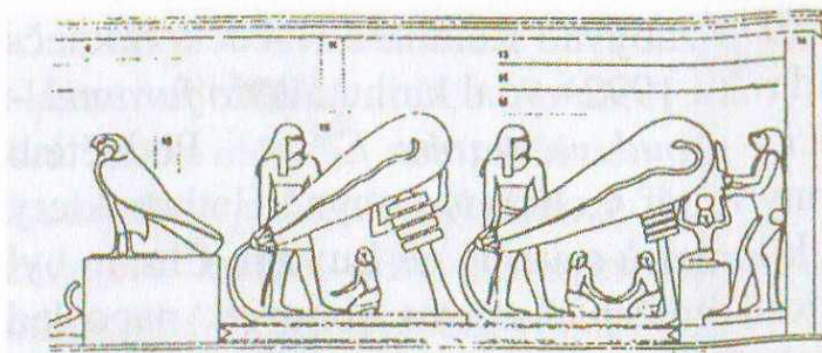
*Elektrické baterie z parthských dob
kolem roku 200 před Kristem.
(Foto: archiv autorů)*

a zmínky o ní nalezneme i ve slavné orientální sbírce Pohádek tisíce a jedné noci. Máme na mysli vyprávění o Aladinově zázračné lampě, díky níž bylo mimo jiné možno pozlatit různé předměty. Existují ještě i další zajímavé prameny hovořící o antických elektrických svítilnách. Ve 2. století našeho letopočtu navštívil řecký kronikář Lukian (120-180) město Hieropolis v Sýrii. V chrámu bohyně Héry spatřil „zářící drahokam" napájený „magickou" energií, který osvětloval vnitřní prostor svatyně. V době východořímského císaře Justiniana I. (527-565 našeho letopočtu) existovala v syrské Antiochii nepřetržitě svítící lampa. Podle řeckého historika Pausania (2. století po Kristu) umístil římský král Numa Pompilius do kopule chrámu „věčně hořící světlo". Svatý Augustus, filozof a církevní učitel, psal o „divotvorné lampě", která svítila v pohanském chrámu bohyně Isis. Nedokázal ji zhasnout ani prudký vítr. Podobné „zázračné lampy" se vyskytovaly také v Egyptě. Athanasius Kircher (1601-1680) si zaznamenal informaci o nález „hořící svítilny" v podzemních prostorách staroegyptského hlavního města Memfidy. Vzpomínky na elektrotechnické znalosti starých Egyptanů se dochovaly dokonce i v arabské literatuře. Například kronikář Mutadi psal o podivuhodných světelných efektech egyptských kouzelníků, kteří dokázali svůj obličej „rozzářit jako slunce". Židovský okultista Eliphas Lévi se zase zmínil o pokusech s elektřinou. Podle něj byli egyptští kněží schopni „zahalit chrámy do mraků" a vzápětí je „nadpozemsky rozzářit". Lampy se prý zapalovaly samy od sebe a obrazy bohů svítily. Podle tradičního výkladu vděčíme za poznání účinků elektrického proudu až Dánovi Hansi Christianu Órstedovi (1820), ale toto tvrzení lze díky mnoha nálezům snadno vyvrátit. Jedna z horkých stop vede opět do země na Nilu. Dokážete si představit, že by egyptští kněží používali žárovky?

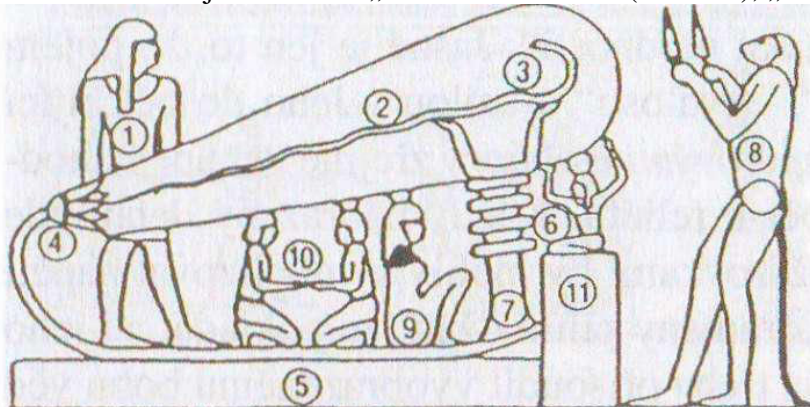
Reliéf v denderském chrámu bohyně Hathor lze interpretovat jako znázornění technického postupu. (Foto: Reinhard Habeck, Peter Krassa)

Tímto tématem se od roku 1979 zabývá i Reinhard Habeck. Společně s Peterem Krassou například roku 1992 vydal knihu Světlo faraónů - vyspělé technologie a elektrický proud ve starém Egyptě. Podnětem k jejímu sepsání se stal nástěnný reliéf v chrámu bohyně Hathor, který se nachází v Dendeře, šedesát kilometrů severně od Luxoru. Chrám byl několikrát ve své dlouhé historii zničen a znovu obnoven, naposled v době Prolemaiiovců kolem roku 100 před naším letopočtem. Počátky svatyně spadají do epochy prvních dynastií, to znamená tři tisíce let zpátky do minulosti. Hlavní chrám, pozůstatek obrovského posvátného okrsku, vyčnívá nad zemský povrch pouze ze dvou pětín. V podzemí se nachází dvanáct úzkých krypt rozdělených do tří podlaží a obklopených až dva metry silnými zdmi. Ať už zde kdysi bylo uchováváno cokoliv, muselo to být něco velmi významného a cenného, co se stavitelé snažili ukrýt před lidskými zraky. Reinhard Habeck navštívil Denderu poprvé již před více než dvěma desítkami let. Sestup do podzemí Hathořiny svatyně se mu bohatě vyplatil. Spatřil na vlastní oči nástěnný reliéf, který tehdy, v roce 1980, skoro nikoho nezajímal. Ani se o něm příliš nevědělo. Hathořin chrám nepředstavoval prvořadý turistický cíl a jen málokterá cestovní kancelář sem účastníky zájezdů přivázela. A pokud ano, tak ne kvůli záhadným hieroglyfům v podzemních kryptách. Od té doby se však mnohé změnilo. Hrnou se sem zástupy návštěvníků, kteří touží spatřit jedinečné výjevy, jaké nemají obdoby v Egyptě ani jinde na světě. Láká je sem vyobrazení lidských postav zachycených vedle baňkovitých předmětů, které i bez větší představivosti připomínají hadro změrné žárovky. Uvnitř „žárovek“ jsou vidět vlnitě se pohybující hadi. Je snad na reliéfu znázorněn elektrický výboji Skoro to tak vypadá. Hadi totiž vylézají ze střední části lotosu. Fyzikálně je vše v naprostém pořádku, protože i u moderních žárovkových objímek je nej vyšší napětí uprostřed. Lotos tedy mohl fungovat jako objímka. Od něj vede kabel k pravoúhlé krabici, jež by mohla představovat akumulátor energie. Na něm klečí postava boha vzduchu Šu (možná jde o náznak ionizovaných par). Lampovité nebo žárovkovité předměty se většinou opírají o takzvané pilíře dřed se dvěma rameny, které se na některých reliéfech dotýkají hadů.

Výběr nejzajímavějších „žárovek“ z Hathořina chrámu.
 (Nákres: Reinhard Habeck, Peter Krassa)

Klasické egyptologii se nikdy nepodařilo tyto podivné „sloupy“, jež se již kolem roku 3000 před Kristem vyskytují v nejstarších hrobech, bezezbytku logicky a věrohodně interpretovat. Nejasně se hovoří „symbolu stálosti“, „prehistorickém fetiši“, „stromu zbaveném listí“, „křlu opatřeném vrubem“ nebo o „znaku plodnosti“. Jasně je jen to, že pojem „džed“ souvisel s „odolností“, „trvalostí“ a „silou“. Jeho do očí bijící podoba s moderními vysokonapěťovými izolátory zřejmě nebude náhodná. Ale obraťme pozornost zpět k reliéfu. Každý zobrazený detail zde má svou funkci. Postavy pod žárovkami by mohly symbolizovat napětí a klečící muže mezi lotosem a rameny pilíře džed lze pokládat za jeho opačný pól. Zvláštní význam je třeba přisoudit vyobrazenému bohu věd a moudrosti Thovtovi. Podle legend totiž sestoupil z nebes na lotosové květině a přinesl lidem „světlo“. V Dendeře je ztvárněn jako postava s pavíání hlavou, držící hrozivě v ruce dva nože. Ze by tím autor reliéfu naznačoval nebezpečí spojené s elektřinou? Hathorina svatyně je do posledního místečka zaplněna hieroglyfy, které by měly být řádně prozkoumány. Lingvisté mají s jejich překladem velké problémy. Egyptští kněží totiž používali jakési tajné písmo. Ostatně například i dnešní „jazyk“ počítačových odborníků je laikovi takřka nesrozumitelný. O denderských hieroglyfech psal v roce 1869 ve svém pětisvazkovém díle francouzský egyptolog Auguste Mariette. Nemůžeme mu zazlívat, že nechápal skutečný smysl jednotlivých výjevů. Vždyť novodobou žárovku vynalezl Američan Thomas Alva Edison až roku 1871. V době Augusta Marietta ještě elektřina nehrála významnou roli. On sám obkresloval hieroglyfy z podzemních stěn za svitu olejové lampy. Dánský badatel Brunés poznamenává: „V Mariettově době nedávaly nalezené znaky a výjevy smysl. Dnes bychom je však měli analyzovat znovu a použít k tomu veškeré novověké znalosti elektřiny a procesů s ní spojených.“ Rakouský egyptolog dn Erich Winter otevřeně přiznává, že „význam scén z Dendery zůstává do značné míry neobjasněný“. Jiní vědci si takové násilí nedělají a hovoří o „hadích kamenech“ (H. Kees), „znacích věčnosti“

1 kněz, 2 ionizované páry, 3 elektrický výboj (had),
4 objímka žárovky (lotos), 5 kabelovitý provaz
(stonek lotosu), 6 bůh vzduchu, 7 izolátor (pilíř
džed), 8 světloň Thovt s noži, 9 symbol „napětí“,
10 opačné napětí (+), 11 akumulátor energie
(elektrostatický generátor?)

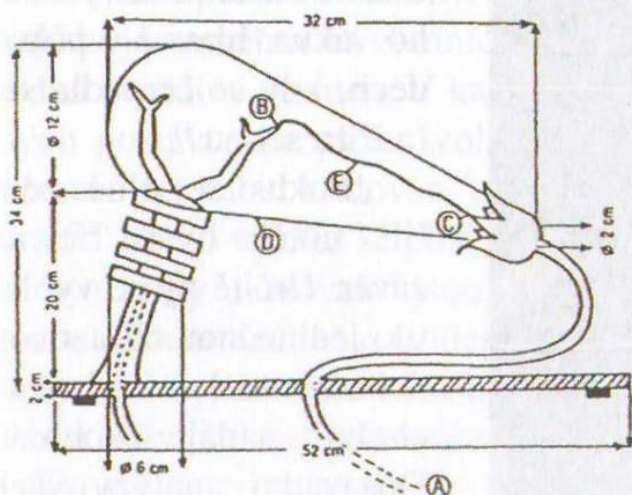
Denderský nástěnný reliéf s popisky
(Nákres: Reinhard Habeck, Peter Krassa)

(Abd el Málek Ghattes), „slunečních bářkách“ (dr. Helmuth Satzinger), „zrození boha v hadí postavě, jež vystupuje z pravodstva“ nebo o „hadech jako strážcích chrámu“ (dr. Elfriede Haslauerová). Jiní vědci pokládají výjevy pouze za kultovní scény nebo výplody fantazie. v

Žádné z uvedených vysvětlení nelze při nej lepší vůli beze zbytku přijmout. Proč se egyptologové zuby nehty drží dogmatických názorů? Proč alespoň nepřipustí, že „...by to mohlo vypadat jako...?“ Nejnověji se objevilo moderní vysvětlení, podle kterého jsou baňkovité útvary jen „různé představy o běhu slunce“. Ze by konečně bylo všechno nad slunce jasnější? To těžko. Ale egyptologové alespoň konečně připouštějí, že výjevy nějak souvisejí se „světlem“ (slunce). Denderskými reliéfy se v posledních letech zabývali nejen vědci, nýbrž také spisovatelé a amatérští badatelé. V jejich publikacích se to jen hemží „sexuálními symboly“, „hadí silou kundalini“, „starověkými vrtačkami“ nebo „dopravními stroji“. Někteří fanoušci sci-fi dokonce vehementně argumentují, že znázorněné předměty „jsou důležitou součástí mimozemské vesmírné lodi a kondenzátorem kosmické energie“. Od takových nesmyslů se samozřejmě distancujeme. Naopak bychom se chtěli zmínit o studiích vídeňského elektroinženýra Waltera Garna. Pracuje jako vedoucí projektů v jednom velkém koncernu, a dokud nespátřil fotografie nástěnných reliéfů, nikdy předtím o Dendere neslyšel: „Okamžitě mě zaujaly. Pilíře džed vypadaly přesně jako moderní vysokonapěťové izolátory. Hadi by mohli symbolizovat elektrické jiskření nebo výboje v plynu vyvolané vysokým napětím na lotosových květech. Jsem přesvědčen, že by nikdo nedokázal takovýto výjev nakreslit bez alespoň základních znalostí elektrotechniky!“ To však nebylo všechno. Inženýr Garn zkonstruoval podle staroegyptských vzorů naprosto přesný, plně funkční model! Jeho skleněná žárovka měří 40 centimetrů a její průměr dosahuje na nej širším místě 12 centimetrů. Oba konce jsou zalaty pryskyřicí, na jedné straně je baňka opatřena deskovou elektrodou a na druhé kovovou špicí. Ze s výrobou skleněných předmětů neměli staří Egypťané problémy, dobře víme z jiných nálezů. Walter Garn vysvětluje: „Jestliže ze žárovky, do níž zasahují dvě kovové části, odsajete vzduch, vznikne již při poměrně nízkém napětí výboj záleží přitom na velikosti skleněné baňky. Už při tlaku 40 torrů (40 mm rtuťového sloupce) se od jedné elektrody k druhé začne vytvářet trsovitý výboj připomínající hada. Pokud budete v odčerpávání vzduchu pokračovat, začne se „had“ rozšiřovat, až nakonec vyplní celou žárovku. Stejně, jak to je naznačeno na reliéfech v Hathořině chrámu.“ Jak ale kněží odsávali ze žárovek vzduch, aby dosáhli co nejnižšího tlaku? Odpověď jsme našli rovněž v Dendere. Na jednom z vyobrazení je vidět čtyři muže stříkající z jakéhosi zařízení tekutinu (pravděpodobně vodu). K tomu nám W. Garn řekl: „Pomocí takzvaných ejektorů (vývěv nebo též proudových čerpadel) je možné dosáhnout vysokého vakua, hlavně v případech, kdy se čerpadla se řadí za sebou.“ „Pokus se plně zdařil!“ chtělo by se říci na závěr. Určitě by se vyplatilo jedinečnou obrazovou dokumentaci z Hathořina chrámu nadále zkoumat. Dosavadní analýzy však každopádně prokázaly, že v úvahu připadá i technická interpretace. Až do relativně nedávné doby unikaly pozornosti hieroglyfy z Dendery. Důvodem bylo především „tajné písmo“, jímž byly nápisy provedeny. Pro bezchybné přečtení bylo proto zapotřebí hieroglyfy neustále porovnávat s „normálními“. Hamburský egyptolog dr. Wolfgang Waitkus se námahy nezalekl a roku 1991 zveřejnil ve své dizertační práci překlad denderských textů. A opravdu se ukázalo, že obsahují technické údaje a lze je dát do souvislosti s „elektrotezí“. Například se v nich hovoří o „příkazech bohů“ a určitých „kouzelných zaříkadlech“, s jejichž pomocí bylo možné vyvolat různé podoby hadího boha Harsomtua počínaje výstupem z lotosového květu až po jeho „vznešenou dokonalost“. Díky uvádění přesných rozměrů a používaných materiálů je však zřejmé, že se nejedná o pouhé „výplody fantazie“. Zobrazené předměty musely skutečně existovat. O kabelovitém propletenci, který egyptologové obvykle pokládají za „bárku“, se ve Waitkusově překladu píše: „Zlato na výšku čtyř dlaní, v mědi denní loďka, lotos ze zlata.“ Měď byla jako materiál kabelu použita i v Garnově modelu. Texty z Dendery uvádějí i další detail: lotos (objímka žárovky) byl zhotoven ze zlata nebo zlaté slitiny. Víme, že zlato patří k nejlepším vodičům elektřiny, a proto se pro požadovaný účel výborně hodí.

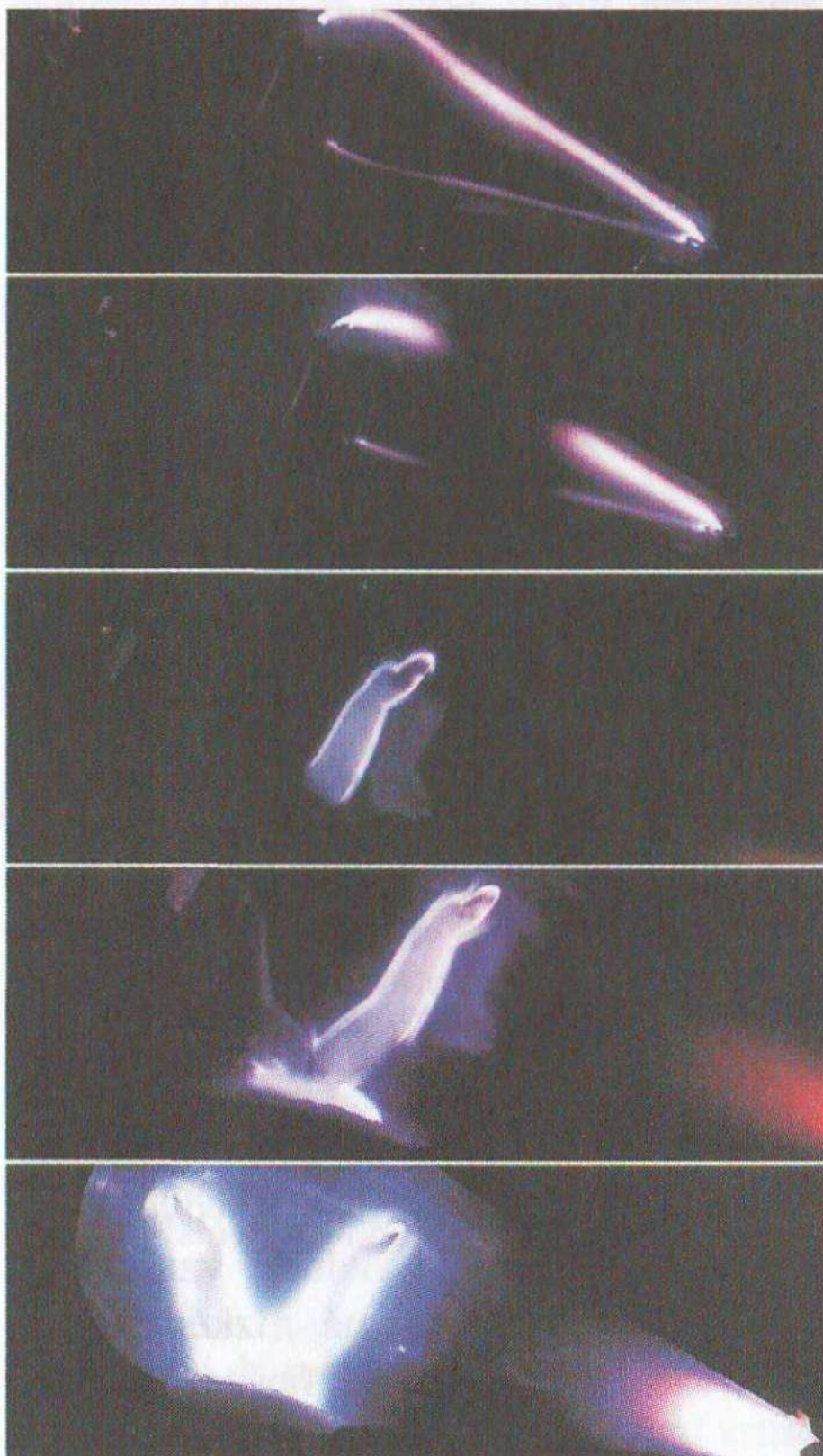

Walter Garn sestrojil funkční model podle předloh z egyptského chrámu v Denděře.
(Foto: Reinhard Habeck)

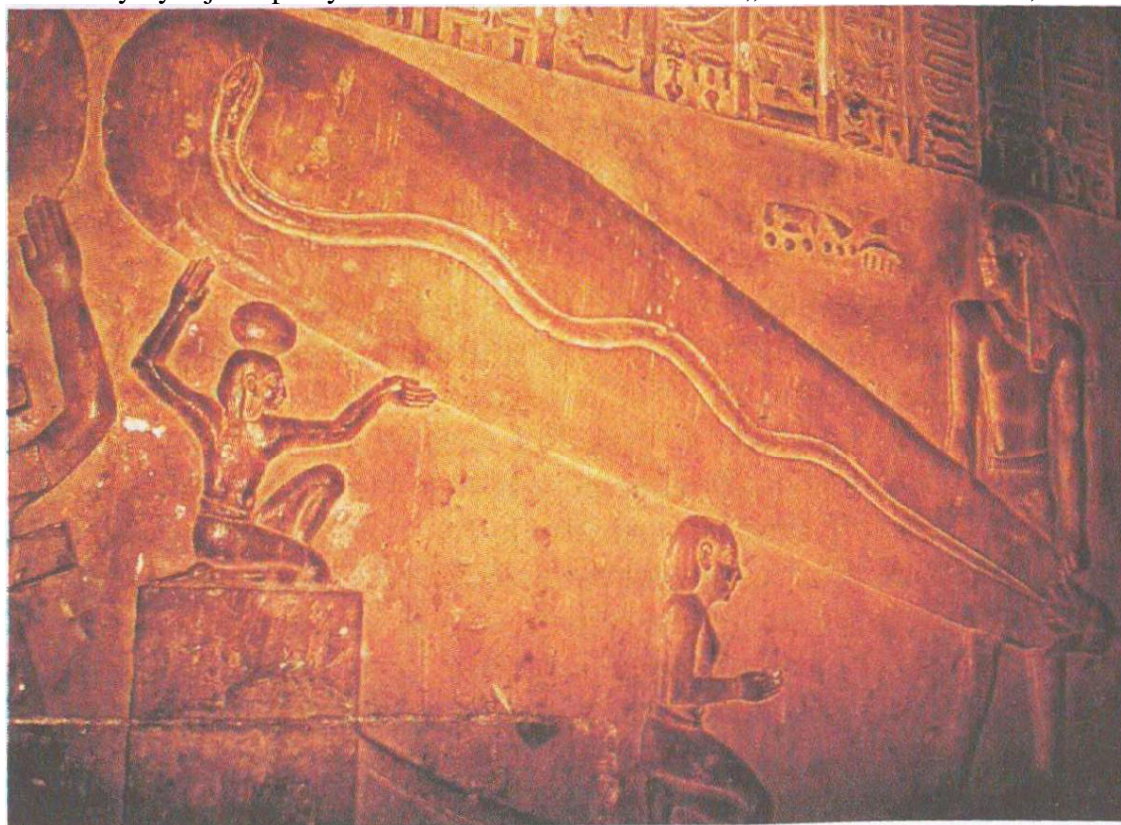
Dnes víme, že pomocí takzvaných ejektorů (proudových čerpadel) (A) lze dosáhnout relativně značného podtlaku, především když jsou čerpadla seřazena za sebou. Jestliže odsajeme vzduch ze skleněné baňky, do níž zasahují dvě kovové části (B), (C), dojde již při poměrně nízkém napětí k výboji, závislém na velikosti skleněné baňky (D). Při tlaku 40 torrů (40 mm rtuťového sloupce) se trsovitý výboj vine od jedné kovové části k druhé (E). Pokud odčerpávání vzduchu pokračuje, hadovitá čára se rozšiřuje, až zaplní celou baňku. Přesně tak je to vyobrazeno na reliéfech v podzemních kryptách Hathořina chrámu.

Popis modelu podle inženýra Garny.
(Nákres: R. Habeck, P. Krassa)

*Úspěšná rekonstrukce „žárovky“ podle
nástěnného reliéfu z Dendery.
(Foto: Reinhard Habeck, Peter Krassa)*

Dejme opět slovo inženýru Garnovi: „Květ lotosu upevněný na konci kabelu je zaměřen na zemní potenciál pokud předpokládáme, že se jedná o vodivý pramen. V každém případě leží lotos na nohou zobrazených postav a na ploše izolátoru (pilíř džed). Za těchto předpokladů nemusí být kabel izolován, ale mohl by se skládat z tenkých kovových drátů." Tento výklad se plně shoduje s Waitkusovým překladem. Rozměry „žárovky" jsou udávány jako „čtyři šířky dlaně". Pokud jednu dlaň odhadneme na deset centimetrů, pak mohlo být svítící těleso velké asi čtyřicet centimetrů. Ať už je to náhoda nebo ne, inženýr Garn Waitkusův překlad ještě vůbec neznal a pro svůj model zvolil právě tuto velikost. Hieroglyfy se podle Waitkuse často odvolávají na „kouzelnou sílu" bohyně Isis a na určité velebně. Pravděpodobně proto, že jen oni dokázali se „žárovkami" správně zacházet. V denderských textech se vyskytuje nápadně mnoho motivů týkajících se světelných jevů. Nejzřetelnější je to v popisu Harsomtua, „zářícího hada, který povstává z lotosového květu" a stává se „živoucím Ba". Podobně zní i překlad, o který se pokusil již v roce 1983 egyptolog Dieter Kurth: „Živoucí Ba, had vztyčující se na svém ocasu... Harsomtus v podobě hada opouští pytlovitou schránu." Původně bylo „Ba" pokládáno za „jednu z podob bytosti", později získalo i význam duše. Lotos je květ se vztahem k vodě, ohni, chaotické temnotě i božím světlu. Je rovněž „symbolem slunce pronikajícího temnou nocí". I v modelovém pokusu vychází had - elektrický výboj ze špičky lotosového květu a zřetelně se „staví na vlastní ocas",

Reliéf z Hathořina chrámu v Dendeře. (Foto: Reinhard Habeck, Peter Krassa)

až se celá žárovka rozzáří. Harsomtus se stává „živoucím Ba". Staří Egypťané pochopitelně nepoužívali moderní výrazy jako například „žárovka". Proto nás nepřekvapuje, že elektrický výboj je popisován pojmy „Harsomtus" nebo „zářící had". Světelnou sílu označují texty jako „Ka", což původně znamenalo „sílu" či „kouzelnou moc". Ta se v našem případě stává po zrození „svítícím copem" nebo „živoucím Ba", ale jde o úkaz, který se může stáhnout zpátky do lotosu, aby se tam jak je psáno „nakrmil" a později znovu vyšel ven. Proto je v hieroglyfech uveden symbol pro „znovuzrození" znamená zapnutí a vypnutí světelného tělesa.

V textu se rovněž hovoří o „serechově trůnu“, což nejspíš bude elektrostatický generátor nebo akumulátor energie, přičemž slovo „šerech“ lze přeložit jako „vládce“. Hadí síla spočívá ve skříní, v níž může být pomocí „zaříkavadel“ a „kouzel“ probuzena. Ostře odmítavé reakce egyptologů na technické vysvětlení denderských reliéfů příliš nechápeme. Kritikům chybějí důkazy, a tak mlží: prý dosud nikde nebyly vykopány zbytky takového údajně světelného tělesa. Ale hledal je někdo? Byly snad v Denderě prováděny cílené vykopávky? Můžeme s jistotou vyloučit, že několik metrů pod pískem u Hathořina chrámu takové pozůstatky opravdu nejsou? A i pokud by jednoho dne byly vykopány, poznali bychom, oč se jedná? Nebo by se opět jako v případě parthských baterií tvrdilo, že to jsou „kultovní předměty“? Na závěr bychom chtěli ještě jednou citovat inženýra Garna: „Překlad denderských textů můžeme chápat jako dobrý odborný návod k použití svítidel z Hathořina chrámu. Každopádně z nich nevyplývá, že by staří Egyptané nedokázali zacházet s elektřinou!“ Doufáme, že starým Egyptanům bude za čas svícení elektřinou přiznáno, ale že jednoho dne „svítne“ i moderním egyptologům. Neobvyklé nálezy ze Sutatausy Svědectví o vysoké technické úrovni vyspělé civilizace Vyspělé technologie ve starověku? Nemožné! Naprostý nesmysl! Takto dogmatické odsudky se vyskytovaly ve všech dobách. Kdo se jich nedržel, měl problémy. V průběhu času se ledacos změnilo, některé tradiční teze se ukázaly být překonanými a my se dnes například usmíváme nad nesmyslným tvrzením učených pánů, kteří „stvoření“ naší planety s naprostou jistotou zasadili do roku 4004 před Kristem. Svého času ovšem na této dataci nebylo nic divného a lidé ji pokládali za naprosto jistou a kromě toho jí samozřejmě „požehnala“ církevní místa. Z „pravdy“ se stalo dogma, a kdo se „pravdami“ neřídil jako třeba italský filozof Giordano Bruno mohl skončit na hranici coby kacír, stejně jako Bruno v roce 1600. Učenci s rozdílnými názory se v počínajícím 21. století již neupalují, ale dogmat je pořád dost. Jen jejich obsah se změnil a přizpůsobil času. Avšak mají také dost odpůrců. Například kolumbijský profesor Jaime Gutierrez nevěří tradiční představě o převaze novověkých vymožeností. V Andách u obcí Tausa a Sutatausa, severně od kolumbijské Bogoty, objevil zbytky sídliště, které si prehistoričtí lidé založili pod v ochranou skal. Četné v něm nalezené artefakty ho donutily k zamyšlení: „Takzvané primitivní epochy pokládám za daleko pokročilejší než dobu, kterou zažívá dnešní lidstvo. Věřím, že tehdejší lidé si vesmír uvědomovali více než my dnes. Ne snad, že by měli lepší znalosti o pohybu hvězd nebo disponovali rychlejšími raketami. Možná neznali náš pojem času a neměli smysl pro vzdálenosti, ale měli ponětí o jsoucnu.“ Vysokohorská údolí kolem dnešní Bogoty skrývala již v šerém dávnověku sakrální místa indiánských národů. Přibližně od roku 500 před v naším letopočtem až do svého podrobení Španěly zde existovala říše v Muisků, kteří náleželi k jazykové skupině Cibčů. Dobývali v dolech sůl, smaragdy a zlato, obdělávali úrodnou půdu a žili v dřevěných domech v pokrytých slámou. Španělští kronikáři odhadli jejich počet na milion osob. Potomstvu nezanechali pouze cenné umělecké poklady v podobě soch či kamenů s rytinami, ale i nástroje, jejichž pravý účel použití často nelze zjistit. Mnohé kameny jsou nápadné svým černým zabarvením. Bývají na nich reliéfy mytických postav a náboženských symbolů. Jsou to památky na téměř zapomenutou techniku ražby zlatem. U některých stylizovaných razicích forem pro lístkové zlato je problém s jejich určením. Znázorňují zvířecí motivy a podobizny neznámých hodnostářů. Při zhotovování kopií určitého motivu se postupovalo tak, že se pod kamennou formu položil zlatý plíšek. Potom se pytlíkem naplněným pískem bušilo do formy tak dlouho, až se do plíšku (zlatého listu) reliéf z předlohy otiskl. Později se tímto způsobem zhotovené prvky spojovaly do podoby řetízku a dalších šperků. V oblasti Muisků se nacházejí významná archeologická naleziště, například slavná Laguně de Guatavita, která je spojována s legendou o „El Doradu“ (doslova přeloženo: pozlacený). Toto malé kruhové jezero považovali kdysi Muiskové za posvátné místo. V jeho vodách se museli smáčet náčelníci, aby si omyli tělo potřené předtím olejem a posypané zlatým prachem. Měli si tak zajistit přízeň bohů.. Nejstarší svědectví o existenci lidí na území Kolumbie (alespoň co se týče oficiálně

*Razicí forma pro lístkové zlato.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

uznávaných nálezů) byla objevena v El Abra u Zipaqu-irá a v Tequendamě u Bogoty. Dosahují stáří 14 000 let. Zkamenělé plody z kláštera Santo Ecce Homo u Vlita de Leyva naznačují, že by stopy lidské civilizace mohly sahat do minulosti ještě podstatně hlouběji. Ve stejné oblasti byla také nalezena deska se zkamenělými lidskými kostmi, údajně pocházejícími z epochy dinosaurů. Rovněž u „genetického kotouče“ se předpokládá, že vznikl někde tady. Téma plodnosti totiž zřejmě u Muisků a jejich předků hrálo významnou roli. Severně od Sutatausy, poblíž Villa de Leyva, se na jedné výšině v nachází tajuplné místo, jemuž se říká El Infiernito. Cibčové ho pojmenovali Sanquencipa. V prehistorických dobách tady Muiskové nebo jejich předci vztyčili tunové kamenné monolity v podobě falu, který v jejich mytologii představuje symbol plodnosti a života. Gigantické sloupy připomínají egyptské obelisky a pilíře megalitických kultur. Dosahují výšky cirka sedm metrů a průměru sedmdesáti centimetrů. Archeologové zjistili, že monolity jsou orientovány podle slunce a kdysi zřejmě představovaly astronomickou pozorovatelnu. Muiskové zde určovali nejvhodnější dobu k setbě. V bezprostřední blízkosti tohoto místa se ve výšce 2 820 metrů rozkládá Tunja. Zde byly objeveny zajímavé prehistorické skalní malby s geometrickými vzory. Jednalo se zřejmě o jedno z nejvýznamnějších „poutních míst“ Muisků. Podle legend právě tady sídlila matka lidstva nazývaná Bachúe. Stejná legenda vypráví, že sem při zvláštních příležitostech putovaly z 30 kilometrů severněji položené oblasti Sogamosy tisíce indiánů toužících uctít svatou matku. V Sogamosy kdysi stávalo město Suamox s chrámem Templo del Sol (chrám slunce), zasvěcen slunečnímu bohu Súe, nejvyššímu božstvu který byl národa Cibčů.

*Kamenné monumenty v El Infiernito, mystickém kolumbijském místě.
(Foto: Klaus Dona)*

Monolit ve tvaru falu imponuje svou velikostí. (Foto: Klaus Dona)

V oblasti Sutatausy se nachází mytologická vlast matky lidstva Bachúe. Četné zde nalezené sošky ztvárňují motiv „matky s dítětem“.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)

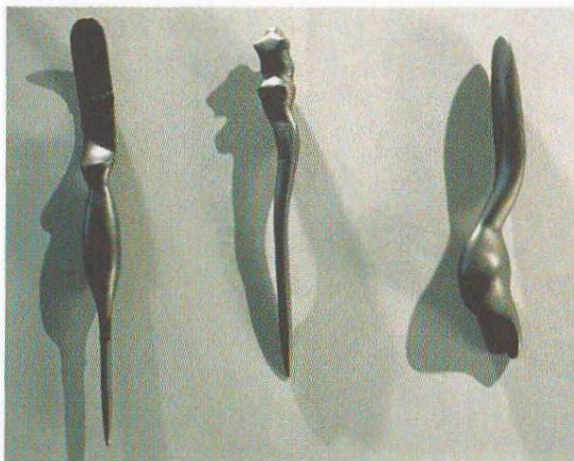

Ve stejném regionu se nachází i další posvátná lokalita Muisků: jezírko Pozo de Hunzahuá. Právě do něho prý náčelníci před příchodem Španělu potopili své poklady. Přes několikeré vypuštění jezera se nikdy nic nenašlo. Mezi Muisky se traduje pověst, podle které chtěl Hunzahuá zabít vlastní dceru, jež zahořela incestní láskou k bratrovi. V tu chvíli se před nimi otevřela prohlubeň s vodou, nešťastná dívka do ní spadla a zmizela. Možná právě proto zobrazuje mnoho sošek z této oblasti motiv „matky s dítětem“. Stejně náměty malovali na skalní stěny již umělci z mladší doby kamenné. Od 3. tisíciletí před naším letopočtem se množí plastiky, na nichž matka drží dítě v náručí nebo je kojí. Stejnou symboliku spojenou s uctíváním mateřských božstev znali obyvatelé Babylonu, Egypta, Konga, Kypru, Sardinie, ale i Chetitě a indiáni z jihoamerických And. Sošky matek a božstev mohou mít rozličný význam, nejčastěji ovšem ztvárňují představu o „matce Zemi“ jako stvořitelce a ochranitelce člověka a přírody. Mnohá americká předkolumbovská umělecká díla připomínají obrazy známé ze starého Egypta, kde bývala mateřská bohyně Isis uctívána jako bohyně nebes, ale často mívala na klíně Hora v podobě chlapce a kojila ho. Nápadná je i příbuznost s křesťanským mariánským kultem. Pokud je boží matka pokládána za partnerku hlavního nebeského boha, vyskytuje se především ve spojitosti se zemí. Již Sumerové znali představu o bohyni země, jež oplodněna nebeským bohem Anem porodila stromy a rostliny. Lidé kultury Sutatausa po sobě zanechali mnoho kamenných sošek, které mění podobu podle toho, z jakého úhlu se na ně díváme, případně se změní v naprosto jinou postavu. Mohli takto promyšlená díla opravdu stvořit primitivní divoši, nebo jsou spíše důkazem umu inteligentních ře meslníků? Některé artefakty jsou označovány jako takzvané „energetické kameny“ šamanů. O jejich účincích jsme se osobně přesvědčili. Různé mýty celého světa vyprávějí o zrození z kamene nebo skály.

*Šamanský energetický kámen.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

A právě šamani uměli nebo i dodnes umějí magické síly kamenů využívat. Jeden z kolumbijských kamenů znázorňuje dvě nejasné zvířecí tváře. Zdá se, jako by jeden tvor vycházel z tlamy druhého. Kolumbijští domorodci nám tvrdili, že šamani pomocí těchto kamenů aktivují skryté energie a otevírají si tak přístup do světa duchů a démonů. Ze všech kamenů nás nejvíce zaujal ten s podlouhlou tváří démona. Na bradě má vyryté čáry připomínající vousy. Ústa jsou rozšklebená a odhalují pohled na zuby. Pod obličejem se na obou stranách nacházejí geometrické symboly, trojúhelníky, kruhy a znaky neznámého písma. Lidé, kteří se dostali s kamenem do delšího styku, hovoří o vibracích, bušení srdce a aktivaci všech smyslů. Pomocí magnetometru jsme zjistili, že kámen opravdu vyzařuje energii. Způsob opracování kamenů je vlastně jednoduchý a primitivní. Profesor Gutierrez k tomu říká: „Pro prosté lidi je smrt, láska a přežití základem života. Člověk opravdu potřebuje ke štěstí jenom tři věci: lásku, potravu a spánek. Vše ostatní je nadbytečné a představuje pouze prostředek k dosažení těchto tří cílů. Výrobci kamenů nepotřebovali k vyjádření svých pocitů dokonalou techniku. Proto jsou linie a tvary kamenů tak jednoduché. Nechtěli nic přikrášlovat, protože k základním vjemům nebylo zapotřebí přidávat nic nadbytečného. Proto působí figurky naivním dojmem. Jako by je stvořily děti, protože děti se na svět dívají celistvěji než dospělí. Mnoho zbytečných detailů nám často znemožňuje vidět to opravdu podstatné.“ Mezi mnoha archeologickými vzácnostmi, které Jaime Gutierrez schraňuje, se nacházejí kamenné nástroje dokládající technický um předkolumbovských indiánů.

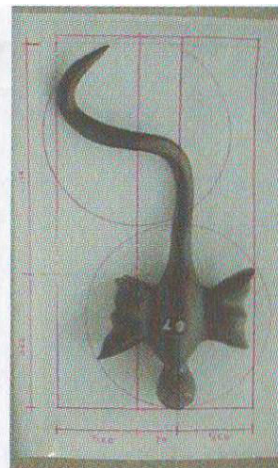
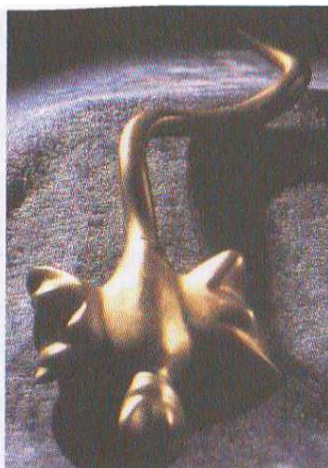
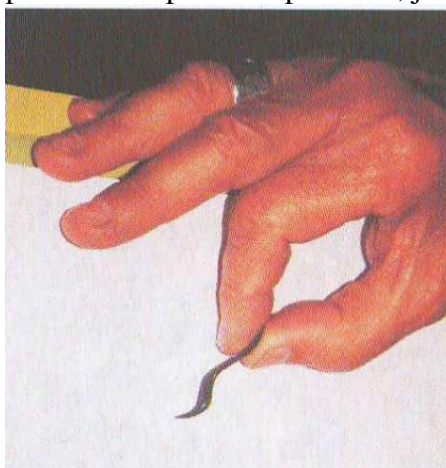

Nahoře: Podivuhodně vyspělé nástroje z břidlice a lyditu. (Foto: Jaime Gutierrez)

Vpravo: Porodní pomůcky jako např. tato lžice udivují svým dokonalým tvarem. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

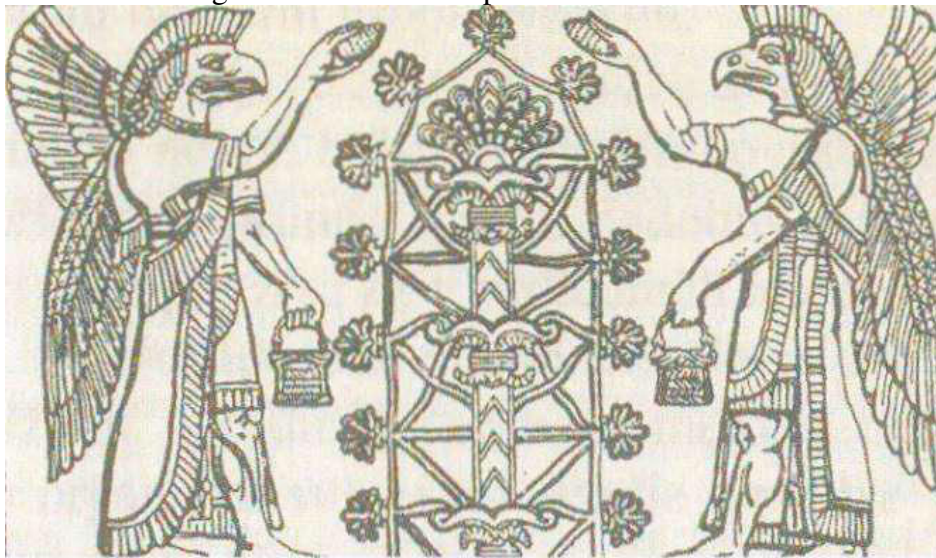
Profesor Gutierrez nám je poprvé ukázal roku 2000 u sebe doma v Bogotě. Později jsme je prezentovali v rámci výstavy Unsolved Mysteries a tehdy je nechali i analyzovat. Jedná se artefakty nalezené na mnoha místech Kolumbie. Archeologové je ovšem pokládají za pouhé „kultovní předměty“ nebo „symboly plodnosti“. Gutierrez je naopak přesvědčen, že se jedná o skutečné nástroje sloužící kdysi k výrobě a opracování jemných uměleckých děl, zhotovovaných například z vosku. Náš hostitel nám ukázal vlnkovité nástroje připomínající pulce nebo spermie a předvedl, jak se s nimi zachází:

Figurální nástroje ze Sutatausy vynikají neuvěřitelně dokonale estetickým a geometrickým zpracováním. (Foto vlevo: Reinhard Habeck, foto uprostřed: Bernhard Moestl a autoři, foto vpravo: dr. Hans-Joachim Zillmer)

„U některých pomůcek je rukojeť uzpůsobena tak, že ji můžete uchopit jen jediným určitým způsobem. Kromě toho jsou dokonale vyvážené.“ Instrumenty jsou podivuhodně precizně zhotovené. Jejich proporce symetrie jsou dokonale promyšlené a lze je snadno používat k rytí znaků. Pohyb ruky je naprosto automatický a daleko přirozenější než při psaní moderní propisovačkou. Analýzy ve Státním ústavu drahých kamenů ve Vídni odhalily materiál, z něhož byly předkolumbovské nástroje vyrobeny: je jím tmavá břidlice s příměsí lyditu.

Podobný matový materiál se na moderní plnicí pera používá až v posledních letech. Určování stáří těchto zvláštních artefaktů je spojeno s velkými obtížemi. „Radiokarbonovou metodu nelze použít, protože se nejedná o organické substance. Podle typu lze s jistotou říci, že nástroje byly vyrobeny před příchodem Španělů. Některé jsou každopádně starší než 2 000 let. Možná je zhotovili již předchůdci Muisků v tom případě by jejich stáří dosahovalo 10 000 let," tvrdil Gutierrez. Zeptali jsme se, jestli se předkolumbovským indiánům nedostalo při výrobě tak dokonalých instrumentů pomoci zvenčí, třeba od návštěvníků z vesmíru. Gutierrez se pousmál: „Spíše se domnívám, že na ty dokonalé tvary přišli intuitivně. Ti lidé byli daleko vnímavější než my a žili v každodenním kontaktu s přírodou, odkud čerpali inspiraci. Jeden z nástrojů například připomíná kachnu, a proto si myslím, že jeho tvůrce dlouho pozoroval vzhled právě těchto ptáků na jezeře a pak ho napodobil." Profesor připouští, že jde o jeho osobní interpretaci. Sice existují i kameny s rytinami v podobě písemných znaků, které by snad mohly objasnit původ a funkci nástrojů, ale písmo se nepodařilo rozluštit. Některé figurální předměty působí tak cizorodě, že by v nich na první pohled nikdo nástroje nehledal. Platí to například pro podivný objekt, jemuž bychom mohli říkat „ocasatý Batman". Opravdu připomíná jakéhosi bájeslovného netopýra. Jiné vypadají jako falus, ale zřejmě byly používány jako palice nebo zbraň. U některých nástrojů jako by dokonce byla uplatněna zásada „zlatého řezu", ale Gutierrez se přesto nedomnívá, že praobyvatelé Kolumbie patřili k nějak skvělým matematikům. Daleko spíše na dokonalé tvary přišli intuicí a vnímáním přírody. To by však znamenalo, že se jednalo o velmi dlouhý proces, v jehož průběhu byly původní nástroje neustále zlepšovány. Ať už se prehistoričtí mistři inspirovali u velekněží zaniklých civilizací, mimozemských učitelů nebo jednoduše v přírodě, každopádně by se od nich dnešní designéři mohli leccemu přiučit!

Mytologičtí bohové experimentují se „stromem života“. (Foto: archiv autorů)

Genetický kotouč Prastaré biologické znalosti Veškeré svoje vědění máme uloženo v genech, které jsou nositeli dědičných znaků, a tyto informace se dále předávají při rozmnožování. Počátkem nového tisíciletí se podařilo rozšifrovat strukturu lidského genomu, ale o skutečné funkci mnoha genů stejně nic nevíme. Mikrobiologové ještě neznají všechny speciální úkoly, které geny v lidském těle plní. Genetici jsou však přesvědčeni, že již soudobé poznatky znamenají určitou revoluci v lékařství. Skeptici se naopak obávají neodpovědného klonování a výroby „záračných" dětí na zakázku. Je to sci-fi, nebo horor? Na promítacích plátnech kin se již dlouhou dobu prohánějí zmutovaní hrdinové typu Hůlka, Spidermana nebo Supermana.

V době vzniku komiksových hrdinů se jednalo pouze o výtvary fantazie svých tvůrců, ale počátkem třetího tisíciletí se zdá, že realita předčila utopii. Moderní genetická technologie pokročila natolik, že se stvoření zmutovaných superbytostí může stát skutečností. Všichni ovšem víme, že již v prastarých mýtech se to podivnými božstvy s nadlidskými schopnostmi anebo obojetnými tvory, v nichž se propojují zvířecí a lidské prvky, jen hemží. Z legend známe monstrózní mutanty, bohy se zvířecími hlavami a třeba i kentaury. Tato stvoření jsou prakticky ve všech kulturních oblastech popisována stejně, což dokládají dochované reliéfy a sochy. Ať už se jedná o nepatrné otisky sumerských válečkových pečetidel nebo gigantické malby na stěnách perských chrámů vždy na nich spatříme zvláštní tvory s křídly a dalšími abnormálními znaky. Na mnoha dochovaných zpodobněních je nápadné, že zobrazené bytosti cosi kutí u šroubovicového „stromu života“. Ale co je to za strom? Ze starých mýtů je zřejmé, že bývá často ztotožňován s „živoucí bytostí“, „plodností“, „stromem světa“ nebo „obrazem kosmu“. Z nejstarších písemných památek vyplývá, že „bohové“ kdysi dávno stvořili člověka i další bytosti. Otázkou zůstává, jestli se tyto informace opírají o skutečné události, nebo se jedná o pouhé výplody fantazie... V červnu roku 1999 proběhla médii zpráva, podle níž se americkým vědcům podařilo naklonovat lidské embryo. Krátce poté tvrdila totéž jistá ufologická sekta. Již dříve byly provedeny zdařilé genetické experimenty na zvířatech. Uskutečnily se podobné pokusy již v minulosti? Může to znít neuvěřitelně, ale tváří v tvář kuriózním nálezům a informacím o prehistorických „bájeslovných stvořeních“ se opravdu můžeme ptát, zda by se nemohlo jednat o vzpomínky na skutečné děje. Na otisku prastarého babylonského pečetidla je použit motiv dvou gazel. Vedle stojí muž, který zkoumá pohlaví jednoho ze zvířat. Za ním se nachází podivná bytost a okřídlení tvorové, kteří možná muži radí. Nad gazelami jsou vyryty symboly připomínající chromozomy a dvojitou šroubovici. Obsahují tyto legendy a obrazové výjevy zašifrované informace o prehistorických genetických znalostech? Stejná otázka nás napadne při studiu staroegyptského papyru Khonsu-Mes, v němž se píše o buněčném dělení. Podobné náznaky se vyskytují i v čínských textech. Znalí tedy naši předkové „stavební plán“ člověka? To nevíme, ale každopádně disponovali překvapivými znalostmi o embryologii, což dokládá další z jihoamerických artefaktů – takzvaný genetický kotouč z Kolumbie. Říká se mu také embryologický disk a patří k nejzajímavějším archeologickým nálezům z Jižní Ameriky. Již jsme uvedli, jak se nám ho podařilo získat pro vídeňskou výstavu. Během příprav expozice jsme kotouč nechali prozkoumat experty vídeňského Přírodopisného muzea. Potvrdili, že disk není zhotoven z umělého materiálu, například cementu, ale z přírodní břidlice s příměsí lyditu. Dr. Vera M. F. Hammerová zjistila na objektu stopy zvětrání, což je známkou vysokého stáří. Dr. Hammerová velice litovala, že „neměla k dispozici vzorek půdy, v níž byl předmět nalezen“. Proto také radí všem amatérským archeologům: „Pokud byste našli cokoli zajímavého, nezapomeňte odebrat také vzorky okolního materiálu. Velmi tím usnadníte určování stáří. V opačném případě můžeme například určit stáří kamene, ale ne rytin na něm obsažených. A o ty nám právě jde.“ S určením materiálu a se zdůvodněním, proč byl použit, už měla dr. Hammerová snazší práci: „Břidlici lze snadno štípat a je možné ji opracovávat i jednoduchými nástroji.“ Nejzajímavější jsou ovšem na tomto disku reliéfní symboly rozmístěné na obou stranách. Jsou doplněny jednotlivými ornamenty, oddělenými svislými čarami. Na okraji kotouče je vyryt had. Celkově se dá říci, že vyryté motivy dokumentují podivuhodné biologické znalosti, k nimž jsme dospěli až v posledních desetiletích. Lze znaky na artefaktu smysluplně rozšifrovat? Jaký mají význam? Obsahují opravdu biologické a genetické informace? Profesor Jaime Gutierrez, majitel kotouče, je přesvědčen, že rytiny zobrazují evoluční vývoj od obojživelníka k člověku. I laici si mohou povšimnout, že jednotlivá zobrazení připomínají spermie, ženská vajíčka, části pohlaví a fáze embryonálního růstu. Podle Gutierrez je na některých zachyceno i buněčné dělení. Ukázali jsme tento kuriózní artefakt MUDr. Algundu Eenboomovi. Upřesnil, že se nejedná o genetické, ale

biologické informace. Přesto potvrdil náš první dojem: „Přes některé mytologizující vlivy lze na disku pozorovat rozhodující fáze vývoje života. Mimořádně jasně patrné jsou především na všech hlavách s daleko od sebe položenými očima a širokým nosem, což je charakteristické pro embryonální struktury. Mnohé detaily jsou velmi zřetelné, například rané embryonální stadium s žlutkovým vakem na okraji přední strany kotouče." Některé detaily na zadní straně disku ale udivily i dr. Eenbooma: „V jedné výseči je vidět vajíčko před oplodněním (s vnitřkem bez struktury) a vedle po oplodnění s jasně zesílenou membránou a strukturovaným buněčným jádrem." Otázkou je, jak takto nepatrné podrobnosti mohli lidé před tisíci lety bez mikroskopů rozeznat. I proto je genetický kotouč často označován za padělek. Gutierrez nám vyprávěl, že disk získal od jistého hledače pokladů (v jiné souvislosti bychom ho možná označili za vykradače hrobů), jenž nález předtím marně nabízel muzeím, která si s jeho klasifikací nevěděla rady. Z historie známe dostatek případů, kdy se vzácné předměty dostaly na černý trh a někdy až za mnoho let byla náhodou zjištěna jejich skutečná hodnota. V novější době se o velký mediální rozruch postaral „nebeský disk z Nebry“.

*„Nebeský disk z Nebry“ je starý 3 600 let.
(Foto: státní zastupitelství Basilej, Švýcarsko)*

Počátky případu sahají ke konci devadesátých let 20. století. Tehdy profesionální hledači pokladů vykopali poblíž městečka Nebra v německém Sasku-Anhaltsku těžký bronzový kotouč o průměru 40 centimetrů. Do souboru věcí z ilegálně odkrytého nálezů patřil ještě bronzový meč, sekyry a náramky. Různými pochybnými a zatím ne zcela objasněnými cestami se předměty dostaly do rukou jistého vrchního školního rady a jedné majitelky hostince. Teprve v únoru roku 2002 se archeologům a kriminalistům podařilo vzácné předměty vypátrat a zabavit. V průběhu následného zkoumání se zjistilo, že se jedná o skutečný archeologický poklad. Kotouč je 3 600 let starý, dva kilogramy těžký a dva milimetry silný (nebo spíše tenký). Jsou na něm vytepany symboly slunce, měsíce a souhvězdí. Je nejstarším nám známým evropským zobrazením nebeských těles. Dále je na něm znázorněna jakási loďka, jež expertům připomíná sluneční bárku starých Egyptanů. Místo nálezů je známé, pohází odtud celá řada dalších zajímavých artefaktů. Pravost kotouče proto nelze zpochybnit a mnozí ho pokládají za jeden z nejvýznamnějších objevů naší doby. Dalším příkladem který s „nebeským diskem“ možná souvisí, je 75 centimetrů vysoký „berlínský zlatý klobouk“. Jeho stáří dosahuje přinejmenším 3 000 let. Je opatřen rytými vzory, které byly nejprve pokládány za ozdoby. Různými oklikami se „zlatý klobouk“ dostal

Embryonální stadium se žlutkovým vakem, zobrazeno na přední straně, pozice 8 hodin.

Embryo s pohlavně specifickým držením těla na přední straně v pozici 7 hodin..

Přední strana: pozice na imaginárním číselníku 1, 2 a 3: neutrální embryonální stadium před dalším pohlavně specifickým vývojem.

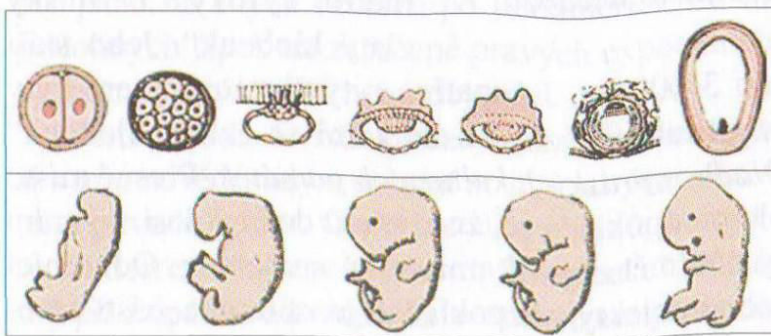
Oba následující obrázky (v pozicích 2. a 3. hodiny) představují pohlavní rozdělení na ženského a mužského jedince.

Pohled na pozici 5., respektive 7. hodiny ukazuje dřepící embryo – mužské, respektive ženské.

Na zadní straně kotouče je v pozici 8. hodiny vpravo vidět vajíčko před oplodněním (vnitřek bez struktury), vedle je vajíčko po oplodnění s jasně ztluštělou buněčnou membránou a strukturovaným buněčným jádrem.

Na zadní straně (pozice 3. hodiny) zobrazil prehistorický autor spermii rozdělenou na tři části. Jak mohli dávnověcí lékaři získat takovéto znalosti? Tehdy (údajně) neexistovaly mikroskopy, s jejichž pomocí by bylo možné proces oplodnění sledovat...

Stadia lidského buněčného dělení.

Fáze růstu embrya.

PRASTARÉ BIOLOGICKÉ ZNALOSTI Prehistorická embryologie

do vlastnictví Nadace pruských kulturních památek. Přesné místo nálezu není známo, ale předpokládá se, že k němu došlo kdesi v jižním Německu. Neobvyklý předmět objevil amatérský archeolog. Odborníci již dříve znali tři podobné objekty, ale pokládali je za toulce, části brnění nebo vázy. Později se ukázalo, že se jedná o „ceremoniální klobouky“ nošené veleknězi. Wilfried Menghin, ředitel berlínského Muzea starých dějin, jim říká „vládci času“.

*Z ornamentů na „berlínském zlatém klobouku“ se vyklubal kosmologický kalendář.
(Foto: Reinhard Habeck)*

„Byli to lidé, kteří dokázali nahlížet do budoucnosti,“ vysvětloval v článku pro německy magazín Spiegel. Klobouk totiž zdobí 1 739 okrouhlých výstupků a půlměsíců. Menghin předpokládá, že se jedná o znamení „metonického cyklu“, podle něhož devatenácti slunečním rokům odpovídá téměř přesně 235 měsíčních period. Oficiálně byl tento poznatek zjištěn až v roce v 432 před naším letopočtem Rekem Metonem. Oba zmíněné příklady ukazují, že se vyplatí zkoumat i zdánlivě bezvýznamné nálezy. když ani u „genetického kotouče“ není známo místo, kde byl objeven, přesto neexistuje sebemenší náznak toho, že by se snad mělo jednat o padělek. Dr. Rudolf Distelberger říká zcela otevřeně: „Kolumbijský kotouč nelze přiřadit k žádné ze známých jihoamerických kultur, a proto ho mnozí odborníci pokládají za falzum. Ale proč by padělatel falšoval něco, co nelze nikam zařadit? Nemělo by to smysl, protože by takovou věc nedokázal prodat. To by se přece daleko spíše pustil do padělání nějaké incké nádoby, o které sběratelé projevují neutuchající zájem.“ Skeptici se pozastavují především nad na disku zobrazenými šipkami. Případají jim příliš moderní, a proto ihned věří padělek. Jenomže my jsme na svých cestách po jihoamerických muzeích viděli spoustu podobných šipek na zaručeně pravých exponátech. Mají jakýsi kultovní význam, který dosud není zřejmý. Kritici tvrdí, že nález nezapadá do archeologického kontextu, proto si s ním nevědí rady a nemíní se jím zabývat. Právě proto by ale měli po jeho původu pátrat. Onen

hledač pokladů, který kotouč prodal profesoru Gutierrezovi, hovořil o tom, že ho našel v jakémsi hrobě. Narazil na něj při kopání vodovodu na svém pozemku na okraji Bogoty. Nezní

Pulci a žáby jsou častým motivem vyskytujícím se na černých kamenech. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

to nijak nevěrohodně, protože v uvedené oblasti a především ve vesnicích Tausa a Sutatausa severně od Bogoty byly objeveny mnohé předměty, které se stylem i motivy podobají vzorům na disku. „Genetický kotouč“ tedy není jakýmsi osamoceným archeologickým reliktem, jak se všeobecně traduje. Z Kolumbie pochází mnoho nálezů přiřazovaných kulturám, které vznikly dávno před Muisky a Čibči a obývaly okolí dnešní Bogoty. Vedle velice dokonalých lyditových nástrojů se jedná především o symboly plodnosti a zobrazení žab, jichž je mnoho zhotoveno z černého kamene, což opět navozuje souvislost s kotoučem. Zajímavý je především jeden artefakt představující pulce. Je známo, že praobyvatelé Kolumbie připisovali žábám a obojživelníkům vůbec velký význam. Však to jsou opravdu podivuhodní živočichové. Jako první se přizpůsobili životu mimo vodu a stali se obyvateli souše. Ale k rozmnožování potřebovala většina z nich i nadále mokrá živel. Některé druhy žab se chovají tak podivně, že to překvapuje i dnešní zoology. Tak například *Pseudis paradoxa* prodělává během své proměny z pulce v žábu neobvyklý smršťovací proces.

Žije v tropech Jižní Ameriky a jako pulec měří přibližně 25 centimetrů. Jakmile se však začne měnit v žábu, dějí se s ním podivné věci. Stejně jako u ostatních druhů mu sice mizí ocas, ale i bez něj je je daleko větší než dospělá žába, která dosahuje velikosti nanejvýš sedmi centimetrů. Co si asi předkolumbovští indiáni mohli myslet, když takovou přeměnu pozorovali? Nevíme, ale každopádně ji zachytili vyrytím do kamene. Z Alonsovy sbírky jsme získali černý, velice hladký kámen, který byl nalezen v kolumbijské oblasti Pasca. Lze na něm rozeznat podivuhodné detaily. Nahoře jsou vytesány různé reliéfy. Vidíme lidskou bytost, hada a geometrické vzory. Jako by neznámý umělec chtěl zachytit proměnu člověka. Lidská postava totiž má na zadní části hlavy cosi jako žábry. Další artefakt vypadá jako drak, i když je to podle archeologů ještěrka. Nápadný je vlnovitý ocas, který může sloužit i jako rukojeť. Mnohé předměty z černého kamene jsou pokládány za symboly plodnosti. Například třinácticentimetrový falus. I on by však mohl být používán jako nástroj.

*Černý kámen s rytinami
z Alonsovy sbírky.
(Foto: Bernhard Moestl a autoři)*

*Falický kultovní
předmět s žabím
obličejem. Vedle jeho
ženský protějšek.
(Foto: Bernhard Moestl
a autoři)*

Navíc má na jedné straně obličej s vyvalenýma očima, podobnýma těm na „genetickém kotouči“. Totéž platí pro ženský protějšek falu šesticentimetrový kámen s ženskými pohlavními znaky. Zobrazení vulev a dalších sexuálních symbolů se vyskytují již na nejstarších skalních malbách. Neméně zajímavým předmětem je patnáct centimetrů velká plastika dokonalého tvaru. Pochází z kulturního okruhu Muisků a byla nalezena poblíž Bogoty. Představuje postavu s velkýma žabíma očima, usazenou v jakési lenošce. Možná si při pohledu na ni vzpomenete na zubařské křeslo. Na druhé straně lenošky jsou vyryty dvě hlavy s vyvalenýma očima, opět připomínající styl „genetického kotouče“. A k dispozici jsme měli ještě několik podobných exponátů. Většina výtvorů z černého kamene byla nalezena u Sutatausy, což je archeologicky ještě nepřilíh prozkoumaná část Kolumbie. Mnohé estetické a designové detaily připomínají motivy na „genetickém kotouči“. Nacházejí se zde i sošky a kameny se záhadnými a doposud nerozluštěnými rytinami. O jejich tvůrcích nevíme v podstatě vůbec nic. Někteří badatelé se domnívají, že v jihoamerických pralesích můžeme i v budoucnu narazit na mnohá podobná překvapení.

Patnácticentimetrová soška neobvyklého tvaru. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Horská údolí v okolí Bogoty jsou ještě archeologicky neprozkoumaná. (Foto: Klaus Dona)

Jedna z legend kmene Cibčů popisuje zánik těchto prastarých kultur. Před dávnými časy prý vše zničila obrovská povodeň, kterou na lidstvo seslal bůh Čibčacun. Tím se pověst velmi podobá líčení biblické potopy světa. Definitivní jasno o původu a smyslu „genetického kotouče“ a dalších artefaktů může zjednat jen další vědecký průzkum. Možná jeho výsledky přispějí k opravě názorů na průběh nejstarších dějin lidstva. Magické lebky z drahých kamenů Jakým způsobem byly vyrobeny? Svět je plný „nevysvětlitelných tajemství“. Patří mezi ně i záhadné nálezy, z nichž jsme mnohé mohli jako první představit široké veřejnosti. Tyto archeologické rarity obdivuhodným způsobem dokládají, že lidský duch byl již v dávných dobách schopen těžko uvěřitelných výkonů. Tajemné artefakty reálně existují, před antickými svítilnami nebo genetickým kotoučem není dobře možné zavírat oči. Můžete si je prohlédnout

a obdivovat je. I vědci by jim měli věnovat pozornost. K nejneobvyklejším památkám naší spletité minulosti patří předměty vyrobené z křišťálu nebo drahokamů, především pak tajuplné lebky, masky z křemene, antické optické čočky a kultovní objekty. Opracovávat křišťál dokázali dokonce již neandrtálci, kteří byli dlouhou dobu pokládáni za primitivní divochy. Ve skutečnosti však v používání nástrojů, výrobě oděvů a v technice lovu nijak nezaostávali za Homo sapiens sapiens. Již před 50 000 lety zhotovovali šperky v podobě náhrdelníků ze slonoviny nebo provrtaných vlčích a losích zubů. Jeden z neobvyklých neandrtálských artefaktů je uchovávan Přírodovědným muzeem v Brně (Česká republika). Jedná se o broušenou, asi deset centimetrů velkou špici z průhledného křišťálu (odrůda křemene). Prehistorici předpokládají, že předmět nebyl určen k lovu, ale ke kultovním účelům. Způsob opracování a přesný význam reliktu však zůstávají zahaleny tajemstvím. Dávnověcí umělci museli mít nejen talent, ale oplývali také podivuhodnou řemeslnou zručností. Křišťál je hojně se vyskytující, ale těžko tavitelný minerál. Je daleko tvrdší než sklo a používá se především při výrobě porcelánu a v průmyslu. Například křemičité (křišťálové) sklo slouží ke zhotovování laboratorních nádob. Je totiž kyselinovzdorné a odolné proti teplotním výkyvům. Křišťál lze obvykle opracovávat pouze strojově a je třeba respektovat jeho strukturu. Snadno by se totiž mohlo stát, že se rozlomí. V Antropologickém muzeu v Mexico City je vystaveno několik křišťálových předmětů, mezi nimi perfektně vybroušený králík, vysoký přibližně deset centimetrů. Je přiřazován kultuře Mixtéků. Dějiny tohoto národa sahají svými počátky až do roku 650 před naším letopočtem 313 a končí kolem roku 1500 po Kristu. Ze stejného období pochází rovněž křišťálový pohár nalezený ve třicátých letech 20. století španělským archeologem Alfonsem Casoem v jeskynním hrobě č. 7 v Monte Albánu (Mexiko). Pohár byl zhotoven před více než tisíci lety a ležel vedle malé křišťálové tyčinky na rty, křišťálových náušnic, perel a dalších šperků z jadeitu. Ještě podivuhodnějším dojmem působí asféricky vybroušené čočky, které byly objeveny na místech, kde by je archeologové nehledali: ve švédských vikinských hrobech z 12. století na baltském ostrově Got-v land. Čočky by dodnes mohly sloužit jako perfektní lupa. Princip fungování optických sklíček teoreticky propočítal matematik René Descartes v 17. století a reálně se používají až od století dvacátého. Kdo však zmíněné čočky z vikinských hrobů vyrobil? Všeobecně se předpokládá, že pocházejí z Byzance a Vikingové je získali obchodem nebo loupeží při svých nájezdech. Tím pádem mohou být optické pomůcky ještě podstatně starší. A podobné nálezy známe i z Egypta a Blízkého východu. K nejdokonaleji opracovaným předmětům náleží lebky z křišťálu a jiných drahých kamenů. Patří k nejužasnějším artefaktům objeveným na naší planetě. Jedna z prvních křišťálových lebek byla nalezena roku 1927 ve zříceninách mayského města Lubaantun a od té doby se spolu s dalšími předměty stejného druhu stala námětem vzrušených diskusí a spekulací. Říká se, že lebky jsou pozůstatkem zaniklé, velice vyspělé technické civilizace. Prý ve svém vnitřku skrývají obrázky UFO nebo slouží ke spojení s jinými rozměry časoprostoru. Křišťál byl odpradáva pokládán za kámen přinášející štěstí. Velmi si ho vážily především staroamerické kultury. Většina objevených lebek působí překvapivě moderním a naturalistickým dojmem. O jejich původu, způsobu opracování a stáří je však známo jen málo faktů. Základní otázka tedy zní: Jak byly tyto artefakty vyrobeny? Disponovali snad Mayové daleko účinnějšími nástroji, než jsme dosud ochotni připustit? Křišťálové lebky však nejsou pouze americkou záležitostí. Vyskytují se i v jiných koutech světa. Mnohé jsou v držení soukromých osob, ale některé můžeme obdivovat ve veřejně přístupných muzeích. Například známé Britské muzeum v Londýně vystavuje lebku nalezenou roku 1889 v Mexiku, připisovanou aztécké epoše. Další exempláře jsou uloženy v mnoha muzeích, o nichž jsme se již zmiňovali. V rámci naší vídeňské výstavy Unsolved Mysteries jsme představili šest originálních lebek ze sbírky Jokey van Dienevové:

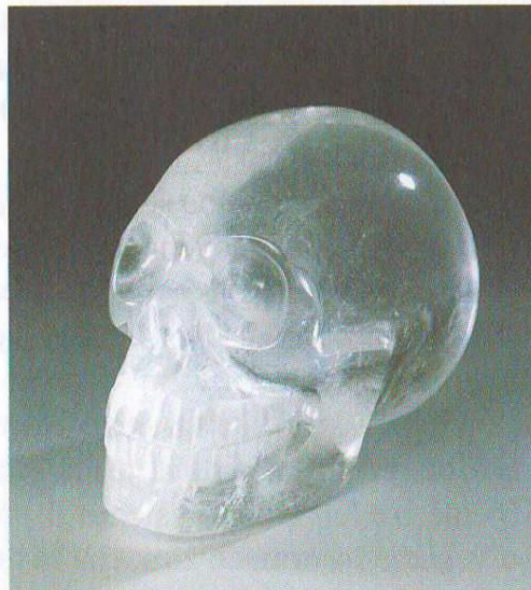
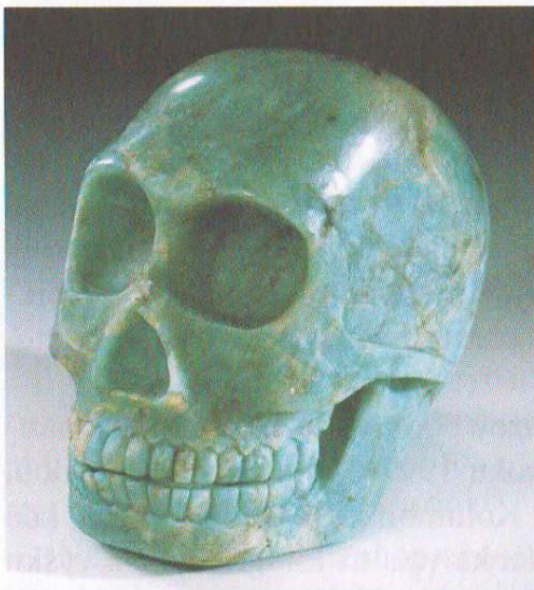
Jokey van Dietenová s jednou ze svých lebek. (Foto: Reinhard Habeck)

„Šui Ting Er“ z jihozápadního Mongolska, křišťálovou lebku nazývanou „Jezuita“, lebku z růžového křišťálu „Baby Luv“ z Ukrajiny, „Lazuli“ z Peru, „Oceánu“ z Brazílie a jako poslední bizarní křišťálovou lebku, jež byla roku 1908 vykopána v Guatemale. Holanďanka Jokey van Dietenová ji získala až v roce 1991. Jak sama říká: „Stála tolik jako velmi drahé auto.“ Podle tvaru bychom ji přisoudili spíše mimozemšťanovi než člověku, a proto si vysloužila název „E. T.“. Lebka má údajně léčivé účinky a její majitelka tvrdí, že ji osobně zbavila životu nebezpečného nádoru. Skeptici se domnívají, že lebky včetně „E. T.“ nejsou ve skutečnosti nikterak staré a že vznikly na něčí objednávku v evropských dílnách před nanejvýše desítkami let. Paní van Dietenová před několika roky odmítla nechat jednu ze svých křišťálových lebek prověřit v Londýně. Kritici v tomto jejím rozhodnutí okamžitě viděli důkaz, že „E. T.“ (o tento exemplář šlo) je padělek. Chtěli jsme tyto spekulace vyvrátit a rozhodli jsme, že lebky necháme před zahájením výstavy analyzovat. Do práce se pustil renomovaný kunsthistorik dr. Rudolf Distelberger. Již v roce 1984 zkoumal slavnou křišťálovou lebku z Lubaantunu, jejímž vlastníkem je paní Anna Mitchell-Hedgesová. Tehdy pomocí mikroskopu odhalil na vrchní části lebky stopy broušení, které v něm vzbudily podezření, že lubantuunská lebka byla pravděpodobně vyrobena v německém Ober Idarsteinu. Ke zcela jiným závěrům dospěl po průzkumu „E. T.“ ve vídeňském Přírodovědném muzeu. Nejprve konstatoval, že tato lebka, nalezená roku 1908 ve Střední Americe, dosahuje hmotnosti pěti kilogramů, je vyrobena ze záhnědy (kouřově hnědá odrůda křemene), na výšku měří 160 milimetrů, na šířku 120 milimetrů a je dlouhá 210 milimetrů. Nápadné jsou na ní hluboké trychtýřovité oční důlky. Prof. Distelberger říká: „Možná byly původně vyplněny smaragdy nebo jinými drahokamy, čímž se ještě zvýšilo magické vyzářování lebky.“

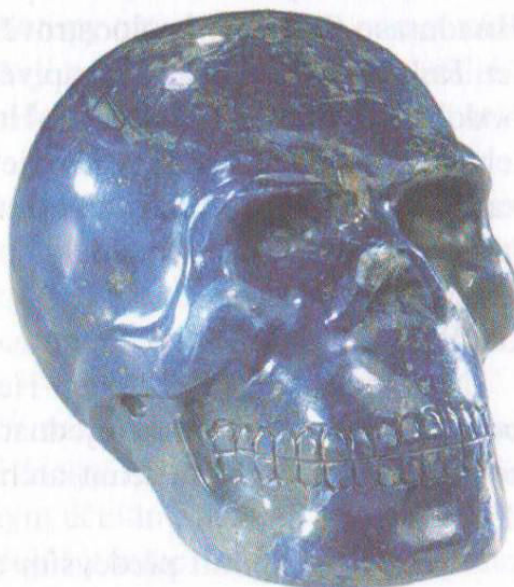
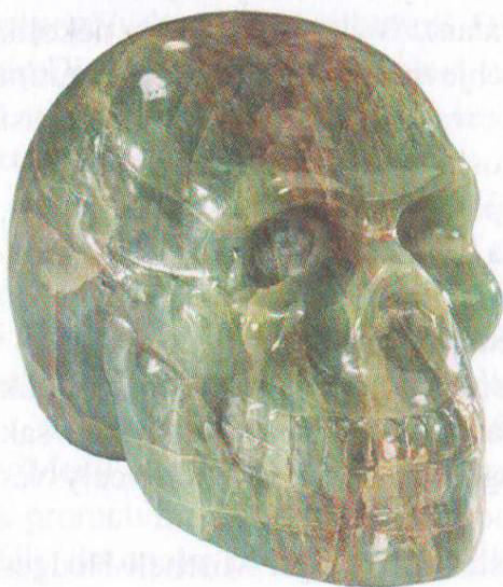

*Kouřově hnědá lebka „E. T.“ je přinejmenším 500 let stará.
(Foto: Martin Vinkensteijn)*

Vídeňský expert zjistil i další podivuhodnou skutečnost: „Hlava z křišťálu je přinejmenším pět set let stará. Nevykazuje žádné stopy po opracování moderními rotačními nástroji. Dá se věřit tomu, že pochází opravdu ze Střední Ameriky. Byla vyleštěna ručně, což trvalo mnoho let, a padělateli by se takový postup ekonomicky rozhodně nevyplatil. Lebka představuje evropský typ, je však užší. Před svým nalezením pravděpodobně ležela poměrně dlouho v zemi.“ Podobné lebky vyrobené z křišťálu a dalších drahokamů zhotovovali naši předkové v různých částech světa. Ze sbírky Jokey van Dietenové bychom chtěli upozornit na následující exempláře: Lebka „Šui Ting Er“ byla nalezena roku 1870 čínským archeologem v oblasti jihozápadního Mongolska. Je zhotovena ze světle zeleného drahého kamene. Stáří a význam zůstávají nejasné. Důležitým vodítkem by mohla být zelená barva, která byla ve staré Číně pokládána za symbol života. Mnozí bohové a bohyně z dálněvýchodních legend nosí zelený oděv. Lebka „Jezuita“ je vybroušena z průzračného křišťálu. Dosahuje přibližně třetiny velikosti lidské hlavy. Dlouhou dobu byla v držení Ignáce z Loyoly, prvního představeného jezuitského řádu, který byl založen 15. srpna 1534. Z té doby pochází i první zmínka o lebce. Ta váží tři kilogramy a její rozměry jsou: 115 milimetrů výška, 90 milimetrů šířka a 150 milimetrů délka. Počátkem 18. století byla poblíž ukrajinského města Luv objevena lebka „Baby Luv“. Skládá se z jednolitého kusu růžové křišťálu a váží 317 7,5 kilogramu. Na výšku měří 160 milimetrů, na šířku 135 milimetrů a délka dosahuje 220 milimetrů. Roku 1710 ji našel ruský mnich v prastaré skythské mohyle. Od roku 1993 je „Baby Luv“ ve sbírce paní van Dietenové. Další neobvyklou lebku je „Lazuli“. Její hmotnost činí přibližně tři kilogramy. Zhotovena je z lapisu lazuli. Pochází z Jižní Ameriky •

*Nahoře vlevo: „Šui Ting Er“
z Mongolska.
Nahoře vpravo: „Jezuita“ z křišťálu.
Uprostřed vlevo: „Baby Luv“
z růžového křišťálu.
Dole vpravo: „Lazuli“ z Jižní Ameriky.
Dole vlevo: akvamarínová lebka
„Oceana“.
(Foto: Martin Vinkensteijn)*

(severní Peru), kde ji v roce 1995 objevili indiáni. Údajně měla vzniknout v období Inků. Domorodci jsou přesvědčeni, že tento modrý artefakt nosí štěstí. Lebka „Oceana“ získala

svůj název podle nazelenalého akvamarínu. Jokey van Dietenová ji koupila roku 1997 od brazilských indiánů. Zpětně lze její stopu vysledovat přes Kolumbii a Ekvádor do Peru, kde se veškeré informace ztrácejí. I tato lebka váží tři kilogramy. Na výšku měří 115 milimetrů, na šířku 90 milimetrů a dosahuje délky 160 milimetrů. Nejslavnější z křišťálových lebek je současně předmětem nejostřejších sporů. Pochází z mayského města Lubaantun (Belize). Psali o ní již mnozí autoři a přisuzovali jí esoterickou auru, schopnost předpovídat zánik světa a podobné vlastnosti. Další ji odmítali jako falzifikát, jiní lebku pokládali za důkaz jedinečné řemeslné zručnosti středoamerických Mayů. Podívejme se do minulosti: V roce 1924 se dr. Thomas Gann spolu s F. A. Mitchell-Hedgesem, kapitánem Joycem a dalšími badateli z Britského muzea vydal do dosud neprozkoumaných ruin v jižním Britském Hondurasu (Belize na poloostrově Yucatan). Vykopávky trvaly několik let. Roku 1927 došlo k překvapivému objevu. Krátce před propuknutím období dešťů nalezla Mitchell-Hedgesova adoptivní dcera Anna část lebky zhotovené z křišťálu. K objevu došlo poblíž oltáře ve městě nazývaném Lubaantun. Za několik dní se podařilo vykopat i spodní čelist, také křišťálovou. Čelist viditelně patřila k předchozímu nálezu a dohromady se jednalo o anatomicky přesnou napodobeninu ženské hlavy. Umělecké dílo váží 5,3 kilogramu a vědci se o něm dohadují dodnes. Na žádný z jiných Mitchell-Hedgesových nálezů nepadl ani náznak podezření, že by se mohlo jednat o padělek. V případě lebky se však proti uznávanému britskému archeologovi postavil prakticky celý vědecký svět. Skeptici se opírali především o následující údaje: Mitchell-Hedges prý lebku získal až roku 1943 v aukci u londýnských Sotheby's. Toto tvrzení je podporováno faktem, že neexistují fotografie lebky, které by pocházely z doby před rokem 1943. Ovšem ani pro teorii o jejím nabytí v aukční síni neexistují přesvědčivé důkazy. A i kdyby byla lebka dražena v Londýně, stále to ještě neznamená, že ji vyrobila nějaká evropská dílna. Proti „padělatelské teorii“ však máme k dispozici další argumenty: V dokumentech se nacházejí zmínky, že nález byl poprvé publikován 24. února 1935 v nedělním vydání New York American. A ještě předtím, už v roce 1932 (!) byl dr. Adrian Digby pověřen Britským muzeem, aby lebku změřil a porovnal ji s tzv. „aztéckou křišťálovou lebkou“, kterou muzeum získalo roku 1903. Neuvěřitelně precizní opracování lebky vyvolává mnohé otázky. Překvapivé jsou i její optické vlastnosti. Pokud ji totiž umístíme pod lampu, láme se v ní světlo takovým způsobem, že její oční důlky začnou zevnitř svítit. Dejme slovo americkému restaurátorovi dr. Franku Dorlandovi: „Pokud ponecháme stranou pozornosti nadpřirozené síly..., museli Mayové lebku vytvořit ručním leštěním. To by však představovalo neuvěřitelně zdoluhavou práci, jež by trvala stovky let. Neumím si představit, jak by se to v praxi uskutečnilo.“ Výroba lebky by probíhala přibližně tři sta let. Nebo jinak řečeno: na tomto úkolu by pracovalo deset generací řemeslníků, každá třicet let. To je velmi nepravděpodobná možnost. Platí za předpokladu, že by tvůrci nepoužívali strojové vybavení. Ovšem stopy právě takového opracování dr. Distelberger na lebce nalezl, a proto ji pokládá za novověký padělek. Ledaže bychom připustili, že brusky a leštičky měli k dispozici již starověcí indiáni... Kriminálníisté použili moderní metody a vytvořili hypotetický obraz člověka, jemuž by lebka mohla patřit. Ukázalo se, že typově odpovídá přibližně dvacetileté mayské ženě. Předpokládá se, že jí byla velekněžka bohyně Měsíce Ixchel. Jednalo se o „paní duhy“, která byla i bohyní erotiky, plození, porodu a léčitelství. Amerikanista dr. Christian Rátsch nám potvrdil, že křišťál býval v Mexiku velmi ceněným nerostem. I dnešní medicinmani ho používají k proroctvím, léčení chorob a podobným účelům. Šamani vkládají křišťály do opojných ceremoniálních nápojů, pomocí nichž se uvádějí do stavu transu. Křišťál osvětlený svíčkou jim umožňuje projít bránou do jiných realit. Jeho prostřednictvím se šaman vydává na cestu k bohyni Měsíce nebo k jaguářímu bohu, žádá návrat duší nemocných a nahlíží do minulosti, přítomnosti i budoucnosti. Netvrdíme, že křišťálové lebky slouží ke komunikaci s cizími světy ani že jsou posledními památkami na Atlantidu,

Sběratelé se svými tajemnými exponáty, zkoumanými v roce 2001 v Přírodovědném muzeu ve Vídni. (Foto: Reinhard Habeck)

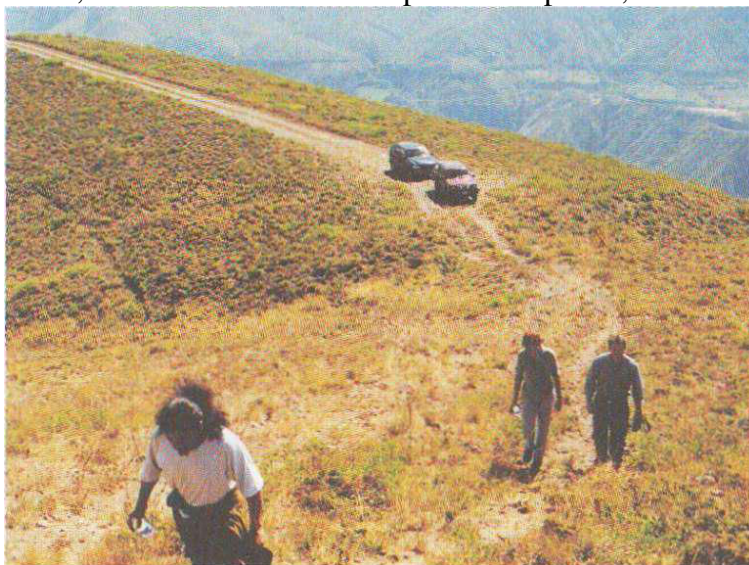
nebo byly dokonce vyrobeny za přispění mimozemských návštěvníků. Ale ptáme se, proč příslušníci různých světových kultur křišťálové lebky vůbec vytvářeli (o jejich estetickém vzhladu nemluvě) a jakou technologií to vlastně dokázali. Odpověď zatím neznáme a lebky stále mlčí.

Vyznačení průběhu rovníku: Mitad del Mundo. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

Inty Nan a „znalci času“ Záhadné megality a moc pyramid Pokud by nám nějaká dávno zaniklá civilizace chtěla cokoli sdělit, jaký materiál by pro takový odkaz kvůli jeho trvanlivosti asi zvolila? Existuje samozřejmě jenom jeden opravdu téměř nezničitelný přírodní

produkt kámen. Přečká i přírodní katastrofy a po tisícovky let si uchovává svůj tvar i vzhled. Archeologické objevy dokládají, že již lidé z doby kamenné se pouštěli do pozoruhodně přesných pozorování oblohy a že podle pohybu nebeských těles budovali svá stavební díla. I později využívali architekti ke stavbě chrámů astronomické poznatky. Ještě zdaleka ne všechny kamenné záhady naší minulosti byly objasněny. Někdy se zdá, že znalosti dávných hvězdářů nijak nezaostávaly za poznatky moderních astronomů. Přesvědčili jsme se o tom mimo jiné i na své cestě po Ekvádoru. Zavítali jsme k Mitad del Mundo, lokalitě ležící přibližně 25 kilometrů severně od Quita. Stojí tam mohutný pomník vyznačující průběh zemského rovníku. Byl vybudován v 18. století poté, co pařížská akademie věd dospěla k přesnému určení této základní rovnoběžky. Dnes se na místě rozdělení severní a jižní polokoule nachází červená čára a betonový globus. Turisté i místní obyvatelé zde s oblibou přeskakují z jedné polokoule na druhou. Netuší ale, že to dělají na špatném místě! Místo s pomníkem se od skutečného průběhu rovníku odchyluje o několik obloukových vteřin. Rovník znali již Inkové a pojmenovali ho Inty Nan (cesta slunce). Umístili ho však na jiné místo, které se nachází na nenápadném kopečku, vzdáleném vzdušnou čarou od

Obtížný výlet k zapomenutému inckému vytyčení rovníku, který je topograficky určen přesněji než bod stanovený francouzskými zeměměřiči v 18. století. Odkud vzali praobyvatelé Ekvádoru takto pozoruhodné poznatky? (Foto: Klaus Dona)

Mitad del Mundo několik set metrů. Domorodci mu říkají Catequilla. Na jeho vrchol se lze dostat pouze těžko sjízdnou šterkovou cestou a posledních pár set metrů musíte absolvovat pěšky. My s sebou táhli ještě těžké krabice s filmy a měli jsme co dělat, abychom výstup zvládli. Na vrcholku kopce na nás čekalo překvapení: spatřili jsme před sebou plošinu s kamenným kruhem, uprostřed něhož se tyčil velký kámen to vše představovalo pozůstatky skrovné incké svatyně. Nápadné bylo, že nikde jinde na celém kopci se žádný podobný kámen nevyskytoval. Zřejmě sem byl dopraven z velké dálky. To ovšem nepředstavovalo nic senzačního, na rozdíl od poznatků inženýra Christobalda Cobo, který v této lokalitě několik let prováděl průzkum. „Toto místo se nachází přesně na nultém stupni zeměpisné šířky! Nula stupňů, nula minut, nula vteřin. Zeměpisná délka je 78 stupňů, 25 minut a 43 vteřiny. Indiáni dokázali před tisíci lety určit rovník přesněji než evropští geodeti v 18. století.“ Jako důkaz nám Cobo předvedl zaměření pomocí profesionální satelitní navigace GPS, používané nejen archeology, ale především vojáky. Zařízení pracuje s využitím americké vojenské družice, která mimo jiné dokáže sledovat i nepřátelské rakety. Podle satelitního měření vykazoval indi-

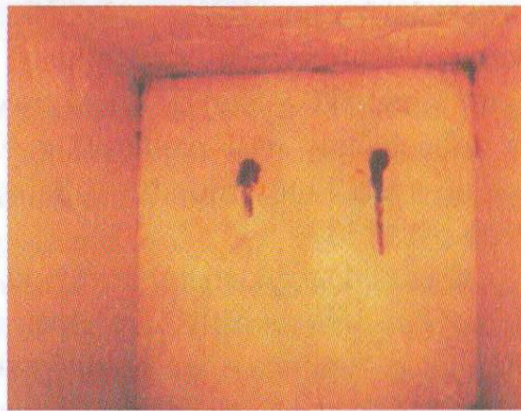
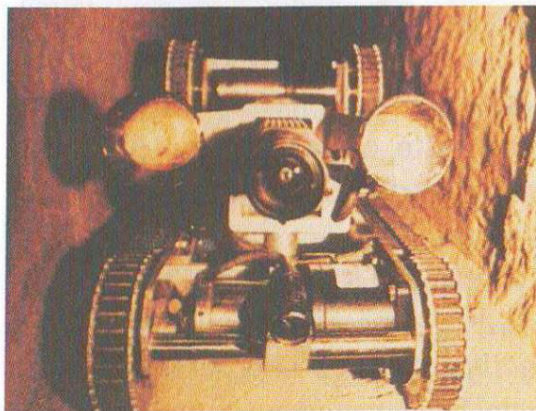
ánský rovník odchylku od ideálu pouhých několika metrů, což představuje tolerovatelný rozdíl, vysvětlitelný přirozenými posuvy půdy během uplynulých staletí. Naopak rovník vymezený v 18. století francouzskými zeměměřiči byl zcela „out“. Christobald Cobo je přesvědčen, že právě na tomto pahorku stávala ústřední svatyně indiánských kmenů. V rámci vědeckého projektu zkoumal různá archeologická naleziště v Andách a zjistil, že mnoho staveb bylo vybudováno na liniích, které vycházejí z bodu inckého rovníku a orientují se přesně podle postavení slunce na počátku ročních období. Zdá se, že velká část Jižní Ameriky byla jedním kamenným kalendářem, jehož přesnost dokážeme rozeznat až dnes. Cobo říká: „Tyto kultury vznikaly před tisícovkami let. Ale to neznamená, že by jejich příslušníci byli primitivní nebo zaostalí. Naopak! Dokázali svůj prostor a čas dokonale využít. Podobnou hypotetickou síť známe z jiných souvislostí pod pojmem „ley linie“. Objevil ji Brit Alfred Watkins ve dvacátých letech minulého století. Zjistil, že prastará kultovní místa jsou spojena neviditelnými siločarami vyzařujícími neznámou energii, kterou dokážou mimořádně citliví lidé vnímat. V jihovýchodní Asii se těmito spojnicím říká „dračí cesty“ a souvisejí s uměním feng šui. O mimořádných čínských objevech a schopnostech jsme se již stručně zmínili. Číňané vynalezli střelný prach, kompas a třeba i akupunkturu. Patřili ovšem i k velmi zdatným hvězdářům. Například téměř veškeré údaje o pozorování vesmírných nov před rokem 1600 pocházejí z čínských pramenů. Podivuhodné astronomické znalosti však nalezneme i jinde ve světě. V mnoha oblastech Evropy stojí v krajině záhadné monolity, mohutné menhiry a dolmeny z mladší doby kamenné a doby bronzové. Obdivuhodný je kamenný kruh u Callanish na hebridském ostrově Lewis před skotským pobřežím. Archeologové zjistili, že představuje obrovský měsíční kalendář. Známý je rovněž monument v anglickém Avebury a alej z tri tisíc kamenů u francouzského Carnaku. Stejně impozantní je osmnáct metrů dlouhý chodbový hrob v irském Newgrange, opatřený nápadnými spirálovitými rytinami. Několik dní před a po nejkratším dni roku pronikají otvorem ve střeše sluneční paprsky a na několik minut osvětlí nej vnitřnější svatyni na konci chodby. Klenba se skládá z několika set perfektně sesazených kamenů, které na svých místech drží bez malty a jakéhokoliv dalšího pojiva. Od doby vzniku před 5 000 lety se vylomily pouze dva z nich! Nej slavnějším megalitickým monumentem na světě je jistě tajemné Stonehenge v jižní Anglii. Stejně jako u ostatních památek z doby kamenné není jasné ani poslání tohoto díla. Proč dávnověcí lidé budovali tak náročné stavby? A jak je vlastně dokázali postavit? Obdobné

*Jak lidé megalitických kultur vyřešili problém dopravy tunových monumentů?
(Foto: Anke a Horst Dunkelovi)*

otázky si klademe při pohledu na egyptské pyramidy, megalitické stavby na Maltě, incké hradby v peruánském Sacsayhuamanu, obří olmécké hlavy v Mexiku, gigantické sochy na Velikonočním ostrově v Tichém oceánu nebo precizně sesazené tunové kvádry v libanonském Baalbeku. Tradice se přidržující historici s tím nemají problém, stejně jako s transportem použitého materiálu. Například o Stonehenge tvrdí, že tunové bloky byly dopravovány z 400 kilometrů vzdáleného lomu ve velšském pohorí Prieseli a to po vodě i po souši pouze silou lidských svalů. Čtyřicet amatérských archeologů se v létě roku 2000 odhodlalo k pokusu, kterým chtěli dokázat, že to prehistoričtí lidé mohli zvládnout i bez nějakých „kouzelných triků“. Vybrali si třítunový monolit (pořádný kus kamene, ale v porovnání s jinými obrovskými megality to byl „drobeček“) a hodlali demonstrovat, jak se za použití primitivních prostředků dostával stavební materiál největšího evropského prehistorického monumentu až na místo. Akci však osud nepřál. Nejprve se nedařilo sehnat dostatek dobrovolníků, kteří by blok táhli na dřevěných saních. Potom místo plánovaných 4,8 kilometru za den zvládali pouze třetinu této vzdálenosti. K plavbě po Bristolském kanálu byl sestrojen člun podle předlohy z doby kamenné. Ovšem už po šesti kilometrech dobrodružství skončilo. Kvůli větru a vlnám se blok uvolnil a sjel pod hladinu. Takže zase nevíme, jak se s tímto úkolem naši předkové vypořádali. Každopádně si zaslouží náš obdiv. Archeologové se neshodují ani na tom, proč byla kamenná seskupení budována. Ortodoxní archeologie hovořila o „kultech plodnosti“, což však neznělo příliš přesvědčivě. Pak se badatelé pustili do důkladného průzkumu a ke všeobecnému překvapení se ukázalo, že ony hromady kamene jsou součástí astronomického útvaru. Na překvapivé souvislosti upozornili již roku 1963 astronom Gerald S. Hawkins a zeměměřič C. A. Newman. Nezávisle na sobě zjistili, že ze Stonehenge je možné vyčíst přesné údaje o východu Slunce během letního a zimního slunovratu a rovnodennosti. Podobné astronomické údaje se týkají i Měsíce. Z pozdějších kontrolních měření vyplynulo, že Stonehenge je opravdu jakýmsi prehistorickým počítačem, pomocí něhož je možné určit i okamžik zatmění Slunce. Kamenné menhiry jsou starší, než se dosud předpokládalo. Podle výzkumů badatele Geoffreya Wainwrighta a dalších britských vědců byly obří monumenty vztyčeny v době kolem roku 2500 před Kristem. Dosud se tradovalo, že kolosy byly na místo dopraveny o půl tisíciletí později a areál dobudován až během následujících pěti set let. Stonehenge je sice nejslavnější prehistorickou „hvězdárnou“, ale není nejstarší. Především ve střední Evropě existují kamenné kruhy podstatně starší. Nedávno byla v Německu objevena jedna z takových slunečních observatoří. Nachází se u ospalého městečka Goseck v Sasku-Anhaltsku a její stáří je odhadováno na 7 000 let. Tím pádem se jedná o jednu z nejstarších svatyní na světě. Zdejší první zemědělstvím se zabývající obyvatelé vybudovali své monumentální dílo 2 500 let před Stonehenge! Všechny prehistorické astronomické pozorovatelné vyvolávají jednu otázku: Tehdejší společnost se údajně skládala pouze z kočovníků a pastevců. Jak mohli tito lidé před 7 000 lety vybudovat takto promyšlené „hvězdárny“? Prehistoričtí projektanti museli disponovat velmi obdivuhodnými znalostmi matematiky, astronomie, architektury a transportní techniky. Z rekonstrukce praobservatoře u Gosecku vyplývá, že se skládala z kruhového příkopu o průměru 75 metrů. Uvnitř se nacházely dva další kruhy vyznačené palisádami o výšce postavy dospělého muže. Ve vnějším prstenci se nacházely tři mohutné brány. Astronomové z univerzity v Bochumi zjistili, že tyto brány přesně označují směr východu a západu Slunce v době zimního slunovratu. „Vše nasvědčuje tomu, že právě zde je třeba hledat počátek neolitického kultu nebes,“ vysvětluje vedoucí vykopávek Francois Bertemes. Výzkum měl být dokončen v roce 2007. Pouze pětadvacet kilometrů od této pravěké observatoře byl nalezen již zmiňovaný „nebeský disk z Nebry“, který je dalším svědectvím o astronomických znalostech dávnověkých Evropanů. Háček je v tom, že je „jenom“ 3 600 let starý, vznikl tedy o 2 400 let později. „Ceremoniální zlaté klobouky“ pocházející pravděpodobně z doby bronzové zřejmě také sloužily jako astronomický kalendář. Takovéto nálezy jsou však

znakem kontinuity znalostí prehistorických lidí, které jsme doposud pokládali za barbary. Kdo však byli oni schopní astronomové a počtáři? Prvními obyvateli střední Evropy, jež známe jménem, byli Keltové. Písemně jsou doloženi kolem roku 500 před naším letopočtem. Bezpochyby však jako národ existovali již daleko dříve. Jejich původ a doba „vzniku“ však zůstávají zahaleny tajemstvím. O evropských národech před příchodem Keltů nevíme nic. V ostatních částech světa není situace o mnoho lepší. Vezměme si jako příklad takzvané kameny z jihoegyptské Nabty. Jsou pokládány za nejstarší observatoř světa. Byla vybudována někdy před 6 500 až 8 500 lety. Zdejší areál se skládá z kamenného kruhu a pěti linií vztyčených megalitů. Jedna z nich je orientována přesně východozápadním směrem, dvě další míří na sever a jih. Výzkumy kalifornského fyzika dr. Thomase Brophyho prokázaly, že šlo o velmi složitý útvar. Na povrchu kamenů je zobrazen detailní astronomický kalendář, ale také astrofyzikální mapa se zakresleným souhvězdím Orionu a dalších hvězd. Navíc jsou na nich naznačeny takové pohyby Mléčné dráhy, k nimž dochází jednou za 25 900 let. Na jednom z kamenů je vidět postavení Mléčné dráhy v době před 19 000 lety a navíc z perspektivy, která nemohla být pozorována ze Země! Kdo tedy observatoř v Nabtě vybudoval? Přes veškeré ničitelenské zásahy následujících civilizací a kultur se nám dochovalo mnoho památek antického stavebního umění. Mimořádnou úlohu hrají pyramidy jako symbol moudrosti a poznání. Lidé se z jejich rozměrů pokoušejí vyčíst nejrůznější vzorce, zašifrovaná poselství a mystické vědomosti. Velikost, krása a zdolání technických obtíží udělaly z pyramid v Gize senzaci. Jsou posledním dochovaným divem světa a patří k tomu nejvelkolepějšímu, co kdy lidstvo vytvořilo. Podivuhodné kamenné stavby však nenajdeme jenom v Egyptě. Známe je také z Latinské Ameriky, v Číně, Vnitřního Mongolska a jejich pozůstatky se nacházejí též v západním Středomoří a na Kanárských ostrovech. Dokonce i v rakouských Alpách byla objevena sedmimetroá stupňovitá kamenná pyramida, pravděpodobně pocházející z keltských dob.

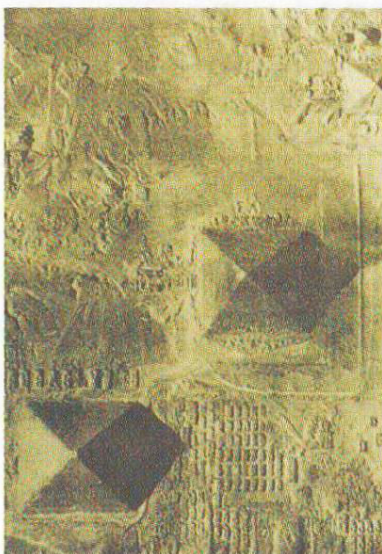

V roce 1993 zachytil robot svou kamerou na konci jižní šachty v Cheopsově pyramidě „dveře“ s kovovými úchyty. V roce 2002 byly provrtány. Za nimi se nacházel dutý prostor a další kamenná deska. Co se skrývá za ní?

(Foto: Rudolf Gantenbrink)

Egyptologové tvrdí, že pyramidy bývaly pouze hrobkami. To však vůbec není jisté. Existuje řada dalších teorií, ale žádná z nich není zcela přesvědčivá. Staří Egyptané nám nezanechali spisy, z nichž by jednoznačně vyplývalo, proč a jak pyramidy budovali. Plnily domnělé hrobky faraónů i jiný utajovaný účel? V březnu roku 1993 psal světový tisk o významném objevu v Cheopsově pyramidě. Mělo se jednat o opravdovou senzaci poslední doby: Dálkově ovládaný robot, zkonstruovaný německým inženýrem Rudolfem Gantenbrinkem, narazil po 64 metrech zdolaných v jižní šachtě komory královen na podivný uzavírací kámen. Jednalo se o kamennou desku se dvěma měděnými úchyty. Dosud se nikde nic podobného nenašlo. Standardu se vymykaly i postranní zdi šachty, které byly obloženy světlým kamenem, jaký se

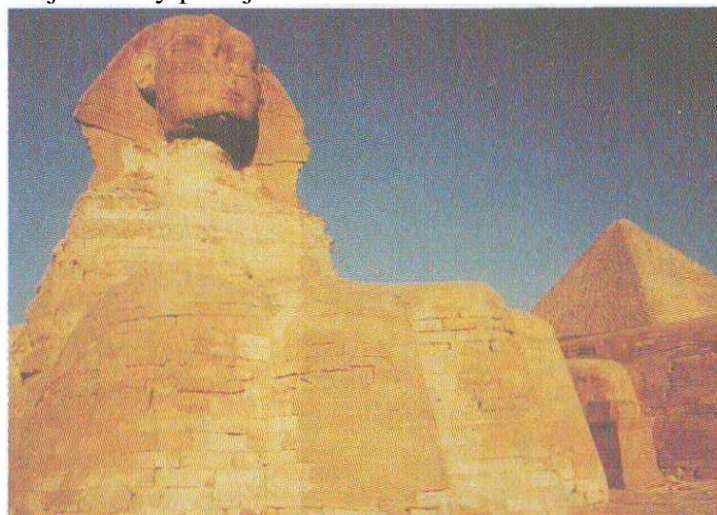
jinak používal pouze v samotných komorách a byl pokládán za posvátný. Šachta je příliš úzká, a proto je spíše nepravděpodobné, že by robot našel dosud neobjevený hrob faraóna Cheopse. Navíc některé indicie nasvědčují, že Cheops ani nebyl skutečným stavitelem „Velké pyramidy“. Jisté je jen to, že další pokračování šachty je přehrazeno kamennou deskou. Proto také šachta nikdy nemohla sloužit k odvětrávání nitra pyramidy, jak egyptologové dosud tvrdili. K čemu ji tam ale tedy vybudovali? Oficiální představitelé v čele s ředitelem egyptských památek Zahi Havásem neustále tvrdili, že výzkumy budou pokračovat a k otevření takzvané Gantenbrinkovy šachty dojde nejpozději v roce 1998. Nestalo se však nic, nebo se o tom veřejnost nedozvěděla. Místo toho probíhaly v zákulisí zuřivé vědecké spory. Po devíti letech egyptská vláda konečně souhlasila s pokračováním průzkumu. Další robot se vydal do šachty 17. září 2002. Jeho postup přenášely v přímém přenosu televizní stanice. Místo senzace se však dostavila nepříjemná pachůť zmanipulovaného představení pro média. Dietrich Wildung, ředitel berlínského Egyptského muzea, potvrdil, že velká část záběrů z údajného přímého přenosu byla natočena již o den dříve, ZDF navíc přiznala, že i zbytek „přímého přenosu“ byl vyslán s hodinovým zpožděním. Robot urazil za dvě hodiny oněch 64 metrů šachtou o rozměrech dvacet krát dvacet centimetrů. V uzavírací kamenné desce byl předem provrtán otvor, jímž robot prostrčil kameru (jistě se tam leckdo podíval již před přenosem) a obhlédl dosud neznámý dutý prostor. Byl prázdný, ale ve vzdálenosti 45 centimetrů od první desky byla vidět druhá kamenná překážka, podobná zapečetěným dveřím. Opět musela padnout stejná otázka: Co se nachází za nimi? Několik dní po televizním „divadle“ objevili vědci další doposud neznámé „dveře“. Tentokrát 64 metrů hluboko v severní šachtě pyramidy. Stejně jako uzavírací kámen v jižní šachtě jsou opatřeny kovovými úchyty. Spekulace o nitru pyramidy dostaly nový námět. Co nás v nově objevených, ale zatím neprozkoumaných prostorách a komorách může očekávat? Budou snad napěchovány svitky papyru s neznámým poselstvím? Nalezneme v nich záznamy veškerého antického vědění, výpočty drah planet, předpovědi nilských záplav a odhalení tajemství výstavby mohutných děl, která se tyčila nad pískem v dobách, kdy naši předkové v Evropě ještě obývali jeskyně? Spatří světlo světa knihy moudrosti bájného Thovta, o nichž se hovoří v textech pyramid? A pokud se tak stane, dostanou se informace k veřejnosti? Pochybujeme. Ani by nás příliš nepřekvapilo, kdyby ona záhadná komora byla již dávno otevřena a její poklady skončily v tajných depozitářích. Anglický badatel Robert Bauval a další „pyramidoví mystici“ zjistili před několika lety cosi úžasného: struktura tří souhvězdí pásu Orionu se navlas shoduje s uspořádáním pyramid v Gíze. To znamená, že staří Egyptané přenesli k sobě na zem kus oblohy. V souhvězdí Orion (staro egyptsky Sahu)

*Pyramidy v Gíze se svým uspořádáním překvapivě podobají hvězdám v pásu Orionu. Souhlasí i poměry jejich velikostí.
(Foto: Robert Bauval, Adrian Gilbert: Tajemství Orionu, Mnichov–Lipsko 1994)*

sídlily podle mýtů „duše bohů“. Tato představa se shoduje s vírou Dogonů ze západní Afriky. Robert Bauval objevil pomocí počítačových programů řadu dalších astronomických zajímavostí. Vzdálenost pyramid k Nilu je poměrově stejná jako postavení Orionu vůči Mléčné dráze. Svůj nebeský protějšek mají nejen gízské pyramidy, ale i jejich menší příbuzné stavby z jiných lokalit. Pokud vynásobíme výšku Cheopsovy pyramidy miliardou, dostaneme vzdálenost Země od Slunce. Velká pyramida je stejně vzdálená od středu Země jako od severního pólu. Pokud základnu pyramidy vydělíme její dvojitou výškou, dostaneme slavné číslo „pi“ (3,14). A tohle dokázal národ, který údajně neznal ani kompas.

„Cím více se znalosti šíří, tím více vzniká problému,“ říkal už Goethe. A měl pravdu. S nejnovějšími poznatky si egyptologové jako by nevěděli rady. Další potíže se dají očekávat. Třeba až se ukáže, jak stará je ve skutečnosti Sfinga, strážkyně pyramid. Tato monumentální socha by mohla být pozůstatkem po neznámé vyspělé civilizaci z šerého dávnověku. Toto tvrzení se opírá o počítačové výpočty, podle nichž je Sfinga vybudována podle přesných astronomických hledisek odpovídajících situaci ve vesmíru. Ovšem ne kolem roku 2500 před Kristem, ale o 8 000 let dříve! V té době totiž Sfinga v době jarní rovnodennosti pohlížela na svůj nebeský protějšek souhvězdí Lva

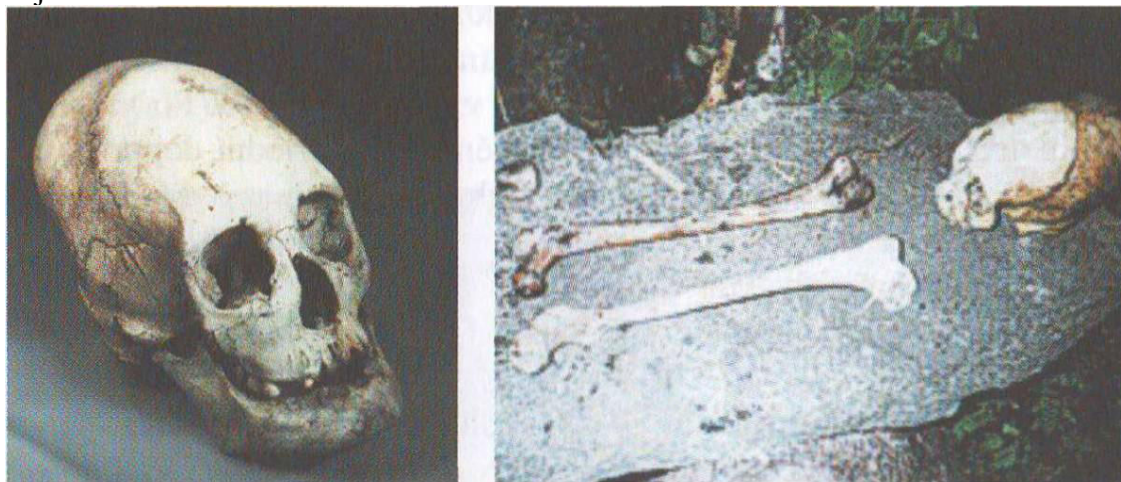

*Jak stará je strážkyně Cheopsovy pyramidy?
Stopy eroze ji posouvají do doby před 9 000 lety.
(Foto: Reinhard Habeck)*

Teorie o podstatně vyšším stáří egyptské civilizace se opírá o poznatky amerických archeologů z Bostonské univerzity, vedených geologem Robertem M. Schochem. Tento vědec se mimo jiné proslavil svým průzkumem podmořského města Jonaguni. V roce 1991 objevil na Sfinze neobvyklé stopy eroze. Povrch obří sochy vypadal tak, jako by po něm stovky let stékala voda. V posledních epochách však k dlouhotrvajícím obdobím dešťů prokazatelně nedocházelo. Kromě toho na žádné z okolních hrodek patřících do gízského komplexu nebyly srovnatelné známky eroze nalezeny. Podle Schocha je vyloučeno, aby Sfinga pocházela ze stejného období jako sousední památky, a faraón Chefren nemohl být jejím stavitelem.

„Záhadná skulptura zapadá svým stářím nejméně do neolitických období, která se vyznačovala intenzivními dešti,“ tvrdí Schoch. To znamená, že vznikla před minimálně 9 000 lety! „Nevíme, kdo Sfinzu vybuřoval,“ říká spisovatel John A. West. „Pokud bychom prokázali, že vznikla v dobách daleko starší civilizace, než byla egyptská, šlo by o objev stejného významu jako Einsteinova teorie relativity.“ Vycházejí tedy tradiční závěry egyptologů z nejistých či přímo nepravdivých předpokladů? Vzhledem k nejnovějším poznatkům to tak vypadá. Nad původem naší civilizace se v současnosti nově zamýšlíme a zdá se, že musíme počítat s dalšími překvapeními. Archeologie ještě nikdy nebyla tak napínavá jako dnes!

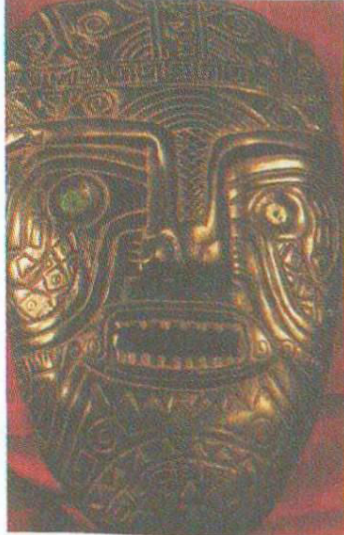
Vzhůru do doby kamenné Když zaniká civilizace... Archeologové i různí dobrodruzi pátrají všude na světě po stopách zaniklých civilizací a zkoumají legendy vyprávějící o zmizelých městech, zříceninách chrámů a pokladech. Z mnoha oblastí přicházejí zprávy od rybářů, potápěčů, námořníků nebo letců, kteří zahlédli podmořské stavby. „Voda je někdy skvělým konzervačním prostředkem,“ pochvaluje si tuto skutečnost jihoamerická archeoložka Sonja Guillenová a má na mysli především nejnovější objev „vodní archeologie“ prastarý chrámový okrsek, objevený italskými vědci v jezeru Titicaca. Po více než dvou stech ponorech v nejvýše položeném jezeře s lodní dopravou na světě (3 821 metrů nad mořem) oznámil Lorenzo Epis, ředitel Akakor Geographical Exploring Society a vedoucí expedice: „Vypadá to, že jsme našli chrám dvakrát větší než fotbalové hřiště, dále zemědělsky využívané terasy a ulici. Všechno pochází z epochy dávno před příchodem Inků.“ Již dříve se považovalo za pravděpodobné, že posvátné jezero andských národů představuje klíč k tajemství blízkého města Tiahuanaka. Jedná se o komplex o rozloze téměř 450 000 čtverečních metrů. Kdysi zde stávalo několik kvetoucích měst, o nichž nevíme skoro nic, protože na troskách starého sídliště bylo vždy vybudováno město nové. Nyní se uprostřed rozvalin tyčí pouze osamělé stavby poslední metropole. Opravdu tajemně působí poněkud stranou se nacházející zříceniny Pumapunku neboli „Brány pum“. Uprostřed zničeného centra areálu, ať už zde kdysi stávalo cokoli, se povalují kamenné bloky o hmotnosti až 130 tun. Jsou do nich vyvrtány dokonalé otvory a úchyty pro měděné skoby. Kdo dokázal kameny tak dokonale opracovat? Skutečné stáří areálu je stejně záhadné jako otázka, jak sem byly kamenné kolosy dopraveny a příslušníci které kultury je vytesali. Nevěděli to ani Inkové, ačkoliv okolí jezera Titicaca pokládali za kolébkou svého národa a právě tady se jim prý poprvé ukázal sluneční bůh. Vzpomínky na boha Virakoču nezapadly. Právě jeho obraz se údajně nachází na slavné třímetrové sluneční bráně z Tiahuanaka. Na desetitunové skulptuře, vytesané z jediného bloku andezitu, jsou vyobrazeny technicky vyhlížející ornamenty. Někteří vědci je pokládají za nejstarší kalendář světa.

Nejnovější nálezy z bolivijských labyrintů: hroby s deformovanými lebkami a lidskými kostrami obřího věku. (Foto: prof. Giancarlo Bonfanti)

Neustále se je někdo pokouší rozluštit, ale brána si své tajemství zatím ponechává. Z dobře informovaných míst víme, že v současné době probíhají v této oblasti rozsáhlé vykopávky. Podle neoficiálních zpráv došlo k objevu gigantické soustavy tunelů, které spojují jezero Titicaca s Tiahuanakem a Pumapunkou. Prý byly nalezeny i kostry lidí obřího věku s deformovanými lebkami. Vedle nich se měly nalézt černé kameny, flétny a masky zdobené zelenými drahokamy. Předměty jsou podrobovány vědeckému zkoumání. Z dosavadních studií jasně vyplývá, že Tiahuanako musí být podstatně starší než 2 000 let, jak se dosud přepokládalo. Z Tiahuanaka zůstaly trosky. Kam sahají jeho počátky? Proč některé chrámy

zůstaly nedostavěné? Jaká katastrofa tuto kvetoucí metropoli zničila? Většina záhad ze „střechy And“ zůstává zahalena tajemstvím. Mohla by nám však pomoci legenda o Virakočovi. Tento stvořitelský bůh Inků prý jednou potrestal neposlušné smrtelníky tak, že nechal z nebe pršet oheň. Andská Sodoma a Gomora? Souvisí nějak zničení města s pověstmi o zaniklé Atlantidě? Virakoča se prý později objevil na mořském pobřeží u Porto Viejo, vyslovil několik proroctví o budoucnosti andských národů a nakonec tajuplným způsobem odešel po hladině Pacifiku. Ještě předtím slíbil, že se po čase vrátí. Tato legenda se stala jednou z příčin incké tragédie. Když totiž do Peru dorazil Španěl Hernando de Soto,

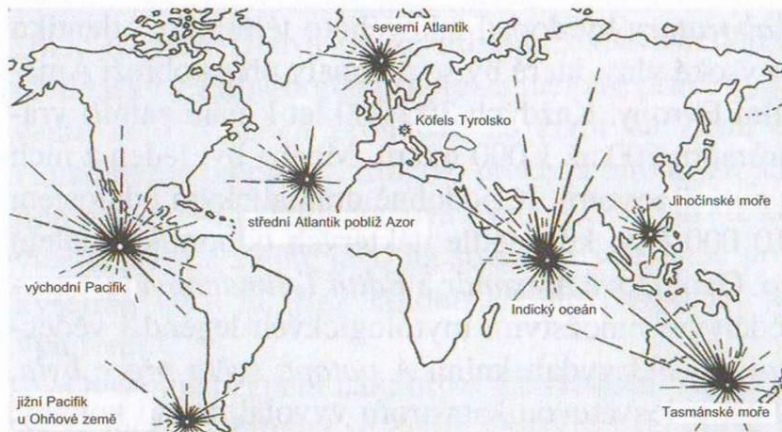
V archeologických nalezištích v okolí Tiahuanaka byla v poslední době nalezena řada černých kamenů s působivými rytinami. (Foto: Bernhard Moestl a autoři)

*Pozůstatky kvetoucí andské metropole:
sluneční brána v Tiahuanacu. Jaká
katastrofa zničila mystické místo?
(Foto: Adriano Forgione)*

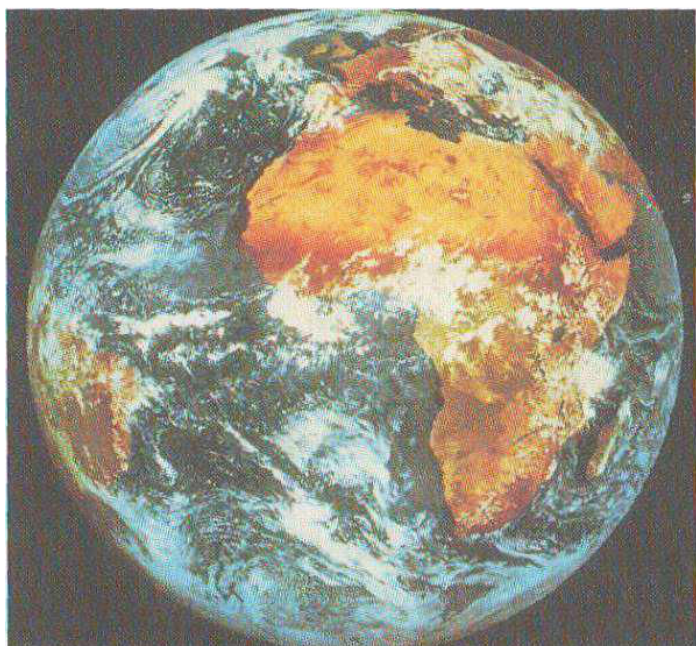
pokládal ho vládce Inků omylem za vracejícího se Virakoču. Jenomže předincké a další starověké civilizace zanikly z jiného důvodu. Badatelé předpokládají, že jednou z příčin byla klimatická katastrofa. Něco podobného se může přihodit i nám. Kdy budeme na řadě? Již mnoho století se ozývají prorocká varování týkající se nadcházejícího zániku světa. Začal s tím už babylonský astronom Berossos, který žil před 2 300 lety. Ve výstražných předpovědích pokračoval Herakleitos, své o zániku světa vědí též severoameričtí Hopiové, zmínit je třeba i Aztéky, středověkého věštce Nostradama a ufologické sekty současnosti. Otázkou je, zda náš konec, pokud k němu opravdu dojde, způsobí asteroid, systematické ničení životního prostředí nebo atomová katastrofa, k níž dojde i přes veškeré odzbrojovací snahy. Kolik času nám ještě zbývá? Britský astrofyzik Stephen Hawking se domnívá, že „moc už ne“. Obává se, že lidstvo „další tisíciletí nepřežije“. Během přednášky v Edinburghu při prezentaci své právě vydané knihy *The Universe in a Nutshell* prohlásil, že život na Zemi by dokázalo zničit i „nadměrné oteplení“. Lidstvo překoná tuto krizi, jen pokud přesídlí na jiné planety. Hawking doslova uvedl: „Obávám se, že atmosféra se stále více zahřívá a stejně jako na sousední Venuši se promění v klokotající kyselinu sírovou. Bez kolonizace jiných planet je lidstvo ohroženo vymřením.“ Ovšem nebezpečí nám hrozí i z vesmíru. Některé kosmické úlomky by se mohly střetnout se Zemí. Objeví bychom je příliš pozdě a obrana proti nim zatím stejně není možná. Před třinácti lety se kolem naší planety prosmýkl asteroid „1991 BA“ nebyl od nás vzdálen více než činí odstup Měsíce od Země. Byl zachycen objektivy dalekohledů „náhodou“ a s dvanáctihodinovým zpožděním, kdy už se hnal pryč od naší planety do hlubin vesmíru. Dopad meteoritu o váze třeba 250 tun v průměru 6,5 metru na vídeňské Štěpánské náměstí by zlikvidoval všechny budovy v okruhu dvou kilometrů. O život by přišly tisíce lidí. Nevíme, kolik vražedných asteroidů a meteoritů již na Zemi dopadlo, ale mohly jich být tisíce. V noci z 30. června na 1. července 1908 došlo ve střední Sibiři k mohutné explozi. Vědci si již desítky let lámou hlavu nad tím, co vlastně katastrofu způsobilo. V okruhu tisíce kilometrů zazněl ohlušující třesk a bylo zničeno 6 000 čtverečních kilometrů lesa. V mnoha částech Evropy byl pozorován záblesk. Nikdo v té chvíli netušil, že se nad sibiřskou tajgou žene ničivá tlaková vlna. K výbuchu našťěstí došlo nad liduprázdnou krajinou, takže lidských obětí nebylo mnoho. Raději nemyslet, co by se stalo, pokud by „tunguzský meteorit“ dopadl do hustě obydlené oblasti. Představu o možném rozsahu vesmírného nebezpečí nám v létě roku 1994 poskytly záběry ze sondy Galileo. Družice totiž vyfotografovala dopad komety Shoemaker-Levy 9 na planetu Jupiter. Náraz se projevil výbuchem o síle 25 milionů atomových bomb, což mimo jiné vyvolalo vytvoření ohnivých koulí velikosti Země. Hrozí naší planetě podobný osud? Podle počtu pravděpodobnosti zasáhne naši modrou planetu každých 5 000 let vesmírný objekt o průměru kolem dvou set metrů. Následky takového střetu by byly strašlivé. Podle astrofyzika Jacka Hilla z Los Alamos National Laboratory by dopad takového tělesa do Atlantiku vzedmul sto metrů vysoké vlny, které by se přehnaly přes pobřeží Ameriky, Afriky a západní Evropy. Každých 300 000 let k nám zamíří vražedný asteroid o průměru 500 až 1 000 metrů. Možná byl jeden z nich odpovědný za vyhynutí dinosaurů. K podobně dramatickým událostem mohlo dojít před 10 000 lety, kdy podle některých odborníků málem vymřelo celé lidstvo. Geologové Alexandr a Edith Tollmannovi tuto teorii dokládají přesvědčivým množstvím mytologických legend i vědeckých poznatků. V roce 1993 vydali knihu *A potopa světa* přece byla, v níž tvrdí, že tehdejší celosvětovou katastrofu vyvolal dopad komety. Prý pronikla do atmosféry a rozpadla se na sedm velkých částí a bezpočet menších. Následky se projevíly přibližně takto: 1. Vytvořila se velká přílivová vlna, která se v mýtech mnoha národů dochovala v podobě pověstí o potopě světa. 2. Záplavu provázelo silné zemětřesení a výbuchy četných sopek. 3. Žhavý orkán dosahující teploty šesti set stupňů zapálil všechno, co mohlo hořet. 4. Slunce zakryl zvířený oblak prachu, kouře a popela. Den se změnil noc. 5. Na povrch Země se snesl kyselý déšť. 6. Katastrofa pokračovala obrovskými lijáky, teprve po delší době opět vyšlo slunce a vysušilo

půdu, jež se pomalu zase stávala vhodnou pro růst vegetace. 7. V severních oblastech dnešní Sibíře a Severní Ameriky, ale i v horských krajích třeba v Persii napadlo tolik sněhu, že podle legend trčely zpod bílé pokrývky jen vrcholky nejvyšších hor. 8. Následovalo několik strašlivých zim, takže vyhynuli například i mamuti. Tolik tedy popis následků dopadu komety podle Tollmannových. Vyhynuly mnohé druhy zvířat a rostlin a málem i celé lidstvo. Na konci doby ledové, tedy před více než 10 000 lety, žilo na naší planetě přibližně pět milionů lidí. Vědci to odhadují podle hustoty nálezů kosterních pozůstatků. První pro nás stále záhadné civilizace vznikaly v určitých „spádových“ oblastech. Platilo to pro středoamerické Toltéky a možná i pro tichooceánský kontinent Mu a legendární Atlantidu. Po katastrofálních záplavách po nich nic nezůstalo. Přeživších lidí bylo tak málo a jejich skupinky byly

Přehled míst dopadu sedmi velkých úlomků komety, která před 10 000 lety vyvolala potopu světa. (Pramen: Edith a Alexander Tollmannovi)

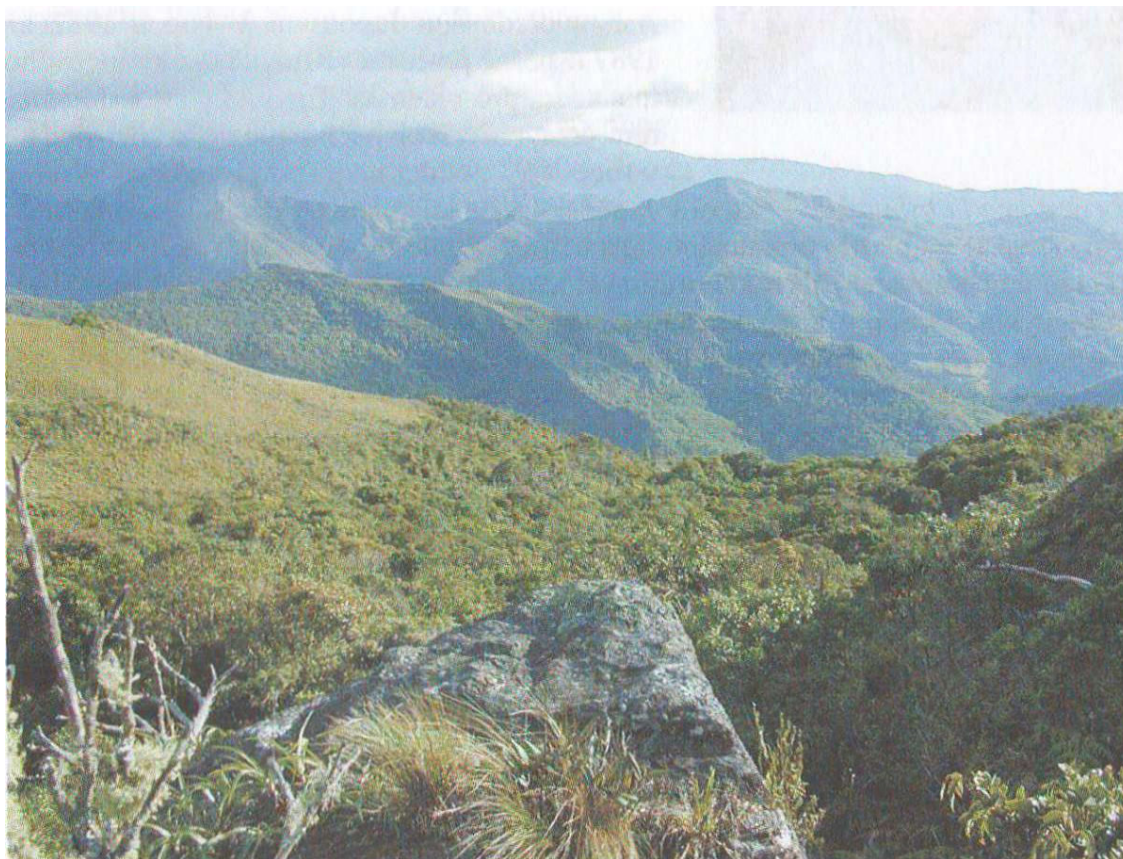
roztroušeny tak daleko od sebe, že se museli domnívat, že jsou na světě sami. Tento hororový scénář popsal Otto H. Muck v roce 1976 v knize Vše o Atlantidě: Východní pobřeží zasáhlo bombardování úlomky zabijáckého asteroidu. Biliony tun žhavých kamenů pokropily moře. Na celém světě bylo slyšet dunění a exploze dopadajících vesmírných granátů. Kontinentální desky Ameriky a Evropy pukly a Atlantida se během strašlivé noci a dne ponořila do mořských hlubin. Vulkány chrly lávu, ta se mísila s vodou a docházelo k dalším výbuchům. Otto Muck dokonce určil datum katastrofy: 5. června roku 8498 před naším letopočtem. Mohlo to proběhnout tak nebo nějak podobně, ale třeba i úplně jinak. Pro zánik Atlantidy existuje řada dalších teorií, od vychýlení zemské osy po klimatické změny. Některá se může blížit pravdě za předpokladu, že Atlantida nebyla pouhou legendou. Američtí vědci z laboratoře Sandia nasimulovali pomocí počítačů střet Země s asteroidem. Měřil v průměru 1,4 kilometru a rychlostí dvaceti kilometrů za sekundu ho nechali dopadnout poblíž Brooklynu do Atlantiku. Následky: Už za 2,4 sekundy po nárazu se přes New York přehnal žhavá vlna o teplotě 5 000 stupňů. Velké části New Jersey se vypařily. Miliony lidí během sekundy zemřely. Novou Anglii srovnala tlaková vlna se zemí. Města a lesy na východním pobřeží vzplanuly. Do vesmíru vystřelil obrovský sloup lávy, páry a kamenů. Na celém světě vypukla „nukleární zima, takže během několika měsíců zemřely další miliony lidí. Změny klimatu a vegetace mohly vést až k naprostému zániku lidstva. V roce 2014 hrozí nebezpečí setkání Země s asteroidem o průměru až 1 000 metrů. Způsobil by zkázu milionkrát větší než atomová bomba z Hirošimy. Pro porovnání: „tunguzský meteorit“ dosahoval velikosti přibližně padesáti metrů. Nedávno objevené kilometrové těleso se řítí k Zemi rychlostí 115 000 km/h. Ke srážce by mohlo dojít 21. března 2014. Její pravděpodobnost je daleko vyšší než výhra v loterii, tvrdí Britské informační centrum pro sledování objektů v blízkosti Země. Jak se můžeme proti bombardování z vesmíru bránit? Americký vesmírný úřad NASA vypracoval „obraný program proti kometám“. V jeho rámci probíhá pátrání po nebeských tulácích, kteří by se potenciálně mohli srazit se Zemí. Doposud jich je známo dvě stě.

Naše krásná modrá planeta. Jak dlouho ještě taková zůstane? Bude ji lidstvo muset opustit a hledat záchranu ve vesmíru? (Foto: NASA)

NASA je hodlá v případě nutnosti ničit atomovými raketami deponovanými na satelitech, případně je alespoň odklonit z jejich dráhy. Pokud by se zásah nezdařil, bylo by lidstvo vrženo zpátky do doby kamenné? Nezní to nepravděpodobně. Ovšem největší nebezpečí se neskrývá v hlubinách vesmíru, nýbrž v samotných lidech. A na mimozemskou pomoc se nemůžeme spoléhat. Skutečně však budeme zřejmě již brzy muset řešit horší problémy, než představuje asteroid. Zdá se totiž, že se blížíme k podstatné změně klimatu. Může dojít i ke katastrofálnímu přehřívání planety s nepředvídanými následky. Co by se v případě globální katastrofy s člověkem stalo? Co by z naší civilizace zůstalo? Dokázaly by si budoucí generace nebo nové formy života správně vysvětlit třeba kamenné nástroje? Nebo si představte, že by budoucí archeologové vykopali autobaterii či střepy záchodové mísy. Rozpoznali by jejich původní účel? Nebo by prohlásili, že se jedná o „kultovní předmět neznámé kultury?“ Přesně stejný problém řešíme u některých artefaktů z výstavy Unsolved Mysteries. Člověk zvládl skok od opičích předchůdců k „inteligentnímu“ Homo sapiens. Přesto je jeho budoucnost nejistá. Nacházíme se v evoluční slepé uličce, nebo se budeme vyvíjet dál? Odvážíme se vydat do vesmíru pro suroviny nebo vyhledat nový životní prostor? Nikdo neví, jak bude budoucí člověk vypadat. Ale jednou určitě tento živočišný druh zmizí. Otázkou je, kdy se tak stane. Rozhodně nelze podceňovat určitou inteligenci přírody. Zdá se, jako by se začínala člověku mstít za veškeré předchozí poškozování. Příroda se řídí vyššími zákony, patřičně reaguje na dosavadní změny životního prostředí a snaží se nějak vyrovnat utrpené ztráty - zaniklé živočišné a rostlinné druhy. Tak například krysy jsou stále inteligentnější, větší a nebezpečnější. Upírovití netopýři jsou již několik let postrachem předměstí Mexico City, zabili už stovky psů a zranili mnoho lidí. Moskyti jsou dávno imunní proti jakýmkoliv jedům a jsou stále agresivnější. Vraždící včely i ptáci napadají lidi jako Hitchcockových filmech. Dlouhá evoluce ukazuje, že neexistuje konstantní vývoj. Hromadné vymírání se střídá s prudkým rozvojem nových druhů. Tentokrát si ale vymírání připravuje jeden z živočišných druhů zcela vědomě. Člověk si zahrával se svým osudem a příroda mu oplácí úder. Pokud se lidstvo nevzpamatuje, vrátí se na počátek do šera dávnověku. Naše cesta labyrintem záhad se

blíží ke konci. Milí čtenáři, představili jsme vám archeologické artefakty posbírané po celém světě. Mnohé z nich si mohla premiérově prohlédnout laická veřejnost i odborníci na námi uspořádané výstavě Unsolved Mysteries. Návštěvníci žasli stejně jako my v uplynulých letech, kdy jdme za těmito záhadami procestovali pulku světa. Mnohé představené exponáty boří veškerá dosavadní kliše o vzniku a vývoji lidstva v rámci projektou Unsolved Mysteries chtěli naznačit možnost existence dosud neznámých civilizací a předložit dukazy, že objevená mysteria nejsou pouhými výplody fantázie. Navíc jsme hodlali předvést, že dějiny lidstva jsou daleko bohatší, než se mnozí zatím domnívali. Nechcem samozřejmě tvrdit, že jsme našli kámen mudrcu. Jsme však přesvědčeni, že jsme se vydali správnou cestou. Na předchodcích stranách jste se seznámili řetězcem dukazu nebo alespoň idnicí, jež podporují naši tezi, podle níž současná civilizace nebyla na Zemi první. Mnohé Unsolved Mysteries s nimiž jsme se na naší dobrodružné objevitelské cestě setkali, nás přesvědčily o tom, že před současnými lidstvem existovala přinejmenším jedna civilizace (spíše jich ale bylo víc), která světu dala geniální vynálezce disponující znalostmi a technologiemi, o nichž dnes již nic nevíme. Mnozí odborníci neberou diskuse o prehistorické technice a zaniklých světech, například Atlantidě vážně, protože se z oněch pradávnych dob nedochovaly stroje, komíny, ropné vrtné věže, spalovací motory nebo velké elektrárny. Nám vadí, že si tito odborníci nedokážou představit, že by se technická civilizace mohla vyvinout i jiným způsobem než naše dnešní. Stále jasněji se ukazuje, že obecné představy o dějinách Země a o jejích obyvatel spočívají na vratkých základech. Mnohé nálezy vypadají skutečně neuvěřitelně a záhadně. Ale právě proto je nutné se jimi zabývat a vědecky je zkoumat, neboť výsledky analýz nám mohou při-nést cenné poznatky. Při práci na této knize jsme navázali spoustu užitečných kontaktů a získali řadu dalších stop, které musíme nejprve vyhodnotit, abychom s nimi následně mohli seznámit veřejnost. Jedno je však jisté již dnes: dějiny lidstva je třeba přepracovat! Nezapomínejme na jednu věc: My všichni, vědci i laikové, žijeme v „tunelovité realitě“. Naše momentální představy a znalosti jsou závislé na realitě a vyspělosti světa, v němž žijeme. Ovšem v průběhu lidských dějin neustále docházelo k situacím a objevům, které by dřívější generace pokládaly za nemyslitelné a nemožné. Pokud tedy občas tvrdíme, že něco neexistuje, tak to ani zdaleka nemusí být pravda. Před Galileem Galileim se tehdejší „tunelovitá realita“ vyznačovala stoprocentní jistotou, že Slunce obíhá kolem Země. Teprve on poznal, že skutečnost je jiná. A dnes? Ještě před několika desítkami let uznávání vědci dokazovali, že člověk nikdy nemůže proniknout do vesmíru, transplantace srdce a dalších orgánů jsou nesmysl a klonování je záležitostí vědeckofantastických románů. Vědecké teorie se neustále mění a budou se měnit. Za dnes „normálním“ a „vysvětlitelným“ chápáním světa se skrývají záhadné archeologické objevy a skryté síly. Nevíme, čím je ve skutečnosti UFO. Nejsme si jistí, jestli ve vesmíru existují jiné inteligentní bytosti nebo zda mnohé „ooparty“ opravdu jsou dílem zaniklé prehistorické civilizace. Ale právě proto, že to nevíme jistě, by se těmito „záhadami“ měli zabývat odborníci a specialisté a pokusit se o jejich vysvětlení. Přesně podle slov švýcarského psychologa Carla Gustava Junga, který přes veškerou svou skepsi neustále zdůrazňoval, že „naše představa o světě bude odpovídat realitě jen tehdy, pokud v ní budou mít své místo i nepravděpodobné jevy“. Lidé budou i nadále posedlí hledáním pravdy a budou fascinováni tajemstvími a záhadami. Je škoda, že se prastaré znalosti ztratily a na dlouhou dobu upadly v zapomnění. Kdyby tomu tak nebylo, mohl se vývoj světa a lidstva možná ubírat příjemnějšími cestami. Tento nedostatek se však ještě dá napravit. Snad k tomu přispíváme i my svou kni-hou a výstavním projektem Unsolved Mysteries. Doufáme, že jsme se vydali správným směrem...

Cesta za „tajemnými záhadami“ tohoto světa pokračuje... (Foto: Klaus Dona)

Prosba autorů

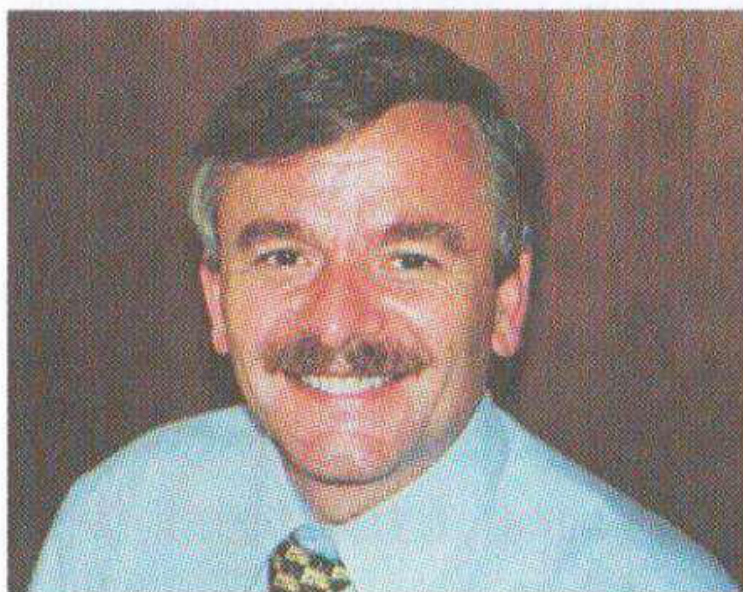
Jste majiteli nějakého neobvyklého předmětu? Víte o věcech nebo jevech, které by vlastně neměly existovat? Potěšilo by nás, pokud byste se s námi o takové poznatky podělili. Napište nám. S vašimi údaji budeme zacházet jako s důvěrnými informacemi. Slibujeme, že všechny zaslané předměty a vylíčené jevy důkladně prověříme. Nejzajímavější artefakty bychom s vašim laskavým svolením chtěli představit na další výstavě nebo v příští knize.

Klaus Dona / Reinhard Habeck

c/o Jochen Kopp Verlag

Graf-Wolfegg-Straße 71

D-72108 Rottenburg

KLAUS DONA

Narozen roku 1949 v tyrolském Jenbachu (Rakousko), získal si mezinárodní renomé uspořádáním mnoha velkých výstav, festivalů a koncertů. Tematicky se zaměřuje na jihovýchodní Asii a především Japonsko. V letech 1982 až 1987 úspěšně pracoval ve funkci marketingového manažera pro vídeňský Turistický svaz.

Je autorem četných velkolepých expozic, mimo jiné se v roce 1992 podílel na přípravě tokijské výstavy Lesk domu habsburského, která v Japonsku vyvolala nadšený „habsburský boom“. Angažuje se v oblasti porozumění mezi národy. Společně s bývalým vídeňským starostou dr. Helmutem Zilkem koordinoval natáčení nej slavnějšího japonského filmového cyklu Tora-San. V roli iniciátora projektu Unsolved Mysteries svět nevysvětlitelných záhad se vydal novou cestou. Po mnohaletých přípravách zrealizoval fantastickou výstavu, pro niž shromáždil kolekci záhadných originálních exponátů, jež osobně vypátral v muzeích, archivech a neznámých soukromých sbírkách. Od března roku 2003 pravidelně informuje čtenáře populárního japonského vědeckého časopisu MU o svých historických a archeologických studiích a především o pátrání po tzv. „ooparts“ (artefaktech nalezených tam, kde by neměly být). Klaus Dona má tri děti, žije a pracuje ve Vídni.

REINHARD HABECK

Je Rakušan, narodil se roku 1962 ve Vídni. Původním povoláním je zeměměřičský technik, ale již mnoho let se živí jako spisovatel a ilustrátor. Pracuje pro tuzemské i zahraničních časopisy a zatím se textově nebo graficky podílel na téměř stovce humoristických publikací a knih pro děti a mládež. Jeho nejoblíbenějším autorským tématem však jsou práce z oblasti nepříliš probádaného pomezí vědy. Publikoval dvanáct odborných knih věnovaných právě těmto otázkám. Je spoluautorem několika antologií, jež byly přeloženy do mnoha jazyků. Významným způsobem přispěl ke zrodu projektu Unsolved Mysteries. Myšlenky Klause Dony od počátku podporoval svými odbornými znalostmi, idejemi a badatelskou prací. Podnikl výzkumné cesty do různých zemí světa, zaměřil se především na Egypt a Jižní a Střední Ameriku. Je spoluvůrcem a autorem katalogu zmíněné velkolepé výstavy, v jejímž rámci se veřejnost mohla poprvé seznámit s tajemnými archeologickými nálezy (roku 2001 ve Vídni). Výstava se v letech 2004/2005 přesunula do Švýcarska a do Japonska, kde se doplněna o nové exponáty dočkala svého mezinárodního pokračování.

Klaus Dona, Reinhard Habeck

ZAKÁZANÁ ARCHEOLOGIE

Nevysvětlitelné záhady z dějin lidstva

Z německého originálu Im Labyrinth des Unerklärlichen, vydaného Jochen Kopp Verlag, Rottenburg,

v roce 2004, přeložil Tomáš Kůrka.

